

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa zachodniopomorskiego 2020

Report on the socio-economic situation
of Zachodniopomorskie Voivodship 2020

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa zachodniopomorskiego 2020

Report on the socio-economic situation
of Zachodniopomorskie Voivodship 2020

Urząd Statystyczny w Szczecinie Statistical Office in Szczecin

Szczecin 2020

Opracowanie merytoryczne:

Content-related works:

Urząd Statystyczny w Szczecinie
Statistical Office in Szczecin

Zespół autorski:

Editorial work:

Urząd Statystyczny w Szczecinie, Zachodniopomorski Ośrodek Badań Regionalnych

Kierujący:

Supervisor:

Magdalena Wegner

Prace redakcyjne:

Editorial work:

Zachodniopomorski Ośrodek Badań Regionalnych

Skład i opracowanie graficzne:

Typesetting and graphics:

Żaklina Chudzińska, Jerzy Karolak, Katarzyna Karolak

ISSN 2084-705X

Publikacja dostępna na:

Publication available on:

<http://szczecin.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła.

When publishing the Statistics Poland data – please indicate the source.

ZAKŁAD WYDAWNICTW STATYSTYCZNYCH, 00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208
Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38 10

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Szczecinie przekazuje Państwu kolejną edycję publikacji pt. Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa zachodniopomorskiego 2020. Tegoroczne wydanie zostało wzbogacone o wiele obszarów tematycznych. W Raporcie przedstawiono obszerny zestaw informacji z zakresu ochrony środowiska, kapitału ludzkiego, jakości życia, przedsiębiorczości, zmian w przemyśle, budownictwie, rolnictwie, handlu, nakładach inwestycyjnych, wynikach finansowych przedsiębiorstw, a także gospodarce morskiej.

Wybrane informacje przedstawione są na tle kraju, w odniesieniu do innych województw, a także w ujęciu retrospektywnym. Publikacja oprócz tablic statystycznych i opisu analitycznego zawiera również graficzną formę prezentacji danych, co obrazuje ich zmienność przestrzenną i czasową. Wyrażamy nadzieję, że Raport będzie cennym źródłem wiedzy o naszym województwie oraz pozwoli na sprawną ocenę jego sytuacji społecznej i gospodarczej.

Zapraszamy również do kontaktów z Zachodniopomorskim Ośrodkiem Badań Regionalnych, do którego zadań należy zapewnienie wszystkim zainteresowanym dostępu do danych statystycznych charakteryzujących obszar naszego województwa.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Szczecinie

Magdalena Wegner

Szczecin, listopad 2020 r.

Foreword

The Statistical Office in Szczecin presents next edition of the Report on the socio-economic situation of the Zachodniopomorskie Voivodship 2020. This year's edition has been enriched with information in the scope of many thematic areas. The Report provides wide set of information on environment, human capital, quality of life, entrepreneurship, as well as changes in industry, construction, agriculture, trade, investment outlays, financial results of enterprises, and maritime economy.

The selected information is presented against the whole country, other voivodships and in retrospection. In addition to the statistical tables and analytical descriptions, the publication also contains a graphical form of data presentation showing it's spatial and temporal changes. We hope, that the Report will constitute a valuable source of knowledge about our voivodship and will enable an efficient assessment of its socio-economic situation.

We also invite to contact the West Pomeranian Centre For Regional Surveys, whose task is to provide all interested parties with access to the statistical data that characterize the area of our voivodship.

Director
of the Statistical Office in Szczecin

Magdalena Wegner

Szczecin, November 2020

Spis treści

Contents

Str.
Page

Przedmowa	3
Foreword	4
Spis treści	5
Contents	5
Objaśnienia znaków umownych	7
Symbols	7
Objaśnienie skrótów	7
Abbreviations	7
Synteza	9
Executive summary	12
Województwo na tle kraju	15
Voivodship against the background of the country	15
Województwo na tle pozostałych województw	19
Voivodship against the background of other voivodships	19
Podział i powierzchnia województwa	27
Division and area of the voivodship	27
Środowisko	29
Environment	29
4.1. Warunki meteorologiczne	29
4.1. Meteorological conditions	29
4.2. Powierzchnia ziemi	31
4.2. Ground surface	31
4.2. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe	33
4.2. Water consumption. Municipal and industrial wastewater	33
4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	38
4.4. Pollution and protection of air	38
4.5. Ochrona przyrody. Lasy	40
4.5. Nature protection. Forests	40
4.6. Odpady przemysłowe i komunalne	43
4.6. Industrial and municipal waste	43
4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	47
4.7. Economic aspects of environmental protection	47
Społeczeństwo	49
Society	49
5.1. Kapitał ludzki	49
5.1. Human capital	49
5.2. Jakość życia	75
5.2. Quality of life	75

Gospodarka	107
Economy	107
6.1. Produkt krajowy brutto	107
6.1. Gross domestic product.	107
6.2. Koniunktura gospodarcza	111
6.2. Business tendency	111
6.3. Przedsiębiorczość.	113
6.3. Entrepreneurship	113
6.4. Produkcja i usługi	129
6.4. Production and services.	129
6.5. Gospodarka morska	160
6.5. Maritime economy	160
Finanse jednostek samorządu terytorialnego	175
Finances of local government units	175
7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego	175
7.1. Revenue of local government units	175
7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego.	179
7.2. Expenditure of local government units	179
7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	181
7.3. Result of budgets of local government units.	181
7.4. Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności.	183
7.4. Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund	183
Wybrane dane o województwie zachodniopomorskim	186
Selected data on Zachodniopomorskie Voivodship	186
Wybrane dane o Szczecinie	190
Selected data on Szczecin	190

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (–)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe. data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless.
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji. categories of applied classification are presented in abbreviated form.
„W tym” Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.
Znak *	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych. data revised.
Comma (,)	used in figures represents the decimal point.

Objaśnienie skrótów

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand
mln	million million
mld	miliard billion
zł PLN	złoty zloty
szt. pcs	sztuka piece
kg	kilogram kilogram
t	tona tonne
dt	decytona deciton
l	litr litre
ha	hektar hectare

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
m	metr metre
mb	metr bieżący linear metre
m ²	metr kwadratowy square metre
m ³	metr sześcienny cubic metre
dam ³	dekametr sześcienny cubic dekametre
szt.	sztuka piece
pkt	punkt
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności NACE Classification
PKWiU	Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług PRODCOM

Synteza

Środowisko

- W województwie, podobnie jak w całym kraju, zauważalne są zmiany klimatu. Średnie miesięczne temperatury powietrza w dwóch stacjach pomiarowych województwa zachodniopomorskiego odnotowane we wszystkich miesiącach, oprócz maja i lipca 2019 r. były wyższe, niż wartości za poprzedni okres pomiarowy w latach 2001–2010. Odnotowano spadek rocznej sumy opadów atmosferycznych w stosunku do wartości średnich dla poprzednich okresów wieloletnich.
- Województwo zachodniopomorskie w dniu 1 stycznia 2018 r. zajmowało powierzchnię 2289,8 tys. ha. Ponad połowę powierzchni województwa zajmowały użytki rolne (49,3%), w tym głównie grunty orne (75,7%), łąki, pastwiska trwałe (19,5%) oraz grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (37,0%).
- W skali roku odnotowano spadek poboru wody o 10,7%. W 2018 r. na potrzeby gospodarki narodowej i ludności zużyto 1192,5 hm³ wody, tj. o 11,0% mniej niż w poprzednim roku. Najwięcej wody zostało zużytej na potrzeby przemysłu (90,6% całkowitego zużycia). Liczba oczyszczalni ścieków systematycznie maleje, ale jednocześnie maleje ilość ścieków niepoddanych procesowi oczyszczania.
- W latach 2010–2018 zmniejszyła się emisja zarówno zanieczyszczeń pyłowych, jak i gazowych. Zmniejszyła się również ilość wytworzonych odpadów w ciągu roku. Pod względem ilości wytworzonych odpadów województwo zachodniopomorskie plasowało się na 7. miejscu w kraju. Wzrasta jednak ilość odpadów selektywnie zebranych: w 2010 r. było to 8,0% odpadów komunalnych, a w 2018 r. – 23,1%.
- Znacząco zmniejszyła się wielkość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska: z 1043,0 mln zł w 2010 r. do 639,9 mln zł w 2018 r. Dominują nakłady na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu oraz na gospodarkę ściekową i ochronę wód.

Spółeczeństwo

- W dniu 31 grudnia 2019 r. ludność województwa zachodniopomorskiego liczyła 1 696 193 osób (tendencja spadkowa od 2010 r.). Populacja województwa stanowi, tak jak w roku poprzednim, 4,4% ogółu ludności Polski, a w porównaniu z pozostałymi województwami zajmuje ono 11. pozycję. Struktura ludności według płci w województwie zachodniopomorskim od kilku lat nie ulega większym zmianom – współczynnik feminizacji wyniósł 106. Pogłębił się (i tak już ujemny) przyrost naturalny. Wskaźnik migracji zagranicznych przyjął wartość dodatnią, a saldo migracji na pobyt stały ogółem oraz saldo migracji wewnętrznych nadal przyjmują wartości ujemne.
- Społeczeństwo w województwie zachodniopomorskim starzeje się, o czym świadczy malejąca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, a także rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym. O postępującym procesie starzenia się społeczeństwa świadczy także wzrost wskaźnika starości demograficznej (z 12,2% w 2010 r. do 18,5% w 2019 r.).
- W latach 2010–2019 zwiększyła się liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Wzrosła również liczba osób z wykształceniem policealnym, średnim (1,9 p. proc.) oraz wyższym (o 5,8 p. proc.) – analogicznie zmalał udział osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (o 6,1 p. proc.) oraz z zasadniczym zawodowym (o 1,6 p. proc.). Od roku 2010 o 7 zmniejszyła się liczba uczelni, a o 45,9% zmniejszyła się liczba studentów.
- W porównaniu z 2010 r. zanotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia, a także spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych oraz zmniejszenie stopy bezrobocia. Zmniejszył się współczynnik aktywności zawodowej w województwie wobec roku poprzedniego (o 1,9 p. proc.), przy czym był on wyższy o 0,9 p. proc. od wartości na rok 2010. Wzrosła również liczba nieaktywnych zawodowo o 3,7% w skali roku i o 6,3% wobec 2010 r. Wśród pracujących, przeważali pracownicy sektora handlowego, zwłaszcza w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia oraz informacja i komunikacja.
- Przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie zachodniopomorskim od kilku lat wzrasta – wobec 2010 r. o 43,7%. Mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego nadal jednak otrzymywali niższe (o 6,8%) pensje od kwoty przeciętnie wypłacanej w kraju. Na tle innych województw, w których przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto nie osiągnęło pułapu średniej krajowej, zachodniopomorskie znalazło się na 5. miejscu. Najwyższe wynagrodzenia w województwie odnotowano w sekcji informacja i komunikacja. Jedynie w działal-

ności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej wykazano obniżenie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto.

- W ciągu ostatniego roku zwiększyła się liczba emerytów i rencistów. Wzrosła również przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto. Wysokość przeciętnej emerytury i renty z ZUS w województwie kształtowała się poniżej średniej krajowej, natomiast przeciętne świadczenie otrzymywane przez rolników indywidualnych było wyższe niż średnio w kraju.
- Od roku 2010 zmniejsza się liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej i jednocześnie zmniejsza się kwota udzielonych świadczeń.
- W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim stwierdzono więcej przestępstw niż w latach poprzednich. Udział przestępstw stwierdzonych na terenie województwa stanowił 6,5% przestępstw krajowych. Poprawie uległ wskaźnik wykrywalności przestępstw, szczególnie o charakterze kryminalnym.

Gospodarka

- Od 2010 r. zwiększa się liczba podmiotów gospodarki narodowej w województwie. Podmioty najczęściej prowadziły swoją działalność w obszarze handlu; naprawy pojazdów samochodowych.
- Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w kwietniu 2020 r. w województwie zachodniopomorskim był najgorszy od początku analizowanego okresu. Największy spadek oceny w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano w przypadku handlu hurtowego, a najmniejszy – zakwaterowania i gastronomii. Najczęściej wskazywaną barierą w prowadzeniu działalności niezależnie od jej rodzaju była niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej, na co wpływ w dużej mierze miała sytuacja epidemiologiczna w kraju i na świecie.
- Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową B+R na przestrzeni lat 2010–2018 znacząco wzrosły, zarówno w Polsce, jak i województwie zachodniopomorskim – ponad dwukrotnie w porównaniu z rokiem 2010 oraz o 24,6% w porównaniu z rokiem poprzednim. Największy udział przedsiębiorstw innowacyjnych odnotowano w przemyśle i usługach.
- W 2019 r. wyniki finansowe uzyskane przez przedsiębiorstwa niefinansowe w województwie zachodniopomorskim były lepsze niż przed rokiem. Korzystniej kształtowały się również podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe.
- W województwie zachodniopomorskim w 2018 r., w odniesieniu do 2017 r., nastąpił nieznaczny wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zadecydowała niższa wartość produkcji roślinnej, ale wyższa produkcji zwierzęcej. Zwiększyło się pogłowie owiec, a zmniejszyło: bydła, trzody chlewnej i drobiu. Odnotowano wzrost skupu ziemniaków, buraków cukrowych i żywca rzeźnego przy spadku skupu zbóż. Średnie ceny skupu produktów rolnych (z wyjątkiem żywca wołowego i mleka) były wyższe niż przed rokiem.
- Odnotowano wzrost produkcji sprzedanej w województwie wobec roku poprzedniego o 4,2%, na co w dużej mierze złożył się wzrost w sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 11,2%). Zarówno w województwie, jak i w kraju, wzrosło przeciętne zatrudnienie w przemyśle. W województwie oraz w Polsce odnotowano wzrost wydajności pracy mierzony wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego.
- Od roku 2010 odnotowuje się stały wzrost produkcji sprzedanej budownictwa. W latach 2011–2016 odnotowywano spadek przeciętnego zatrudnienia w budownictwie, jednak od 2017 r. wskaźnik ten wzrasta – w 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrost ten wyniósł 2,5%. Wydajność pracy w budownictwie wzrosła o 3,9% w odniesieniu do roku poprzedniego.
- W budownictwie mieszkaniowym zaobserwowano wzrost liczby mieszkań oddanych do użytkowania i pozwoleń na budowę lub dokonanych zgłoszeń z projektem budowlanym przy jednoczesnej zmniejszonej liczbie mieszkań, których budowę rozpoczęto. Od 2010 r. zmniejsza się przeciętna powierzchnia 1 mieszkania oddanego do użytkowania. W strukturze mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa największy udział stanowiły mieszkania zrealizowane z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem.
- Ogólna wartość sprzedaży detalicznej towarów w 2019 r. była niższa niż rok wcześniej, a spadek odnotowano w większości grupach towarów. W przypadku sprzedaży hurtowej odnotowano wzrost jej wartości w porównaniu z rokiem poprzednim o 6,6%.
- Od roku 2010 notowany jest ciągły wzrost mocy zainstalowanej i osiągalnej w elektrowniach oraz liczby odbiorców energii elektrycznej. Obniżeniu ulega natomiast wskaźnik zużycia energii elektrycznej w ciągu roku w przeliczeniu na kWh na 1 odbiorcę. Zarówno w skali kraju, jak i województwa w ciągu ostatniego roku obniżył się

udział wyprodukowanej energii elektrycznej z odnawialnych nośników energii w energii elektrycznej ogółem.

- Morską flotą transportową polscy przewoźnicy przewieźli więcej ładunków niż w 2018 r. Przewozy ładunków polskiego handlu zagranicznego dokonane przez polskich przewoźników morskich były wyższe w porównaniu z poprzednim rokiem. Zwiększyły się również (w skali roku) przewozy pasażerów w komunikacji krajowej, ale zmniejszyły – w komunikacji międzynarodowej. W porównaniu z 2018 r. w portach morskich województwa zachodniopomorskiego odnotowano spadek obrotów ładunkowych oraz ładunków tranzytowych.

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

- Dochody i wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego (JST) wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim, przy czym największy udział w obu kwotach miały budżety miast na prawach powiatu. W 2018 r. zagregowany wynik finansowy budżetów JST był ujemny. Główny udział w tym wyniku miał wysoki deficyt budżetów miast na prawach powiatu.

Executive summary

Environment

- In the voivodship, as in the whole country, we can observe climate changes. The average monthly air temperatures recorded in each month of 2019, except May and July, at two measuring stations located in the Zachodniopomorskie Voivodship, were higher than for the period 2001–2010. The annual amount of precipitation has been reduced in relation to the average values for previous multiannual periods.
- On 1 January 2018 the Zachodniopomorskie Voivodship covered the area of 228.8 thousand ha. Over half of the voivodship area was covered by agricultural land (49.3%), including mainly arable land (75.7%), meadows and permanent pasture (19.5%), as well as forest land, woodland and cropland (37.0%).
- Water consumption has decreased by 10.7% per year. In 2018, 1192.5 m³ of water was used for the national economy and population, i.e. 11.0% less than in the previous year. Most water was used for industry (90.6% of total consumption). The number of waste water treatment plants is steadily decreasing, but on the other hand the volume of untreated waste water is decreasing too.
- Emission of both particulate and gaseous pollutants decreased between 2010 and 2018. The number of waste generated has also decreased during the year. Taking into account the amount of waste produced, the Zachodniopomorskie Voivodship was located on the 7th position in the country. However, the volume of waste collected selectively increases: in 2010, it was 8.0% of municipal waste and in 2018 – 23.1%.
- The volume of investments for sustainable environmental protection has decreased significantly: from €10103.0 million in 2010 to €639.9 million in 2018. Investments for climate and air protection, wastewater management and water protection dominate.

Society

- On 31 December 2019, population of the Zachodniopomorskie Voivodship amounted to 1696193 (downward trend since 2010). As in the previous year, population of the voivodship represents 4.4% of the total population of Poland and, compared to the other voivodships, was located on the 11th position. The population structure by sex in the Zachodniopomorskie Voivodship has not been significantly changing for several years, with the feminisation factor amounted to 106. Natural growth, which has been already negative, increased. The foreign migration rate was positive and the total balance of migration for permanent residence as well as the balance of internal migration continued to be negative.
- Population of the Zachodniopomorskie Voivodship is ageing, it is noticed by the decreasing number of pre-productive and post-productive age people and the growing number of people in post-productive age. The increasing ageing population is also evidenced by the increase in the demographic ageing rate (from 12.2% in 2010 to 18.5% in 2019).
- The number of pre-school children increased in the years 2010–2019. We can also notice an increase in the number of people with post-secondary education and secondary education (by 1.9 p.p.) as well as higher education (by 5.8 p.p.) – and the decrease in the share of those with lower secondary, primary and lower secondary education (by 6.1 p.p.) as well as basic vocational education (by 1.6 p.p.). Since 2010, the number of universities has decreased by 7, and the number of students is lower by 45.9%.
- Compared to 2010, an increase in average employment is noticed, as well as a decrease in the number of registered unemployed persons and in the unemployment rate. The economic activity rate in the voivodship decreased in comparison to the previous year (by 1.9 p.p.), however it was 0.9 p.p. higher than in 2010. The number of economically inactive people also increased by 3.7% per year and by 6.3% compared to 2010. The majority of employed persons constituted employees of the trade sector, especially in trade; repair of motor vehicles, transport and storage, accommodation and catering, as well as information and communication.
- The average gross wages and salary in the Zachodniopomorskie Voivodship increased by 43.7% in comparison to 2010. However, the inhabitants of the voivodship still received lower salaries (by 6.8%) than the amount paid on average in the country. Compared to other voivodships, where the average gross monthly wages and salary did not reach the national average, Zachodniopomorskie was on the 5th place. The highest salaries in the voivodship were recorded in the section: information and communication, only the administrative and support

activities showed a decrease in the average gross monthly wages and salary.

- In the last year, the number of pensioners has increased. The average monthly gross pension has also increased. The average pension from Social Insurance Institution (ZUS) in the voivodship was below the national average, while the average benefit received by individual farmers was higher than the average in the country.
- Since 2010, both the number of people who have been granted social assistance and the amount of provided benefits was reduced.
- In 2018, more crimes than in previous years were noticed in the Zachodniopomorskie Voivodship. The share of crimes found in the voivodship accounted for 6.5% of national crimes. The rate of detection of criminal offenses, especially of a criminal nature, has improved.

Economy

- Since 2010, the number of entities of the national economy has increased in the voivodship. The entities most often conducted their activities in the area of trade; repair of motor vehicles.
- In the Zachodniopomorskie Voivodship the indicator of general economic climate in April 2020 was the worst since the beginning of the analyzed period. In comparison to the previous year, the highest drop was recorded in wholesale trade, and the lowest in accommodation and catering. The most frequently indicated barrier to do business regardless of its type was the uncertainty of the general economic situation, which was largely influenced by the national and global epidemiological situation.
- Internal expenditure on research and development over the years 2010-2018 has significantly increased, both in Poland and in the Zachodniopomorskie Voivodship - more than twice as much as in 2010 and by 24.6% compared to the previous year. The largest share of innovative enterprises was recorded in industry and services.
- In 2019, the financial results achieved by non-financial companies in the Zachodniopomorskie Voivodship were better than a year ago. The basic economic and financial indicators were also more positive.
- In 2018, related to 2017, there was noticed a slight increase in agricultural output (constant prices), which was determined by a lower value of crop production, but higher animal production in the Zachodniopomorskie Voivodship. The sheep population increased, however the population of cattle, pigs and poultry decreased. There was observed an increase in the purchase of potatoes, sugar beet and slaughter livestock, but also a decrease in the purchase of cereals. Average purchase prices of agricultural products (except cattle livestock and milk) were higher than in the previous year.
- Compared to the previous year, there was an 4.2% increase in sold production of the voivodship, which occurred mainly due to an increase in the section "Water supply; sewage and waste management; reclamation" (by 11.2%). An increase of the average employment in industry was noticed both in the voivodship and in the country. There was also noted an increase in labour productivity measured by the value of sold production per an employee.
- Since 2010, there has been a steady increase in sold production of construction. In the years 2011-2016 a decrease in average employment in the construction industry was recorded, but since 2017 this indicator has been increasing and in 2019, compared to the previous year, this increase amounted to 2.5%. Labour productivity in the construction industry increased by 3.9% compared to the previous year.
- In housing construction an increase in the number of dwellings completed, building permits and applications made with a construction was observed project, with a simultaneous reduction in the number of dwellings whose construction has begun. Since 2010, the average area of 1 dwelling completed has decreased. In the structure of completed dwellings according to the forms of construction, the largest share was constituted by dwellings for sale or rent.
- The total value of retail sales of goods in 2019 was lower than in the previous year and a decrease was recorded in majority groups of goods. In the case of wholesale sales, its value increased by 6.6% compared to the previous year.
- Since 2010, there has been noticed a continuous increase in number of installed power stations and available capacity and in the number of electricity consumers. However, there was noticed a decrease in electricity consumption rate in kWh per 1 consumer during the year. Both in the Voivodship and in the country the share of

electricity produced from renewable energy sources in total electricity has decreased over the previous year.

- In 2019 Polish entities carried more cargo by maritime transport than in the previous year. Also cargoes of Polish foreign trade carried by Polish maritime entities were higher compared to the previous year. Domestic passenger transport (on an annual basis) increased too, but in international transport – decreased. Compared to 2018, a decrease in cargo and transit cargo turnover was recorded in the sea ports of the Zachodniopomorskie Voivodship.

Finances of local government units

- Total income and expenditures of local government units (JST) increased in comparison with the previous year, the largest share in both amounts constituted the budgets of towns with district rights. In 2018, the budgets of aggregated financial result of territorial self-government units was negative, mainly due to a high deficit in the budgets of towns with powiat rights.

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie
Table 1. Selected data for Poland and the voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	woj. zachodnio- pomorskie Zachodnio- pomorskie Voivodship
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2018 r. (w %) Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2018 (in %)	0,2	0,1
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2018 r. (w hm ³) Consumption of water for needs of the national economy and population during the year in 2018 (in hm ³)	9434,6	1192,5
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2018 r. (w hm ³) Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2018 (in hm ³)	8200,4	1140,1
Ścieki komunalne oczyszczane w ciągu roku ogółem w 2018 r. (w dam ³) Municipal treated wastewater during the year in 2018 (in dam ³)	1328655	73131
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2018 r. (tony/rok): Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2018 (tonnes/year):		
gazowych gases	213214234	7118007
pyłowych particulates	31827	2185
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2018 r. (w %) Total of legal protected area in total area in 2018 (in %)	32,6	21,8
Lesistość w 2018 r. (w %) Forest cover in 2018 (in %)	29,6	35,7
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2018 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2018 (as of 31 December)	123	74
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r. Natural increase per 1000 population in 2019	-0,9	-2,3
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in 2019	0,2	-0,4
Przeciętne trwanie życia w 2018 r. (w latach) Life expectancy in 2018 (in years)		
mężczyźni males	73,8	73,6
kobiety females	81,7	81,2
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w 2018 r. Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 in 2018	895	868
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r. (w %) Employment rate by LFS in 2019 (in %)	54,4	52,1
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 2019 r. (w %) Activity rate by LFS in 2019 (in %)	56,2	53,8
Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r. (w %) Unemployment rate by LFS in 2019 (in %)	3,3	3,2

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie
Table 1. Selected data for Poland and the voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	woj. zachodnio- pomorskie Zachodnio- pomorskie Voivodship
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2019 r. Unemployed persons per 1 job offer in 2019	18	13
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2019 r. (w zł) Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector in 2019 (in PLN)	5169,06	4765,91
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2019 r. (w zł) Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in 2019 (in PLN)	2264,06	2179,21
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. (w zł) Average monthly per capita available income in households in 2018 (in PLN)	1693,46	1722,2
Relatywna granica ubóstwa w 2018 r. (w %) Relative poverty threshold in 2018 (in %)	14,2	8,7
Granica ubóstwa skrajnego w 2018 r. (w %) Extreme poverty rate in 2018 (in %)	5,4	1,8
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r. (w %) Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in 2018 (in %)	5,1	5,4
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2018 r. (w tys. zł) Social assistance benefits granted in 2018 (in thousand PLN)	3485665	183879
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2018 r. Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in 2018	105,3	125,9
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r. Population per out-patient health care unit in 2018	1439	1335
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2018 r.: Medical personel per 10 thousand population in 2018:		
lekarze nurses	23,3	26,9
pielęgniarki doctors	50,2	45,8
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2018 r. Beds in hospitals per 10 thousand population in 2018	47,3	46,1
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2018 r. (w zł) Gross domestic product (current prices) per capita in 2018 (in PLN)	55066	45700
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019 (as of 31 December)	1175	1345
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population in 2019 (as of 31 December)	20	21
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo w 2018 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active persons in 2018	7,7	3,4
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r. (w %) Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed in 2019 (in %)	82,0	80,7
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2019 r. (w %) Cost level indicator in non-financial enterprises in 2019 (in %)	95,4	95,2
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w 2019 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises in 2019 (previous year=100; current prices)	112,4	93,2
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2019 r. (w szt.) Cattle density per 100 ha of agricultural land in 2019 (in heads)	43,3	12,6

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie
 Table 1. Selected data for Poland and the voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	woj. zachodnio- pomorskie Zachodnio- pomorskie Voivodship
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych w 2019 r. (w szt.) Pigs density per 100 ha of agricultural land in 2019 (in heads)	73,4	29,4
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2019 r. (w zł) Sold production of industry (current prices) per 1 average employed person in industry in 2019 (in PLN)	553443	447463
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2019 r. (w zł) Sold production of industry (current prices) per 1 average employed person in construction in 2019 (in PLN)	625052	504726
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2019 r. Dwellings completed per 1000 population in 2019	5,4	5,3
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2018 r. Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2018	81,8	46,9
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2018 r. Length of railway lines operated per 100 km ² in 2018	6,2	5,1
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2018 r. (w %) Share of renewable energy sources in production of electricity in 2018 (in %)	12,7	44,2

Rozdział 2

Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw

Voivodship against the background of other voivodships

Mapa 1.

Map 1.

Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀, NO₂ i SO₂ w 2018 r.

Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀, NO₂ and SO₂ in 2018

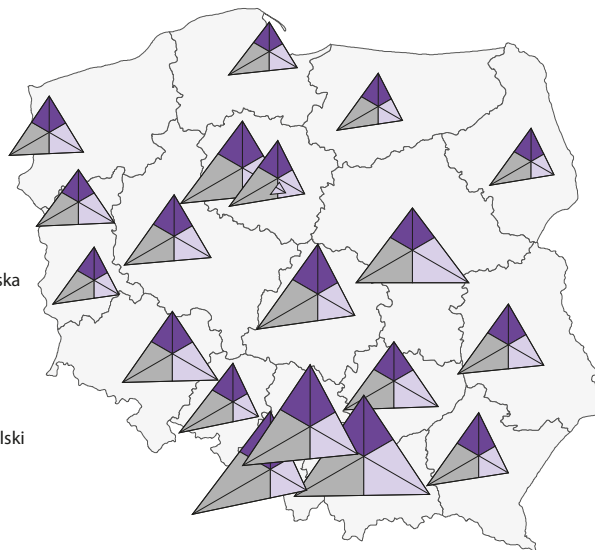
Wybrane obszary:
Selected areas:

aglomeracje:
agglomerations:

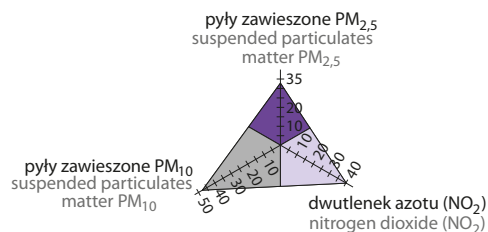
białostocka
bydgoska
górnośląska
krakowska
lubelska
łódzka
poznańska
rybnicko-jastrzębska
szczecińska
trójmiejska
warszawska
wrocławska

miasta:
cities:

Gorzów Wielkopolski
Kielce
Olsztyn
Opole
Rzeszów
Toruń
Zielona Góra

Średnia wartość normowanego stężenia
średniego rocznego w µg/m³:
Average value of standardised average
annual concentration in µg/m³:

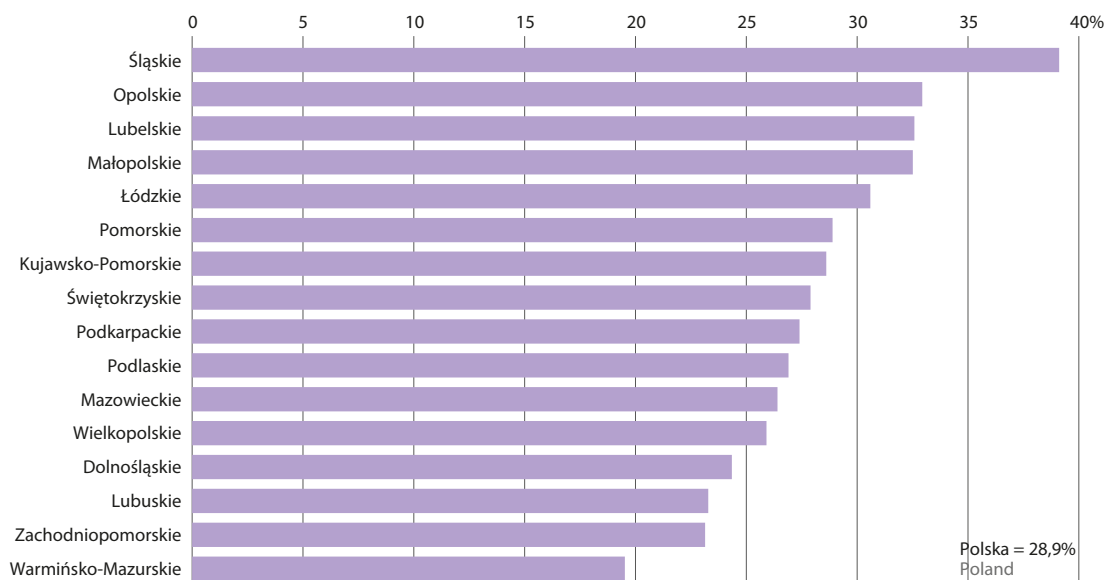

Wykres 1.

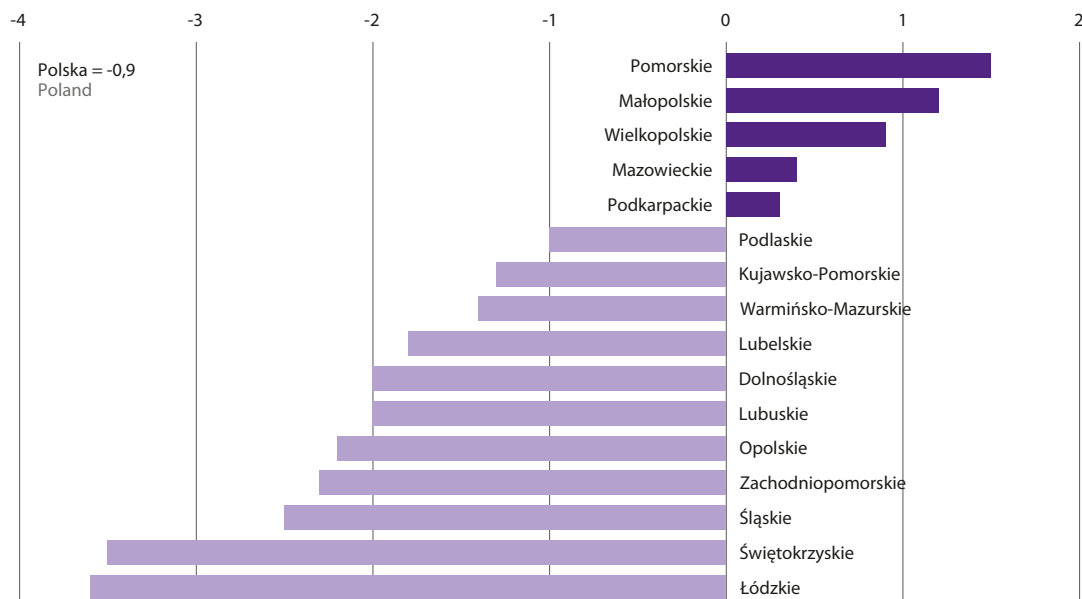
Chart 1.

Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w 2018 r.

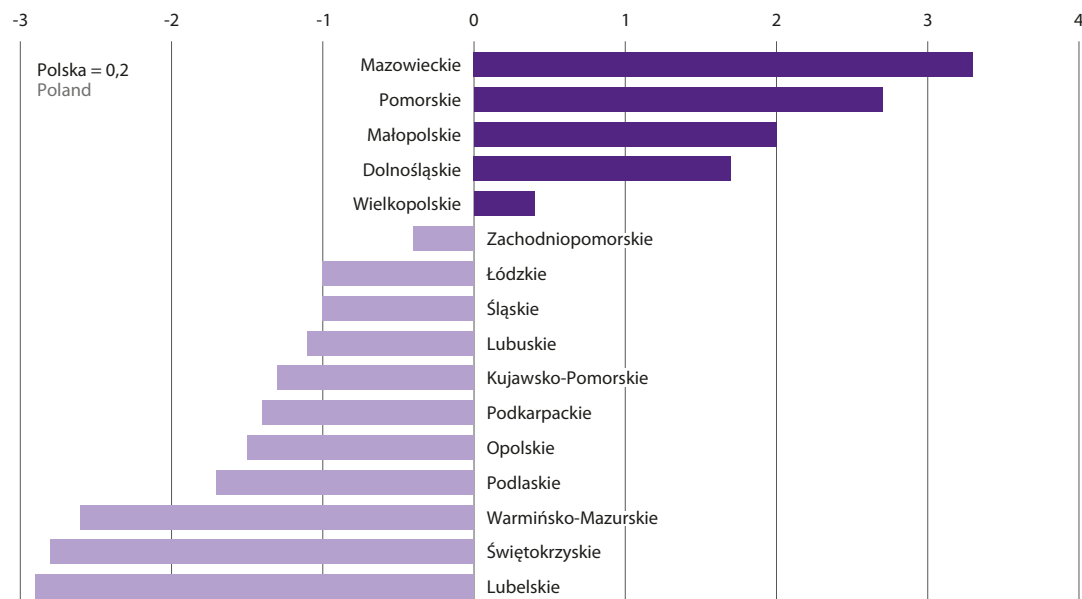
Municipal waste collected separately during the year in 2018

Wykres 2. **Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r.**
Chart 2. **Natural increase per 1000 population in 2019**

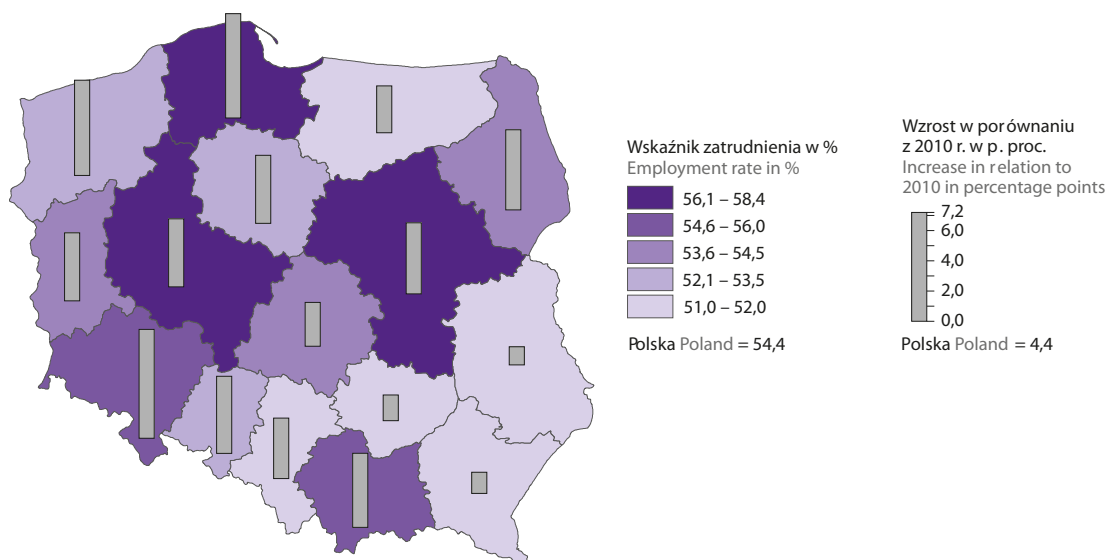

Wykres 3. **Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r.**
Chart 3. **Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2019**

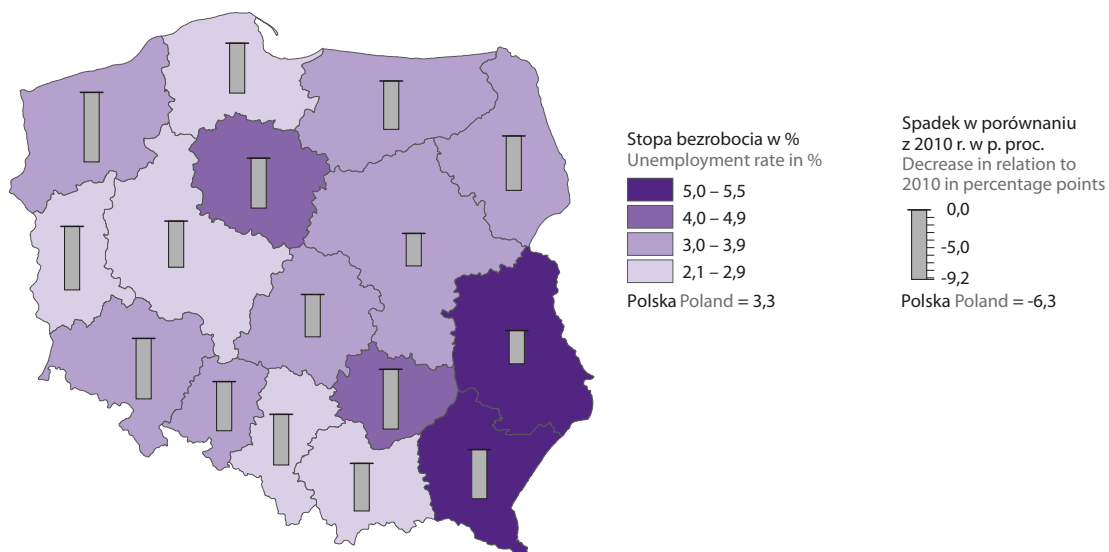
Mapa 2.
Map 2.

Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r. (przeciętne w roku)
Employment rate by LFS in 2019 (annual average)

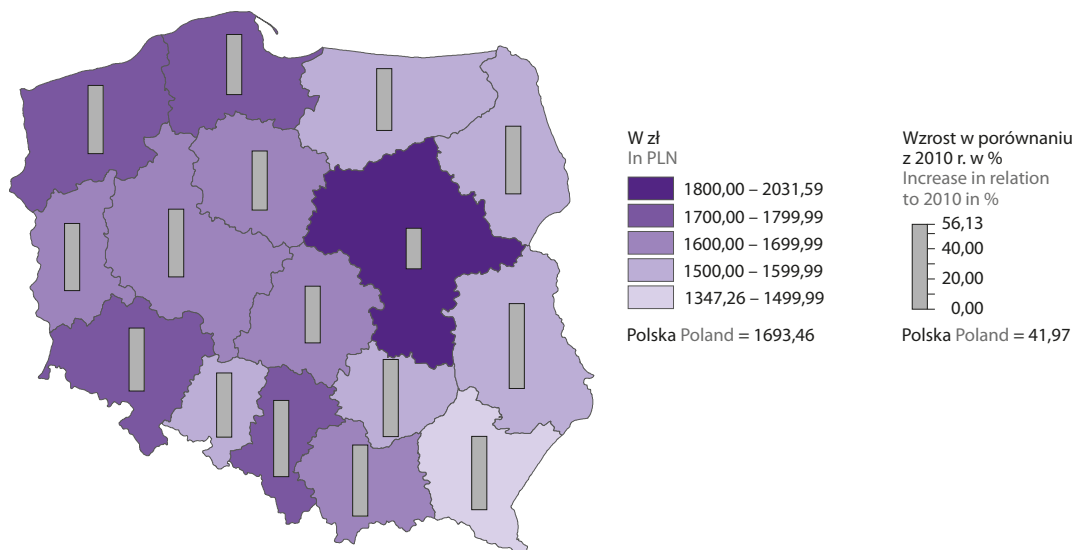
Mapa 3.
Map 3.

Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r. (przeciętne w roku)
Unemployment rate by LFS in 2019 (annual average)

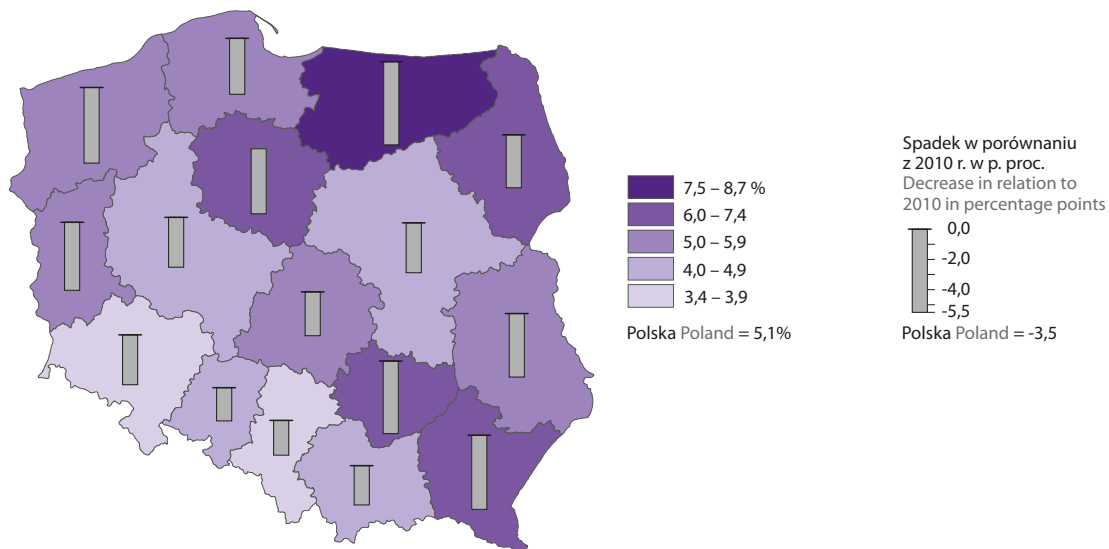
Mapa 4.
Map 4.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r.
Average monthly available income per capita in households in 2018

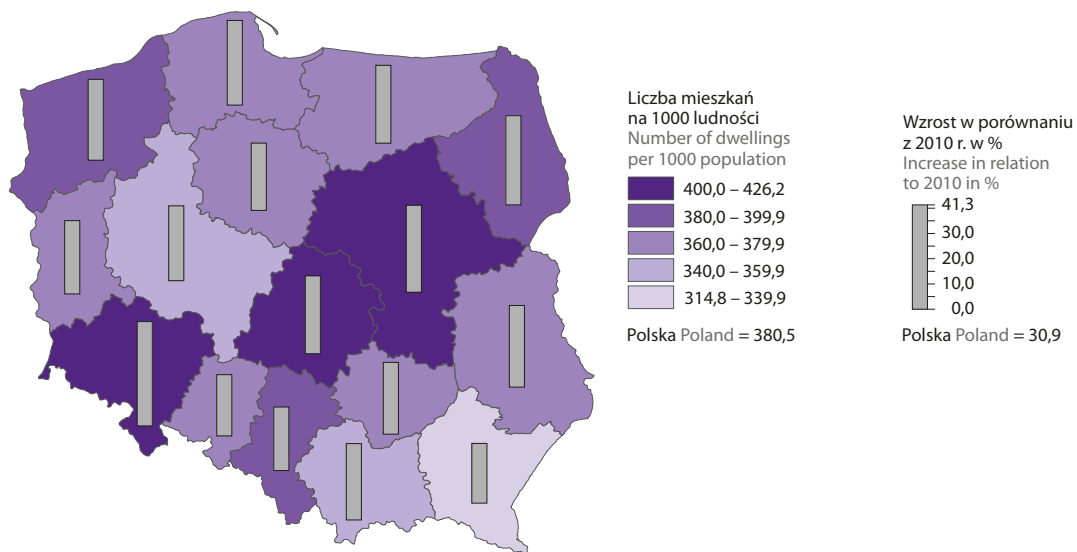

Mapa 5.
Map 5.

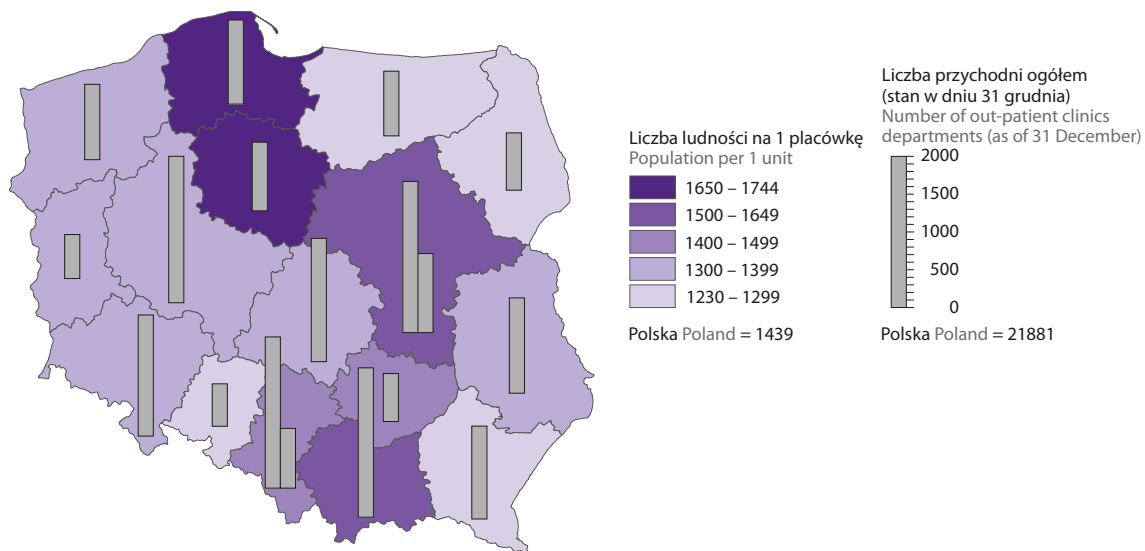
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r.
Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in 2018

Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2018 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 6. Dwellings stocks per 1000 population in 2018 (as of 31 December)

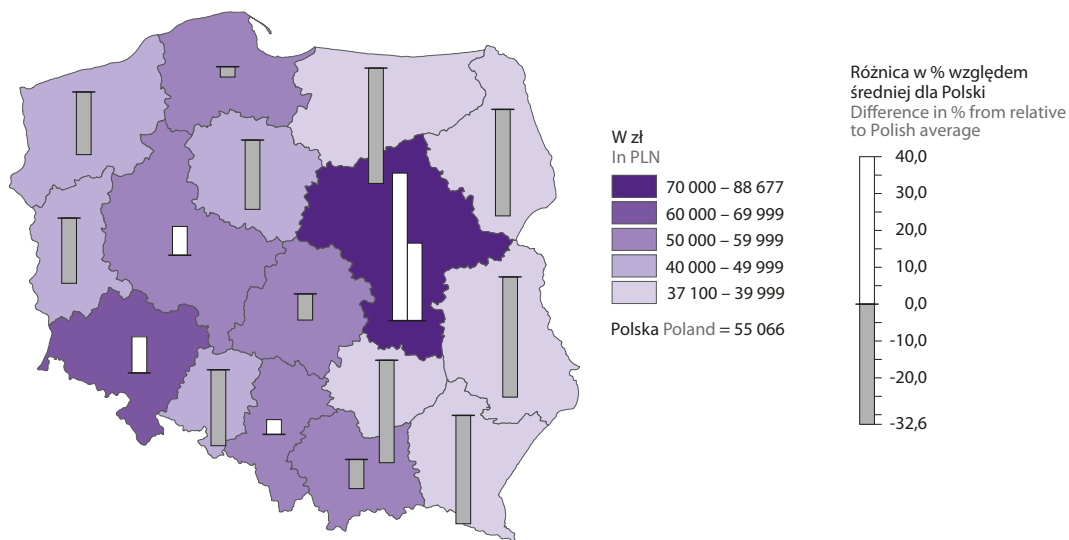

Mapa 7. Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r.
 Map 7. Population per out-patient health care unit in 2018

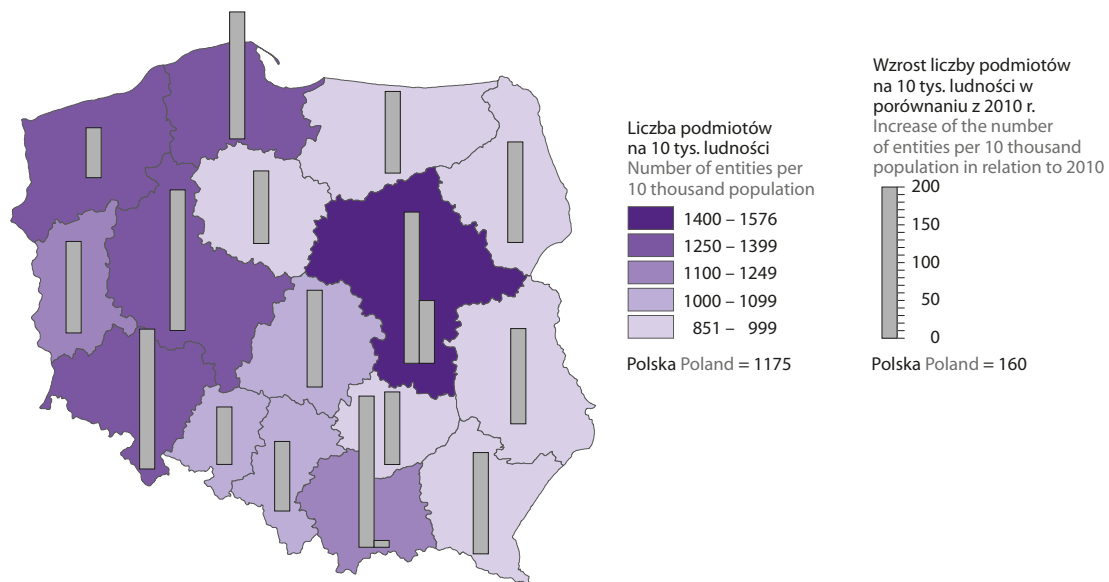
Mapa 8.
Map 8.

Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2018 r. (ceny bieżące)
Gross domestic product per capita in 2018 (current prices)

Mapa 9.
Map 9.

Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia)
Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019 (as of 31 December)

Wykres 4.

Chart 4.

Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2019 r.

Net turnover profitability rate in non-financial enterprises in 2019

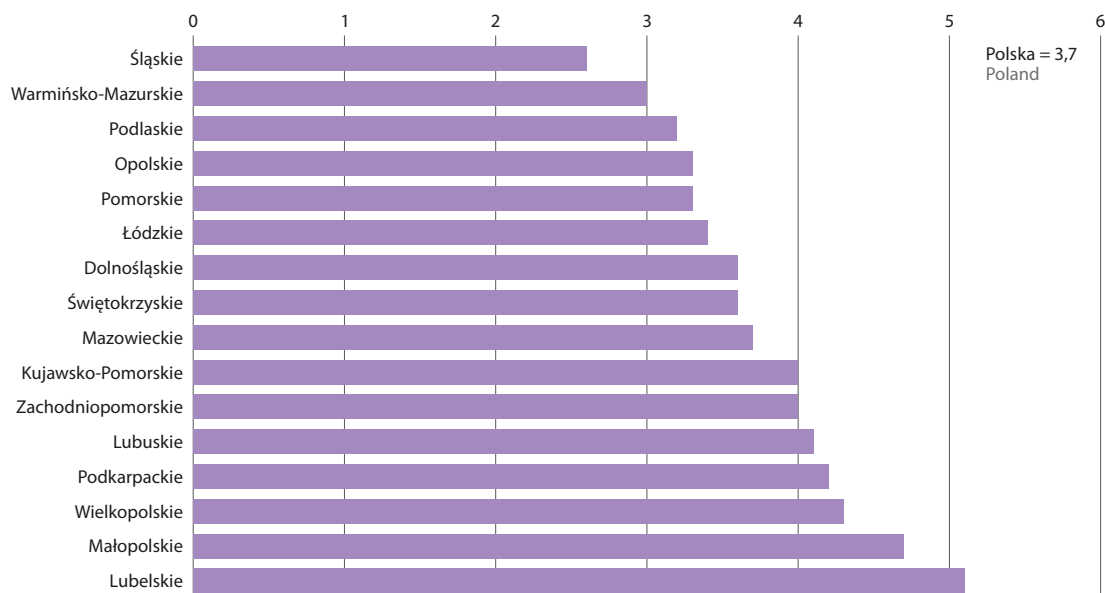
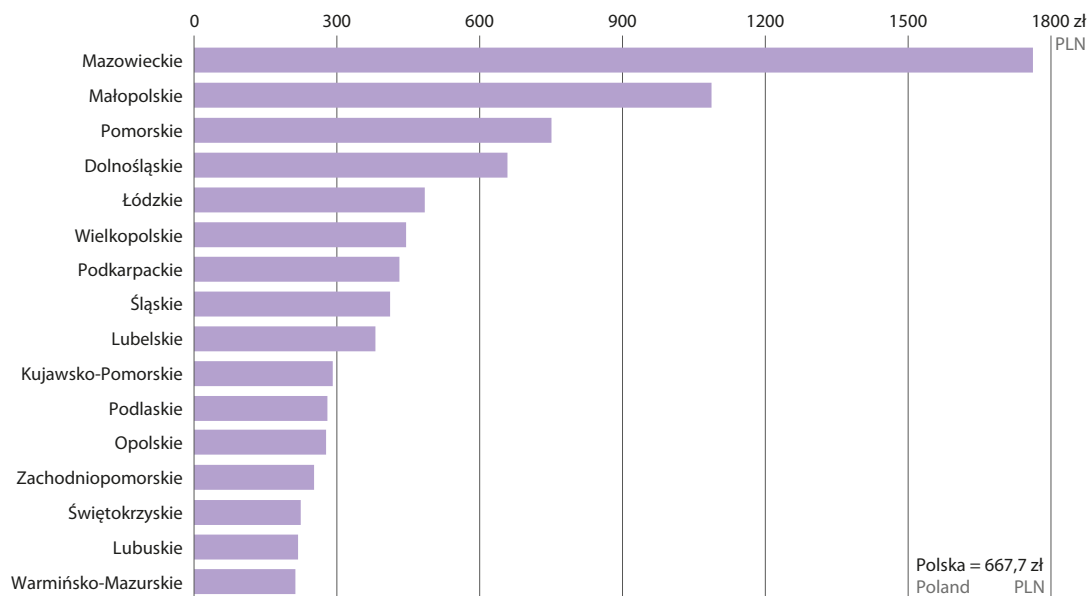
Wykres 5.

Chart 5.

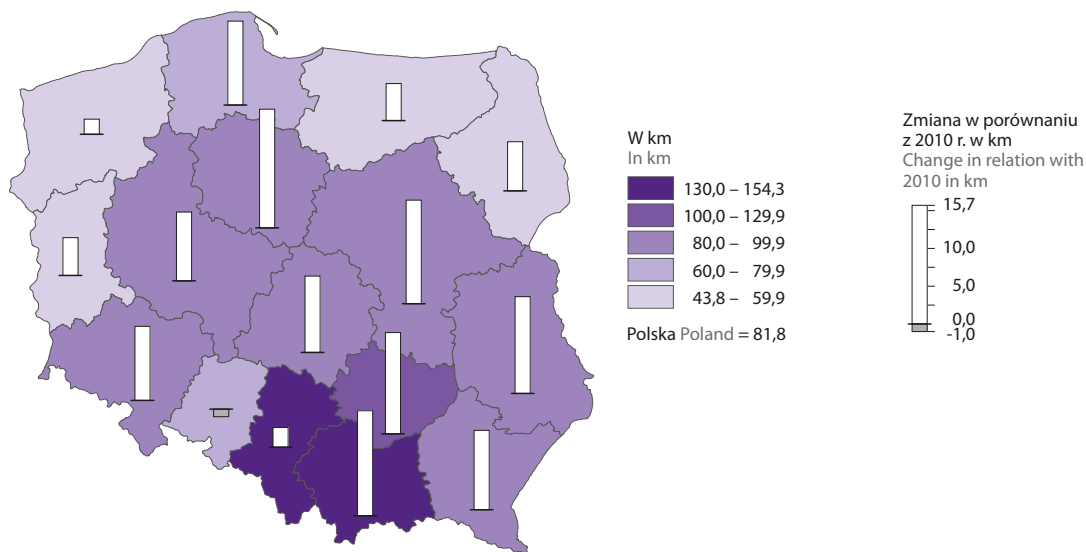
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w zł w 2018 r. (ceny bieżące)

Intramural expenditures on research and development per capita in PLN in 2018 (current prices)

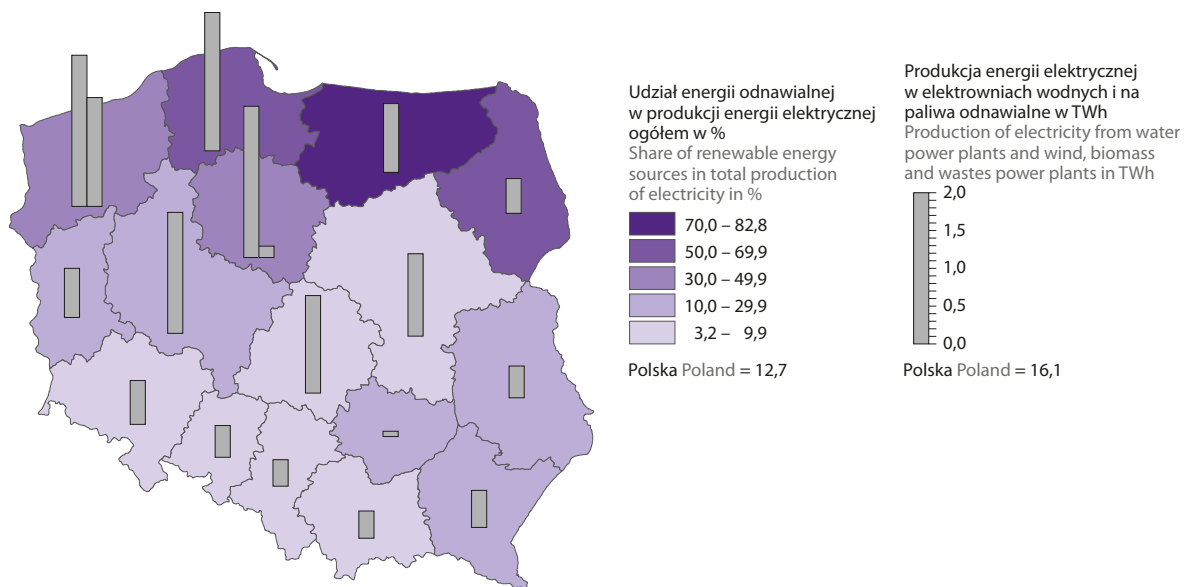
Mapa 10.
Map 10.

Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2018 r.
Communal and district roads with hard surface per 100 km² of total area in 2018

Mapa 11.
Map 11.

Energia ze źródeł odnawialnych w 2018 r.
Energy from renewable sources in 2018

Rozdział 3

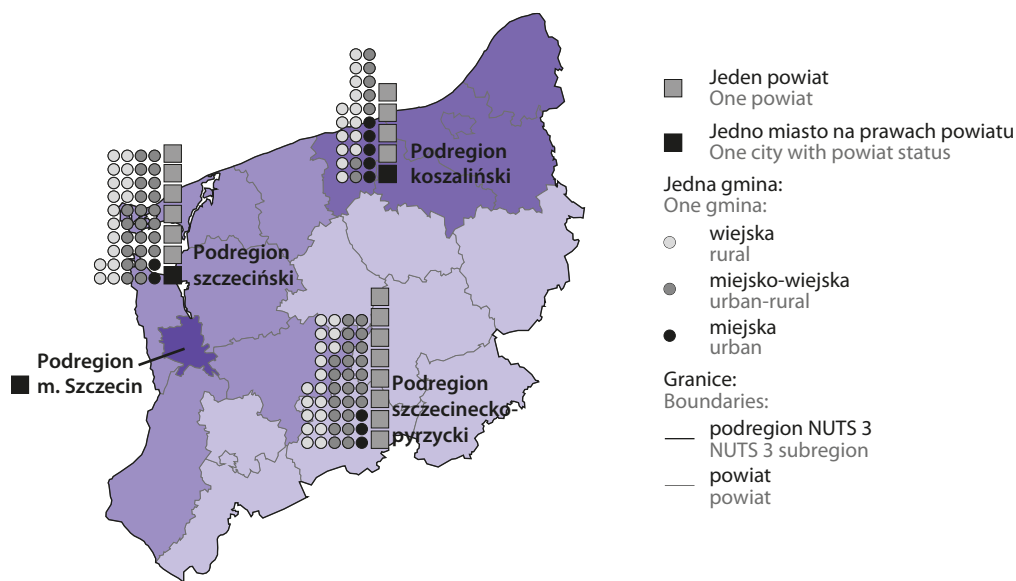
Chapter 3

Podział i powierzchnia województwa

Division and area of the voivodship

Mapa 12. Podział województwa zachodniopomorskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 12. Division of the Zachodniopomorskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2019 As of 31 December

Podregiony województwa:
Subregions of the voivodship:

	Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thous.
Zachodniopomorskie	2289732	1696193
koszaliński	436512	356660
szczecinecko-pyrzycki	1033886	424321
m. Szczecin	30060	401907
szczeciński	789274	513305

Według stanu w dniu 1 I 2019 r. województwo zachodniopomorskie zajmowało powierzchnię 22905 km², co stanowiło 7,3% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 XII 2019 r.) mieszkało ok. 1696,2 tys. ludności, tj. 4,4% ogółu ludności Polski. W 2019 r. gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 74 osoby, była to 13. lokata w kraju. W miastach mieszkało 68,4% ludności województwa.

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Warunki meteorologiczne

4.1. Meteorological conditions

W 2019 r. **średnia roczna temperatura** powietrza odnotowana w stacji meteorologicznej w Szczecinie wyniosła 10,8°C (wyższa o 0,5°C od średniorocznej temperatury w 2018 r.), natomiast w Koszalinie – 10,3°C (niższa o 0,4°C). **Maksymalna temperatura** powietrza dla okresu wieloletniego 2017–2019 jaką odnotowano na stacjach w Szczecinie i w Koszalinie wynosiła odpowiednio: 37,8° i 37,1°C. **Minimalna temperatura** powietrza dla tego okresu zanotowana na dwóch zachodniopomorskich stacjach wynosiła odpowiednio: -30,0°C i -25,4°C.

W 2019 r. **średnia roczna temperatura** powietrza odnotowana w stacji meteorologicznej w **Szczecinie** wyniosła 10,8°C (wyższa o 0,5 °C od średniorocznej temperatury w 2018 r.), natomiast w **Koszalinie** – 10,3°C (niższa o 0,4°C). Średnia roczna temperatura powietrza w 2019 r. w obydwóch stacjach była wyższa niż wartości średnie wyznaczone dla poprzednich okresów wieloletnich, począwszy od 1971 r. W roku 2019 średnia roczna temperatura na obszarze Polski wyniosła 10,2°C i była wyższa o 2,4°C od normy wieloletniej.

Najwyższą średnią temperaturę powietrza odnotowano na stacji meteorologicznej we Wrocławiu (11,4°C), najniższą natomiast na stacji na Śnieżce (2,3°C). Najwyższe miesięczne anomalie temperatury w 2019 r., w odniesieniu do normy z lat 1971–2000, wystąpiły w czerwcu, gdy średnia temperatura powietrza na stacjach w Szczecinie i w Koszalinie przekraczała wartość wieloletnią o 5,5°C.

Maksymalna temperatura powietrza dla okresu wieloletniego 2017–2019 jaką odnotowano na stacjach w Szczecinie i w Koszalinie wynosiła odpowiednio: 37,8° i 37,1°C. **Minimalna temperatura** powietrza dla tego okresu zanotowana na dwóch zachodniopomorskich stacjach wynosiła odpowiednio: -30,0°C i -25,4°C.

Odnotowane **amplitudy temperatur skrajnych** dla okresu wieloletniego 2017–2019 wynosiły: w Szczecinie 67,8°C, w Koszalinie 62,5°C.

Najwyższe **średnie miesięczne temperatury powietrza**, przekraczające 20°C odnotowano w czerwcu 2018 r. – w Szczecinie 21,5°C, w Koszalinie 20,3°C.

Średnie miesięczne temperatury powietrza w dwóch stacjach pomiarowych województwa zachodniopomorskiego odnotowane we wszystkich miesiącach, oprócz maja i lipca 2019 r. były wyższe, niż wartości za poprzedni okres pomiarowy, tj. w latach 2001–2010.

W 2019 r. **roczne sumy opadów** odnotowane na stacjach w Szczecinie i Koszalinie wyniosły odpowiednio 511 mm i 705 mm i były wyższe niż w roku poprzednim (w Szczecinie o 110 mm, w Koszalinie o 198 mm).

W 2019 r. w odnotowano zarówno w stacji szczecińskiej, jak i koszalińskiej spadek rocznej sumy opadów atmosferycznych w stosunku do wartości średnich dla poprzednich okresów wieloletnich.

Miesiącem o największej ilości opadów atmosferycznych w 2019 r. był maj – na stacji w Szczecinie odnotowano 69 mm opadów oraz wrzesień na stacji w Koszalinie, gdzie odnotowano aż 160 mm opadów.

Odnotowane **średnie prędkości wiatru** wynosiły 3,5 m/s w Szczecinie i 3,4 m/s w Koszalinie.

Usłonecznienie oznacza sumaryczny czas (w godzinach) w danym okresie, podczas którego na określone miejsce na powierzchni Ziemi padają bezpośrednio promienie Słońca. W Koszalinie usłonecznienie wyniosło 1976 godzin, natomiast na stacji w Szczecinie nie odnotowano pełnego ciągu pomiarowego usłonecznienia.

Zachmurzenie jest to stopień pokrycia nieba przez chmury. Do jego określania stosuje się skalę oktantową od 0 (niebo bez chmur) do 8 (zachmurzenie całkowite). W Szczecinie odnotowano najmniejsze średnie zachmurzenie w Polsce – 4,5, zaś dla Koszalina wynosiło ono 5,5.

Tablica 2.
Table 2.

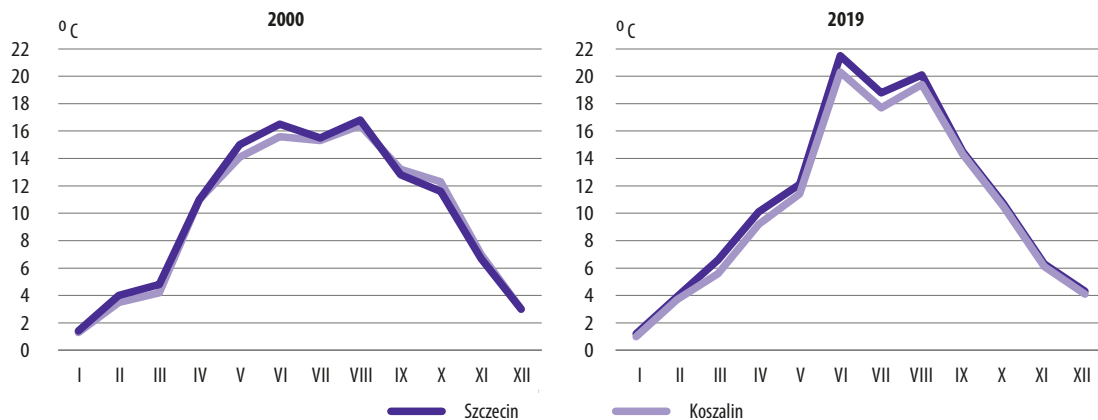
Warunki meteorologiczne
Meteorological conditions

Wyszczególnienie Specification	1971–2000	1991–2000	2001–2005	2001–2010	2019
	średnie ^a average ^a				
Temperatury w °C Temperatures in °C					
Koszalin	8,0	8,4	8,6	8,7	10,3
Szczecin	8,8	9,1	9,3	9,4	10,8
Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm					
Koszalin	717	740	766	778	705
Szczecin	530	572	530	588	511

a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.
a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

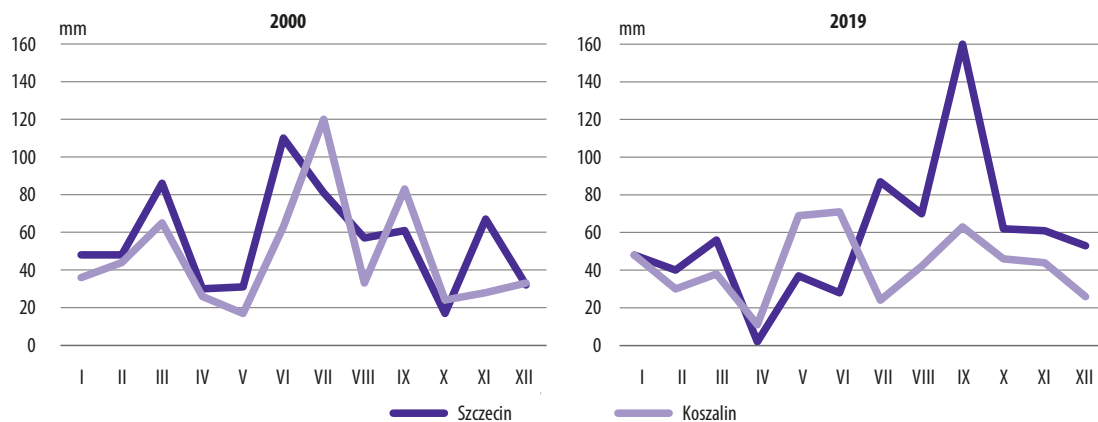
Wykres 6.
Chart 6.

Temperatury powietrza
Air temperatures

Wykres 7.
Chart 7.

Opady atmosferyczne
Atmospheric precipitation

4.2. Powierzchnia ziemi

4.2. Ground surface

Według stanu w dniu 1 I 2018 r. powierzchnia geodezyjna województwa kształtowała się na poziomie 2289,7 tys. ha. Największy udział w tej powierzchni miały użytki rolne, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. Na przestrzeni roku wzrosła powierzchnia gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych, gruntów pod wodami, gruntów zabudowanych i zurbanizowanych oraz użytków ekologicznych przy spadku powierzchni użytków rolnych, nieużytków i terenów różnych.

Powierzchnia województwa zachodniopomorskiego według stanu w dniu 1 stycznia 2018 r. wynosiła 2289,7 tys. ha, tj. 7,3% ogólnej powierzchni Polski. Według kierunków wykorzystania, największy obszar zajmowały użytki rolne – łącznie 1129,9 tys. ha (49,3%), a następnie grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 847,8 tys. ha (37,0%) oraz grunty pod wodami powierzchniowymi – 120,5 tys. ha (5,3%). Pozostałe grunty stanowiły 8,4% powierzchni geodezyjnej województwa, w tym: grunty zabudowane i zurbanizowane – 102,6 tys. ha (4,5%), nieużytki 73,2 tys. ha (3,2%), tereny różne – 10,1 tys. ha (0,4%) i użytki ekologiczne 5,6 tys. ha (0,2%).

W odniesieniu do stanu w dniu 1 stycznia 2017 r. w województwie zachodniopomorskim zwiększyła się powierzchnia ogólna geodezyjna o 0,5 tys. ha. Zwiększenie tej powierzchni wynikało ze zmian w przebiegu linii podstawowej morza terytorialnego (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13.01.2017 r. w sprawie szczegółowego przebiegu linii podstawowej), zewnętrznej granicy morza terytorialnego oraz zewnętrznej granicy strefy przyległej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U.poz.183). Odnotowano również wzrost powierzchni gruntów oraz zadrzewionych i zakrzewionych – o 1,0 tys. ha, gruntów zabudowanych i zurbanizowanych – o 0,9 tys. ha oraz powierzchni pod wodami – o 0,3 tys. ha, oraz nieznacznie użytków ekologicznych – o 58 ha. Mniejsza natomiast była powierzchnia użytków rolnych – o 1,5 tys. ha, nieużytków – o 0,2 tys. ha i terenów różnych – o 0,2 tys. ha.

Na użytki rolne zajmujące łącznie 1129,9 tys. ha składały się w przeważającej mierze grunty orne (75,7%), w dalszej kolejności łąki i pastwiska trwałe (19,5%), grunty rolne zabudowane (1,7%), grunty pod rowami i stawami (0,9%), a pozostałą część stanowiły sady (0,4%). Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (847,8 tys. ha) w ponad 99% były zajęte przez lasy. W powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (102,6 tys. ha) – 48,9% przeznaczone było pod tereny komunikacyjne.

Tereny wiejskie zajmowały łącznie obszar 2144,2 tys. ha i stanowiły 93,6% ogólnej powierzchni województwa zachodniopomorskiego, a tereny miejskie – 145,5 tys. ha (6,4%).

W końcu 2018 r. powierzchnia gruntów, które utraciły całkowicie wartość użytkową (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała (grunty zdegradowane) w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej wyniosła 3,0 tys. ha (wzrost o 6,5% w stosunku do poprzedniego roku i o 4,6% w stosunku do 2010 r.). Udział powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w województwie zachodniopomorskim w stosunku do kraju wyniósł 4,8%.

W ciągu roku zrehabilitowano 111 ha, co stanowiło 7,3% gruntów zrehabilitowanych w Polsce (o 208,3% więcej niż w poprzednim roku i o 35,4% więcej niż w 2010 r.), a zagospodarowano – 11 ha gruntów, co stanowiło 2,3% gruntów zagospodarowanych w kraju (mniej o 59,3% niż w poprzednim roku i mniej o 83,1% niż w 2010 r.).

W trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych z produkcji rolniczej i leśnej wyłączono 324 ha gruntów, co stanowiło 7,2% gruntów rolnych i leśnych wyłączonych z produkcji rolniczej i leśnej w kraju (w 2017 r. 385 ha, a w 2010 r. 301 ha), w tym 71,6% (232 ha) stanowiły grunty rolne i leśne. Spośród powierzchni wyłączonych gruntów rolnych i leśnych największy odsetek (52,2%) przeznaczono pod budowę osiedli mieszkaniowych, pod użytki kopalne (5,2%), na tereny przemysłowe (4,3%), na tereny komunikacyjne (3,4%) i na inne cele (35,5%).

Tablica 3.
Table 3.

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania
Geodetic area by the land use

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Powierzchnia ogólna Total area	2289248	2289248	2289248	2289732	7,3
Użytki rolne ^a Agricultural land ^a	1129450	1119246	1131357	1129894	6,0
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woody and bushy land	848816	857312	846838	847846	8,9
Grunty pod wodami powierzchniowymi Land under surface waters	120361	117848	120196	120486	18,5
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanized areas	96802	95880	101630	102575	6,0
Użytki ekologiczne Ecological areas	4195	4486	5550	5603	12,9
Nie użytki Wasteland	76257	74771	73394	73221	15,7
Tereny różne Miscellaneous land	13367	19706	10283	10107	12,1

a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”.

a Including woody and bushy land on agricultural land, classified until 2016 in the item “forest land as well as woody and bushy land”.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

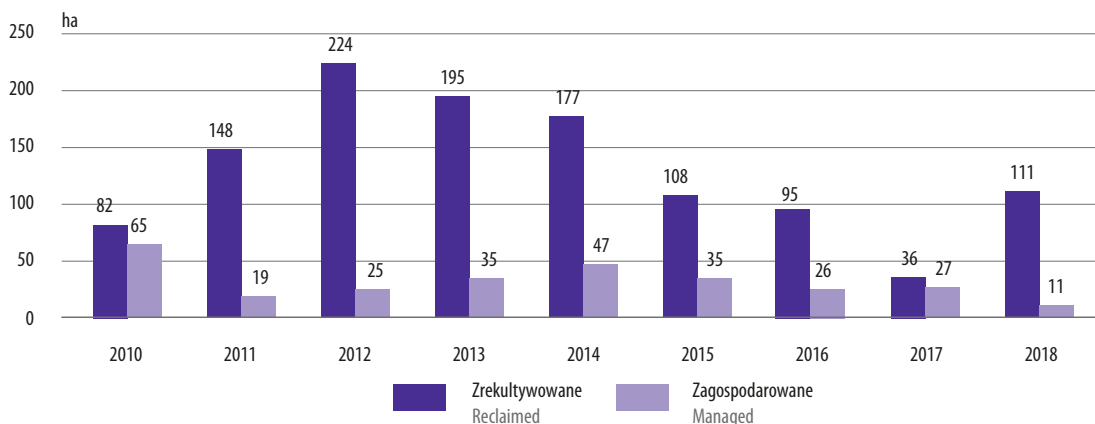
Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrehabilitowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Wykres 8.
Chart 8.

Grunty zrehabilitowane i zagospodarowane w ciągu roku
Land reclaimed and managed during the year

4.2. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.2. Water consumption. Municipal and industrial wastewater

W 2018 r. **pobór wody** na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie zachodniopomorskim wyniósł 1212,0 hm³ i stanowił 12,3% ilości wody pobranej w kraju. W skali roku odnotowano spadek poboru wody o 10,7%. W 2018 r. na potrzeby gospodarki narodowej i ludności **zużyto** 1192,5 hm³ wody, tj. o 11,0% mniej niż w poprzednim roku. Zużycie wody w województwie stanowiło 12,6% zużycia krajowego.

W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim odprowadzono ogółem 1070,5 hm³ ścieków przemysłowych, z czego 1067,0 hm³ do wód lub do ziemi, a 3,8 hm³ siecią kanalizacyjną.

W analizowanym roku w województwie siecią kanalizacyjną odprowadzono do wód lub do ziemi 73,1 hm³ **ścieków komunalnych**.

Ilość ścieków odprowadzonych z terenu województwa stanowiła 13,9% ścieków odprowadzonych w kraju.

Tablica 4.

Table 4.

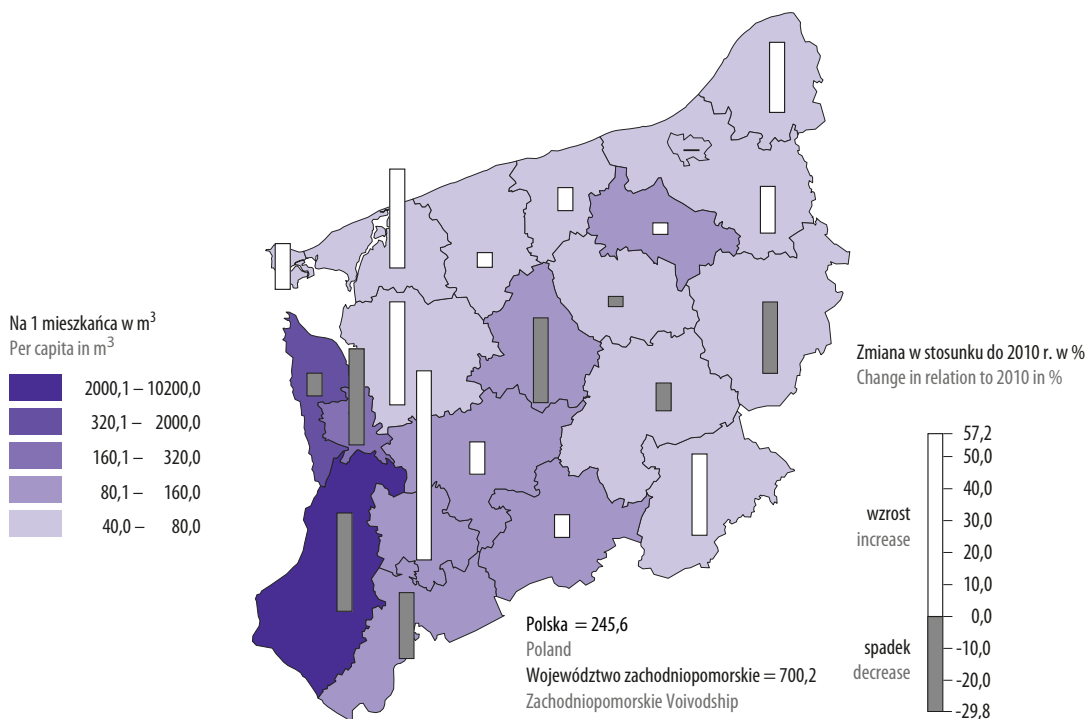
Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku

Geodetic area by the land use

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w hm ³ in hm ³			w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Ogółem Total	1612,4	1483,6	1340,4	1192,5	12,6
w tym: of which:					
przemysł industry	1500,8	1377,1	1235,5	1079,9	15,8
rolnictwo i leśnictwo agriculture and forestry	34,2	31,9	31,5	32,7	3,4
eksploatacja sieci wodociągowej operation of the water supply network	77,4	74,5	73,4	79,9	4,8
gospodarstwa domowe households	58,2	56,4	55,3	58,1	4,5

Mapa 13.
Map 13.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r.
Water consumption for needs of the national economy and population in 2018

W 2018 r. **pobór wody** na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie zachodniopomorskim wyniósł 1212,0 hm³ i stanowił 12,3% ilości wody pobranej w kraju. W skali roku odnotowano spadek poboru wody o 10,7%, który został spowodowany głównie mniejszym zapotrzebowaniem na cele produkcyjne (o 12,6%). Na 1 km² powierzchni województwa pobrano średnio 52,9 dam³ wody (przed rokiem 59,3 dam³), podczas gdy dla Polski wskaźnik ten wyniósł 31,6 dam³ (w 2017 r. – 32,2 dam³).

Największą część pobranej wody, tj. 1078,4 hm³ (89,0% ogólnego poboru) przeznaczono na **cele produkcyjne**. Na cele eksploatacji sieci wodociągowej pobrano 100,9 hm³ wody (8,3%), a na potrzeby nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych pobrano łącznie 32,7 hm³ (2,7%). Posłużyła ona do nawodnienia 495 ha użytków rolnych i gruntów leśnych.

Woda na cele produkcyjne pochodziła głównie z ujęć powierzchniowych (99,3%), podczas gdy woda na cele eksploatacji sieci wodociągowej pobrana była w większości z ujęć podziemnych (79,3%).

W 2018 r. na potrzeby gospodarki narodowej i ludności **zużyto** 1192,5 hm³ wody, tj. o 11,0% mniej niż w poprzednim roku i o 26,0% mniej niż w 2010 r. Zużycie wody w województwie stanowiło 12,6% zużycia krajowego. Największą ilość zużytej wody odnotowano na potrzeby przemysłu 1079,9 hm³ (90,6% całkowitego zużycia wody w województwie) – 15,8% zużycia krajowego. Na potrzeby przemysłu w województwie zachodniopomorskim zużyto mniej wody zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i z 2010 r., odpowiednio o 12,6% i o 28,0%. Zużycie wody w zakładach na cele produkcyjne w 2018 r. wynosiło 1076,4 hm³ i stanowiło 16,0% ogólnej ilości wody zużytej w zakładach w kraju.

Przychód wody na potrzeby przemysłu w województwie zachodniopomorskim w 2018 r. wynosił 1080,6 hm³, z czego 1078,4 hm³ przypadało na wody powierzchniowe i podziemne. Przemysł korzystał głównie z wód powierzchniowych z ujęć własnych (1070,4 hm³). Reszta wody pochodziła z zakupu od innych jednostek (2,2 hm³). Woda w przemyśle wykorzystywana była głównie na potrzeby zakładu – 1079,9 hm³ (z tego do produkcji 1076,4 hm³). Na sprzedaż przeznaczono 0,7 hm³ wody, z kolei straty w sieci wyniosły 0,1 hm³.

Na potrzeby **eksploatacji sieci wodociągowej** w omawianym roku przypadało 79,9 hm³ (6,7% całkowitego zużycia wody w województwie, a 4,8% zużycia krajowego), w tym na eksploatację sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych 58,1 hm³ (4,5% zużycia krajowego). W 2018 r. zużycie wody z sieci

wodociągowej w gospodarstwach domowych wzrosło o 5,1% w stosunku do ubiegłego roku, natomiast zmalało o 0,2% w porównaniu z 2010 r.

Do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych w 2018 r. zużyto 32,7 hm³ wody (2,7% zużycia wody w województwie i 3,4% zużycia krajowego), tj. o 3,8% więcej niż rok wcześniej, ale o 4,3% mniej niż w 2010 r.

Średnie roczne zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa zachodniopomorskiego w 2018 r. wyniosło 700,2 m³ (w 2017 r. – 785,4 m³, w 2010 r. – 935,2 m³), a w kraju 245,6 m³ (w 2017 r. – 251,3 m³, w 2010 r. – 268,9 m³). W województwie zachodniopomorskim największe zużycie wody na 1 mieszkańca odnotowano w powiecie gryfińskim – 10141,5 m³, najmniejsze zaś w powiecie wałeckim – 42,8 m³.

Tablica 5.
Table 5.

Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants	379	294	293	279
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Treated municipal wastewater during the year in dam ³	72613	72447	72368	73131
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	42349	44556	41300	39081
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	78,2	83,7	81,4	83,1

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

Oczyszczalnia ścieków - zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

W 2018 roku w województwie zachodniopomorskim wytworzono ogółem 1140,1 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych (ilość ścieków odprowadzonych z terenu województwa stanowiła 13,9% ścieków wytworzonych w kraju).

Oczyszczenia wymagało 112,2 hm³ odprowadzonych ścieków przemysłowych i komunalnych (mniej o 1,3% niż przed rokiem i o 2,4% mniej niż w 2010 r.), tj. 9,8% ogólnej ilości. Łącznie oczyszczono 111,5 hm³, tj. 99,4% ścieków wymagających oczyszczania. Najwięcej ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia odprowadzono z obszaru powiatu polickiego (30,3%) i m. Szczecin (24,2%).

W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim odprowadzono ogółem 1070,5 hm³ ścieków przemysłowych, z czego 1067,0 hm³ do wód lub do ziemi, a 3,8 hm³ siecią kanalizacyjną. Emisja ścieków przemysłowych odprowadzonych do wód lub do ziemi zmniejszyła się o 12,9% w porównaniu z rokiem poprzednim. Oczyszczenia wymagało 39,1 hm³ (3,7%) ścieków przemysłowych, w tym 98,3% poddano procesowi oczyszczania.

W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim ścieki przemysłowe były oczyszczane w 30 oczyszczalniach o łącznej przepustowości projektowej 262,6 dam³ na dobę, z tego w 2 oczyszczalniach mechanicznych, 5 – chemicznych, 21 – biologicznych oraz w 2 – z podwyższonym usuwaniem biogenów. Z ogólnej ilości ścieków przemysłowych wymagających oczyszczania odprowadzonych bezpośrednio do wód lub do ziemi 79,5% było oczyszczanych chemicznie, 12,7% – mechanicznie, 4,6% – biologicznie 1,5% – z podwyższonym usuwaniem biogenów.

W analizowanym roku w województwie siecią kanalizacyjną odprowadzono do wód lub do ziemi 73,1 hm³ ścieków komunalnych (więcej niż w 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 1,0% i 0,7%). Były one w całości oczyszczane, w tym 90,0% oczyszczano metodą podwyższonego usuwania biogenów (65,8 hm³), 10,0% – biologicznie (7,3 hm³) oraz nieznaczną ilość (27 hm³) – mechanicznie. Na terenie województwa pracowało 249 oczyszczalni komunalnych (175 biologicznych, 6 mechanicznych oraz 68 z podwyższonym usuwaniem biogenów) o łącznej przepustowości projektowej 505,6 dam³ na dobę.

W województwie zachodniopomorskim w 2018 r. oczyszczalnie komunalne wytworzyły 27,2 tys. ton suchej masy osadów ściekowych, z czego 50,0% ponownie wykorzystano (głównie w rolnictwie), a 7,4% zostało czasowo zmagazynowanych. W końcu 2018 r. udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogólnej liczbie mieszkańców województwa wyniósł 83,1% i w porównaniu z 2017 r. zwiększył się o 1,7 p. proc. Z oczyszczalni ścieków w miastach korzystało 77,8% ludności, a na wsi – zaledwie 22,2%.

Bezpośrednio z zakładów odprowadzono 1067,0 hm³ ścieków (93,6% ogólnej ilości) i w 96,3% nie wymagały one oczyszczania, gdyż były to wody chłodnicze – umownie czyste. Siecią kanalizacyjną odprowadzono 73,1 hm³ ścieków komunalnych (6,4% ogólnej ilości), które w całości zostały poddane procesowi oczyszczania.

W oczyszczalniach z podwyższonym usuwaniem biogenów oczyszczono 59,2% ścieków wymagających oczyszczenia, w chemicznych – 27,7% (były to tylko ścieki przemysłowe), biologicznych – 8,1%, a w mechanicznych – 4,5%. Zaledwie 0,7 hm³ ścieków nie zostało poddanych procesowi oczyszczania (mniej o 53,3% niż przed rokiem i o 16,7% mniej niż w 2010 r.).

W 2018 r. ścieki były odprowadzone z 97 zakładów (bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych) odprowadzone były ścieki (przed rokiem ze 102). Ścieki z 38 zakładów wymagały oczyszczenia i odprowadzone zostały bezpośrednio do wód lub do ziemi, przy czym w oczyszczalni ścieków wyposażone były 32 zakłady, a w 6 brak było takich urządzeń. Z pozostałych 59 zakładów ścieki odprowadzone zostały bez oczyszczania do sieci kanalizacyjnej.

Na terenie województwa działało 279 oczyszczalni ścieków (przed rokiem – 293, a w 2010 r. – 379), z czego 249 oczyszczalni komunalnych oraz 30 przemysłowych.

Liczba oczyszczalni ścieków przemysłowych na przestrzeni lat zmniejszyła się z 95 w 2010 r. do 30 w 2018 r., natomiast liczba oczyszczalni ścieków komunalnych zmniejszyła się z 284 w 2010 r. do 249 w 2018 r.

Wśród oczyszczalni przeważały oczyszczalnie biologiczne – 70,3% ogólnej liczby. Oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów stanowiły 25,1%.

Łączna przepustowość oczyszczalni w dam³ na dobę wynosiła 769,0 tys. (co stanowi 5,5% ogólnej przepustowości w kraju), w 2017 r. – 742 tys., w 2010 r. – 742 tys.

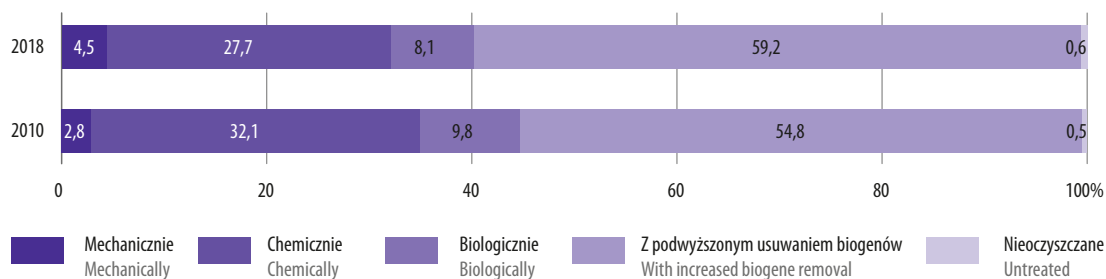
W 2018 r. długość sieci kanalizacyjnej (ogólnospławnej i na ścieki gospodarcze) w województwie wynosiła 7973,5 km i w porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się o 2,8 km.

Największy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków odnotowano w 2018 r. w województwach: zachodniopomorskim (83%) i pomorskim (83%), zaś najmniejszy w województwach: lubelskim (57%) i świętokrzyskim (64%). Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w województwie zachodniopomorskim wzrósł o 6,3% w porównaniu z 2010 r. oraz o 2,1% w porównaniu z 2017 r.

W województwie zachodniopomorskim z oczyszczalni ścieków w 2018 r. korzystało 94,4% ludności miast oraz 58,6% ludności wsi. W kraju w 2018 r. z oczyszczalni ścieków korzystało 74,0% ludności (94,6% ludności miast oraz 42,9% ludności wsi).

Wykres 9.
Chart 9.

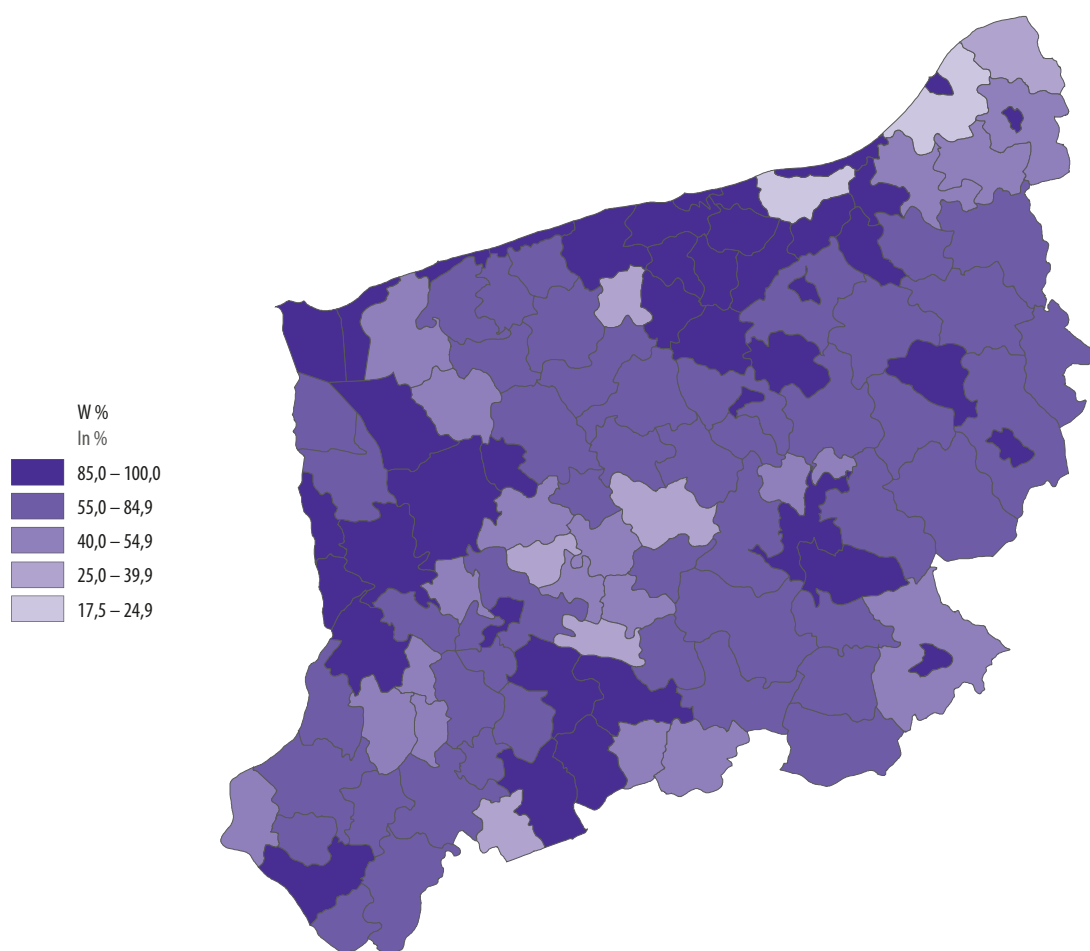
Ścieki wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Mapa 14.
Map 14.

Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2018 r.
Population connected to wastewater treatment plants in 2018

4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.4. Pollution and protection of air

Emisja zanieczyszczeń pyłowych wyniosła 2,2 tys. ton (w 2017 r. – 2,3 tys. ton; w 2010 r. – 3,3 tys. ton), co stanowiło 6,9% pyłów wyemitowanych w kraju i lokowało województwo na 4. miejscu w Polsce.

Emisja zanieczyszczeń gazowych wyniosła 7118, 0 tys. ton (mniej o 8,1% niż przed rokiem i o 22,2% niż w 2010 r.), tj. 3,3% ilości wyemitowanej w kraju i lokowało województwo na 10. miejscu w kraju.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim za szczególnie uciążliwe dla środowiska uznano 111 zakładów (w 2017 r. – 112; w 2010 r. – 85).

Łączna **emisja zanieczyszczeń pyłowych** wyniosła 2,2 tys. ton (w 2017 r. – 2,3 tys. ton; w 2010 r. – 3,3 tys. ton), co stanowiło 6,9% pyłów wyemitowanych w kraju i lokowało województwo na 4. miejscu w Polsce. W przeliczeniu na 1 km² powierzchni wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych kształtowała się na poziomie 0,1 tony (w kraju również 0,1 tony). Znacząca ilość zanieczyszczeń pyłowych, tj. 40,8% (przed rokiem – 43,2%, a w 2010 r. – 60,6%) pochodziła ze spalania paliw. Najwięcej zanieczyszczeń pyłowych wyemitowały zakłady działające na terenie powiatów: polickiego (22,0%) i szczecińskiego (18,7%).

W końcu 2018 r. urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych posiadały 63 zakłady, tj. 56,8% zakładów uciążliwych dla czystości powietrza. W zainstalowanych urządzeniach zatrzymano 99,6% wytworzonych pyłów (531,4 tys. ton), w kraju 99,8% (19411,1 tys. ton zanieczyszczeń). Najwyższe współczynniki redukcji zanieczyszczeń pyłowych odnotowano w powiatach: gryfińskim (100,0%), sławieńskim (99,9%) i kołobrzeskim (99,8%).

Emisja **zanieczyszczeń gazowych** wyniosła 7118, 0 tys. ton (mniej o 8,1% niż przed rokiem i o 22,2% niż w 2010 r.), tj. 3,3% ilości wyemitowanej w kraju, w tym bez dwutlenku węgla – 27,7 tys. ton (mniej odpowiednio o 9,2% i 50,3%). Pod względem wielkości emisji zanieczyszczeń gazowych województwo lokowało się na 10. miejscu w kraju. Średnio na 1 km² powierzchni województwa wyemitowano 310,9 tony (w kraju 681,9 tony), w tym bez dwutlenku węgla – 1,2 tony.

Wśród zanieczyszczeń gazowych najbardziej szkodliwe są tlenki siarki i azotu oraz gazy cieplarniane (dwutlenek węgla i metan). **Emisja dwutlenku siarki** wyniosła 8,5 tys. ton (mniej o 12,3% niż przed rokiem i o 60,5% niż w 2010 r.), **tlenków azotu**, w przeliczeniu na NO₂ – 7,7 tys. ton (mniej odpowiednio o 15,6% i 51,4%), a **dwutlenku węgla** – 7090,3 tys. ton (mniej odpowiednio o 8,1% i 22,1%). Ponadto do atmosfery trafiło 0,4 tys. ton metanu (o 5,9% więcej niż w 2017 r.) oraz 3,2 tys. ton **tlenku węgla** (o 27,5% mniej niż w 2017 r., a o 14,4% więcej niż w 2010 r.). Największą ilość gazowych zanieczyszczeń powietrza wyemitowały zakłady zlokalizowane na terenie powiatów: gryfińskiego (50,3%), polickiego (17,6%) i m. Szczecin (13,6%).

Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych posiadało 9 zakładów, tj. 8,1% liczby zakładów uciążliwych dla czystości powietrza i zatrzymano w nich 67,6% zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) wyemitowanych do atmosfery. Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w 2018 r. dla poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń gazowych wynosiły: 79,6% dla tlenku azotu (w kraju – 43,8%), 72,2% dla dwutlenku siarki (w kraju – 89,9%), 7,8% dla węglowodorów (w kraju – 72,3%), 71,2% dla innych, (w kraju 37,7%) (głównie amoniaku, dwusiarczku węgla, fluoru, siarkowodoru, związków chloroorganicznych). W Polsce tlenek węgla zatrzymano lub zneutralizowano w 29,5%. Najwyższa redukcja zanieczyszczeń gazowych w województwie zachodniopomorskim została odnotowana w powiatach: polickim (89,2%)

i gryfińskim (81,2%).

W sektorze wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych wytworzono 2084,1 tys. ton zanieczyszczeń gazowych (70,0% ogółu zanieczyszczeń gazowych) oraz 0,7 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych (39% ogółu zanieczyszczeń pyłowych). W sektorze przetwórstwa przemysłowego wytworzono 2084,1 tys. ton zanieczyszczeń gazowych (29,0%) oraz 1,2 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych (67,0%).

W kraju dominującymi źródłami emisji przemysłowych zanieczyszczeń gazowych były jednostki prowadzące działalność w zakresie wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę (70%) oraz zakłady przetwórstwa przemysłowego (28,0%).

Tablica 6.

Table 6.

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza

Emission of air pollutants from plants especially noxious to air quality

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	tys. ton/rok thousand of tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gases pollutions					
Ogółem Total	9149,3	8604	7742,4	7118,0	3,3
w tym: of which:					
dwutlenek siarki sulphur dioxide	21,5	10,6	9,7	8,5	3,9
metan methane	.	0,6	0,4	0,4	0,1
tlenki azotu nitrogen oxides	15,8	9,7	9,1	7,7	3,8
tlenek węgla carbon monoxide	2,8	3,4	4,4	3,2	1,0
dwutlenek węgla carbon dioxide	9107,7	8577,3	7712,0	7090,3	3,3
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulates pollutions					
Ogółem Total	3,3	2,3	2,3	2,2	6,8
w tym: of which:					
ze spalania paliw fuel combustion	2,0	1,2	1,0	0,9	5,1
niezorganizowana non-organised	0,3	0,4	0,4	0,5	23,0

4.5. Ochrona przyrody. Lasy

4.5. Nature protection. Forests

Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione w województwie zachodniopomorskim w końcu 2018 r. zajmowały 498,3 tys. ha, co stanowiło 21,8% powierzchni województwa i 4,9% powierzchni kraju. W porównaniu z 2017 r. powierzchnia prawnie chroniona zmniejszyła się o 0,3%, a zwiększyła się o 3,3% wobec 2010 r. Na 1 mieszkańca przypadało 2929 m² powierzchni prawnie chronionej (wobec 2932 m² przed rokiem).

Powierzchnia gruntów leśnych województwa zachodniopomorskiego w dniu 31 XII 2018 r. wyniosła 840,6 tys. ha i stanowiła 8,9% powierzchni gruntów leśnych w kraju.

Lesistość w końcu 2018 r. wyniosła 35,7%, w porównaniu ze średnią krajową była wyższa o 6,1 p. proc. Województwo zachodniopomorskie pod względem lesistości zajmowało 4. lokatę w Polsce.

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione w województwie zachodniopomorskim w końcu 2018 r. zajmowały 498,3 tys. ha, co stanowiło 21,8% powierzchni województwa i 4,9% powierzchni kraju. W Polsce powierzchnia obszarów prawnie chronionych w końcu 2018 r. wynosiła ponad 10,2 mln ha, co stanowiło 32,6% powierzchni kraju. W porównaniu z 2017 r. powierzchnia prawnie chroniona zmniejszyła się o 0,3%, a zwiększyła się o 3,3% wobec 2010 r. Na 1 mieszkańca przypadało 2929 m² powierzchni prawnie chronionej (wobec 2932 m² przed rokiem), a w kraju – 2651 m² (2648 m² w 2017 r.).

Na terenie województwa istnieją dwa **parki narodowe**: Woliński Park Narodowy o powierzchni 8199,4 ha oraz Drawieński Park Narodowy o powierzchni 5395,4 ha. Powierzchnia parków narodowych w województwie zachodniopomorskim łącznie wynosiła 13,6 tys. ha i stanowiła 4,3% ich ogólnej powierzchni w kraju.

W końcu 2018 r. na terenie województwa znajdowało się 125 **rezerwatów przyrody** o łącznej powierzchni 13,3 tys. ha, co stanowiło 7,8% ogólnej powierzchni rezerwatów przyrody w Polsce. W województwie zachodniopomorskim w analizowanym okresie wśród rezerwatów przyrody znajdowało się: 36 rezerwatów leśnych, 31 torfowiskowych, 21 florystycznych, po 10 faunistycznych i krajobrazowych, 7 przyrody nieożywionej, 6 wodnych i 4 stepowe.

Największy obszar zajmowały rezerваты torfowiskowe i krajobrazowe, które stanowiły odpowiednio 33,7% i 23,8% ogólnej powierzchni rezerwatów w województwie.

W województwie zachodniopomorskim w analizowanym okresie znajdowało się 7 parków **krajobrazowych** (Drawski, Cedyński, Iński, Barlinecko-Gorzowski, Szczeciński, Doliny Dolnej Odry i Ujścia Warty) o łącznej powierzchni 115,7 tys. ha, co stanowiło 4,4% ich ogólnej powierzchni na terenie kraju. **Obszary**

chronionego krajobrazu obejmowały 349,5 tys. ha, tj. 15,3% powierzchni województwa. Wśród obszarów chronionego krajobrazu największą powierzchnię zajmowało Pojezierze Drawskie – 80,6 tys. ha, Koszaliński Pas Nadmorski – 36,2 tys. ha, Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy – 35,5 tys. ha.

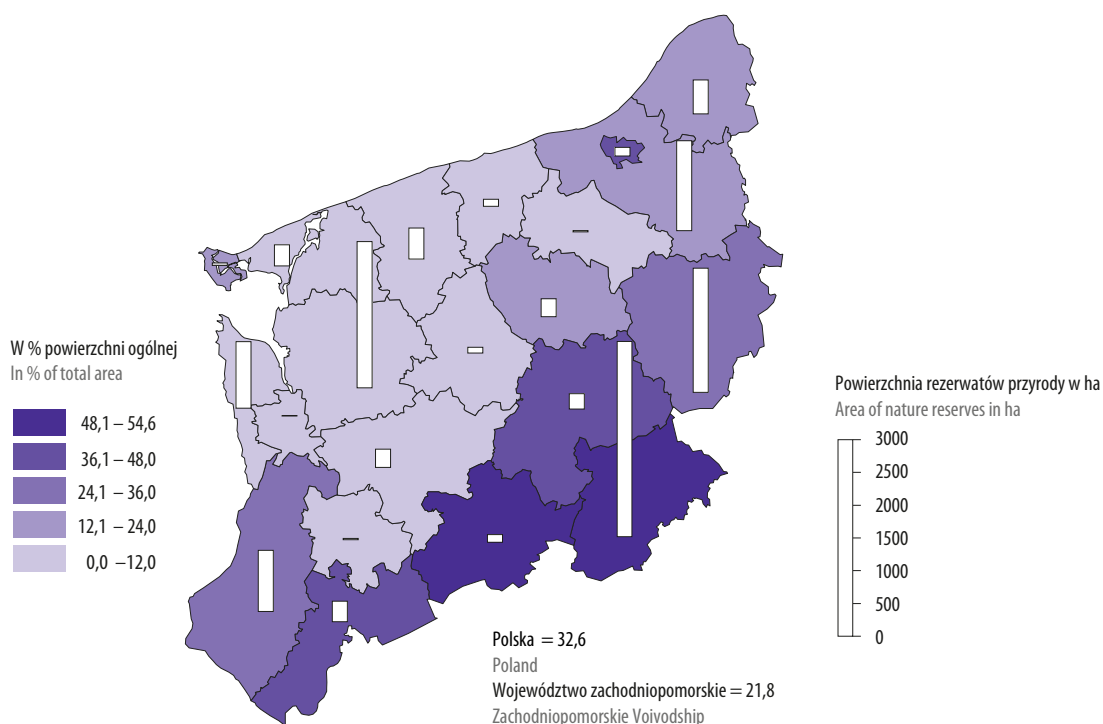
Łącznie na terenie województwa zachodniopomorskiego w końcu 2018 r. zanotowano 2,7 tys. **pomników przyrody**, w tym m.in. pojedyncze drzewa stanowiły 84,3%, grupy drzew – 7,9%, głązy narzutowe – 3,8%.

W województwie zachodniopomorskim wśród form ochrony przyrody należy jeszcze wyróżnić: 1011 **użytków ekologicznych** (7,6 tys. ha), 9 **stanowisk dokumentacyjnych** (49,2 ha) i 44 **zespoły przyrodniczo-krajobrazowe** (6,5 tys. ha).

W celu zachowania różnorodności biologicznej oraz poprawy stanu środowiska kształtowane są i pielęgnowane **tereny zieleni**. W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim odnotowano 245 (1,5 tys. ha) **parków spacerowo-wypoczynkowych**, 1536 **zieleńców** (0,5 tys. ha), a **tereny zieleni osiedlowej i zieleni uliczna** zajmowały ponad 2 tys. ha.

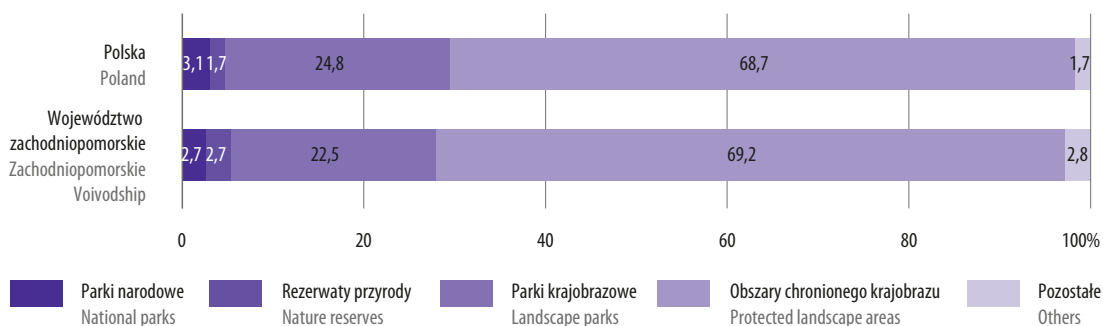
Mapa 15.
Map 15.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.
Area of special nature value under legal protection in 2018

Wykres 10.
Chart 10.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.
Area of special nature value under legal protection in 2018

Lesistość - stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

Powierzchnia gruntów leśnych województwa zachodniopomorskiego w dniu 31 XII 2018 r. wyniosła 840,6 tys. ha (w porównaniu z 2017 r. wzrosła o 0,1%, a z 2010 r. o 1,4%). Stanowiło to 8,9% powierzchni gruntów leśnych w kraju.

W strukturze własnościowej lasów województwa zachodniopomorskiego dominują lasy publiczne (97,3%), podobnie jak w Polsce (80,7%). W zarządzie Lasów Państwowych znajdowało się 94,5% lasów. Lasy prywatne stanowiły 2,6% wszystkich lasów w województwie.

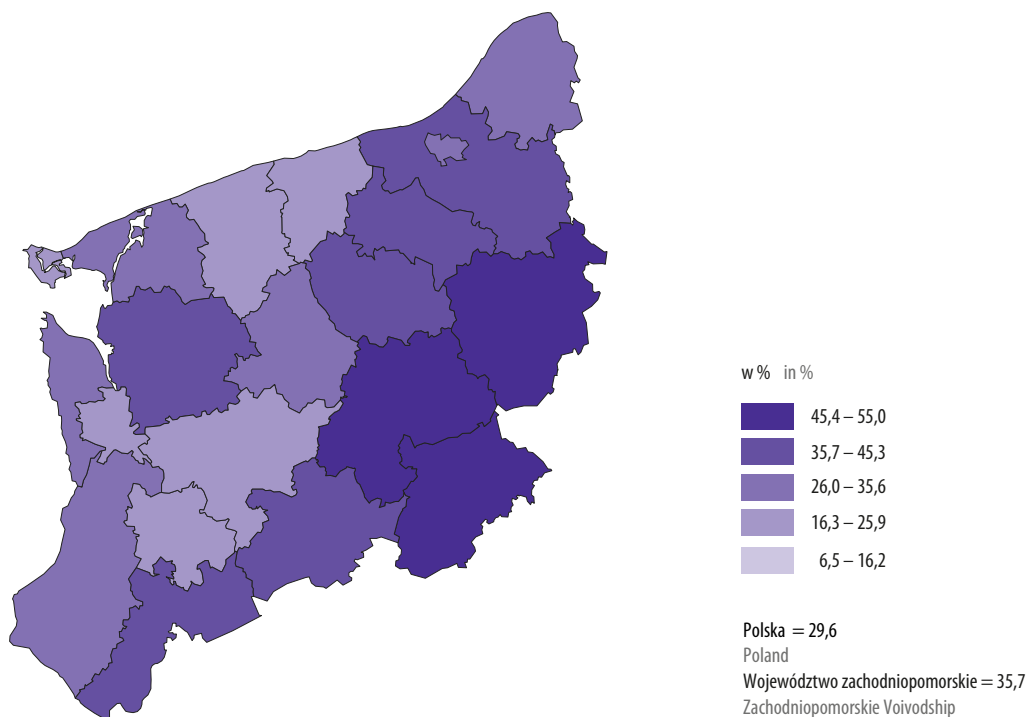
Lesistość w końcu 2018 r. wyniosła 35,7% (w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosła o 0,1 p. proc.). W odniesieniu do średniej krajowej była wyższa o 6,1 p. proc. Województwo zachodniopomorskie pod względem lesistości zajmowało 4. lokatę w Polsce, po województwach: lubuskim, podkarpackim oraz pomorskim.

Najwyższym wskaźnikiem lesistości charakteryzowały się powiaty: wałecki (55,0%), drawski (47,1%) oraz szczecinecki (45,5%), a najniższym: pyrzycki (6,5%), m. Szczecin (16,9%) oraz gryficki (20,6%).

W Polsce przeważają gatunki iglaste drzew. Podobnie w województwie zachodniopomorskim – w lasach w zarządzie Lasów Państwowych zajmowały one 524,2 tys. ha, co stanowiło 67,9% powierzchni zalesionej. Gatunkami dominującymi w tej grupie były: sosna (60,5%) oraz świerk (5,9%). Lasy liściaste zajmowały powierzchnię 247,2 tys. ha (32,1%), a gatunkami dominującymi były: buk (9,4%), brzoza (9,1%), dąb (6,5%), olsza (5,5%).

Mapa 16.
Map 16.

Lesistość w 2018 r.
Forest cover in 2018

4.6. Odpady przemysłowe i komunalne

4.6. Industrial and municipal waste

W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim wytworzono w 5557,2 tys. ton **odpadów przemysłowych** (z wyłączeniem odpadów komunalnych), co stanowiło 4,8% ich ogólnej ilości w skali kraju (pod względem ilości województwo plasowało się na 7. miejscu w kraju).

W analizowanym roku w województwie zachodniopomorskim wytworzono 642,0 tys. ton **odpadów komunalnych** (377,0 kg na 1 mieszkańca), co stanowiło 5,1% odpadów komunalnych z całego kraju.

W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim wytworzono 5557,2 tys. ton **odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych)**, co stanowiło 4,8% ich ogólnej ilości w skali kraju (pod względem ich ilości województwo plasowało się na 7. miejscu w kraju). Wytworzono ich w regionie o 448,3 tys. ton (o 8,8%) więcej niż rok wcześniej, ale mniej o 419,4 tys. ton (o 7,0%) w porównaniu z 2010 r.

Liczba zakładów wytwarzających odpady w województwie zachodniopomorskim w końcu 2018 r. wyniosła 66 i w ciągu roku zmniejszyła się o 6, natomiast w stosunku do 2010 r. – o 10.

Największa ilość odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) w omawianym okresie pochodziła z grup: „odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii nieorganicznej” – 2332,0 tys. ton (42,0% ogółu odpadów wytworzonych w województwie) oraz „odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej” – 1910,8 tys. ton (34,4%).

Na 1 km² powierzchni województwa przypadało średnio 242,7 ton wytworzonych odpadów, bez komunalnych (w 2017 r. – 223,2 ton), a w kraju – 368,9 ton (przed rokiem – 363,9 ton). Przeważającą część, tj. 68,5% wytworzonych w 2018 r. odpadów przemysłowych wytwórcy unieszkodliwili we własnym zakresie, następnie poddali odzyskowi 15,6%, innym odbiorcom odpadów przekazali 15,0%, a pozostałe 0,9% magazynowali czasowo.

W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim głównym źródłem odpadów było przetwórstwo przemysłowe (4372,2 tys. ton odpadów), w tym głównie jednostki zajmujące się produkcją chemikaliów i wyrobów chemicznych (4141,9 tys. ton), w tym produkcją nawozów i związków azotowych (4130,5 tys. ton).

Uwzględniając przekrój terytorialny, największą ilość wytworzonych odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) w 2018 r. zanotowano w powiatach: polickim (4143,9 tys. ton), wałeckim (417,3 tys. ton) i gryfickim (368,1 tys. ton).

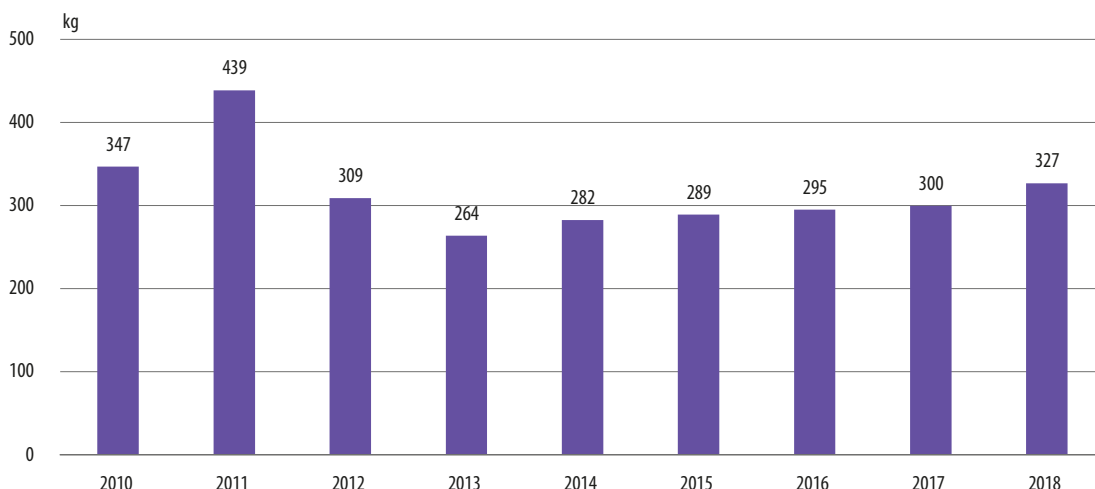
Tablica 7.
Table 7.

Odpady przemysłowe Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2010	2018	
	w tonach in tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) - ogółem Waste generated (during the year) - total	5976600	5557200	4,8
w tym: of which:			
unieszkodliwione we własnym zakresie disposed by producers on its own	3627500	3805800	16,0
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	.	834800	1,2
magazynowane czasowo temporarily stored	245900	49300	3,9
Odpady dotychczas składowane (stan w końcu roku) - ogółem Waste landfilled (at the end of the year) - total	.	129667300	7,4

Wykres 11.
Chart 11.

Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
Industrial waste generated during the year per capita

W analizowanym roku w województwie zachodniopomorskim **wytworzono** 642,0 tys. ton odpadów komunalnych (377,0 kg na 1 mieszkańca), co stanowiło 5,1% odpadów komunalnych z całego kraju. W porównaniu z poprzednim rokiem ich ilość wzrosła o 0,5%, a w porównaniu z 2010 r. – 22,9%. Zdecydowana większość (74,2%) tego typu odpadów została odebrana z gospodarstw domowych (w Polsce 83,7%).

W 2018 r. w regionie zebrano 493,6 tys. ton **zmieszanych odpadów komunalnych** (289,8 kg na 1 mieszkańca), tj. o 0,1% więcej niż przed rokiem. Masa odpadów zmieszanych odebranych z gospodarstw domowych wyniosła 353,0 tys. ton (207,3 kg na 1 mieszkańca) i stanowiła 71,5% ich ogólnej ilości.

Ilość odpadów komunalnych zebranych **selektywnie** z roku na rok rośnie. W 2010 r. selektywna zbiórka stanowiła zaledwie 8,0% zebranych odpadów komunalnych (42,7 tys. ton). W 2018 r. zebrano selektywnie 148,4 tys. ton (23,1% ogółu wytworzonych odpadów komunalnych; 87,2 kg na 1 mieszkańca), co oznacza wzrost ilości tych odpadów o 2,0% w stosunku do roku poprzedniego.

Wśród odpadów wyselekcjonowanych, zebranych na terenie województwa w ilości 148,4 tys. t, przeważały odpady biodegradowalne (29,7%), odpady wielkogabarytowe (18,4%) i zmieszane odpady opakowaniowe (13,8%).

Struktura selektywnie zebranych odpadów komunalnych zmieniła się na przestrzeni lat. Dominujące w 2010 r. frakcje odpadów, takie jak papier i tektura, szkło oraz tworzywa sztuczne (łącznie 55,6% selektywnie zebranych odpadów) stanowią obecnie 34,3% ogółu, zmalał też udział metali (z 2,5% w 2010 r. do 0,2% w 2018 r.) i tekstyliów (z 4,1% w 2010 r. do 0,1% w 2018 r.). Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, utrzymuje się na zbliżonym poziomie, w granicach 1,1–1,3%.

Odpady komunalne, powstałe w wyniku działalności bytowo-gospodarczej ludności, uciążliwe dla środowiska, gromadzone są na **składowiskach kontrolowanych**. W końcu 2018 r. w województwie zachodniopomorskim znajdowało się 13 czynnych składowisk o łącznej powierzchni 161,1 ha. Na przestrzeni lat 2016–2018 nie odnotowano zmian w ilości i powierzchni składowisk odpadów komunalnych.

W 2018 r. usługę odbierania i zbierania odpadów komunalnych świadczyły 84 zakłady, które łącznie zebrały 642,0 tys. ton odpadów, tj. o 0,5% więcej niż przed rokiem. Odpady te stanowiły 5,1% masy odpadów zebranych w kraju. Większość odpadów, tj. 74,2% pochodziła z gospodarstw domowych, natomiast z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji) – 25,8%.

W 2018 r. zakłady oczyszczania zlokalizowane na terenie województwa zebrały 493,6 tys. ton odpadów zmieszanych oraz 148,4 tys. ton odpadów wyselekcjonowanych. Odpady zebrane selektywnie stanowiły 23,1% ogólnej ilości zebranych odpadów (w kraju 28,9%). Wzrosła ilość odpadów zebranych selektywnie, tj. o 2,0% w stosunku do 2017 r. i o 23,7% w stosunku do 2016 r.

W województwie zachodniopomorskim istnieją także 124 tak zwane dzikie wysypiska, które mają zły

wpływ na środowisko naturalne. W ciągu całego 2018 roku zostało zlikwidowanych na terenie województwa 595 takich wysypisk, co wiązało się z koniecznością zebrania i profesjonalnego wyselekcjonowania 894,4 ton odpadów. Powierzchnia dzikich wysypisk na 100 km² powierzchni ogółem – w województwie wynosi 627 m², natomiast w kraju są to 493 m².

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

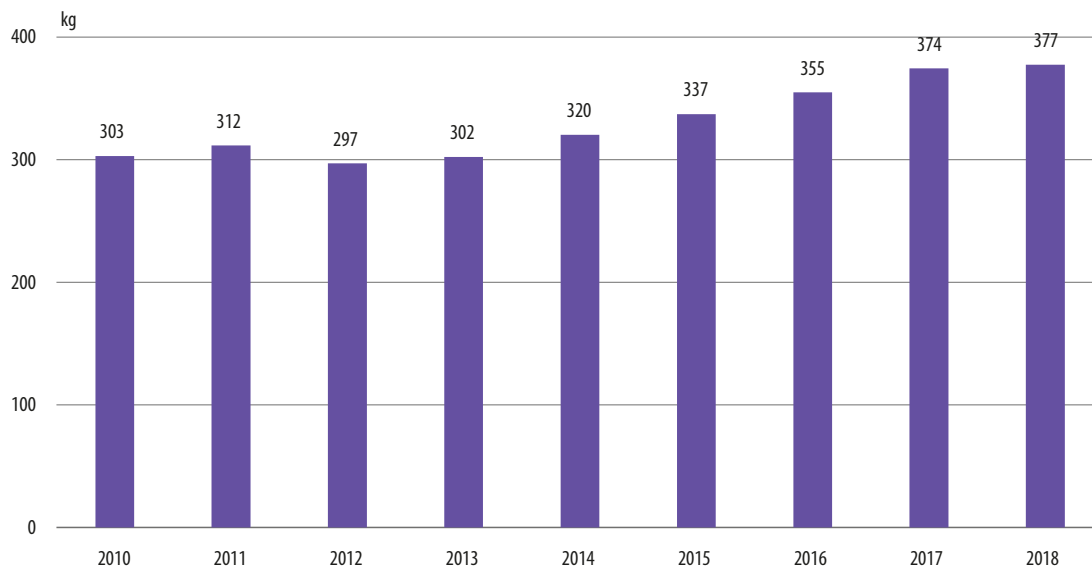
Tablica 8.
Table 8.

Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2010		2018			
	Ogółem Total	w tym z gospo- darstw domowych of which from house- holds	Ogółem Total		w tym z gospodarstw domowych of which from households	
	w tonach in tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)		w tonach in tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ogółem Total	41719,7	20913,9	148419,1	4,1	123482,7	3,7
w tym: of which:						
Papier i tektura Paper and cardboard	7980,5	2115,4	17808,3	6,6	11554,1	5,4
Szkło Glass	9590,2	5195,3	23351,9	4,6	20559,5	4,4
Tworzywa sztuczne Plastics	5624,8	3034,8	9681,1	2,9	8449,3	2,8
Metale Metals	1061,6	1001,4	345,1	2,9	200,5	2,0
Tekstylia Textiles	1726,1	1725,0	76,7	3,4	66,8	3,4
Zużyte urządzenia elek- tryczne i elektroniczne Waste electrical and elec- tronic equipment	552,8	400,3	1636,7	4,5	1512,0	4,3

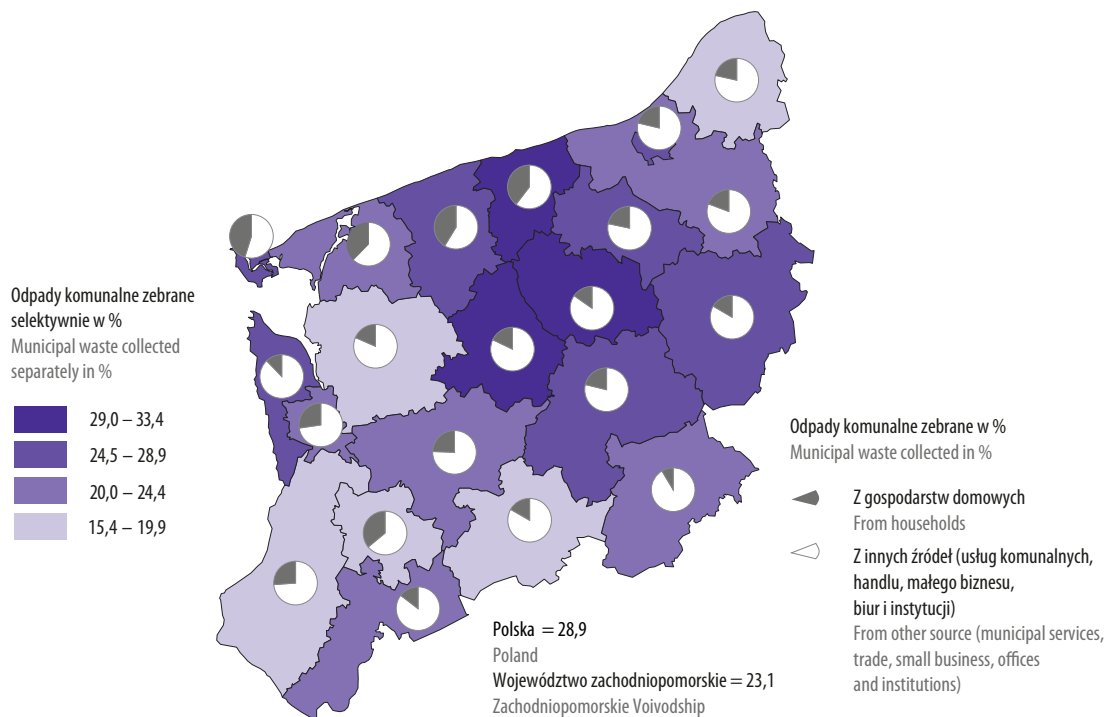
Wykres 12.
Chart 12.

Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
Municipal waste collected during the year per capita

Mapa 17.
Map 17.

Odpady komunalne zebrane w 2018 r.
Municipal waste collected in 2018

4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.7. Economic aspects of environmental protection

W 2018 r. wielkość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosła 639,9 mln zł (przy 694,7 mln zł w 2017 r. i 1043,0 mln zł w 2010 r.).

W strukturze nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie zachodniopomorskim dominują naprzemiennie nakłady na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu oraz na gospodarkę ściekową i ochronę wód. W latach 2010–2018 nakłady na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu stanowiły od 23% do 53% nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska ogółem (w kraju od 20% do 39%), nakłady na gospodarkę ściekową i ochronę wód zaś od 16,0% do 48,0% (w kraju od 35% do 66%). Na gospodarkę odpadami przeznaczono od 3% do 34% nakładów (w kraju od 7,0% do 20,0%).

W 2018 r. w województwie udział nakładów na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu oraz na gospodarkę ściekową i ochronę wód wyniósł odpowiednio 53,4% i 33,5% (w 2017 r. odpowiednio 51,5% i 15,5%). Pozostałe 13,1% to nakłady na gospodarkę odpadami – 7,6% (30,1% w 2017 r.), na ochronę gleb oraz wód podziemnych i powierzchniowych – 1,2% (0,4% w 2017 r.), na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu – 1,0% (0,6% w 2017 r.) i pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska – 3,3% (1,9% w 2017 r.).

Największą część nakładów w 2018 r. w województwie na ochronę powietrza i klimatu stanowiły wydatki na urządzenia do redukcji zanieczyszczeń (90%) i urządzenia do zapobiegania zanieczyszczeniom (10,0%).

Udział regionu w ogólnokrajowych nakładach na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniósł 6,2%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca nakłady na ochronę środowiska wynosiły w 2018 r. w województwie 376 zł (w Polsce 271 zł).

W strukturze finansowania nakładów na środki trwałe na ochronę środowiska w 2018 r. dominują środki własne, które stanowiły 77,3%, środki z zagranicy – 10,4%, fundusze ekologiczne, pożyczki i kredyty – 6,3%. Ze środków budżetowych pochodziło 1,3% i z innych źródeł – 4,6%.

W 2018 r. kwota nakładów służących gospodarce wodnej osiągnęły poziom 85,2 mln zł (48,8 mln zł w 2017 r. i 255,6 mln zł w 2010 r.).

Główny strumień nakładów skierowany był na budowę infrastruktury zapewniającej wodę pitną. Inwestycje w ujęcia i doprowadzanie wody stanowiły 75% wszystkich nakładów w gospodarce wodnej w województwie i były wyższe niż w 2017 r. o 54%.

Udział regionu w ogólnokrajowych nakładach na środki trwałe służące gospodarce wodnej wyniósł 3,5%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca nakłady na gospodarkę wodną wynosiły w 2018 r. w województwie 50 zł (w Polsce 64 zł).

W strukturze finansowania nakładów na środki trwałe na gospodarkę wodną w 2018 r. dominują środki własne, które stanowiły 76,7% nakładów na gospodarkę wodną, środki z zagranicy stanowiły 4,8%, z budżetu pochodziło 2,2%, a fundusze ekologiczne, pożyczki i kredyty stanowiły 16,0%.

W 2018 r. w wyniku realizacji inwestycji ochrony środowiska oddano do eksploatacji 6 oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości 9,7 tys. m³ na dobę (w tym 5 oczyszczalni ścieków komunalnych o łącznej przepustowości 7,2 tys. m³ na dobę). Przekazano 92,1 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki oraz 40,2 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej wody opadowe. W zakresie ochrony powietrza oddano do użytku urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych o zdolności 1077 ton/rok oraz urządzeń do neutralizacji zanieczyszczeń gazowych o zdolności 2024 ton/rok.

W 2018 r. w zakresie efektów rzeczowych inwestycji gospodarki wodnej oddano do użytku urządzenia zaopatrzenia w wodę (tj. ujęcia wody i uzdatniania wody) o łącznej wydajności 5 tys. m³ na dobę.

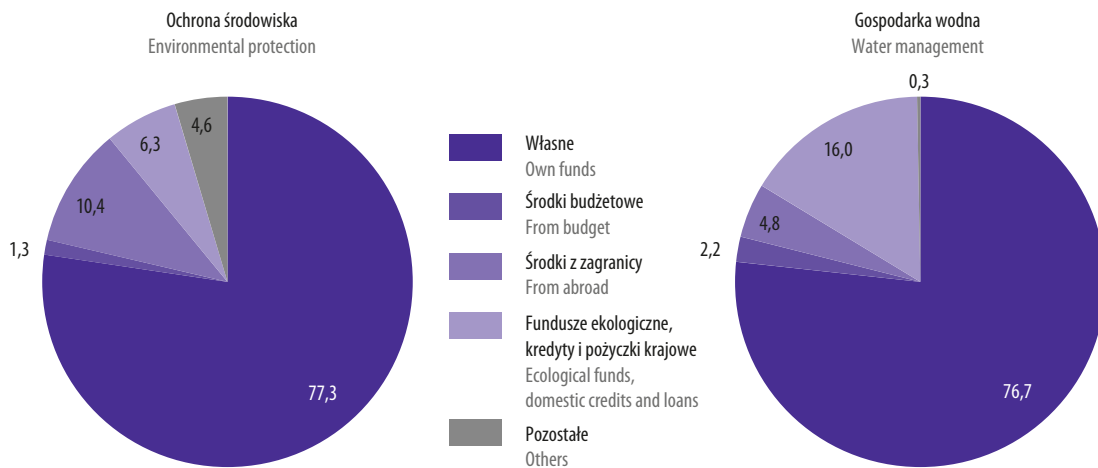
Tablica 9.
Table 9.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej
Outlays on fixed assets for environmental protection and water management

Wyszczególnienie Specification	2010–2018		
	w tys. zł in thousands PLN	na 1 mieszkańca per capita	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ochrona środowiska - ogółem Environmental protection - total	639896,0	376,18	6,2
w tym: of which:			
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu climate and air protection	341879,4	200,98	11,6
gospodarka ściekowa i ochrona wód sewage management and waters protection	214109,5	125,87	3,9
gospodarka odpadami waste management	48850,7	28,72	6,8
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu ogółem protection of biodiversity and landscape	6275,4	3,69	4,5
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	20815,5	12,24	2,1
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total	85193,8	50,08	3,5
w tym: of which:			
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	64166,0	37,72	4,7
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	20887,8	12,28	4,9

Wykres 13.
Chart 13.

Nakłady na środki trwałe według źródeł finansowania
Outlays on fixed assets by source of financing

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

Demografia

Demography

W 2019 r. liczba ludności województwa zachodniopomorskiego, a także liczba urodzeń i zgonów była mniejsza niż w 2018 r. Pogłębił się również (i tak już ujemny) przyrost naturalny. Poprawie uległy wszystkie wskaźniki salda migracji ludności, tj. wskaźnik migracji zagranicznych przyjął wartość dodatnią, a saldo migracji na pobyt stały ogółem oraz saldo migracji wewnętrznych nadal przyjmowały wartości ujemne.

Szacunki liczby i struktury ludności dla lat międzyspisowych sporządza się metodą bilansową, przyjmując wyniki ostatniego spisu powszechnego jako bazę wyjściową do obliczenia danych dla danej gminy z uwzględnieniem liczby urodzeń, zgonów, salda migracji wewnętrznych i zagranicznych oraz zmian administracyjnych, jakie miały miejsce w bilansowanym okresie.

Jako bazę wyjściową bilansów przyjęto wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym, że dla 2010 r. – według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. ludność województwa zachodniopomorskiego liczyła 1696193 osób, nastąpił spadek o 4837 osób (tj. o 0,3%) w porównaniu z 2018 r. i o 27548 osób (tj. o 1,6%) porównując do 2010 r. Populacja województwa stanowi, tak jak w roku poprzednim, 4,4% ogółu ludności Polski, w porównaniu z pozostałymi województwami zajmuje ono 11. pozycję. Najwięcej (23,7%) populacji województwa mieszkało w m. Szczecin, najmniej (2,2%) w powiecie łobeskim.

Tablica 10.

Table 10.

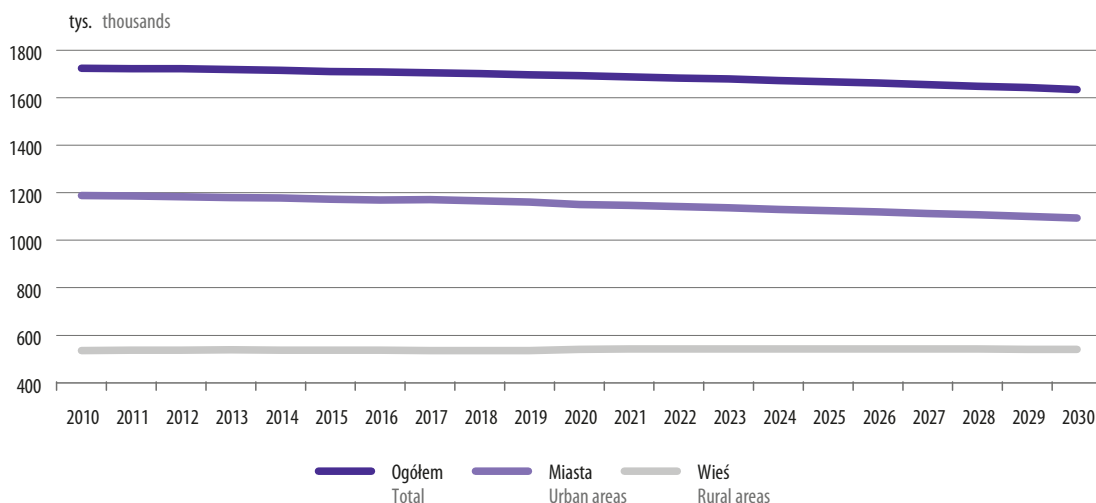
Ludność

Population

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia) Total (as of 31 December)				
w tys. in thousands	1724,0	1710,0	1701,0	1696,0
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	4,5	4,5	4,4	4,4
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	105	106	106	106
Miasta – w % ogółu ludności Urban areas - in % of total population	69,0	68,6	68,5	68,4
Wieś – w % ogółu ludności Rural areas - in % of total population	31,0	31,4	31,5	31,6
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	75	75	74	74

Wykres 14. Liczba ludności w latach 2010–2019 oraz prognoza do 2030 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 14. Population in 2010–2019 and projection until 2030
 As of 31 December

Średnia gęstość zaludnienia (liczba osób przypadająca na 1 km²) w końcu 2019 r. w województwie wyniosła 74, zaś w Polsce – 123 i kształtowała się na poziomie podobnym do notowanego w poprzednich latach. Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne na terenie województwa – nadal najniższy notowano w powiecie drawskim, najwyższy – w m. Szczecin.

Obserwuje się tendencję malejącą wśród ludności zamieszkującej miasta, natomiast rosnącą w liczbie osób mieszkających na terenach wiejskich. W 2019 r. liczba ludności miast wyniosła 1160706 osób, wsi – 535487 osób, tj. wystąpił spadek o 0,4% i 0,1% w porównaniu z 2018 r. Wskaźnik urbanizacji w województwie zachodniopomorskim wyniósł 68,4%, natomiast w Polsce miasta zamieszkiwało 60,0% ludności.

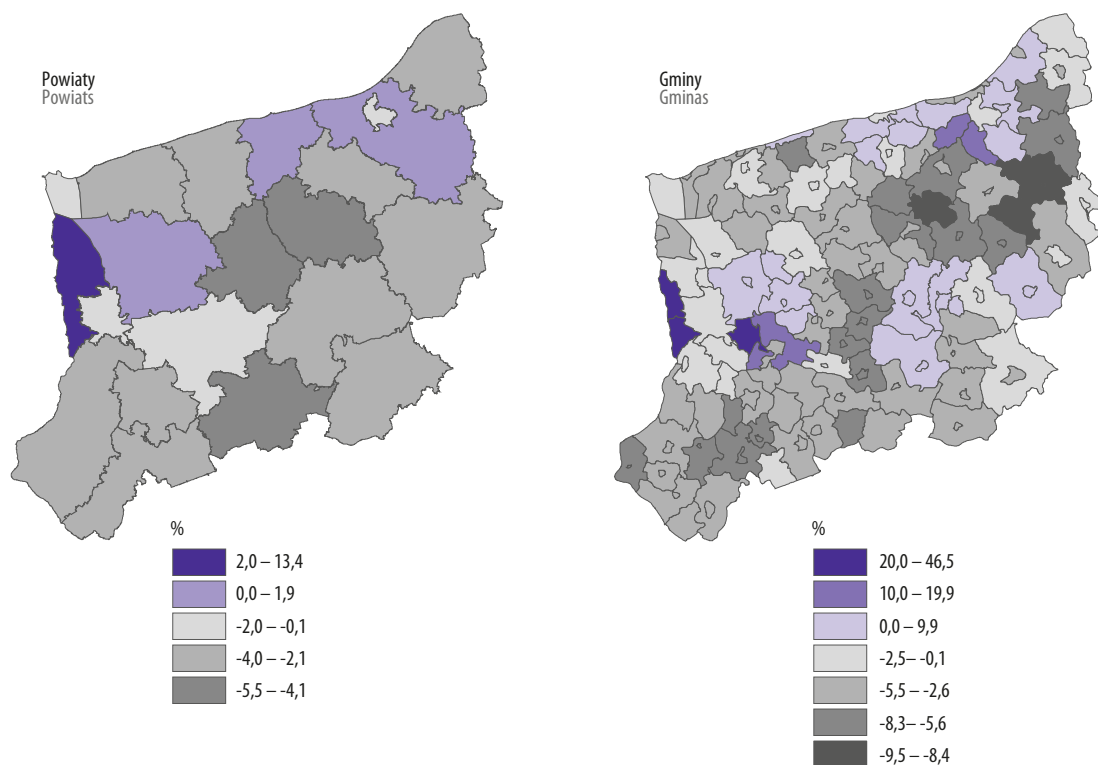
Struktura ludności według płci w województwie zachodniopomorskim od kilku lat nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety, których odsetek w końcu grudnia 2019 r. wyniósł 51,4% i nie uległ zmianie w stosunku do poprzednich lat. W Polsce kobiety stanowiły 51,6% populacji. Współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) ukształtował się na poziomie analogicznym jak w poprzednich latach, osiągając wartość 106 – w Polsce zaś na przestrzeni ostatnich lat przyjmował wartość 107. W województwie najwięcej kobiet było w wieku 60–64 lata (71,1 tys.), natomiast mężczyzn – w wieku 35–39 (73,4 tys.).

Mapa 18.**Zmiana liczby ludności w latach 2010–2019****Stan w dniu 31 grudnia**

Map 18.

Population changes in 2010–2019

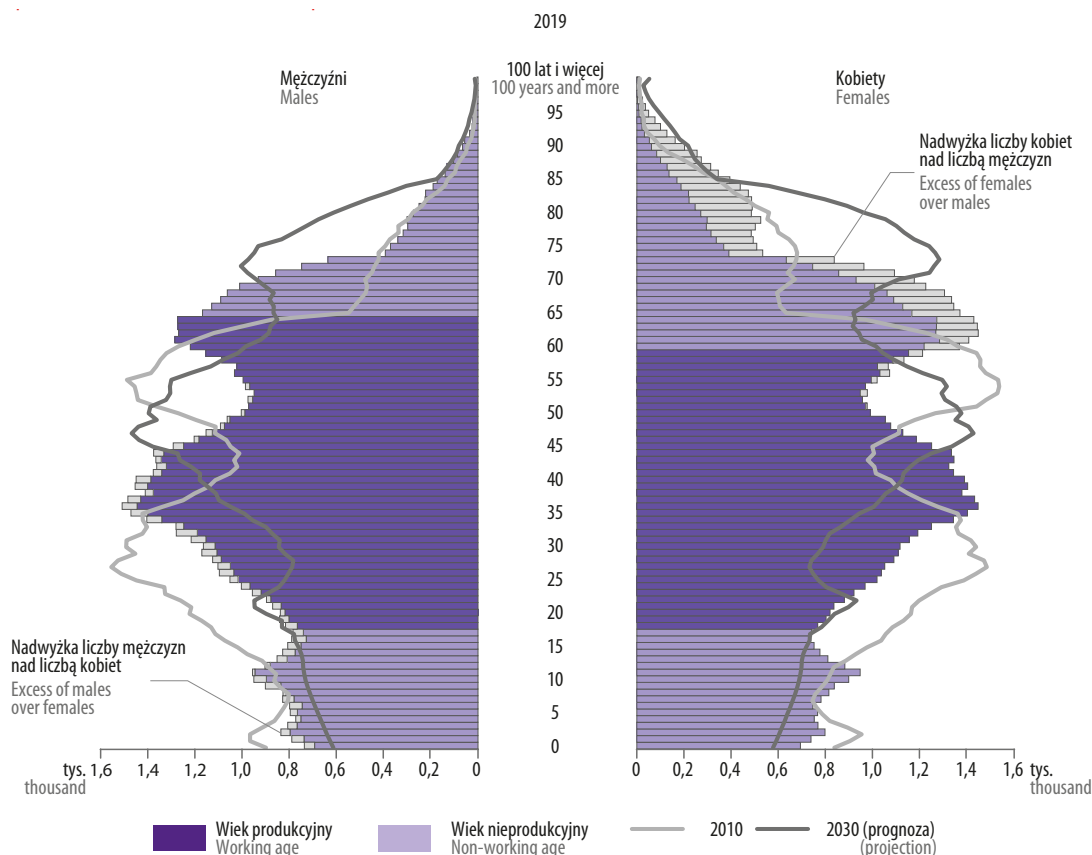
As of 31 December

Najwięcej osób zamieszkujących województwo zachodniopomorskie było w grupie wiekowej powyżej 70 lat (192384 osoby). Udział tej grupy wiekowej w ogólnej liczbie ludności wyniósł 11,3%. W odniesieniu do poprzedniego roku liczba ludności powyżej 70 lat wzrosła o 5,6% tj. o 10,3 tys. osób, natomiast porównując z 2010 r. – o 23,7% tj. o 36,9 tys. osób. Kolejną, pod względem wielkości, grupę wiekową stanowiły osoby w wieku 35–39 lat. Na koniec 2019 r. było 144018 osób w tej grupie wiekowej, co stanowiło 8,5% ludności województwa. W porównaniu z 2010 r. nastąpił wzrost liczby osób w wieku 35–39 lat o 8,5%, wówczas drugą pod względem wielkości była grupa osób w wieku 25–29 lat. Począwszy od 2015 r. najmniejszą grupę wiekową stanowiły dzieci w wieku 0–4 lat, których na koniec 2019 r. było 76964, czyli 4,5% ludności województwa.

Wykres 15. Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2019 i 2030
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 15. Population by sex and age in 2010, 2019 and 2030
 As of 31 December

W województwie zachodniopomorskim w 2019 r. zarejestrowano 14614 urodzeń żywych, tj. mniej o 775 niż w 2018 r. i o 2726 niż w 2010 r. Współczynnik urodzeń żywych wyniósł 8,60‰ i był niższy w stosunku do notowanego zarówno w 2018 r., jak i w 2010 r. (odpowiednio o 9,04‰ i 10,06‰). W 2019 r. w województwie zmarło 18470 osób, tj. mniej o 87 osób niż w 2018 r. i więcej o 1941 osób niż w 2010 r. Ogólny współczynnik zgonów wyniósł 10,88‰, podczas gdy w 2018 r. – 10,90‰, a w 2010 r. – 9,59‰. Umieralność niemowląt była niższa zarówno w stosunku do 2018, jak i 2010 r. Współczynnik zgonów niemowląt (liczony na 1000 urodzeń żywych) przyjął taką samą wartość jak w 2018 r. – 3,90‰, ale niższą niż w 2010 r. (5,25‰).

Klasyfikując populację według ekonomicznych grup wieku, 60,1% mieszkańców województwa zachodniopomorskiego jest w wieku produkcyjnym (1019,9 tys.), w tym 62,3% w wieku mobilnym. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (292,2 tys.) oraz produkcyjnym cały czas maleje, natomiast rośnie w wieku poprodukcyjnym (384,1 tys.). W porównaniu z 2018 r. zmalała liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (o 0,5%) oraz w wieku produkcyjnym (o 1,4%), natomiast wzrosła w wieku poprodukcyjnym (o 3,0%). W 2019 r. porównując z 2010 r. osób w wieku przedprodukcyjnym było mniej o 8,4%, a w wieku produkcyjnym mniej o 10,1%, natomiast w wieku poprodukcyjnym więcej o 42,0%. Mężczyźni stanowili nieznacznie większość w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym (kolejno: 51,3% i 53,7%), natomiast kobiety zdecydowanie przeważają w grupie poprodukcyjnej (66,9%). Zgodnie z prognozami do 2030 r. zostaną zachowane tendencje malejące w grupie przedprodukcyjnej oraz produkcyjnej. W związku z przewidywanym spadkiem ludności zmniejszy się także liczba osób w grupie poprodukcyjnej.

O postępującym procesie starzenia się społeczeństwa świadczy także wzrost wskaźnika starości demograficznej (z 12,2% w 2010 r. do 18,5% w 2019 r.), a także rosnący indeks starości, czyli liczba dzieci w wieku

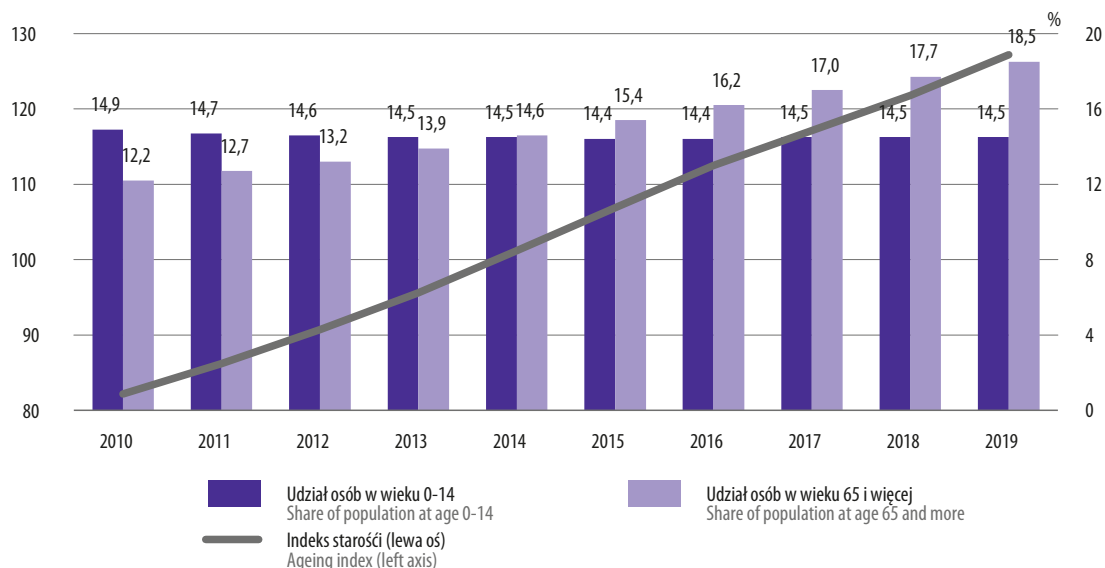
0–14 lat na liczbę osób w wieku powyżej 65 lat (z 82,2% w 2010 r. do 127,2% w 2019 r.). Wzrasta także liczba osób w wieku 85 lat i więcej na 100 osób w wieku 50–64 lat, czyli wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego z 5,0% w 2010 r. do 9,8% w 2019 r.

Wykres 16.

Indeks starości w latach 2010–2019

Chart 16.

Ageing index in 2010–2019

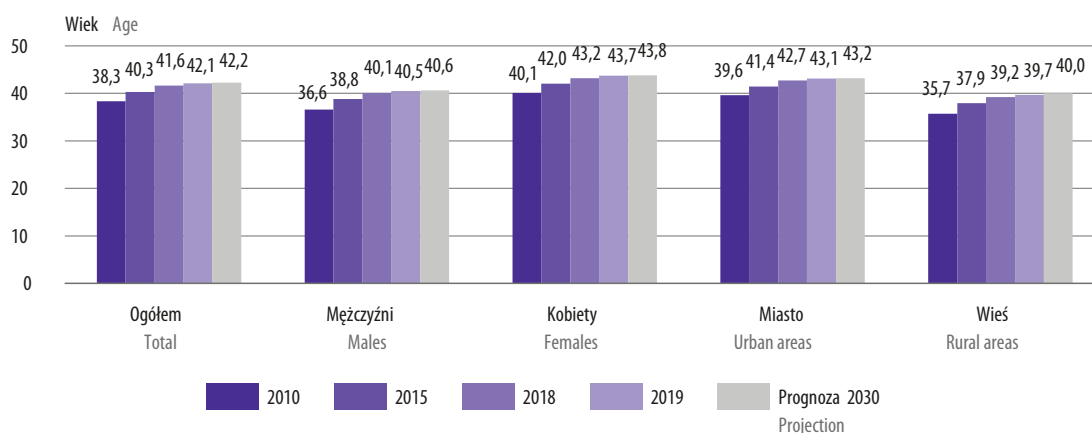

Wykres 17.

Mediana wieku ludności

Chart 17.

Median age of population

W zachodniopomorskich urzędach stanu cywilnego w 2019 r. zarejestrowano 7866 nowo zawartych małżeństw, tj. o 383 (4,6%) mniej niż w 2018 r. i o 1655 (17,4%) mniej niż w 2010 r. Współczynnik małżeństw, który w omawianym okresie osiągnął poziom 5,8‰ był niższy w stosunku do 2018 r. (4,8‰) i do 2010 r. (5,5‰). W latach 2010–2019 liczba nowo zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności była wyższa w Polsce niż w województwie.

Współczynnik natężenia małżeństw dla miast i wsi wyniósł odpowiednio 4,8‰ i 4,3‰. W kraju współczynnik ten wyniósł po 4,8‰ zarówno dla miast, jak i dla wsi. W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim najwięcej małżeństw zostało zawartych w m. Szczecin (2183), najmniej w powiecie łobeskim (152), jednak współczynnik natężenia małżeństw najwyższy był w powiecie kołobrzeskim (5,6‰), a najniższy w powiecie koszalińskim (3,7‰).

W 2019 r., tak jak w poprzednich latach, większość nowożeńców stanowiły osoby z grupy wiekowej 25–29 lat. W podziale na płeć, udział mężczyzn z tej grupy wiekowej w ogólnej liczbie mężczyzn zawierających związek małżeński wyniósł 29,5% i spadł w porównaniu z 2010 r. o 11,0 p. proc. (wówczas wynosił 40,5%), był to największy spadek ze wszystkich grup wiekowych. Natomiast wśród wszystkich mężczyzn zawierających związek małżeński najbardziej wzrósł udział mężczyzn z grupy wiekowej 30–39 lat – o 7,7 p. proc. (z 31,0% do 38,7%). Podobna sytuacja miała miejsce wśród kobiet. Na przełomie ostatnich 10 lat zanotowano spadek w grupach wiekowych do 29 r. ż. (największy w grupie wiekowej 20–24 lata o 13,3 p. proc. do 15,5%), natomiast wzrost – w grupach wiekowych powyżej 30 r. ż. (największy w grupie wiekowej 30–39 lat – o 10,5 p. proc. do 30,3%). Nadal najbardziej liczną grupę wiekową stanowiły kobiety w wieku 25–29 lat (34,1% ogółu nowożeńców).

Porównując z pozostałymi województwami, w województwie zachodniopomorskim zanotowano najwyższy udział osób w wieku powyżej 40 lat w ogólnej liczbie nowożeńców. Wśród kobiet zawierających związek małżeński w 2019 r. 11,0% kobiet było w wieku 40–49 lat, a 8,3% powyżej 50 lat, natomiast wśród mężczyzn 13,3% należało do grupy wiekowej 40–49 lat, a 11,5% miało 50 lat i więcej.

Miernikiem charakteryzującym wiek osób decydujących się na związek małżeński jest wiek środkowy (mediana). W województwie zachodniopomorskim (zgodnie z ogólnokrajowym trendem) na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się wzrost mediany wieku, dotyczy to zarówno kobiet, jak i mężczyzn wstępujących w związek małżeński. W 2019 r. wiek środkowy dla nowożeńców płci męskiej wyniósł blisko 33 lata i był wyższy o 0,6 roku od osiągniętego w 2018 r. i o 3,4 lata niż w 2010 r. Kobiety decydowały się wcześniej na zawarcie małżeństwa – w 2019 r. mediana wieku wyniosła 29,9 lat i była o 0,5 roku wyższa niż w 2018 r. i o niemal 3 lata wyższa niż w 2010 r.

Zdecydowaną większość zawieranych małżeństw w województwie zachodniopomorskim w latach 2010–2019 stanowiły małżeństwa wyznaniowe (zawierane w kościołach ze skutkiem prawno-cywilnym). W 2019 r. zanotowano ich 7407, co stanowiło 73,2% ogółu małżeństw zawartych w tym roku. Wśród małżeństw wyznaniowych 99,8% zawarto w Kościele Katolickim.

W województwie zachodniopomorskim w 2019 r. liczba decyzji rozwodowych była o 4,7 tys. niższa niż liczba zawartych małżeństw i wyniosła 3141. Nastąpił spadek w porównaniu zarówno z 2018 r. (o 3,9%), jak i z 2010 r. (o 5,2%). Udział rozwodów orzeczonych w województwie zachodniopomorskim w skali całego kraju wyniósł 4,8%. W Polsce liczba rozwodów (65,3 tys.) wykazuje tendencje wzrostowe w odniesieniu do 2018 r. (o 4,0%) oraz do 2010 r. (o 6,6%).

Najwięcej decyzji rozwodowych zostało podjętych w m. Szczecin – 839 (co stanowiło 26,7% ogółu rozwodów w województwie), najmniej w powiecie pyrzyckim – 61 (1,9% ogółu). W porównaniu z 2018 r. liczba rozwodów najbardziej wzrosła w m. Świnoujście (o 30,6%), natomiast spadła w powiecie pyrzyckim (o 25,6%).

Wskaźnik natężenia rozwodów (czyli liczba rozwodów na 1000 mieszkańców) był wyższy w województwie niż w Polsce (1,7‰) i wyniósł 1,8‰ (w 2018 r. i 2010 r. – 1,9‰). Najwyższy wskaźnik rozwodów zanotowano w m. Świnoujście (2,7‰), najniższy w powiecie koszalińskim (1,3‰).

Większość rozwodów orzeka się w miastach województwa zachodniopomorskiego (75,4% ogółu). W porównaniu z 2010 r. liczba orzeczeń rozwodowych w miastach zmalała (o 11,9%), natomiast na wsi wzrosła (o 23,4%).

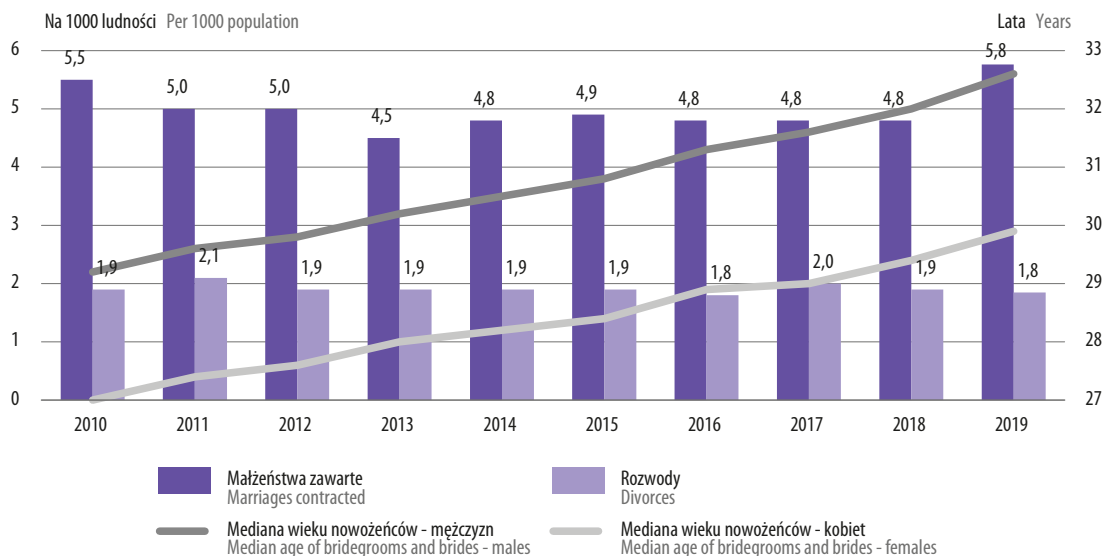
Wnioski rozwodowe najczęściej składały pary, które w momencie zawierania związku małżeńskiego miały 20–24 lata. W 2019 r. w województwie zanotowano 655 takich przypadków, co stanowi 20,9% ogółu orzeczonych rozwodów. Zarówno kobiety, jak i mężczyźni w momencie wniesienia powództwa najczęściej byli w wieku 35–39 lat. Ponad 9,4% ogółu rozwodów dotyczyło związków, w którym oboje małżonkowie byli w tej grupie wiekowej. Również orzeczenia rozwodowe najczęściej dotyczyły par z tej grupy wiekowej (9,5% ogółu). W porównaniu z 2018 r. wzrosła liczba kobiet, które otrzymały decyzję rozwodową w wieku 40–49 lat (o 2,8%), zmalała natomiast we wszystkich pozostałych grupach wiekowych, a najbardziej w grupie 25–29 lat (o 16,4%). W przypadku mężczyzn wzrost nastąpił w grupie wiekowej do 24 lat (o 9,1%) oraz w grupie 40–49 lat (o 1,3%), natomiast największy spadek odnotowano w grupie wiekowej 25–29 lat (o 29,9%). W województwie zachodniopomorskim, tak jak w całej Polsce, najwięcej małżeństw podejmujących decyzję o rozwodzie nie posiadało dzieci (43,2% w województwie i 43,5% w kraju) lub miało 1 dziecko (odpowiednio: 35,4% i 33,7%).

W większości przypadków decyzje o rozwodzie podejmowane są z wielu przyczyn jednocześnie, jednak zdarzają się wnioski ze wskazaną jedną przyczyną. W 2019 r., tak jak w poprzednich latach, najczęstszą przyczyną podejmowania decyzji rozwodowych była niezgodność charakterów i stanowiła ona wyłączną przyczynę rozwodu w 27,7% orzeczonych rozwodów, a także występowała łącznie z innymi przyczynami w 33,7% przypadków. Kolejną wyłączną przyczyną było niedochowanie wierności małżeńskiej (3,7% wszystkich orzeczonych rozwodów w województwie), natomiast wymienioną łącznie z innymi przyczynami było nadużywanie alkoholu (15,1%).

Porównując z rokiem poprzednim, w 2019 r. w województwie zachodniopomorskim wzrosła (o 14,3%) liczba separacji, do 40. W przeliczeniu na 1000 ludności stanowi to nadal 0,02‰. Natomiast nastąpił spadek w odniesieniu do 2010 r., wówczas wskaźnik ten wyniósł 0,05‰. Liczba separacji dokonanych w województwie zachodniopomorskim stanowi 3,4% ogólnej liczby separacji w Polsce.

Wykres 18.
Chart 18.

Małżeństwa zawarte i rozwody w latach 2010–2019
Marriages contracted and divorces in 2010–2019

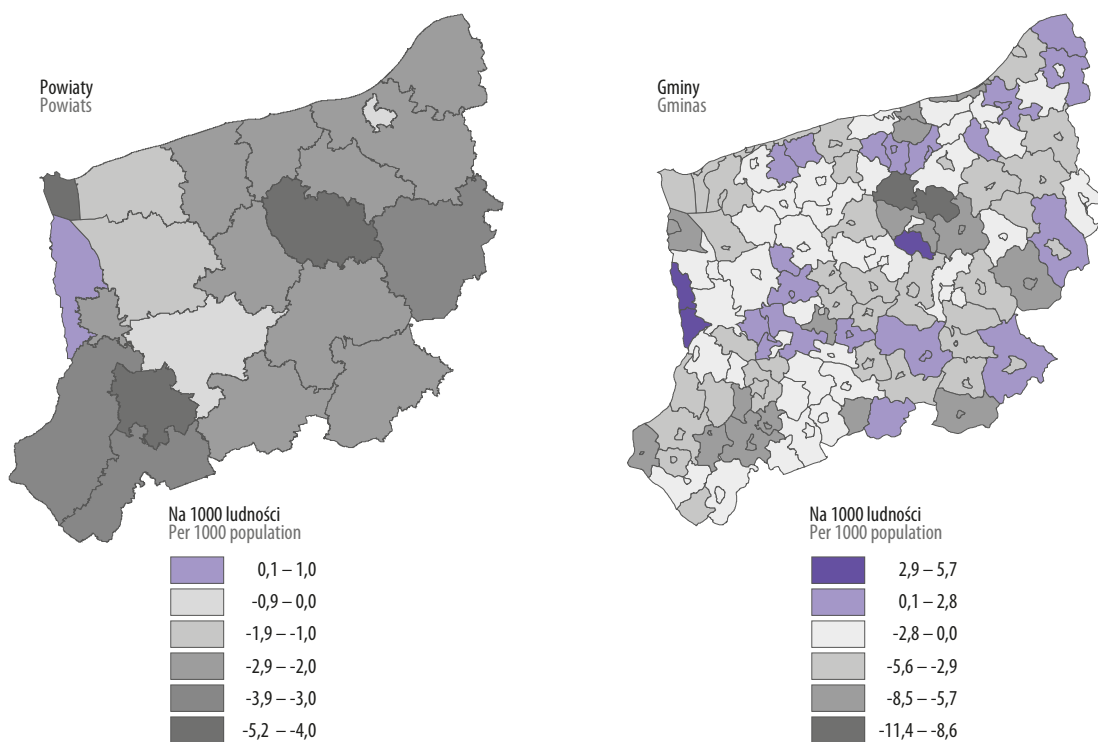

Tak jak w poprzednich latach, również w 2019 r. w województwie zachodniopomorskim zanotowano ujemny przyrost naturalny. Różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów w 2019 r. ukształtowała się na poziomie minus 3856 osób, w 2018 r. wyniosła minus 3168, a w 2010 r. przyjęła wartości dodatnie – 811. Współczynnik przyrostu naturalnego osiągnął wartość minus 2,27‰ i był niższy niż w analogicznym okresie 2018 r. (minus 1,86‰), a także w 2010 r. (0,47‰). Omawiany wskaźnik dla Polski w 2019 r. osiągnął wartość minus 0,91‰, w 2018 r. minus – 0,68‰, natomiast w 2010 r. – 0,90‰.

W województwie zachodniopomorskim współczynnik przyrostu naturalnego przyjął najwyższą wartość w powiecie polickim (1,0‰), który był jedynym powiatem z dodatnim wskaźnikiem. Najniższe wartości zanotowano w powiecie świdwińskim (minus 5,2‰), łobeskim oraz w m. Świnoujście (po minus 4,1‰).

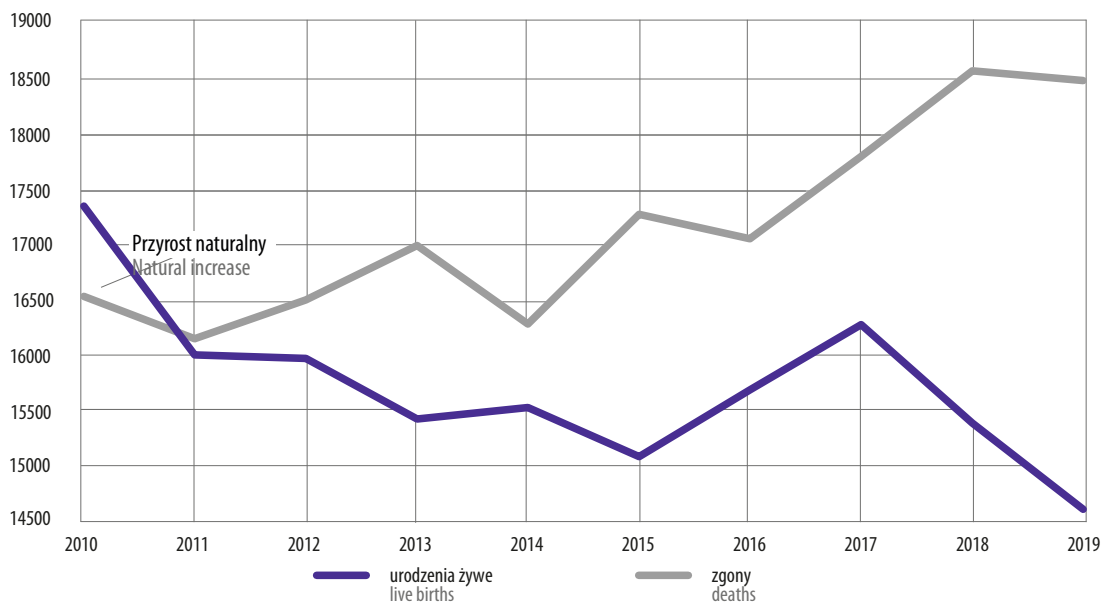
Mapa 19.
Map 19.

Przyrost naturalny ludności w 2019 r.
Natural increase in 2019

Wykres 19.
Chart 19.

Ruch naturalny ludności w latach 2010–2019
Vital statistics of population in 2010–2019

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim zarejestrowano 14614 urodzeń żywych, tj. o 775 mniej niż przed rokiem i o 2726 mniej niż w 2010 r. Współczynnik urodzeń żywych na 1000 ludności wyniósł 8,6 wobec 9,0 w 2018 r. i 10,1 w 2010 r. Współczynnik dzietności wyniósł 1,299, wobec 1,332 przed rokiem (w kraju 1,419, wobec 1,435). W miastach urodziło się o 5326 dzieci więcej niż na wsiach. Najwięcej dzieci żywych urodziło się w m. Szczecin (3669), najmniej w powiecie łobeskim (292). Urodzenia pozamałżeńskie stanowiły 42,2% urodzeń żywych. Nastąpiło jednak zmniejszenie ich ilości w porównaniu z 2018 r. w porównaniu z 2018 r. o 0,4 p. proc., natomiast wzrost porównując z 2010 r. o 4,8 p. proc. W 2019 r. utrzymała się przewaga liczby chłopców nad liczbą dziewczynek (o 7,2%). Mediana wieku matek w 2019 r. wyniosła 30,0 lat (wzrost o 1,8 roku w porównaniu do 2010 r.). Najmłodsze matki, które urodziły dzieci żywe były w przedziale wiekowym 15–19 lat (515 urodzeń żywych), najstarsze – 45–49 lat (20). Najwyższą płodność zanotowano wśród kobiet w wieku 25–29 lat, w 2019 r. wskaźnik płodności (liczba urodzeń żywych na 1000 kobiet w danym przedziale wiekowym) wyniósł 83,8‰.

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim zmarło 18470 osób, tj. o 87 osób mniej niż przed rokiem, ale o 1941 osób więcej niż w 2010 r. Współczynnik zgonów na 1000 ludności wyniósł tyle samo co w 2018 r. – 10,9‰ i wzrósł porównując z 2010 r. (9,6‰). Zgony mężczyzn stanowiły 51,8% zgonów ogółem. Najwięcej zgonów zanotowano w grupie wiekowej 65–69 lat (14,3% zgonów ogółem) oraz 85–89 lat (14,1%). Najczęstsze przyczyny zgonów w województwie były takie same jak w poprzednich latach. W 2018 r. 43,1% zgonów było spowodowanych chorobami układu krążenia (w Polsce 40,5%), a 26,8% – nowotworami (w Polsce 26,4%). Współczynnik zgonów niemowląt (liczony na 1000 urodzeń żywych) również przyjął wartość niezmienioną od 2018 r. – 3,90‰, wobec 5,25‰ w 2010 r.

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim, tak jak w poprzednich latach, więcej osób wymeldowało się z pobytu stałego niż zameldowało na pobyt stały (saldo migracji ogółem wyniosło -737). W porównaniu z 2010 r. ,nastąpił wzrost liczby migrantów wewnętrznych zarówno napływających do województwa (o 10,5%), jak i wyjeżdżających (o 8,9%). Migracje wewnętrzne nadal jednak wykazały wartości ujemne tj. więcej osób wymeldowało się z pobytu stałego (23678), niż zameldowało (22794). Saldo migracji wewnętrznej wyniosło -884 i było mniejsze niż w 2018 r. (-943). W porównaniu z pozostałymi województwami, w zachodniopomorskim ujemne saldo migracji wewnętrznej przyjęło najmniejsze wartości. Największe ujemne saldo migracji zanotowano w województwie lubelskim (-6495), natomiast największe dodatnie w województwie mazowieckim (15777).

W ramach migracji wewnętrznych przeważał ruch pomiędzy miejscowościami w obrębie województwa zachodniopomorskiego (77,7% ogółu migracji wewnętrznej). W ruchu pomiędzy województwami, najwięcej osób z zachodniopomorskiego przemieściło się do województwa wielkopolskiego (1229) oraz pomorskiego (1183). Natomiast do województwa zachodniopomorskiego migrowały głównie osoby z województwa wielkopolskiego (853), pomorskiego (757) oraz lubuskiego (683).

W związku z tym, iż z miast więcej osób wyjechało (odpływ na poziomie 14321 osób), niż napłynęło (13099), saldo migracji wykazało wynik ujemny (-1222). Odwrotny ruch zanotowano w przypadku zachodniopomorskich wsi, do których więcej osób przyjechało na pobyt stały (9695), niż wyjechało (9357), a zatem saldo migracji przyjęło wartość dodatnią (338). Podobna sytuacja wystąpiła w 2018 r., gdzie saldo migracji w miastach wyniosło -1182, a na wsi +239.

Najbardziej aktywną pod względem migracji wewnętrznych jest grupa wiekowa 25–29 lat, w której zanotowano 14,3% ogółu osób napływających do województwa oraz 15,1% ogółu wyjeżdżających na pobyt stały.

Znacznie mniej osób przemieściło się na pobyt stały w ramach migracji zagranicznej (945 imigrantów, 798 emigrantów). Po raz pierwszy od 2013 r. saldo migracji zagranicznej przyjęło wartość dodatnią (147) i przyjęło wartość zbliżoną do 2010 r. (174), natomiast w 2018 r. wyniosło -60.

Liczba imigrantów województwa zachodniopomorskiego wzrosła w porównaniu z 2018 r. o 8,0%, natomiast w porównaniu z 2010 r. o 27,9% i stanowiła 5,6% imigracji w kraju. W celach migracyjnych do województwa zachodniopomorskiego w 2019 r. przyjechali głównie mieszkańcy Europy (92,7% ogółu imigrantów), w tym 29,0% z Niemiec, 22,3% z Wielkiej Brytanii oraz 12,8% z Ukrainy. Największy napływ migracyjny zanotowano w miastach (75,5%), głównie w m. Szczecin (35,7% ogółu imigrantów). Wśród imigrantów najbardziej liczą grupę stanowiły dzieci w wieku 0–4 lata (30,3%).

W 2019 r. liczba osób emigrujących na pobyt stały za granicę wyniosła 85,3% emigracji zagranicznej z województwa w 2018 r. oraz 141,2% emigracji zagranicznej na pobyt stały jaka została zanotowana w 2010 r. Udział emigracji zagranicznej w województwie zachodniopomorskim wyniósł 7,4% emigracji ogółem w Polsce. Emigracja z województwa zachodniopomorskiego to w 84,5% migracja z miast, głównie z m. Szczecin (39,3% ogółu emigracji). Jedynie w powiecie pyrzyckim nie zanotowano w 2019 r. żadnego wyjazdu w celu emigracji na pobyt stały. 52,4% osób wyjeżdżających na emigrację stałą z województwa stanowili mężczyźni. Najliczniejsze grupy wiekowe emigrantów to: 35–39 lat (15,2% ogółu emigracji z województwa w 2019 r.), 15–19 lat (12,4%) oraz 30–34 lata (12,2%). Najczęściej wybieranym krajem ruchu migracyjnego na pobyt stały (zarówno imigracji, jak i emigracji) były Niemcy (34,8% ogółu emigracji z województwa) oraz Wielka Brytania (22,2%). Tylko 6,2% osób emigrujących z województwa wybrało lokalizację poza Europą (w tym najwięcej Amerykę Północną (40 osób) oraz Australię i Oceanię (6 osób)).

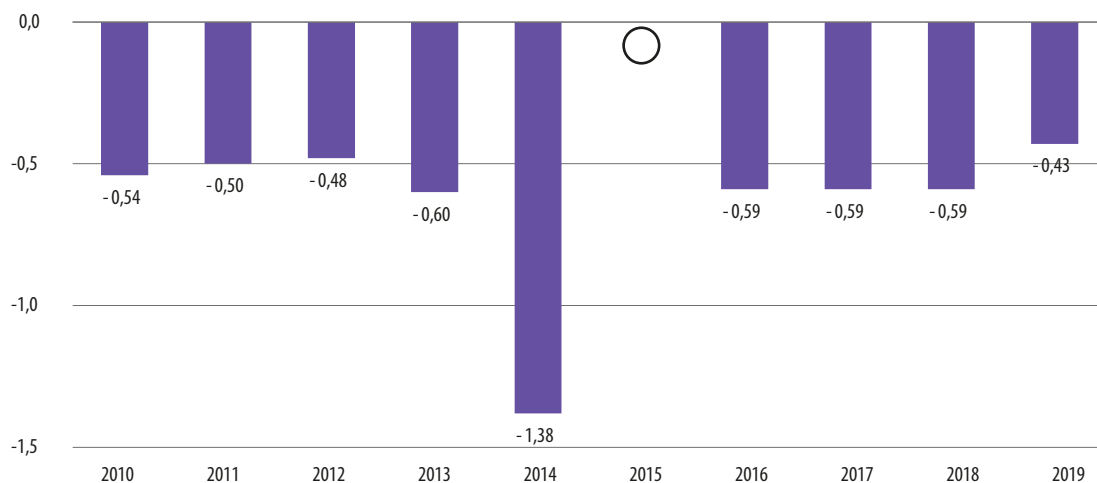
W 2019 r. saldo migracji stałej liczone na 1000 ludności wyniosło w przypadku migracji wewnętrznej -0,52, a migracji zewnętrznej +0,09 wobec odpowiednio -0,55 i -0,04 przed rokiem. W miastach, gdzie odpływ ludności był większy od napływu saldo migracji stałej ogółem było ujemne (-1801), natomiast na wsi – dodatnie (446). W kraju saldo migracji stałej kształtowało się na poziomie +0,16 wobec +0,09 w 2018 r.

Wykres 20.

Chart 20.

Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 mieszkańców w latach 2010–2019

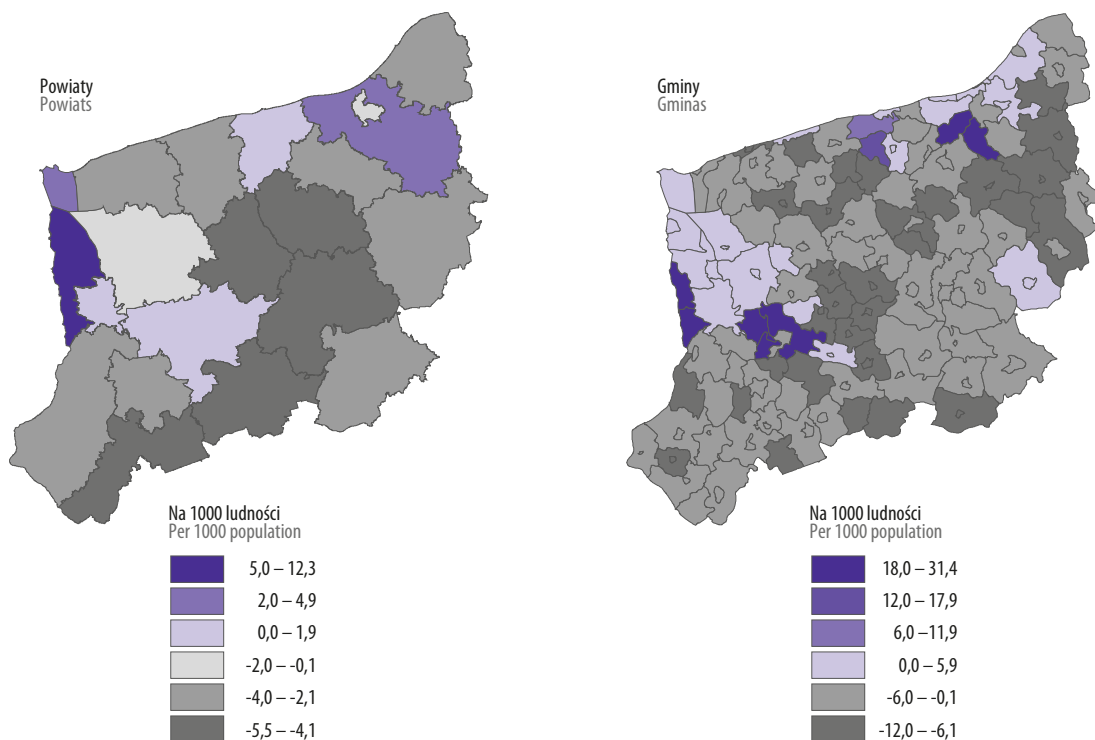
Net migration of population for permanent residence in 2010–2019

○ Wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe (w tym ze względu na wysoki błąd losowy próby w badaniach reprezentacyjnych, np. BAEL); brak informacji wiarygodnych lub porównywalnych

Mapa 20.
Map 20.

Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2019 r.
Net migration of population for permanent residence in 2019

Edukacja
Education

W roku szkolnym 2018/19 w szkołach podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i policealnych województwa zachodniopomorskiego uczyło się łącznie 208,6 tys. osób (tj. mniej o 1,2% niż przed rokiem), w tym 194,5 tys. osób uczęszczało do szkół dla dzieci i młodzieży (nastąpił spadek o 1,0% w porównaniu z 2017/18). Liczba studentów kształcących się na uczelniach spadła w ciągu roku o 6,8% do 36,4 tys. Wychowaniem przedszkolnym objętych było 15,8 tys. dzieci, tj. o 9,4% więcej niż przed rokiem.

W roku szkolnym 2018/19 w województwie zachodniopomorskim funkcjonowało 846 formalnie zarejestrowanych placówek wychowania przedszkolnego (w porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano wzrost o 2,2%, tj. o 18 placówek). Większość z nich stanowiły przedszkola (426 placówki) oraz oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych (333 placówki), natomiast punktów przedszkolnych było 87. W stosunku do roku szkolnego 2017/18 odnotowano wzrost liczby przedszkoli – o 3,1% oraz oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych – o 1,8%, spadła natomiast liczba punktów przedszkolnych – o 1,1%. Placówki wychowania przedszkolnego zlokalizowane były w większości w miastach (59,1%), przy czym w przypadku przedszkoli udział placówek zlokalizowanych w miastach był jeszcze większy i wyniósł 80,0%.

Wychowaniem przedszkolnym objętych było 55,8 tys. dzieci, tj. więcej o 3,0% niż w poprzednim roku i o 24,3% niż w 2010 r. (w Polsce nastąpił wzrost odpowiednio o 2,3% i o 31,5%).

W roku szkolnym 2018/19 liczba dzieci w wieku 3-6 lat objęta wychowaniem przedszkolnym na 1000 dzieci w tej grupie wiekowej wynosiła 868, natomiast w roku szkolnym 2017/18 i 2010/11 - odpowiednio: 828 i 652. W Polsce wskaźnik ten wyniósł 895 (w roku szkolnym 2017/18 i 2010/11 - odpowiednio: 864 i 680).

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Tablica 11.
Table 11.

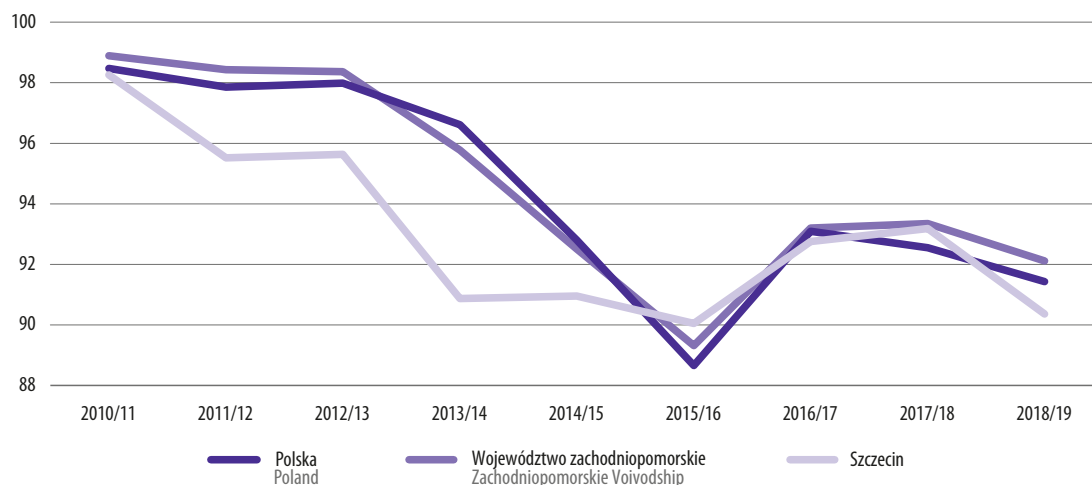
Wychowanie przedszkolne^a
Pre-primary education^a

Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
Placówki: Establishments:	778	796	828	846
miasta urban areas	411	449	483	500
wieś rural areas	367	347	345	346
w tym of which				
Przedszkola Nursery schools	297	381	413	426
w tym specjalne of which special	6	12	15	16
Miejsca: Places:	35346	40967	46526	47667
w tym of which				
Przedszkola Nursery schools	32924	38501	44159	45528
w tym specjalne of which special	106	291	375	450
Dzieci: Children:	44920	44877	54184	55818
miasta urban areas	36256	35820	43653	44849
wieś rural areas	8664	9057	10531	10969
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6 years	12276	16461	14433	15128
5 lat 5 years	13207	3347	14224	14063
Liczba dzieci w wieku 3–6 lat na 100 miejsc w przedszkolu Number of children aged 3–6 per 100 places in nursery school	99	89	93	92

^a W latach szkolnych 2015/16–2018/19 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
^a In the school years 2015/16–2018/19 including children staying in the units performing health care activities.

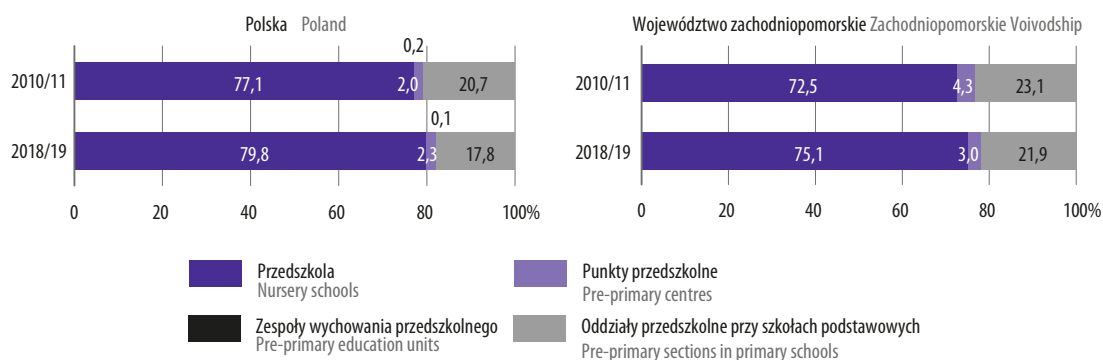
Wykres 21.
Chart 21.

Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc
Children in nursery schools per 100 places

Wykres 22.
Chart 22.

Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego
Children attending pre-primary education establishments

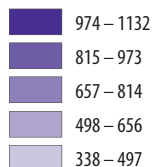

W porównaniu z 2010 r. liczba dzieci przypadających na 1 przedszkole zmalała o 12, od poprzedniego roku nastąpił spadek o 2. W roku 2018/19 na 1 przedszkole przypadało około 98 dzieci, w kraju wskaźnik ten był nieco niższy i wyniósł 89 dzieci na przedszkole. Wykorzystanie miejsc w przedszkolach było mniejsze od obserwowanego w poprzednich latach. Na 100 miejsc przypadało średnio 92 dzieci (w roku 2010/11 – 99, a w 2017/18 – 93). W kraju miejsca w przedszkolach również były obsadzone przeciętnie w 91,0% (przed rokiem w 93,0%, a w 2010 w 98,0%).

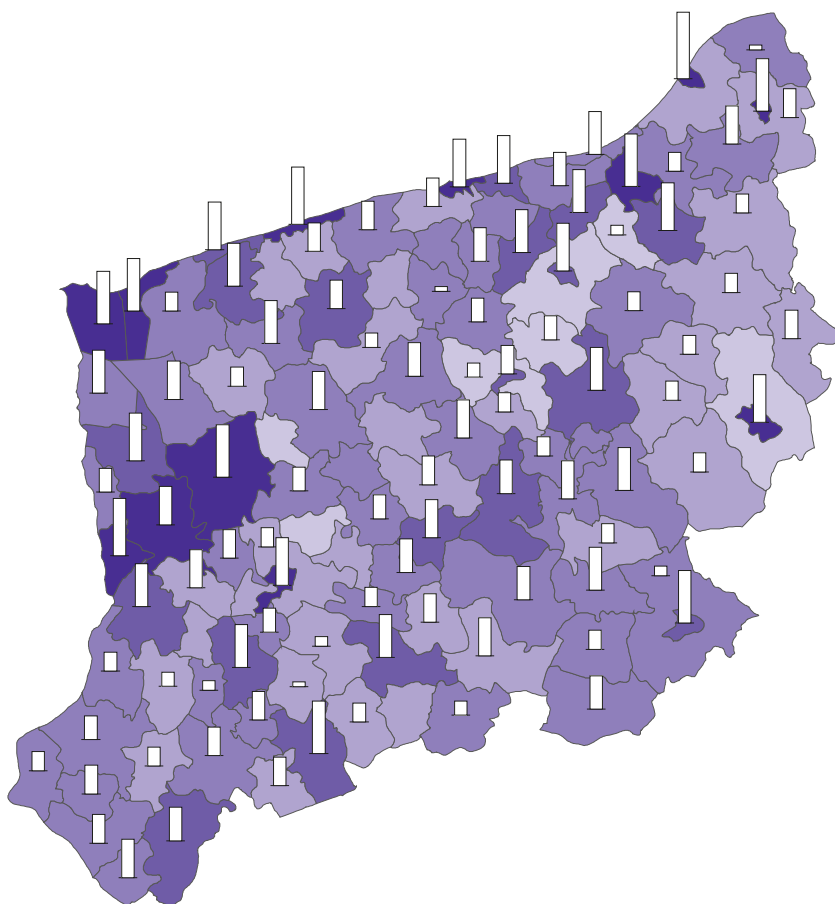
Mapa 21.
Map 21.

Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2018/19
Pre-primary education in the 2018/19 school year

Dzieci w wieku 3–6 lat
objęte wychowaniem przedszkolnym
na 1000 dzieci tej grupy wieku
Children aged 3–6 attending
pre-primary education establishments
per 1000 children in that age

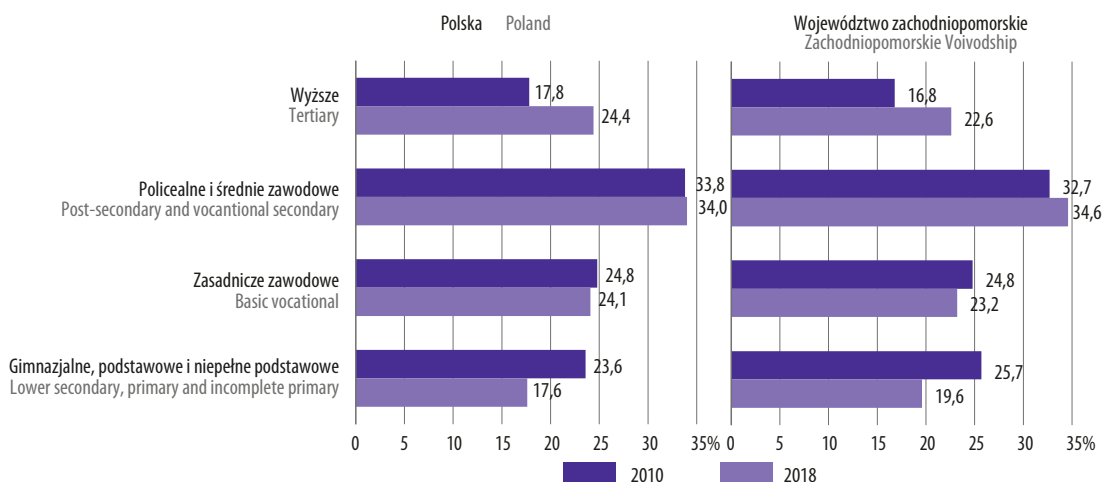
Dzieci w wieku 3–6 lat
na 1 miejsce w placówce
wychowania przedszkolnego
Children aged 3–6 years
per one place in pre-primary
education establishments

Jak wynika z danych Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności największa część populacji osób w wieku 15 lat i więcej posiada wykształcenie policealne i średnie (w województwie zachodniopomorskim 34,6%, w Polsce 34,0%). Poza rosnącym udziałem osób z wykształceniem policealnym i średnim (wzrost w latach 2010–2018 o 1,9 p. proc. w województwie oraz o 0,2 p. proc. w Polsce), zauważa się przede wszystkim systematyczny wzrost udziału osób z wykształceniem wyższym (odpowiednio o 5,8 p. proc., do 22,6% w województwie oraz o 6,6 p. proc., do 24,4% w Polsce). Spada natomiast liczba osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (odpowiednio o 6,1 p. proc., do 19,6% w województwie oraz o 6,0 p. proc., do 17,6% w Polsce) oraz z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o 1,6 p. proc., do 23,2% w województwie oraz o 0,8 p. proc. do 24,1% w Polsce).

Wykres 23.
Chart 23.

Ludność według poziomu wykształcenia
Population by education level

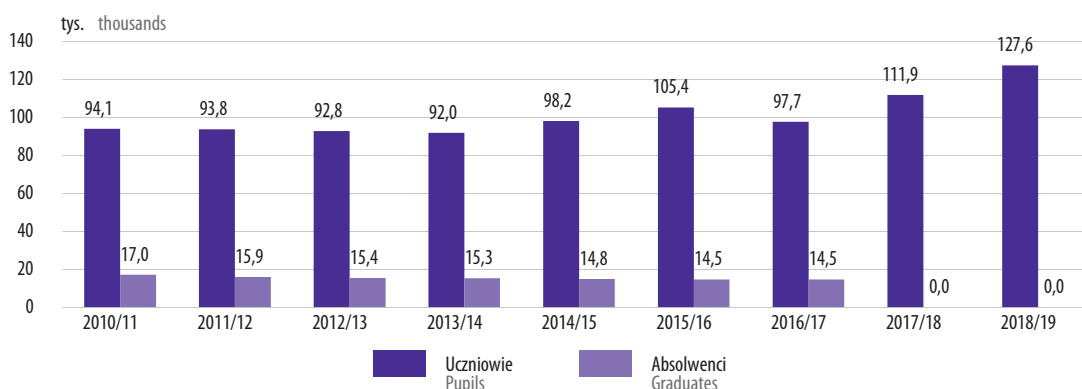

W roku szkolnym 2018/19 w województwie zachodniopomorskim działało 551 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży (w tym 55 szkół specjalnych), tj. o 4 szkoły mniej niż w poprzednim roku szkolnym, ale o 38 więcej niż w roku szkolnym 2010/11. W Polsce liczba szkół, w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym, utrzymała się na podobnym poziomie, natomiast w odniesieniu do roku szkolnego 2010/11 zwiększyła się o 3,9%. Większość szkół podstawowych prowadzona była przez jednostki samorządu terytorialnego (84,8%). Nauczaniem w zakresie szkoły podstawowej w roku szkolnym 2018/19 objętych było łącznie 127,6 tys. uczniów, tj. więcej o 13,7% niż przed rokiem i o 35,0% w roku 2010/11 (w Polsce liczba ta zwiększyła się odpowiednio o 14,4% i 38,7%). Z liczby ogółem 2,1 tys. uczniów uczęszczało do szkół specjalnych (wzrost o 34,8% w odniesieniu do poprzedniego roku i o 76,0% porównując z r. szk. 2010/11).

W szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży przeważali chłopcy (51,3%). Do klasy I uczęszczało 15,1 tys. dzieci (tj. 11,9% ogółu uczniów). Liczba pierwszoklasistów wzrosła w ciągu roku szkolnego o 10,2%. W klasie ósmej – programowo najwyższej dla tego typu szkół (uruchomionej po raz pierwszy od wdrożenia reformy) – naukę kontynuowało 15,8 tys. osób, tj. 98,1% uczniów uczęszczających w poprzednim roku szkolnym do klasy siódmej. Średnia liczba uczniów przypadająca na 1 szkołę wyniosła 231 (w Polsce – 210). Natomiast średnia wielkość oddziału szkolnego w szkole podstawowej w roku szkolnym 2018/19 wyniosła 18 uczniów (w Polsce 17 uczniów). Największe oddziały szkolne mieszczą się w m. Szczecin (ok. 20 uczniów), najmniejsze w powiecie kamieńskim i koszalińskim (ok. 15 uczniów). Do szkół sportowych i mistrzostwa sportowego w roku szkolnym 2018/19 uczęszczało 4,7 tys. dzieci, natomiast do szkół artystycznych realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej – 0,9 tys. dzieci (w porównaniu z 2010/11 nastąpił wzrost odpowiednio o 109,2% i 27,5%).

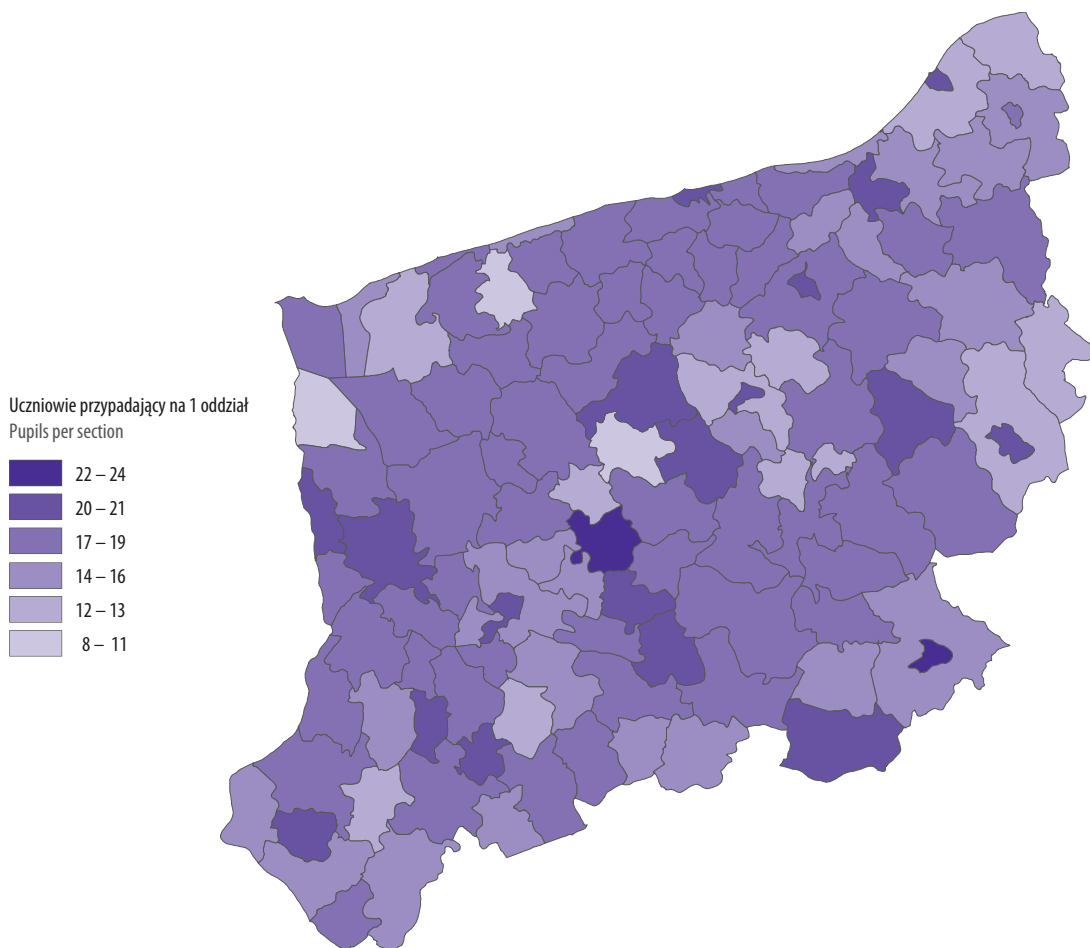
Wykres 24.
Chart 24.

Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych
Pupils and graduates of primary schools

Mapa 22.
Map 22.

Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2018/19
Pupils in primary schools in the 2018/19 school year

W wyniku reformy systemu edukacyjnego rok szkolny 2018/19 był ostatnim rokiem działalności edukacyjnej gimnazjów. Ze względu na powolne wygasanie szkół w latach 2017/18 i 2018/19 liczba uczniów oraz placówek uległa zmniejszeniu w odniesieniu do lat poprzednich.

W roku szkolnym 2018/19 w województwie samodzielnie funkcjonowało jeszcze 51 gimnazjów dla dzieci i młodzieży, w tym 10 placówek specjalnych. W ciągu roku ubyło 7 szkół, przy czym w miastach zlikwidowane zostały 4 gimnazja, a na wsiach – 3. W porównaniu z rokiem szkolnym 2010/11 zlikwidowano 255 szkół (w tym 41 specjalnych). W roku 2018/19 w ostatniej klasie gimnazjum uczyło się 14,5 tys. uczniów, w tym 510 osób w gimnazjach specjalnych. W czerwcu 2018 r. naukę na poziomie gimnazjalnym zakończyło 13,8 tys. osób (tj. o 3,7% mniej niż w 2017 r. oraz o 23,4% mniej niż w roku 2011). Z ogólnej liczby absolwentów 418 osób skończyło szkoły specjalne.

Uczniowie gimnazjów z województwa zachodniopomorskiego z egzaminu gimnazjalisty przeprowadzonego w 2018 r. uzyskali mniejszy procent punktów możliwych do uzyskania, niż ogółem w kraju, tj. z części humanistycznej: język polski – 65%, historia i wiedza o społeczeństwie – 56%, a z części matematyczno-przyrodniczej: matematyka – 48%, przedmioty przyrodnicze – 53% (w Polsce odpowiednio: 68%, 59%, 52%, 56%).

W roku szkolnym 2018/19 w województwie zachodniopomorskim działalność oświatową prowadziły 324 szkoły ponadgimnazjalne i ponadpodstawowe dla młodzieży, z czego 84 szkoły branżowe I stopnia, 107 liceów ogólnokształcących, 97 techników, 29 specjalnych szkół przysposabiających do pracy i 7 szkół artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe. W stosunku do poprzedniego roku

szkolnego nastąpił wzrost łącznej liczby szkół (o 2,5%), natomiast spadek w stosunku do roku szkolnego 2010/11 (o 13,4%). Łącznie w tych szkołach kształciło się 45,2 tys. uczniów, tj. o 1,9% mniej niż przed rokiem oraz o 11,4% niż w 2010/11.

Podobnie jak w poprzednich latach, najwięcej uczniów (43,1%) szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla młodzieży uczęszczało do technikum – 19,5 tys. (wzrost o 0,1% w porównaniu z r. szk. 2017/18 oraz spadek o 13,2% porównując z r. szk. 2010/11). Liczba techników utrzymała się na tym samym poziomie co w roku poprzednim – 97, zanotowano natomiast spadek o 26 szkoły porównując z r. szk. 2010/11.

W technikach utrzymuje się znacząca przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet. W roku szkolnym 2018/19 kobiety stanowiły 40,0% uczniów techników, natomiast w roku 2010/11 – 42,8%. W klasie I w r. szk. 2018/19 było 5,7 tys. uczniów. Najczęściej wybieranymi kierunkami kształcenia w technikach były profile kształcące z zakresu usług dla ludności, technologii teleinformatycznych oraz inżynierijno-technicznych, na których w roku szkolnym 2018/19 kształciło się odpowiednio 4,9 tys., 4,0 tys. i 3,7 tys. uczniów. Liczba absolwentów w roku szkolnym 2017/18 wyniosła 4,0 tys. i zmniejszyła się o 16,3% w stosunku do roku szkolnego 2010/11.

Niewiele mniej osób uczęszczało do liceów ogólnokształcących – 18,4 tys. (tj. 40,7% ogółu uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych). Liczba uczniów liceów systematycznie maleje, w porównaniu do roku 2017/18 nastąpił spadek o 3,2%, natomiast z r. szk. 2010/11 – o 33,2%. Na przestrzeni analizowanych lat nieprzerwanie większość stanowiły kobiety 61,2%. W roku szkolnym 2018/19 w klasie I było 6,2 tys. młodzieży. Liczba absolwentów z roku szkolnego 2017/18 wyniosła 6,2 tys. i zmniejszyła się o 29,2% w stosunku do roku szkolnego 2010/11.

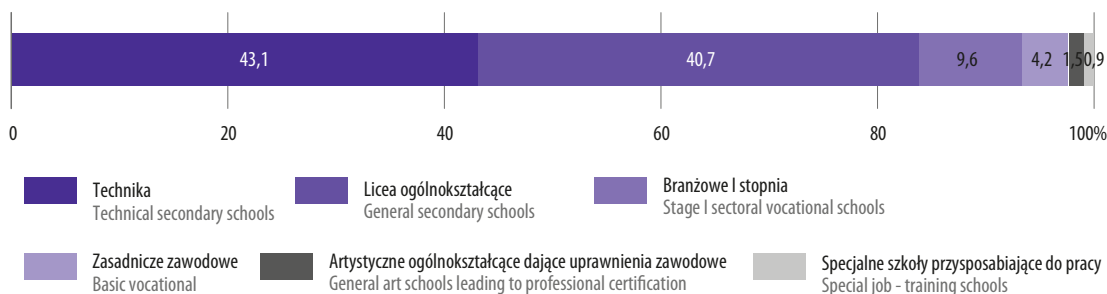
W województwie zachodniopomorskim funkcjonowało 13 szkół artystycznych dla dzieci i młodzieży dających uprawnienia zawodowe, w tym 6 kształciło wyłącznie w zakresie artystycznym oraz 7 było ogólnokształcących. W szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe kształciło się łącznie 952 uczniów (mniej o 2,4% niż w roku poprzednim), w tym 74,6% stanowiły kobiety. Do szkół artystycznych ogólnokształcących w roku szkolnym 2018/19 uczęszczało 674 uczniów, tj. o 3,5% więcej niż przed rokiem. W roku 2018 szkoły artystyczne ogółem skończyło 126 osób, z czego 77,8% absolwentów ukończyło szkoły artystyczne ogólnokształcące.

Zdawalność egzaminu maturalnego wśród uczniów liceów ogólnokształcących w województwie zachodniopomorskim w 2018 r. wyniosła 85,0% (średnia w Polsce – 89,5%), natomiast wśród uczniów szkół zawodowych 79,2% (średnia w Polsce 79,1%). W województwie najwyższą średnią uzyskali uczniowie liceów z powiatu łobeskiego (94,4%) i z powiatu goleniowskiego (91,9%), a także szkoły zawodowej z miasta Świnoujście (90,8%).

W szkołach ponadpodstawowych, przygotowujących do pracy w określonym zawodzie, funkcjonujących do roku 2016/17 w formie zasadniczej szkoły zawodowej, a od roku 2017/18 w formie szkoły branżowej I stopnia, w roku 2018/19 uczyło się 6,6 tys. osób młodych (w tym 411 uczniów 29 szkół specjalnych przysposabiających do pracy), tj. mniej o 4,8% niż w roku poprzednim. Do szkół branżowych I stopnia uczęszczali w większości mężczyźni (64,9%). Najczęściej wybieranym kierunkiem kształcenia były klasy o profilu inżynierijno-technicznym (38,6%) oraz z zakresu usług dla ludności (33,0%).

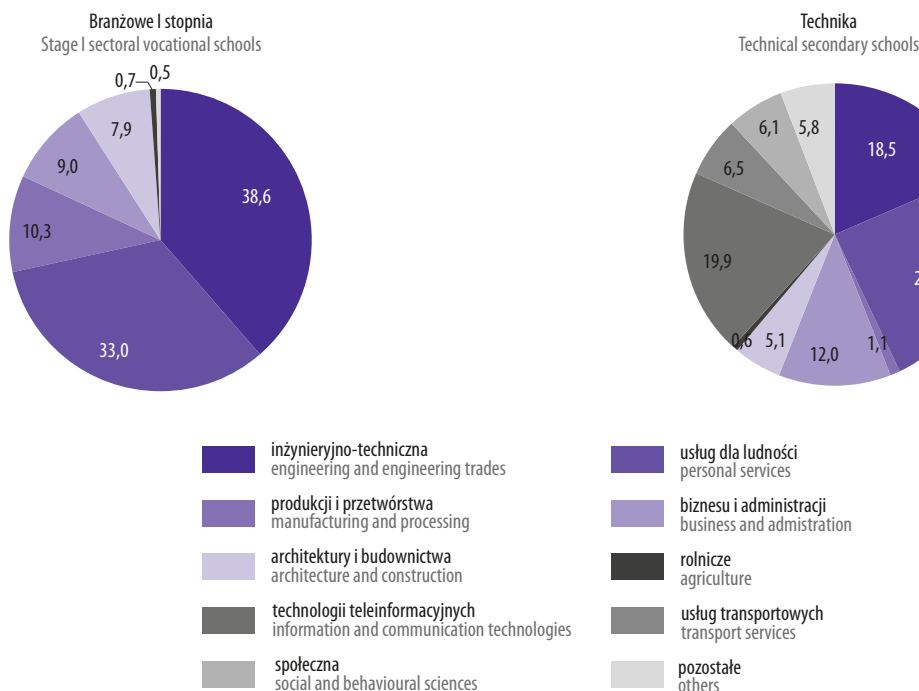
Wykres 25. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Chart 25. Students of upper secondary and post-primary schools by types in the 2018/19 school year

Wykres 26. Uczniowie szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2018/19

Chart 26. Students of vocational school for youth by narrow fields of education in the 2018/19 school year

Do 97 szkół policealnych w województwie zachodniopomorskim w roku szkolnym 2018/19 uczęszczało 7,8 tys. uczniów. W porównaniu do poprzednich lat maleje liczba zarówno szkół, jak i uczęszczających do nich uczniów. Od roku szkolnego 2010/11 ubyło 46 placówek, tj. 32,2%, natomiast liczba uczniów spadła o 5,0 tys. (39,3%). Porównując z rokiem 2017/18, zanotowano ubytek 11 placówek, tj. 89,8% oraz 1,6 tys. (17,2%) uczniów. Liczba absolwentów w roku szkolnym 2017/18 wyniosła 2,1 tys., tj. o 1,1 tys. (33,8%) mniej niż w roku szkolnym 2010/11.

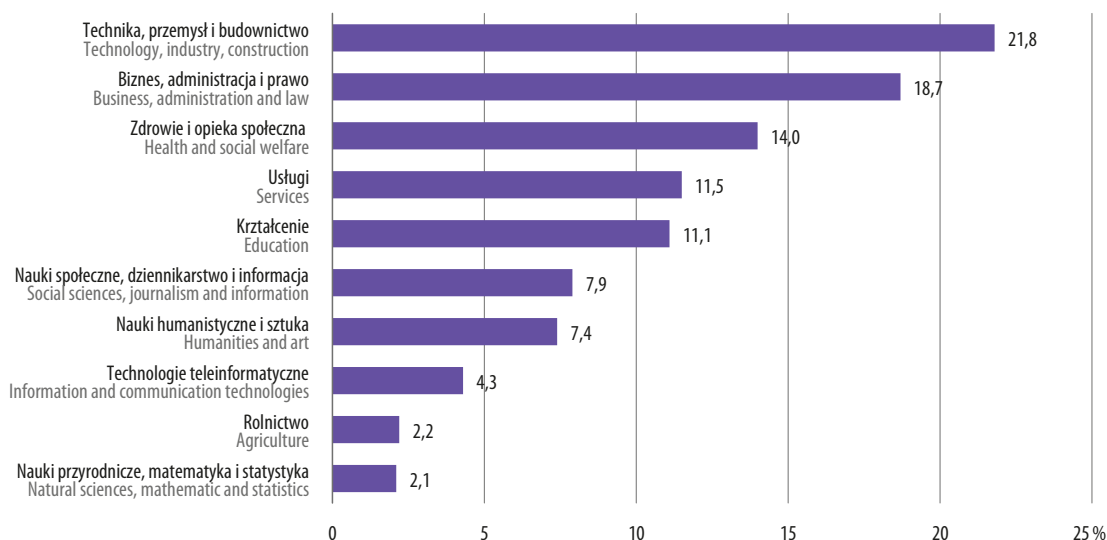
Szkolnictwo wyższe

W roku akademickim 2018/2019 w 15 uczelniach wyższych, mających siedzibę na terenie województwa zachodniopomorskiego, kształciło się 36,4 tys. studentów. Od roku akademickiego 2010/11 liczba uczelni spadła o 7. Spadek ten dotyczył niepublicznych szkół wyższych. Liczba uczelni publicznych (8) nie uległa zmianie. W porównaniu z poprzednim rokiem akademickim, liczba studiujących zmniejszyła się o 2,6 tys., tj. 6,8%, a w odniesieniu do roku akademickiego 2010/11 – o 30,8 tys., tj. 45,9%. Większość studentów wybrała placówki publiczne, na których w roku akademickim 2018/19 studiowało 32,8 tys. osób, tj. 90,1% ogółu studentów w województwie. 1/3 studentów kształciła się na studiach I stopnia, nieco ponad 1/5 – na studiach II stopnia, a ponad 1/8 – na studiach jednolitych magisterskich. W roku akademickim 2018/19 najwięcej studentów w województwie kształciło się na 2 uczelniach technicznych (33,0%) oraz na Uniwersytecie Szczecińskim (31,8%), Pomorskim Uniwersytecie Medycznym (12,0%) oraz na Akademii Morskiej (8,3%). Wśród studentów większość stanowiły kobiety (przeważały głównie na uczelni artystycznej – 73,1%, medycznej – 72,2%, pozostałych uczelniach – 67,5% oraz technicznej – 66,3%), jedynie na uczelni morskiej oraz ekonomicznej więcej było studentów (odpowiednio: 72,2% i 58,5% mężczyzn). Większym zainteresowaniem cieszyły się studia stacjonarne, na których kształciło się 27,3 tys. osób, tj. 75,1% ogółu studentów. Studia niestacjonarne były natomiast najczęściej wybieraną formą przez studentów uczelni ekonomicznej oraz pozostałych uczelni (odpowiednio 87,2% i 70,1% ogółu studentów danego typu szkoły). Największy udział studentów w ogólnej liczbie stanowiły osoby kształcące się na kierunkach związanych z techniką, przemysłem i budownictwem (19,9%), biznesem, administracją i prawem (19,4%), zdrowiem i opieką społeczną (13,2%) oraz usługami (10,5%). Na zachodniopomorskich uczelniach studiowało 1,5 tys. cudzoziemców, w tym większość wybrała uniwersytet medyczny (44,0%) oraz uczelnię morską (21,6%).

Liczba cudzoziemców na uczelniach systematycznie rośnie – porównując z rokiem akademickim 2017/18 nastąpił wzrost o 18,7%, natomiast z rokiem 2010/11 – o 81,2%. Zachodniopomorskie szkoły wyższe w roku 2018 ukończyło 9,1 tys. absolwentów, głównie na kierunkach związanych z techniką, przemysłem i budownictwem (21,8%) oraz biznesem, administracją i prawem (18,7%).

Wykres 27.
Chart 27.

Absolwenci według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2017/18
Graduates by broad fields of education in the 2017/18 academic year

W województwie zachodniopomorskim od roku szkolnego 2018/19 działa 13 szkół podstawowych dla dorosłych (nauczanie na poziomie klasy VII i VIII), w ramach których funkcjonuje 30 oddziałów kształcących 499 uczniów, głównie mężczyzn (71,7%). W związku z reformą systemu edukacyjnego maleje liczba gimnazjów dla dorosłych, których w roku szkolnym 2018/19 pozostało 5 (spadek w porównaniu z rokiem poprzednim o 1 placówkę oraz z rokiem 2010/11 o 14). Spada również liczba osób uczęszczających do gimnazjów dla dorosłych: z 1,7 tys. w roku szkolnym 2010/11 do 443 osób w 2018/19, a także liczba absolwentów: z 408 osób w 2010/11 do 252 w roku szkolnym 2017/18. Ubytki notowane są również w liczbie liceów ogólnokształcących dla dorosłych, których w roku szkolnym 2018/19 było 65, tj. o 7 mniej niż w roku poprzednim i o 75 mniej niż w 2010/11. Liczba uczniów spadła (w odniesieniu do roku poprzedniego o 5,0% i do roku 2010/11 o 51,9%) do poziomu 6,1 tys., a połowę z tego stanowiły kobiety. W roku 2018, 1,8 tys. osób ukończyło edukację w liceach ogólnokształcących dla dorosłych i było to o 37,3% mniej absolwentów niż w roku 2011.

Jak wynika z danych zebranych na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w województwie zachodniopomorskim odsetek osób dorosłych uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25–64 lata) w 2018 r. wzrósł porównując z 2017 r. o 1,7 p. proc., natomiast zmalał porównując z 2010 r. o 0,5 p. proc. i wyniósł 4,4%. Wskaźnik ten jest niższy niż ogółem w kraju o 1,3 p. proc.

W 2019 r. wydatki z budżetu województwa zachodniopomorskiego na oświatę i wychowanie wzrosły w porównaniu z 2018 r. o 5,5%, natomiast zmalały porównując z 2010 r. o 37,7% i wyniosły 16740,2 tys. zł. Kwota ta stanowi 1,8% wydatków ogółem, jakie w Polsce samorządy województw przeznaczyły na oświatę i wychowanie. Porównując innymi województwami, zachodniopomorskie wydało na ten cel najmniejszą kwotę. Wydatki bieżące stanowiły 98,2% wydatków ogółem przeznaczonych w województwie zachodniopomorskim na oświatę i wychowanie, jednocześnie było to 3,2% wszystkich wydatków bieżących samorządu województwa.

Zasoby pracy

Labour resources

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim zanotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia, a także spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych oraz zmniejszenie stopy bezrobocia w odniesieniu do poprzedniego roku.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)^a przeprowadzonego w IV kwartale 2019 r. w województwie zachodniopomorskim wskazują, że w porównaniu z IV kwartałem 2018 r.:

- liczba pracujących zmniejszyła się,
- stopa bezrobocia była niższa,
- zmniejszył się wskaźnik zatrudnienia,
- zwiększyła się liczba biernych zawodowo.

a Prezentowane wyniki BAEL zostały uogólnione w oparciu o bilanse ludności opracowane na podstawie NSP²⁰¹¹. Dane nie obejmują osób w obiektach zbiorowego zakwaterowania i bezdomnych oraz osób nieobecnych w gospodarstwach domowych 12 miesięcy i więcej

Dane o aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego w cyklu kwartalnym. Badaniem objęte są osoby będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach.

W IV kwartale 2019 r. zbiorowość osób aktywnych zawodowo w województwie zachodniopomorskim liczyła 710 tys. osób, a biernych zawodowo – 622 tys. Na populację osób aktywnych zawodowo składają się: pracujący (688,0 tys. osób) i bezrobotni (21,0 tys.). W porównaniu z IV kw. 2010 r. liczba osób aktywnych zawodowo wzrosła o 10,2%, w tym liczba pracujących wzrosła o 20,9%, natomiast bezrobotnych zmalała o 71,6%. Porównując z analogicznym kwartałem poprzedzającego roku, nastąpił spadek osób aktywnych zawodowo o 4,1%, przy czym zmalała liczba zarówno osób pracujących (o 4,0%), jak i bezrobotnych (o 8,7%).

Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Współczynnik aktywności zawodowej w województwie zachodniopomorskim w IV kwartale 2019 r. wyniósł 53,3% (wobec 56,0% w kraju), czyli na każde 100 osób, które ukończyło 15 lat 53 osoby były aktywne zawodowo, tzn. miały pracę lub jej poszukiwały. W porównaniu z analogicznym kwartałem 2010 r. nastąpił wzrost współczynnika (o 0,9 p. proc.), natomiast porównując z IV kw. 2018 r. zanotowano spadek (o 1,9 p. proc.). W analizowanym okresie wartość współczynnika aktywności zawodowej była wyższa wśród mężczyzn niż kobiet (odpowiednio wyniosła 62,0% i 45,3%). Najbardziej aktywni zawodowo byli mężczyźni w wieku 25–34 lata (94,3%), natomiast wśród kobiet najwyższą aktywnością charakteryzowała się grupa wiekowa 45–54 lata. Ogółem w IV kwartale 2019 r. najbardziej aktywni zawodowo byli mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego w wieku 45–54 lata (wskaźnik osiągnął poziom 84,6%, wobec 87,4% w kraju). W analogicznym kwartale 2010 r. i 2018 r. największa aktywność zawodowa była notowana wśród osób w grupie wiekowej 35–44 lata (odpowiednio: 84,9% i 84,6%). W ujęciu rocznym najbardziej spadła liczba aktywnych zawodowo wśród osób młodych w wieku 15–24 lata (z 37,7% do 32,4%, tj. o 5,3 p. proc.). Analizując aktywność zawodową według poziomu wykształcenia, najwyższy współczynnik zanotowano w grupie osób z wykształceniem wyższym (78,0%), natomiast najniższy – w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym lub niższym (20,3%).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

W IV kwartale 2019 r. w województwie zachodniopomorskim wskaźnik zatrudnienia wyniósł 51,7%, tj. o 2,7 p. proc. mniej niż ogółem w Polsce. W porównaniu z IV kwartałem 2010 r. wskaźnik zatrudnienia wzrósł o 5,4 p. proc., natomiast spadł o 1,8 p. proc. porównując z analogicznym okresem poprzedniego roku. Mieszkańcy miast w IV kwartale 2019 r. wykazali się wyższym udziałem osób pracujących (53,1%), niż mieszkańcy wsi (48,7%), natomiast w analogicznym okresie 2018 r. wskaźnik zatrudnienia był wyższy

wśród mieszkańców wsi (54,7%), niż miast (52,9%). Wskaźnik zatrudnienia wśród mężczyzn wyniósł 60,4%, tj. mniej o 2,4 p. proc. niż w IV kwartale 2018 r. i więcej o 6,3. p. proc. niż w analogicznym okresie 2010 r. Kobiety charakteryzują się mniejszą intensywnością zatrudnienia (43,7%). Wskaźnik zatrudnienia kobiet był o 1,2 p. proc. niższy niż w analogicznym okresie 2018 r. i o 4,5 p. proc. wyższy niż w 2010 r. Biorąc pod uwagę wiek, najwyższy wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2019 r. wystąpił w grupie wiekowej 25–54 lata (79,9% wobec 85,5% w kraju), w tym wśród mężczyzn wskaźnik wyniósł 88,7%, a w populacji kobiet – 70,6%.

Bezrobotni to osoby w wieku 15–74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy oraz były gotowe podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym. Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Opierając się na wynikach Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności na przestrzeni lat 2010–2019 spadła liczba osób bezrobotnych (o 71,6%), których w IV kwartale 2019 r. w województwie zachodniopomorskim zanotowano 21,0 tys. osób, tj. mniej (o 2,0 tys.) niż w analogicznym okresie 2018 r. Liczba bezrobotnych mężczyzn w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 77,8 tys., a z 2018 r. o 16,7% do 10 tys., natomiast liczba bezrobotnych kobiet pozostała na takim samym poziomie jak w 2018 r., tj. 11 tys. osób, jednocześnie spadając o 62,1% od 2010 r. W IV kwartale 2019 r. w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w województwie większość (52,4%) stanowiły kobiety, inaczej niż w poprzednich latach. Również 52,4% osób bezrobotnych zamieszkiwało miasta, a różnica między bezrobotnymi mieszkańcami miast i wsi była mniejsza niż w poprzednich latach (w 2010 r. w miastach mieszkało 73,9% osób bezrobotnych, a w 2018 r. – 63,5%).

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Stopa bezrobocia według BAEL w IV kwartale 2019 r. w województwie zachodniopomorskim ukształtowała się na poziomie 3,0% (w kraju 2,9%) i była o 0,1 p. proc. niższa od stopy bezrobocia w analogicznym okresie poprzedniego roku oraz o 8,5 p. proc. niż w IV kwartale 2010 r. Stopa bezrobocia w województwie na koniec 2019 r. była wyższa w przypadku kobiet (3,2%), niż mężczyzn (2,6%).

W IV kwartale 2019 r. zbiorowość biernych zawodowo liczyła 622 tys. osób i stanowiła 46,7% ogólnej liczby mieszkańców województwa w wieku 15 lat i więcej. W Polsce udział biernych zawodowo w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej ukształtował się na poziomie 44,0%. Osoby bierne zawodowo w województwie stanowią 4,7% osób biernych w Polsce. Na przestrzeni roku liczba nieaktywnych zawodowo w województwie zachodniopomorskim wzrosła o 22 tys., tj. o 3,7%, a w stosunku do analogicznego okresu 2010 r. była wyższa o 6,3%. W skali kraju w analogicznym okresie liczebność analizowanej populacji zmniejszyła się odpowiednio o 0,7% i 3,7%. Większość populacji osób nieaktywnych zawodowo w regionie tworzyły kobiety, których udział w IV kwartale 2019 r. wyniósł 61,1%. Podobnie jak w poprzednich latach, w zbiorowości osób biernych zawodowo przeważała grupa osób zamieszkujących miasta, ich udział wyniósł 66,7%. Wśród biernych zawodowo najbardziej liczna była grupa osób w wieku 55 lat i więcej, następnie grupa osób młodych 15–24 lata (odpowiednio: 65,9% i 16,1%), natomiast najmniej – grupa w wieku 45–54 lata (4,8%). Pod względem wykształcenia 31,8% osób biernych zawodowo ukończyło co najwyżej gimnazjum lub szkołę podstawową, 23,2% – szkołę zasadniczą zawodową, 20,9% – miało wykształcenie policealne i średnie zawodowe. Najmniej osób biernych zawodowo w IV kwartale 2019 r. w województwie zachodniopomorskim posiadało wykształcenie wyższe – 10,5% lub średnie ogólnokształcące – 13,7%. Osoby będące w związku małżeńskim stanowiły 52,3% osób biernych zawodowo. Spośród osób biernych zawodowo 99,5% nie poszukiwało pracy, a 0,5% mimo poszukiwania nie było gotowych jej podjąć. Główną przyczyną bierności zawodowej dla 55,3% osób nieposzukujących pracy było korzystanie ze świadczeń emerytalnych (w Polsce – 56,5%).

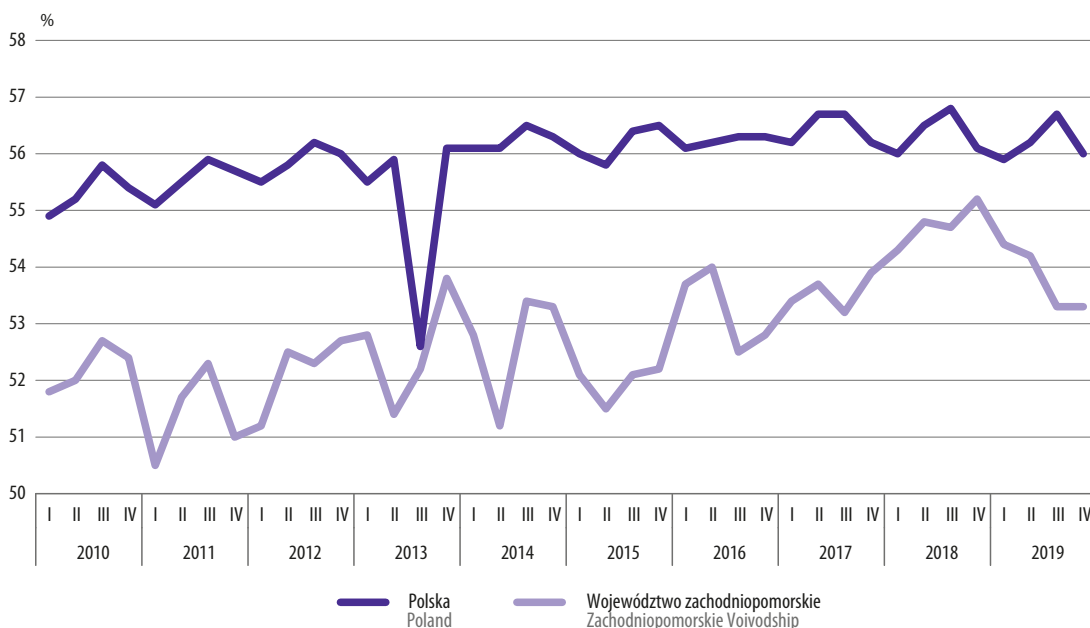
Tablica 12.
Table 12.

Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL
Economic activity of the population aged 15 and more in the 4th quarter by LFS

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	644	581	740	710	16953
pracujący employed persons	569	539	717	688	16467
bezrobotni unemployed persons	74	42	23	21	486
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	585	532	600	622	13313
Współczynnik aktywności zawodowej w % Labour force participation rate in %	52,4	52,2	55,2	53,3	56,0
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	46,3	48,4	53,5	51,7	54,4
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	11,5	7,2	3,1	3,0	2,9

Wykres 28.
Chart 28.

Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów
Activity rate by quarters

Analizując sytuację zawodową mieszkańców województwa zachodniopomorskiego według faktycznego miejsca pracy, w dniu 31 grudnia 2018 r. liczba pracujących wyniosła 571,7 tys. osób, tj. zanotowano wzrost o 1,4% w stosunku do poprzedniego roku (w kraju wzrost o 1,5%). Porównując z 2010 r., nastąpił wzrost w województwie o 12,6%, a w Polsce o 13,3%. Przeważała liczba pracujących w sektorze prywatnym (76,9%). W sektorze publicznym w ostatnim dniu 2018 r. zatrudnionych było 33,7% ogółu osób pracujących w województwie zachodniopomorskim.

W województwie zachodniopomorskim najwięcej osób pracowało w handlu; naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii oraz informacji i komunikacji – 166,6 tys., co stanowiło 29,1% ogółu pracujących w województwie. Zanotowano wzrost liczby pracujących w tej sekcji, o 1,7% w porównaniu z 2017 r. oraz o 15,7% porównując z 2010 r.

Kolejna sekcja, w której na koniec 2018 r. pracowało około 1/4 mieszkańców województwa to przemysł i budownictwo (155,3 tys. pracujących, tj. 27,2% ogółu pracujących). Zauważono wzrost liczby pracujących w tej sekcji, o 1,4% w porównaniu z 2017 r. oraz o 13,6% porównując z 2010 r.

W rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie na koniec 2018 r. pracowało 50,8 tys. osób (tj. o 0,5% mniej niż w 2017 r., natomiast o 2,7% więcej niż w 2010 r.). Ich udział w ogólnej liczbie pracujących w województwie zachodniopomorskim wyniósł 8,9%.

W 2018 r. liczba pracujących w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz w obsłudze rynku nieruchomości w województwie zachodniopomorskim wyniosła 19,7 tys. osób i pozostała na zbliżonym poziomie jak w poprzednich latach (zanotowano wzrost o 0,6% od 2017 r. i o 0,4% porównując z 2010 r.), co stanowiło 3,4% ogólnej liczby pracujących.

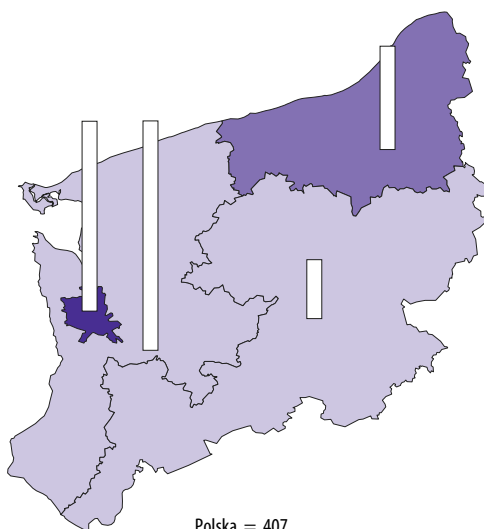
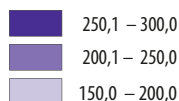
W pozostałych usługach na koniec 2018 r. pracowało 179,3 tys. osób, czyli 31,4% ogółu pracujących w województwie, tj. więcej o 1,9% porównując z 2017 r. i więcej o 13,6% niż w 2010 r.

Mapa 23.
Map 23.

Pracujący w 2018 r. Employed persons in 2018

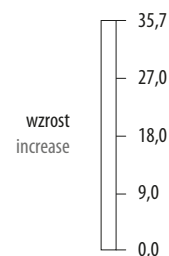
Podregiony
Subregions

Na 1000 ludności
Per 1000 population

Polska = 407
Poland
Województwo zachodniopomorskie = 215
Zachodniopomorskie Voivodship

Zmiana w stosunku do 2010 r. w tys.
Change in relation to 2010 in thousands

Dane o bezrobociu rejestrowanym dotyczące osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. 2019, poz.1482, z późn. zm.)

W końcu grudnia 2019 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego wyniosła 41,8 tys. osób i była niższa zarówno od zanotowanej w 2018 r. (o 4,2 tys. osób, tj. o 9,2%), jak i w porównaniu z 2010 r. (o 68,2 tys. osób, tj. o 62,0%). Na koniec 2019 r. w Polsce liczba bezrobotnych była o 10,6% niższa niż na koniec poprzedniego roku (wobec spadku o 10,4% w 2018 r.). W stosunku do 2010 r. spadek wyniósł 55,7% i był niższy w kraju niż w skali województwa. Bezrobotni w województwie stanowili 4,8% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych w kraju, co uplasowało zachodniopomorskie na 4. miejscu (największa liczba bezrobotnych została zarejestrowana

w województwie mazowieckim – 123,2 tys., najniższa w lubuskim – 18,5 tys.).

Kobiety stanowiły większość zarejestrowanych bezrobotnych (58,1% ogółu), wskaźnik ten zmalał w porównaniu z poprzednim (o 0,9 p. proc.), natomiast wzrósł w porównaniu z grudniem 2010 r. (o 6,1 p. proc.). Z ogółu bezrobotnych kobiet 32,2% nie podjęło zatrudnienia po urodzeniu dziecka.

Udział bezrobotnych zamieszkujących miasto w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 54,5%. Również w poprzednich latach więcej zarejestrowanych bezrobotnych mieszkało w mieście, niż na wsi (odpowiednio 54,3% w 2018 r. i 58,6% w 2010 r.). W województwie zachodniopomorskim w odniesieniu zarówno do 2018 r., jak i 2010 r. odnotowano spadek liczby bezrobotnych we wszystkich powiatach (18) i miastach na prawach powiatu (3), przy czym największy – w powiecie kołobrzeskim (o 51,7%), a najmniejszy – w powiecie wałeckim (o 2,3%). W porównaniu z 2010 r. największy spadek zanotowano również w powiecie kołobrzeskim (o 90,6%), a najmniejszy w powiecie łobeskim (o 37,0%). W Szczecinie liczba zarejestrowanych bezrobotnych w końcu 2019 r. wyniosła 4,3 tys. i była mniejsza o 6,6% niż w 2018 r. oraz o 25,9% niż w 2010 r.

Bezrobotni nieposiadający prawa do zasiłku to osoby zarejestrowane w urzędach pracy poszukujące pracę, które utraciły bądź nie nabyły prawa do zasiłku.

W końcu grudnia 2019 r. bez prawa do zasiłku pozostawało 34,4 tys. bezrobotnych, a ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych (82,3%) zmniejszył się w porównaniu z grudniem 2018 r. (o 0,7 p. proc.), natomiast wzrósł porównując z 2010 r. (o 1,2 p. proc.). Osoby uprzednio pracujące stanowiły 88,6% ogółu bezrobotnych (w 2018 r. – 87,6%, w 2010 r. – 80,8%), w tym 3,3% uprzednio pracujących zostało zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Z ogółu bezrobotnych 11,4% to były osoby dotychczas niepracujące (mniej o 1,0 p. proc. niż w 2018 r. oraz o 7,9 p. proc. niż w 2010 r.). Osoby nowo zarejestrowane stanowiły w ostatnich latach ok. 15% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (w 2019 r. – 15,2%, w 2018 r. – 15,5%, w 2010 r. – 16,0%).

Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w końcu grudnia 2019 r. stanowili 82,3% ogółu bezrobotnych (przed rokiem 83,3%). Do bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy zaliczane są m.in. osoby długotrwale bezrobotne, których udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy zmniejszył się w skali roku o 2,4 p. proc. do 59,6%. Zmniejszył się również odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (o 0,2 p. proc., do 1,2%), odsetek osób bezrobotnych do 25 roku życia (o 0,1 p. proc., do 13,2%), udział osób posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia (o 0,1 p. proc., do 25,5%). Na takim samym poziomie pozostał udział osób posiadających co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia (0,2%). Wzrósł odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (o 0,2 p. proc., do 1,2%), bezrobotnych do 30 roku życia (o 0,1 p. proc., do 29,0%), udział osób niepełnosprawnych (o 0,4 p. proc., do 6,9%) oraz bezrobotnych powyżej 50 roku życia (o 0,5 p. proc., do 36,5%).

Bezrobocie nadal dotyczyło przede wszystkim ludzi młodych. W końcu grudnia 2019 r. najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25–34 lata (11,0 tys.), a ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych zmniejszył się w ciągu roku o 0,6 p. proc., do 26,3% (w kraju 27,3%). Największy udział bezrobotnych w tej grupie wiekowej zanotowano w powiecie świdwińskim (30,3%), natomiast najmniejszy w m. Świnoujście – 21,0%. W porównaniu z 2010 r. największy spadek udziału liczby bezrobotnych w ogólnej liczbie zanotowano w kategorii osób w wieku 24 lata i mniej (o 7,9 p. proc., do 10,9%), natomiast największy wzrost w grupie 55 lat i więcej (o 8,5 p. proc., do 20,8%). W grupie wiekowej 24 lata i mniej w województwie zachodniopomorskim w urzędach pracy zarejestrowanych było 4,5 tys. osób, a ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w porównaniu z 2018 r. spadł o 0,2 p. proc. Największy udział bezrobotnych poniżej 25 lat zarejestrowano w powiecie choszczeńskim (13,6%), najmniejszy w m. Koszalin (5,0%). W województwie na koniec 2019 r. zarejestrowanych było 8,7 tys. osób powyżej 55 lat (więcej o 0,2 p. proc. niż w 2018 r.). Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych danego powiatu był największy w m. Szczecin (26,2%), najmniejszy – w powiecie stargardzkim (17,5%). Analizując udział bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w danej grupie wiekowej w województwie zachodniopomorskim, największy udział osób zarejestrowanych zanotowano w grupie wiekowej powyżej 55 lat (5,1%), a najmniejszy – w grupie wiekowej 45–54 lata (3,6%).

Większość bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy to były osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. Dwie najliczniejsze grupy stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe oraz zasadnicze zawodowe, odpowiednio: 32,9%

i 25,0% ogólnej liczby bezrobotnych (w kraju kolejno: 26,5% oraz 25,5%). Najmniej liczne grupy stanowiły osoby z wykształceniem wyższym oraz średnim ogólnokształcącym, których udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł odpowiednio: 11,3% i 12,1% (w kraju kolejno: 14,4% i 11,4%). W odniesieniu do 2018 r. w ogólnej liczbie osób bezrobotnych zmalał udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o 0,5 p. proc.), z wykształceniem gimnazjalnym pozostał na takim samym poziomie, natomiast wzrósł udział pozostałych grup (po 0,2 p. proc. – z wykształceniem wyższym oraz policealnym, średnim, a także o 0,1 p. proc. z wykształceniem średnim ogólnokształcącym). Porównując z 2010 r. największy spadek zanotowano w udziale osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a wzrost w grupie osób z wykształceniem wyższym (po 3,2 p. proc.).

Według stanu na koniec grudnia 2019 r. absolwenci stanowili 2,5% ogółu osób bezrobotnych, co stanowiło wartość mniejszą o 0,1 p. proc. w odniesieniu do analogicznego okresu 2018 r. (w kraju nastąpił wzrost o 0,1 p. proc., do 3,7%).

Pośród wszystkich kategorii bezrobotnych wyodrębnionych ze względu na czas pozostawania bez pracy największą grupę stanowiły osoby zarejestrowane w okresie do 3 miesięcy (33,5% ogółu bezrobotnych), najmniejszą – osoby bezrobotne od roku do dwóch lat (14,2% ogółu). Również w kraju są to dwie skrajne grupy, z udziałem w ogólnej liczbie bezrobotnych, odpowiednio: 31,0% i 14,7%. W porównaniu z poprzednim rokiem poza kategorią zarejestrowanych do 3 miesięcy, których udział pozostał na tym samym poziomie, w każdej kategorii nastąpił wzrost udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych (najwięcej w kategorii powyżej 24 miesiące – o 2,0 p. proc.). Natomiast porównując z rokiem 2010, w większości kategorii nastąpił spadek udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych (największy dotyczył bezrobotnych zarejestrowanych od 6 do 12 miesięcy – o 3,3 p. proc.), natomiast wzrost zanotowano w kategorii osób zarejestrowanych powyżej 24 miesięcy – o 12,6 p. proc.

W końcu 2019 r. zarejestrowane osoby niepełnosprawne stanowiły 5,7% ogółu bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim (w poprzednim roku – 5,1%). Mimo wyższego udziału osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w porównaniu z 2018 r., ich liczba spadła o 5,7%, do 2,4 tys., w tym 15,6% osób posiadało prawo do zasiłku, tj. o 4,2% więcej niż w poprzednim roku. Najbardziej wzrosła liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w powiecie łobeskim (o 30,0%), a zmalała w powiecie kołobrzeskim (o 27,8%).

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

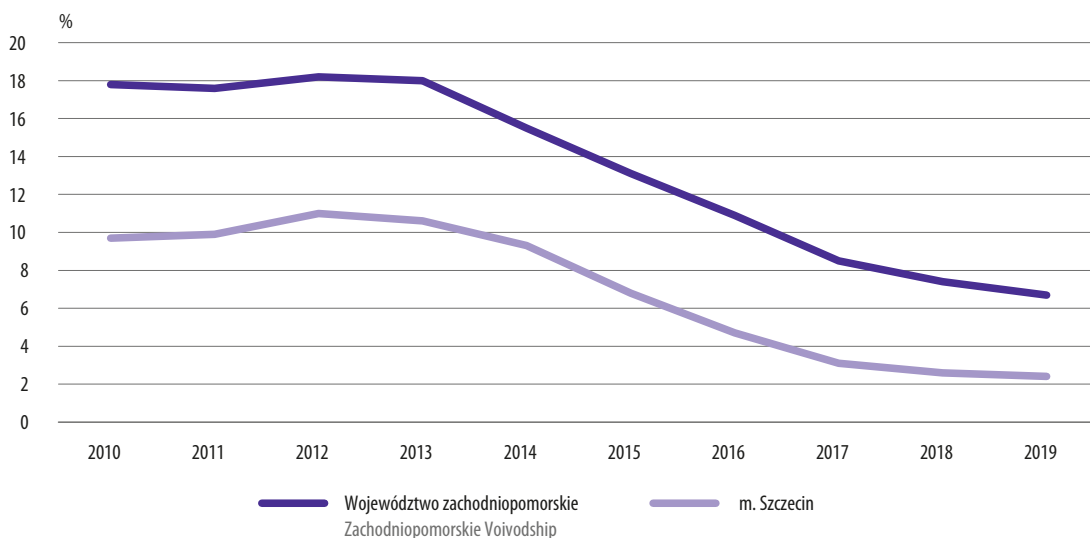
Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie zachodniopomorskim we wszystkich miesiącach 2019 r. utrzymywała się na poziomie niższym niż w analogicznych miesiącach 2018 r. Na koniec roku stopa bezrobocia w województwie wyniosła 6,7% i kształtowała się na poziomie o 0,7 p. proc. niższym od obserwowanego w 2018 r. Stopa bezrobocia zanotowana w województwie była wyższa o 28,8% niż w kraju. Również w kraju stopa bezrobocia spadła w porównaniu z 2018 r. o 0,6 p. proc. i wyniosła 5,2%. W odniesieniu do 2010 r. stopnia bezrobocia spadła zarówno w województwie jak i w kraju (odpowiednio o 11,1 p. proc. i 7,2 p. proc.). W rankingu wojewódzkim zachodniopomorskie pod względem wysokości stopy bezrobocia pozostało na 10. miejscu (najwyższą pozycję zajmowało województwo wielkopolskie ze stopą bezrobocia rejestrowanego równą 2,8%, najniższą warmińsko-mazurskie ze stopą bezrobocia – wynoszącą 9,0%). Spadek stopy bezrobocia w skali roku odnotowano we wszystkich (18) powiatach i wszystkich (3) miastach na prawach powiatu, a skala tego spadku wahała się od 3,8 p. proc. do 0,4 p. proc. Do powiatów o najwyższej stopie bezrobocia należały m.in.: łobeski (19,1%, wobec 20,3% w grudniu 2018 r.), białogardzki (17,2%, wobec 18,7%), choszczeński (16,0%, wobec 16,7%), szczecinecki (14,6%, wobec 15,4%), kamieński (14,1%, wobec 15,0%), sławieński (13,3%, wobec 14,3%) oraz drawski (12,3%, wobec 13,2%), a o najniższej – powiat kołobrzeski (1,2%, wobec 2,5% w grudniu 2018 r.), m. Szczecin (2,4%, wobec 2,6%), m. Świnoujście (3,5%, wobec 4,4%), powiat policki (3,6%, wobec 4,0%), m. Koszalin (4,3%, wobec 5,0%), powiat goleniowski (5,2%, wobec 5,5%) i powiat myśliborski (6,7%, wobec 8,0%).

Wykres 29.**Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010–2019****Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 29.

Registered unemployment rate in 2010–2019

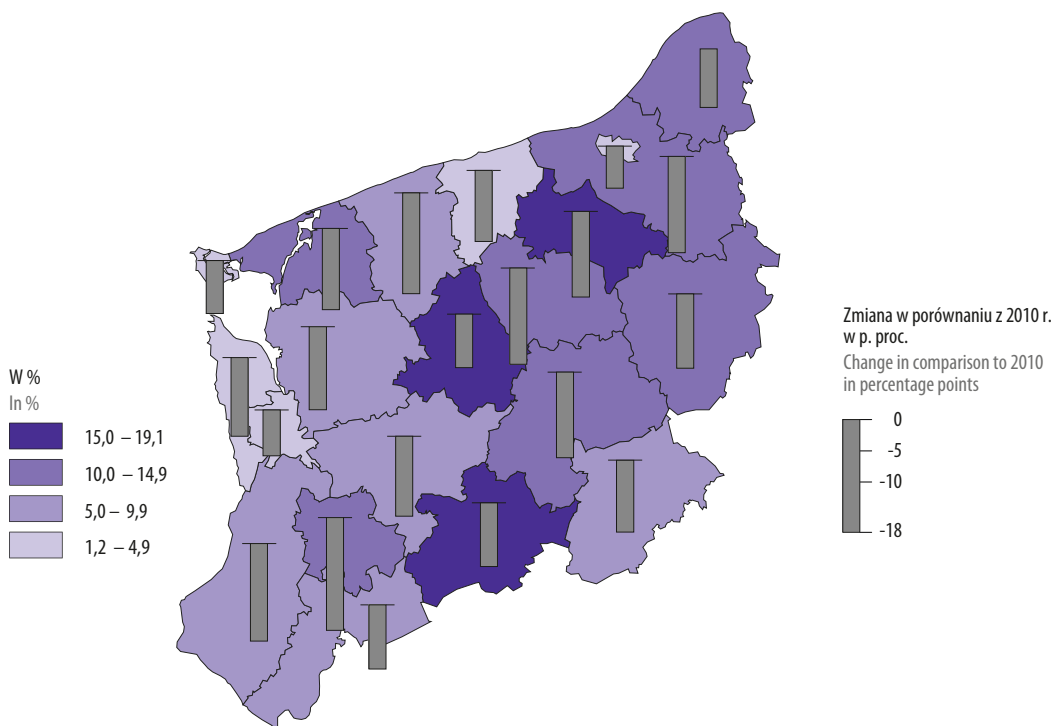
As of 31 December

Mapa 24.**Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2019 r.****Stan w dniu 31 grudnia**

Map 24.

Registered unemployment rate in 2019

As of 31 December

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Zamożność mieszkańców

Inhabitant's wealth

W 2018 r. można było zauważyć tendencję wzrostową przeciętnego wynagrodzenia brutto zarówno w kraju, jak i w województwie. Przeciętne wynagrodzenie mieszkańców województwa zachodniopomorskiego nadal jednak pozostało niższe (o 6,8%) od kwoty przeciętnie wypłacanej w kraju. Wzrosła także liczba emerytów i rencistów pobierających świadczenia zarówno z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jak i z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Jednocześnie zwiększyła się przeciętna emerytura i renta brutto. Poprawie uległa kwota dochodu do dyspozycji w gospodarstwach domowych, a wskaźniki świadczące o ubóstwie uległy obniżeniu.

Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów - realizowane co dwa lata, ma charakter reprezentacyjny i obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Wyniki dotyczą osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, które w roku badania przeprowadzały cały miesiąc październik. Dane w opracowaniu dotyczą przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń nominalnych brutto, prezentowanych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

Przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie zachodniopomorskim od kilku lat wzrasta. W październiku 2018 r. wyniosło 4683,87 zł i było wyższe o 15,1% w porównaniu z 2016 r., o 27,0% porównując z 2014 r. oraz o 43,7% – z 2010 r. Mimo wzrostu kwoty przeciętnego wynagrodzenia pracownicy w województwie zachodniopomorskim nadal otrzymywali wynagrodzenie niższe od przeciętnego wynagrodzenia brutto w kraju o 319,91 zł, tj. o 6,8%. Wśród pracowników zachodniopomorskiego większość (62,8%) otrzymywała wynagrodzenie niższe od kwoty przeciętnej w województwie.

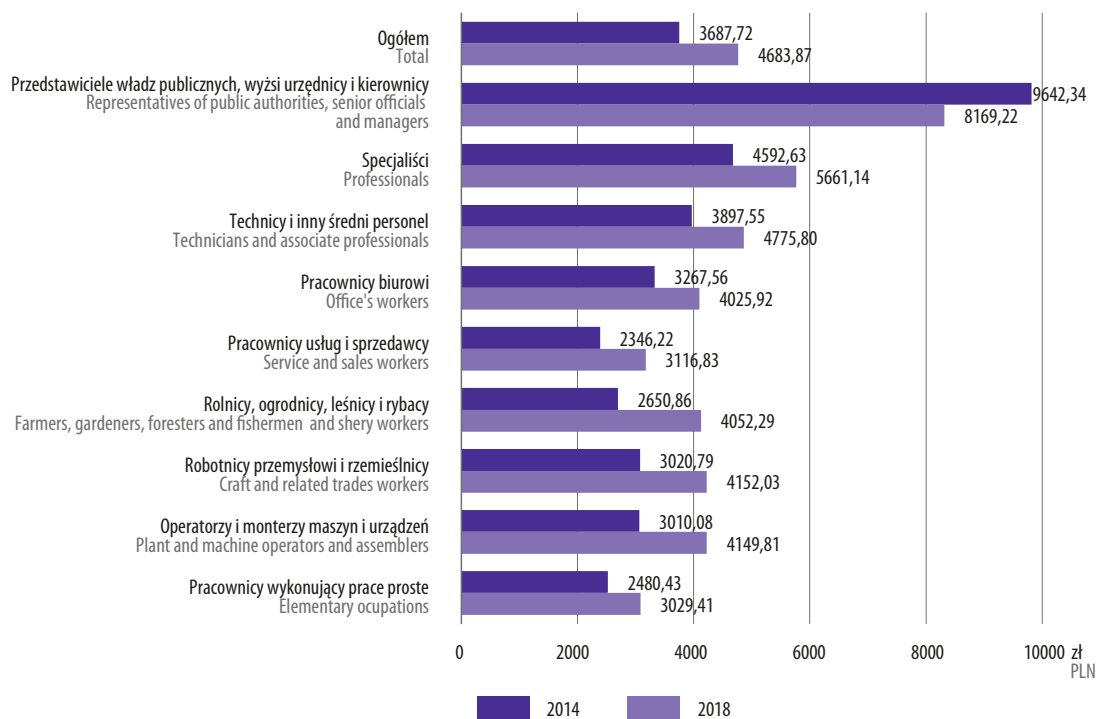
Badanie potwierdza, że mężczyźni w województwie zarabiali więcej niż kobiety. W 2018 r. ich wynagrodzenie brutto wynosiło przeciętnie 5087,36 zł, tj. o 18,7% więcej niż kobiety (4286,83 zł). Najwyższe wynagrodzenie pobierali mężczyźni pracujący w sektorze publicznym – 5610,39 zł, najniższe kobiety w sektorze prywatnym – 3924,38 zł. Przeciętne wynagrodzenie brutto za godzinę pracy wyniosło w województwie 26,16 zł (dla mężczyzn – 27,55 zł, dla kobiet – 24,71 zł).

W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim wynagrodzenie środkowe (mediana) ukształtowało się na poziomie 4050,31 zł i było niższe niż w kraju o 1,2% (4097,98 zł). Oznacza to, że połowa pracowników otrzymywała wynagrodzenie co najwyżej w tej wysokości, a połowa – w wysokości nie niższej niż mediana. Dla mężczyzn wynagrodzenie środkowe miało wartość 4408,00 zł, dla kobiet – 3779,88 zł.

Jak pokazują wyniki badania, wysokość wynagrodzenia różniła się w zależności od wykształcenia i wykonywanego zawodu. Wynagrodzenie powyżej przeciętnego w województwie otrzymywali zazwyczaj pracownicy z wykształceniem wyższym ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym (kwota przeciętnego wynagrodzenia w tej grupie wyniosła 6026,47 zł), a także osoby z wykształceniem wyższym z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnego (5583,87 zł). Najwyższe przeciętne wynagrodzenie brutto pobierali przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy (8169,22 zł), a także specjaliści (5661,14 zł). Najniższe natomiast pracownicy wykonujący prace proste (3029,41 zł) oraz pracownicy usług i sprzedawcy (3116,83 zł).

W województwie najwyższe wynagrodzenie brutto otrzymywali mieszkańcy m. Szczecin – 5239,47 zł, m. Świnoujście – 5189,05 zł i powiatu polickiego – 5119,62 zł, natomiast najniższe – powiatu sławieńskiego – 3582,73 zł i świdwińskiego – 3600,45 zł.

Wykres 30. Wynagrodzenia według zawodów (październik)
Chart 30. Wages and salaries by occupations (October)

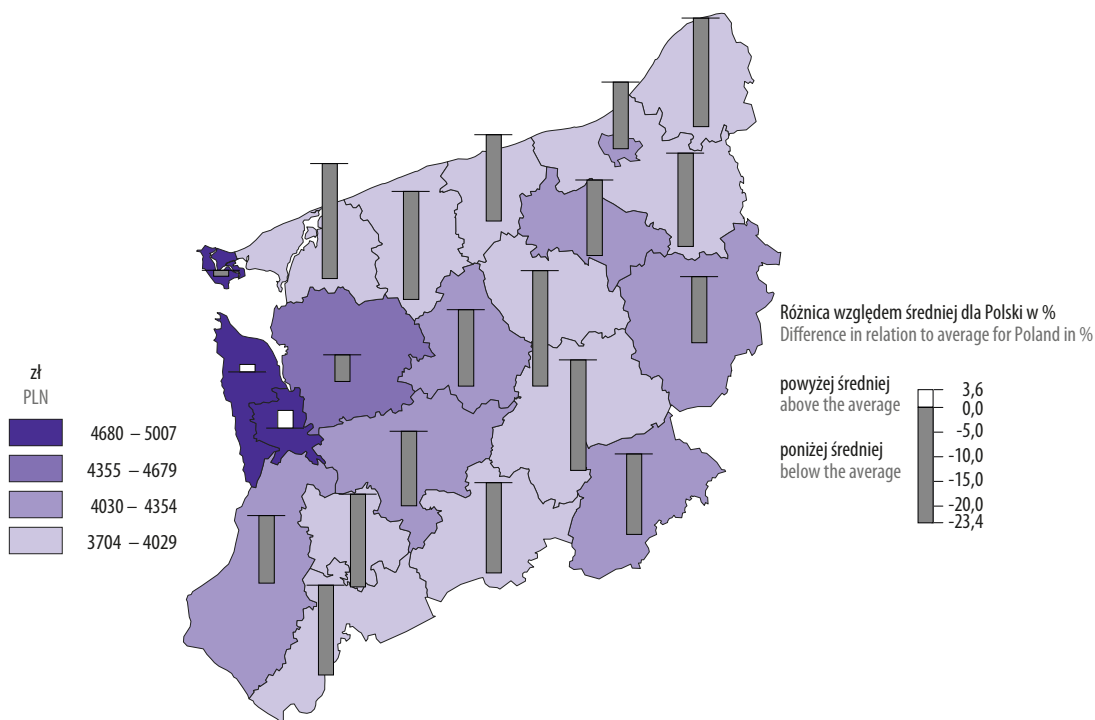

Wyniki badania przeciętnego wynagrodzenia brutto według zawodów dla kraju i województw publikowane są co dwa lata zgodnie ze stanem na październik. Corocznie przeprowadzane jest natomiast badanie wynagrodzeń w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób, a dane prezentowane są także w podziale na powiaty

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Mapa 25.
Map 25.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2018 r.
Average monthly gross wages and salaries in 2018

W 2018 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób w województwie zachodniopomorskim wyniosło 4431,95 zł i było o 8,3% niższe od przeciętnego w kraju, tj. 4834,76 zł. Na tle innych województw, w których przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto nie osiągnęło pułapu średniej krajowej, zachodniopomorskie znalazło się na 5. miejscu. Wynagrodzenia w województwie były wyraźnie zróżnicowane. Najwyższe zanotowano w m. Szczecin (5007,48 zł, tj. 3,6% powyżej średniej krajowej), a najniższe – w powiecie świdwińskim (3703,91 zł, tj. 23,4% poniżej średniej krajowej). Poza m. Szczecin tylko w powiecie polickim przeciętne miesięczne wynagrodzenie było wyższe (o 1,5%) od średniej krajowej i wyniosło 4908,94 zł. W większości powiatów przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto było mniejsze od średniej krajowej o 10–20%.

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw osiągnęło poziom 4765,91 zł i było wyższe niż w 2018 r. o 6,7% (wobec wzrostu o 7,0% w 2018 r.). Płaca ta była niższa o 7,8% od średniej krajowej. W Polsce przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wyniosło 5169,06 zł, co oznacza wzrost o 6,5% w odniesieniu do 2018 r. (wobec wzrostu o 7,1% w 2018 r.). Porównując z 2010 r., wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw wzrosło w województwie o 55,8%, natomiast w kraju o 50,7%.

Tablica 13.
Table 13.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	3059,96	3738,87	4466,57	4765,91
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the average domestic (Poland=100)	89,2	90,7	92,1	92,2

W województwie zachodniopomorskim w sektorze publicznym przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2019 r. osiągnęło wartość 5541,07 zł i zwiększyło się o 4,9% w stosunku do 2018 r. (w 2018 r. wzrost ten wyniósł 4,4%). W sektorze prywatnym przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ukształtowało się na poziomie 4684,86 zł i było o 7,0% wyższe od zanotowanego w 2018 r. (wobec wzrostu o 7,5% w 2018 r.).

W stosunku do 2018 r. odnotowano wzrost płac we wszystkich badanych sekcjach z wyjątkiem działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej, gdzie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto obniżyło się o 2,2%. Największy wzrost płac wystąpił w sekcjach: informacja i komunikacja (o 10,4%), handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (o 9,2%), działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (o 7,4%) oraz przetwórstwo przemysłowe (o 7,1%).

Wykres 31.

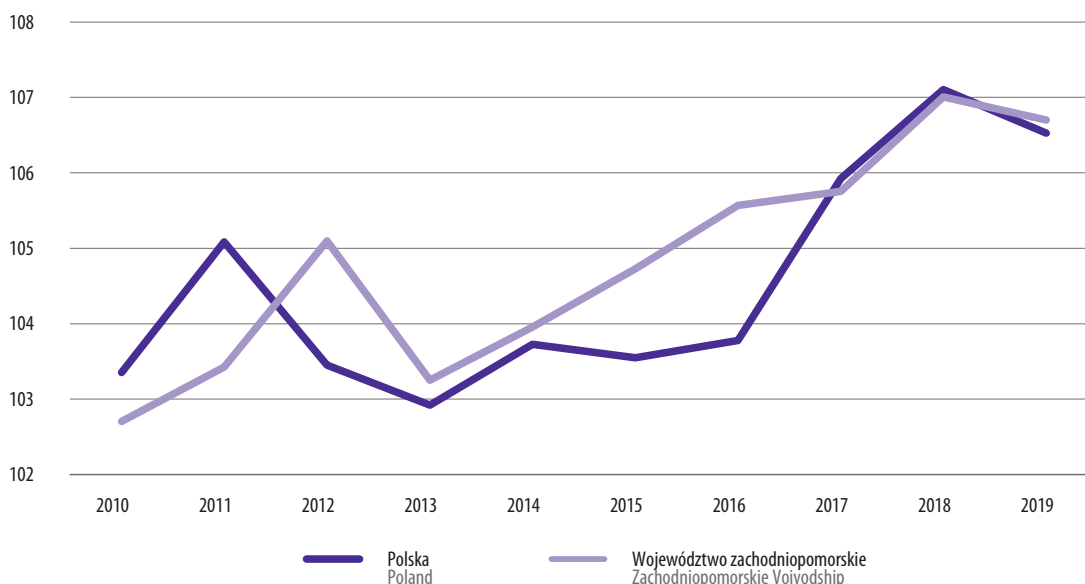
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw

Rok poprzedni=100

Chart 31.

Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Previous year=100

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów pobierających świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) lub z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) wyniosła 377,9 tys. osób i była wyższa od notowanej w 2018 r. (o 4,3 tys. osób, tj. o 1,2%) oraz w porównaniu z 2010 r. (o 2,8 tys. osób, tj. o 0,8%).

W kraju świadczenia otrzymywało przeciętnie 8872,9 tys. osób, tj. o 0,8% więcej niż w 2018 r. i o 0,1% więcej niż w 2010 r. Emeryci i renciści z województwa zachodniopomorskiego stanowili 4,3% ogólnej liczby korzystających ze świadczeń społecznych w kraju, a ich udział utrzymał się na podobnym poziomie jak przed rokiem.

Liczba osób pobierających świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zwiększyła się o 1,5%, natomiast osób korzystających z KRUS zmniejszyła się o 3,6%. Tak jak w ubiegłym roku, zachodniopomorscy świadczeniobiorcy ZUS stanowili 4,6% tej populacji w kraju, a KRUS – 2,2%.

W 2019 r. spośród osób pobierających renty z ZUS 36,3% stanowili świadczeniobiorcy, którym zostały przyznane renty ze względu na niezdolność do pracy, natomiast 63,7% – pobierający rentę rodzinną. Najliczniejszą grupę stanowili emeryci – 76,8% ogółu osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe z Zakładu Ubezpieczeń społecznych (tj. więcej o 2,0 p. proc. niż w 2018 r.).

Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r., także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) oraz w okresie od 1 I 2009 r. do 30 VI 2014 r. ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (OFE).

Tablica 14.
Table 14.

Świadczenia społeczne
Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	375,1	356,1	373,6	377,9
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1536,89	1912,38	2080,59	2179,21
w tym emerytura of which retirement pay	1646,50	2019,62	2164,51	2253,10
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	1032,29	1258,98	1292,21	1373,64
w tym emerytura of which retirement pay	1085,93	1302,89	1316,91	1354,76

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim przeciętna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniosła 2179,21 zł, a rolników indywidualnych – 1373,64 zł i porównaniu z 2018 r. zanotowano wzrost zarówno świadczeń wypłacanych przez ZUS, jak i KRUS (odpowiednio o 4,7% i 6,3%). W kraju również nastąpił wzrost wypłacalnej kwoty kolejno o 4,7% i 5,3%. Przeciętne miesięczne świadczenie emerytalne i rentowe wypłacane z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie zachodniopomorskim było o 3,7% niższe niż przeciętnie w kraju, natomiast świadczenie wypłacane rolnikom indywidualnym przewyższało średnią krajową o 4,9%.

Tablica 15.
Table 15.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny
Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2018 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in household	1186,91	1426,85	1652,60	1722,23	1693,46
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1137,56	1 384,42	1603,90	1674,78	1643,14

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Analizując dane od 2010 r. obserwuje się systematyczny wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych województwa zachodniopomorskiego. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. w województwie zachodniopomorskim wzrósł w porównaniu z 2017 r. o 4,2% oraz o 45,1% porównując z 2010 r. Wskaźnik ten wyniósł 1722,23 zł i był o 1,7% wyższy niż przeciętnie w kraju.

Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych województwa w 2018 r. wyniósł 1674,78 zł, tj. o 4,4% więcej niż przed rokiem, jednocześnie przewyższał o 1,9% przeciętną w Polsce.

Tablica 16.
Table 16.

Wskaźniki zagrożenia ubóstwem (zasięg ubóstwa)
At-risk-of-poverty rates

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2018 Polska Poland
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej: Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:					
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty threshold	17,8	10,7	9,1	8,7	14,2
„ustawowej” granicy ubóstwa “legal” poverty threshold	7,5	8,1	7,4	5,4	10,9
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty rate	5,3	3,6	2,4	1,8	5,4

Zasięg ubóstwa jest to odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego¹⁾ był niższy od przyjętej granicy ubóstwa.

Przyjęte granice ubóstwa ekonomicznego:

Relatywna granica ubóstwa, ustalona na poziomie 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych (obliczonych na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych).

Ustawowa granica ubóstwa, określona jako kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

Poziom minimum egzystencji, przyjmowany jako granica ubóstwa skrajnego. Minimum egzystencji obliczane jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Uwzględnia ono jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia.

W kraju wskaźniki określające zasięg ubóstwa materialnego wzrosły w 2018 r. w porównaniu z 2017 r. Wzrost zanotowano zarówno w przypadku zasięgu ubóstwa skrajnego (z ok. 4% osób do ok. 5% osób) oraz relatywnego (z ok. 13% osób do ok. 14% osób). Natomiast w województwie zachodniopomorskim zanotowano dalszy spadek udziału osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej relatywnej oraz „ustawowej” granicy, a także granicy ubóstwa skrajnego.

W województwie skrajnym ubóstwem zagrożonych było 1,8% osób w gospodarstwach domowych (2,4% w 2017 r.), a przeciętnie w kraju 5,4%. Porównując z innymi województwami udział osób zagrożonych skrajnym ubóstwem w gospodarstwach domowych zachodniopomorskiego osiągnął najniższy poziom.

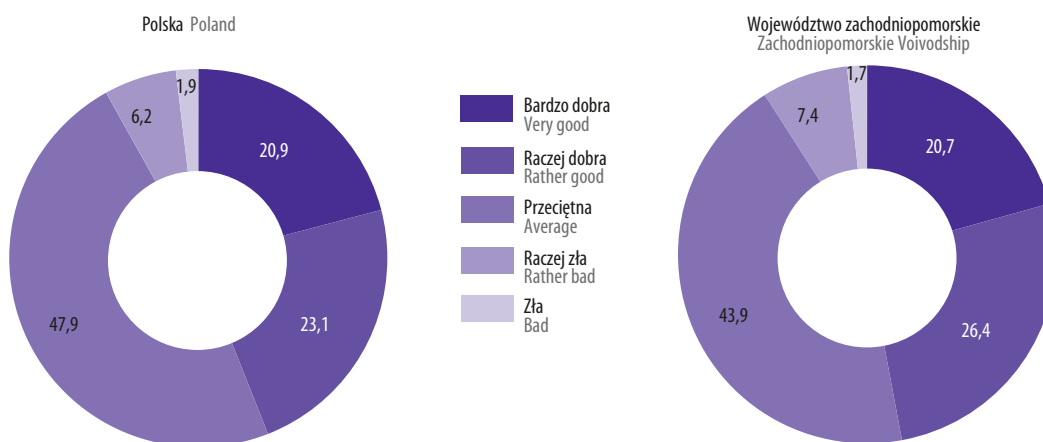
W IV kwartale 2018 r. dla gospodarstw 1-osobowych poziom skrajnego ubóstwa wynosił 595 zł, a dla gospodarstw 4-osobowych – 1606 zł.

Relatywna granica ubóstwa była na poziomie 810 zł dla gospodarstw 1-osobowych i 2187 zł – dla 4-osobowych. W województwie zachodniopomorskim ubóstwo relatywne dotyczyło 8,7% osób w gospodarstwach domowych (9,1% przed rokiem), przy średniej ogólnopolskiej wynoszącej 14,2%. W tym przypadku województwo zachodniopomorskie uplasowało się na drugim miejscu, tuż po pomorskim (8,3%), z najniższym wskaźnikiem relatywnej granicy ubóstwa w gospodarstwach domowych.

Porównując z pozostałymi województwami, w zachodniopomorskich gospodarstwach domowych mieszkało najmniej osób zagrożonych życiem poniżej ustawowej granicy ubóstwa (5,4%, wobec 10,9% w kraju), która w IV kwartale 2018 r. wynosiła 701 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 528 zł na 1 osobę w gospodarstwach 4-osobowych.

Wykres 32.
Chart 32.

Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2018 r.
Subjective evaluation of material situation of household in 2018

W 2018 r. zarówno w kraju, jak i w województwie zauważa się poprawę subiektywnej oceny sytuacji materialnej gospodarstw domowych. W porównaniu z rokiem poprzednim, wzrosła liczba osób oceniających swoją sytuację materialną jako bardzo dobrą lub raczej dobrą. W województwie było to odpowiednio: z 14,8% i 22,3% do 20,7% i 26,4%, w kraju z 15,7% i 21,5% do 20,9% i 23,1%. Nadal najwięcej osób ocenia swoją sytuację materialną jako przeciętną (w województwie w 2018 r. było to 43,9%, jednak o 4,9 p. proc. mniej niż w 2017 r.

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social welfare and family support

W 2018 r. porównując z rokiem poprzednim zarówno w kraju, jak i w województwie zmalała (odpowiednio o 5,6% i o 8,5%) liczba świadczeń wychowawczych wypłacanych z programu „Rodzina 500 plus”. Wzrosła natomiast liczba rodzin uprawnionych do korzystania z Karty Dużej Rodziny (w kraju o 14,3%, w województwie o 15,2%). Łączna kwota świadczeń wychowawczych wypłaconych w zachodniopomorskim stanowiła 3,8% kwoty wypłaconej w kraju. Pod względem liczby rodzin objętych Kartą Dużej Rodziny województwo zachodniopomorskie uplasowało się na 13. miejscu.

W województwie spada liczba świadczeń pomocy społecznej oraz beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej.

Wraz ze wzrostem ilości żłobków oraz klubów dziecięcych, rośnie ilość dostępnych miejsc, z których korzysta coraz więcej dzieci.

W ramach programu „Rodzina 500 plus” funkcjonującego od kwietnia 2016 r. w województwie zachodniopomorskim w 2018 r. finansowe wsparcie uzyskiwało miesięcznie przeciętnie ok. 92,8 tys. rodzin (tj. o 8,5% mniej niż w 2017 r.). Świadczeniem objętych było ponad 137,4 tys. dzieci, otrzymujących świadczenie wychowawcze na łączną kwotę 851613,3 tys. zł (w porównaniu z 2017 r. zanotowano spadek odpowiednio o 8,0% i 6,1%), co w skali kraju stanowiło 3,8%.

Tablica 17.
Table 17.

Świadczenie wychowawcze Child-raising benefit

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2017	2018
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Childraising benefit payments in thousand PLN	676262,0	906913,9	851613,3
Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze w tys. zł Monthly average number of families receiving childraising in thousand PLN	102,3	101,4	92,8
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze w tys. zł Monthly average number of children for which families received childraising benefit in thousand PLN	150,8	149,3	137,4

^a W okresie kwiecień–grudzień.

^a In the period of April–December.

Kolejnym projektem Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zapoczątkowanym w czerwcu 2014 r. wspierającym rodziny z dziećmi jest Karta Dużej Rodziny, która przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki oraz dodatkowe uprawnienia przy korzystaniu z oferty kulturalnej, rekreacyjnej i transportowej na terenie całego kraju. W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim uprawnionych do korzystania z Karty Dużej Rodziny było o 2,0 tys. rodzin więcej niż w 2017 r., tj. 15,0 tys., przy czym najwięcej w m. Szczecin (2,9 tys.) i powiecie stargardzkim (1,3 tys.).

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu wsparcie osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić.

Spada liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim świadczenia pomocy społecznej przyznano 61,7 tys. osobom, tj. mniej o 9,6% niż w 2017 r. oraz o 45,2% w porównaniu z 2010 r. W skali kraju beneficjenci pomocy społecznej z województwa zachodniopomorskiego stanowili 4,7%, a na tle pozostałych województw uplasowali się na 12. miejscu. Z pomocy w formie pieniężnej skorzystało 61,0 tys. osób, tj. 98,7% ogólnej liczby beneficjentów, natomiast z formy niepieniężnej – 29,0 tys. osób tj. 46,9% ogółu (w kraju odpowiednio: 89,6% i 50,1%). Najwięcej,

bo 52,0% osób, którym przyznano pomoc pieniężną otrzymało zasiłki celowe, natomiast beneficjenci pomocy niefinansowej najczęściej korzystali z posiłków (72,4%). Kwota udzielonych świadczeń pomocy społecznej w 2018 r. wyniosła 183,9 mln zł (tj. mniej o 4,0% niż w 2017 r. i 16,2% niż w 2010 r.), co stanowiło 5,3% całkowitej kwoty świadczeń w Polsce.

Tablica 18.
Table 18.

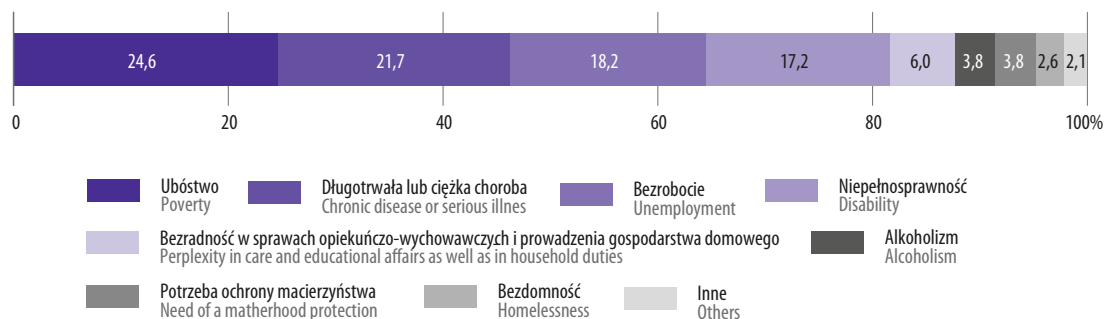
Świadczenia pomocy społecznej
Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczba osób) Beneficiaries of social assistance benefits (real number of persons total)	112706	86001	68274	61731
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	219320,9	199513,2	191494,8	183878,9
pomoc pieniężna financial assistance	166134,3	142365,7	131150,0	121824,4
pomoc niepieniężna non-financial assistance	53186,5	57147,5	60344,8	62054,5
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	654	502	400	363

W 2018 r. najczęstszą przyczyną otrzymania świadczenia pomocy społecznej zarówno w kraju, jak i w województwie zachodniopomorskim było ubóstwo, a następnie długotrwała lub ciężka choroba. W Polsce z tych powodów pomoc otrzymało odpowiednio: 486,8 tys. i 432,2 tys. rodzin. Beneficjenci z województwa zachodniopomorskiego stanowili 5,0% osób korzystających z pomocy zarówno z powodu ubóstwa, jak i choroby. W województwie zachodniopomorskim kolejnymi najczęściej występującymi przyczynami przyznania pomocy społecznej rodzinie było bezrobocie oraz niepełnosprawność - z tych powodów ze świadczeń skorzystało odpowiednio: 18,1 tys. i 17,1 tys. rodzin. W porównaniu z 2017 r. zanotowano znaczny spadek w liczbie rodzin otrzymujących świadczenia pomocy społecznej z powodu bezrobocia i ubóstwa (o 18,9% i 15,6%).

Wykres 33.
Chart 33.

Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie w 2018 r.^a
Reasons of assigning help for family in 2018^a

^a Na podstawie decyzji.
^a Based on the decisions.

Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zmianami).

W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim ze środowiskowej pomocy społecznej skorzystało 92,5 tys. beneficjentów (tj. o 10,1% mniej niż rok wcześniej oraz o 48,7% mniej niż w 2010 r.). Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w województwie zachodniopomorskim stanowiły 4,7% wszystkich beneficjentów w kraju. Najwięcej osób zostało objętych pomocą środowiskową w m. Szczecin, powiecie stargardzkim oraz szczecineckim (odpowiednio: 11,7%, 7,8% i 7,4% ogółu beneficjentów w województwie). Spośród wszystkich korzystających z pomocy środowiskowej 2,4% stanowiły osoby bezdomne. Liczba beneficjentów o dochodzie poniżej kryterium (ubogich) w 2018 r. wyniosła 59,1 tys. i spadła o 12,2% w porównaniu z rokiem poprzednim.

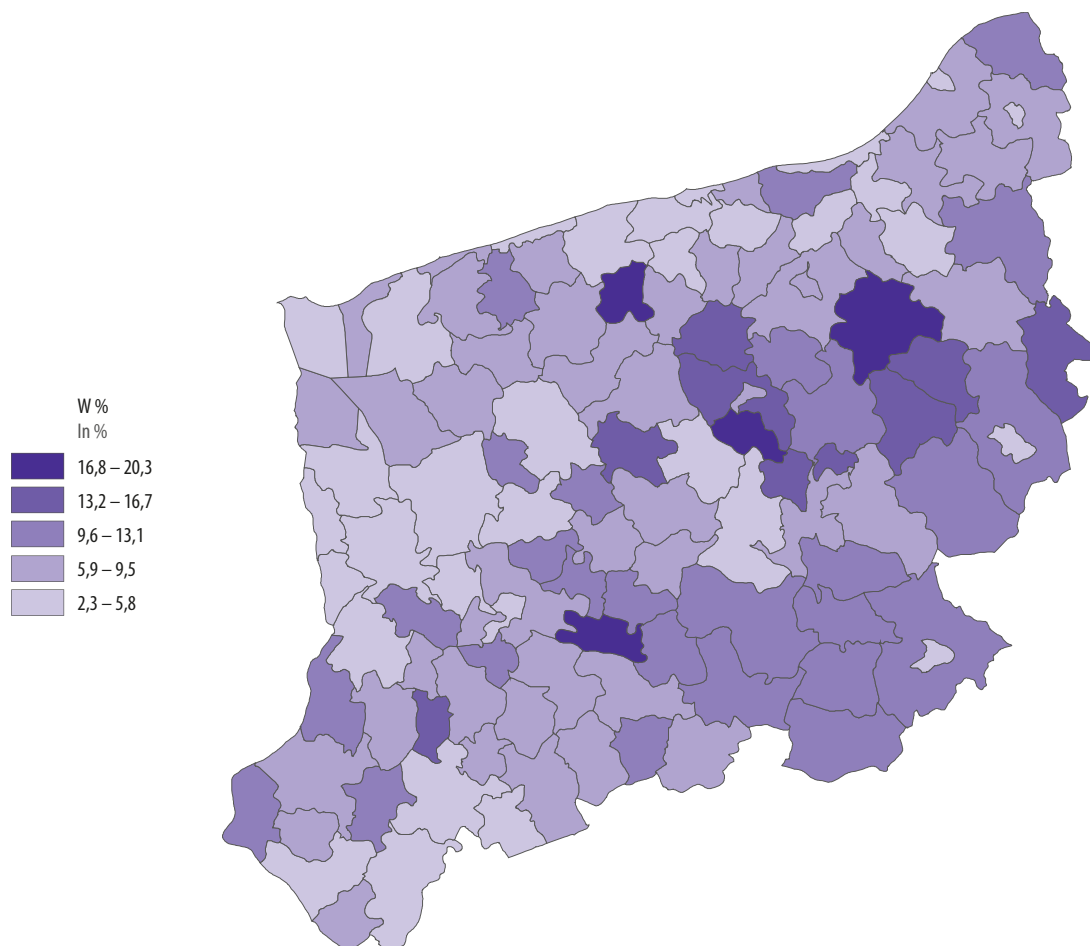
Tablica 19.
Table 19.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej
Beneficiaries of community social assistance

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from community social assistance according	66097	56113	48096	44600
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries from community social assistance	180120	131293	102864	92472
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	1045	766	603	543

Mapa 26.
Map 26.

Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2018 r.
Beneficiaries of community social assistance

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (tekst jednolity Dz. U. z 6 marca 2018 r. poz. 603). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

W analizowanym okresie zauważyć można wzrost liczby żłobków i klubów dziecięcych oraz spadek liczby oddziałów żłobkowych dostępnych w województwie zachodniopomorskim. Według stanu na koniec grudnia 2018 r. na terenie województwa działały 134 żłobki i 25 klubów dziecięcych (więcej odpowiednio o 20,7% i 19,0% niż rok wcześniej) oraz trzy oddziały żłobkowe (spadek o 25,0%). Łącznie dla dzieci do lat 3 dostępne były 162 placówki (wzrost o 19,1% w stosunku do 2017 r.), z czego 29,1% stanowiły żłobki publiczne, których liczba wzrosła w ciągu roku o 11,4%. We wszystkich placówkach udostępnionych było 6,5 tys. miejsc, a w ciągu roku przebywało w nich 8,7 tys. dzieci, w większości (93,0%) korzystających ze

żłobków. W porównaniu z 2017 r. nastąpił wzrost zarówno dostępnych miejsc, jak i liczby dzieci, odpowiednio o 30,9% oraz 16,5%. Na tle kraju instytucje zlokalizowane na terenie województwa zachodniopomorskiego stanowiły 4,7% dostępnych miejsc w placówkach dla dzieci do 3 lat. Na 1000 dzieci w wieku do 3 lat z zachodniopomorskich żłobków i klubów dziecięcych skorzystało 126 dzieci (w kraju wskaźnik ten wyniósł 105), tj. o 26 dzieci więcej niż w 2017 r.

Tablica 20.

Żłobki^a i kluby dziecięce**Stan w dniu 31 grudnia**

Table 20.

Nurseries^a and children's clubs**As of 31 December**

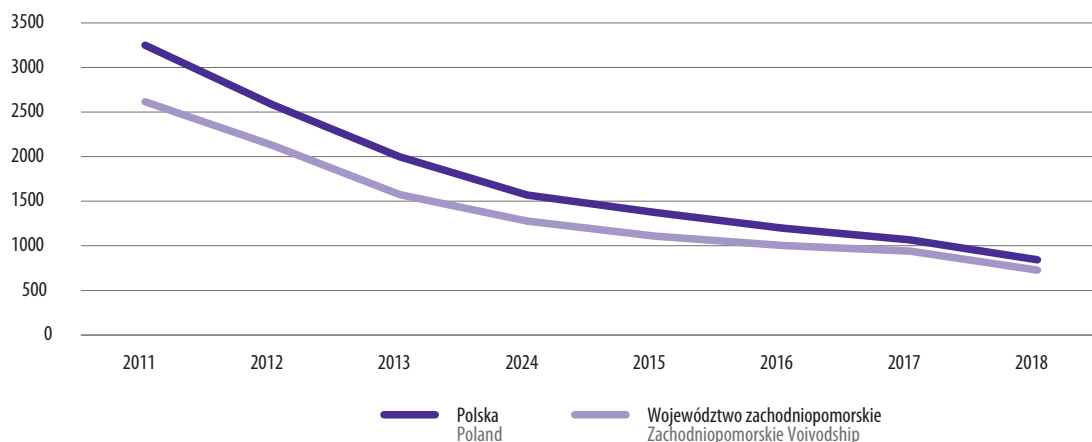
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Żłobki Nurseries	18	89	111	134
w tym publiczne of which public	16	25	35	39
Oddziały żłobkowe Nursery wards	11	7	4	3
Kluby dziecięce Children's clubs	–	15	21	25
w tym publiczne of which public	–	–	–	–
Miejsca w tys.: Places in thousands:				
w żłobkach in nurseries	2,0	4,0	4,6	6,1
w klubach dziecięcych in children's clubs		0,2	0,3	0,4
Dzieci przebywające (w ciągu roku) w tys.: Children staying (during the year) in thousands:				
w żłobkach in nurseries	3,3	5,7	6,8	8,2
w klubach dziecięcych in children's clubs	–	0,3	0,5	0,5

a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.

a Including nursery wards.

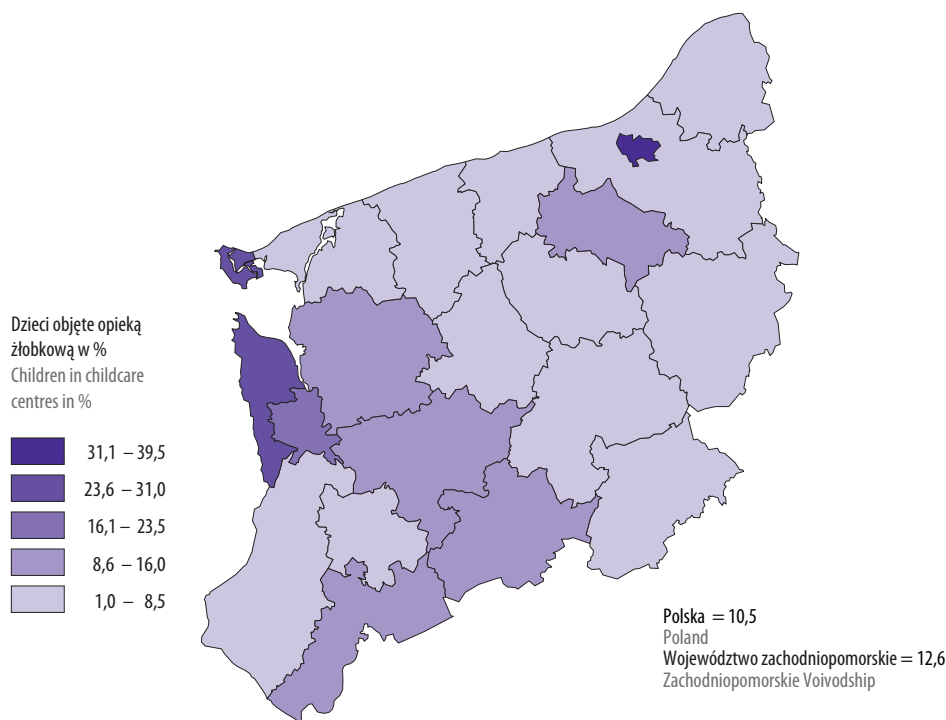
Wykres 34.

Chart 34.

Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych**Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs**

Mapa 27.
Map 27.

Żłobki i kluby dziecięce w 2018 r.
Nurseries and children clubs in 2018

Warunki mieszkaniowe
Housing conditions

W analizowanym okresie, tj. w latach 2010–2018 zasoby mieszkaniowe województwa zachodniopomorskiego uległy polepszeniu. Wzrosła liczba mieszkań, natomiast zmalała przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie. Pod względem liczby mieszkań na 1000 mieszkańców województwo zachodniopomorskie zajęło 5. miejsce w kraju, natomiast w odniesieniu do przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania uplasowało się na 13. miejscu. Długości sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej zwiększyły się, podobnie jak zużycie wody i gazu oraz odprowadzonych ścieków.

Na koniec 2018 r. zasoby mieszkaniowe województwa zachodniopomorskiego były wyższe o 1,1% w porównaniu z rokiem poprzednim i o 7,6% porównując z 2010 r. Wzrosła liczba mieszkań zarówno w miastach, jak i na wsiach (odpowiednio o 1,2% i 1,0%). W ogólnej liczbie mieszkań w województwie, tj. 660,0 tys., największy udział miały mieszkania będące w zasobach m. Szczecin (27,3%) oraz m. Koszalin (7,1%). Również w tych powiatach najwyższą była liczba izb oraz powierzchnia użytkowa mieszkań, a ich udział na tle województwa wyniósł odpowiednio: 25,4% i 6,7% oraz 24,6% i 6,4%. Zarówno liczba izb, jak i powierzchnia użytkowa mieszkań w województwie zachodniopomorskim w 2018 r. wzrosła niewiele w porównaniu z 2017 r. (tj. o 1,0% i 1,3%) i wyniosła odpowiednio: 2532,1 tys. izb oraz 46738,5 tys. m². W porównaniu z rokiem poprzednim w 2018 r. w województwie spadła liczba osób przypadających na 1 mieszkanie z 2,61 do 2,58 (w kraju – 2,63). Najkorzystniejsze warunki lokalowe pod względem zagęszczenia mieli mieszkańcy m. Świnoujście, gdzie na 1 mieszkanie, przypadało 1,95 osób, natomiast najmniej korzystne – w powiecie pyrzyckim (3,10).

Tablica 21.

Zasoby mieszkaniowe
Stan w dniu 31 grudnia

Table 21.

Dwelling stocks
As of 31 December

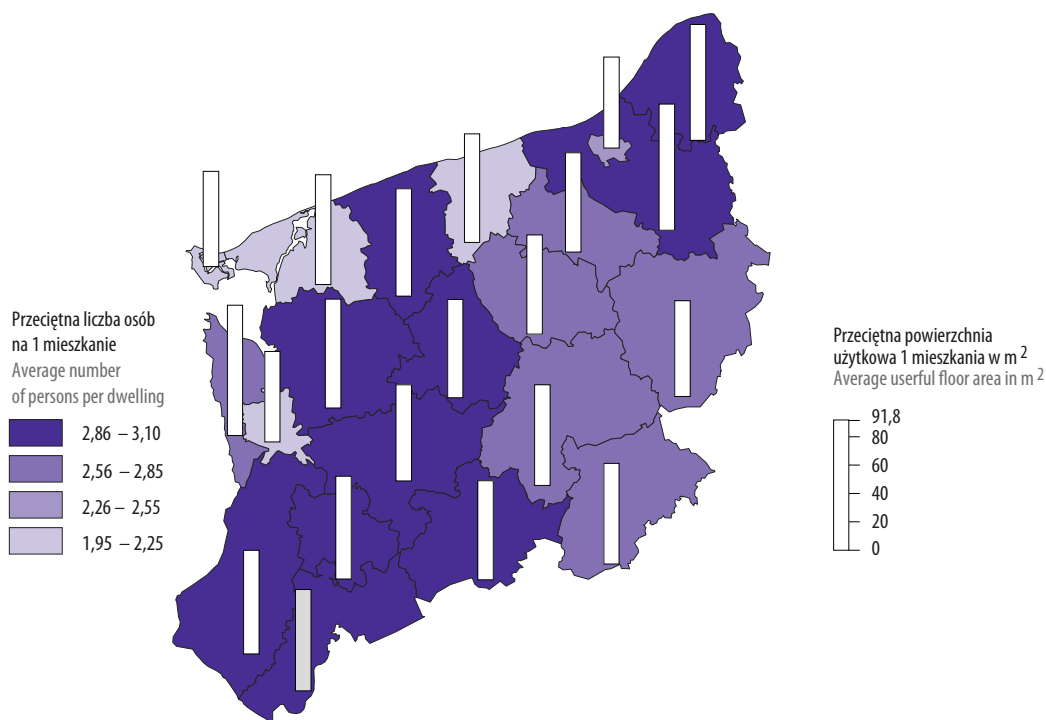
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Mieszkania Dwellings	613352	638897	652549	660026
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	355,8	373,5	382,6	388,0
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,84	3,85	3,84	3,84
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	69,5	70,5	70,7	70,8
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,81	2,68	2,61	2,58

W porównaniu z warunkami mieszkaniowymi w kraju, mieszkania województwa zachodniopomorskiego częściej były wyposażone w instalacje wodociągowe, posiadały łazienkę oraz centralne ogrzewanie. W 2018 r. udział mieszkań wyposażonych w wodociągi nie zmienił się w stosunku do roku poprzedniego i wyniósł: w miastach 99,8%, a na wsiach 97,5% (w kraju odpowiednio: 99,1% i 92,3%). Udział mieszkań wyposażonych w łazienkę pozostał również na takim samym poziomie w miastach – 96,8%, natomiast na wsiach wzrósł o 0,1 p. proc. do 90,6% (w kraju wyniósł: 95,6% i 83,1%). Wzrósł także udział mieszkań posiadających centralne ogrzewanie, tj. o 0,1 p. proc. do 90,0% w miastach oraz o 0,2 p. proc. do 76,5% na wsiach (w kraju wskaźnik ten wyniósł odpowiednio: 87,7% i 72,0%).

Mapa 28.

Warunki mieszkaniowe ludności w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 28.

Housing conditions of population in 2018
As of 31 December

Na koniec 2018 r. długość sieci wodociągowej rozdzielczej wyniosła 11,4 tys. km (tj. więcej o 0,6% w porównaniu z 2017 r. oraz 18,3% porównując z 2010 r.). Udział sieci wodociągowej województwa w skali kraju stanowił 3,7%. Zmniejszeniu uległa natomiast liczba czynnych przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania do 176,3 tys. szt. (o 6,0%)

W 2018 r. na 100 km² powierzchni województwa zachodniopomorskiego przypadało średnio 49,9 km sieci wodociągowej, tj. znacznie mniej niż w kraju, gdzie zagęszczenie sieci na 100 km² wyniosło 98,4 km. W województwie w ciągu roku długość sieci wodociągowej wzrosła przeciętnie o 0,3 km na 100 km. Zagęszczenie sieci wodociągowej w miastach wzrosło w 2018 r. o 3,4 km i wyniosło 232,2 km, tj. o 86,2 km mniej niż w kraju. Na 100 km terenów wiejskich województwa zachodniopomorskiego sieć wodociągowa była znacznie mniej rozbudowana (osiągnęła 37,5 km) i w porównaniu z 2017 r. jej długość nie uległa zmianie. W odniesieniu do wskaźnika ogólnokrajowego zagęszczenie było mniejsze o 44,2 km.

Tablica 22.

Wodociągi
Stan w dniu 31 grudnia
 Water supply system
 As of 31 December

Table 22.

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	9661,8	11096,2	11363,5	11428,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	168239	182749	187562	176305
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	58232,8	56374,1	55278,9	58140,5

W 2018 r. z sieci wodociągowej korzystało 1636,2 tys. osób, w większości w miastach (69,5% ogółu osób korzystających w województwie). Mieszkańcy zachodniopomorskiego korzystający z sieci wodociągowej stanowili 4,6% osób korzystających w kraju. Z ogółu mieszkańców województwa zachodniopomorskiego do sieci podłączonych było 96,2% osób, tj. mniej o 0,1 p. proc. niż w 2017 r. i więcej o 2,9 p. proc. w porównaniu z 2010 r. W miastach udział korzystających z instalacji wyniósł 97,6%, a na wsiach – 93,2%. W skali kraju z wodociągów korzystało 92,1% mieszkańców (96,6% – w miastach i 85,3% – na wsiach).

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych województwa zachodniopomorskiego w 2018 r. wyniosło 58,1 hm³ i w porównaniu z 2017 r. zwiększyło się o 5,2%, a z 2010 r. spadło o 0,2%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa zużycie wody wzrosło w 2018 r. o 1,7 m³ i wyniosło 34,1 m³, tj. o 0,8 m³ więcej niż zużycie na mieszkańca kraju. W województwie mieszkańiec miasta zużył przeciętnie 35,1 m³, a wsi – 32,1 m³ wody. Najwięcej wody w gospodarstwach domowych zużył mieszkaniec powiatu sławieńskiego i koszalińskiego (odpowiednio: 41,8 m³ i 39,9 m³), a najmniej powiatu pyrzyckiego – 25,0 m³.

W 2018 r. czynna sieć kanalizacyjna w województwie zachodniopomorskim osiągnęła długość 7973,5 km i w ciągu roku wydłużyła się jedynie o 6,1 km, natomiast w porównaniu z 2010 r. jej długość wzrosła o 2394,7 km, tj. o 42,9%. Sieć kanalizacyjna województwa zachodniopomorskiego stanowiła 5,0% sieci krajowej, która w 2018 r. wyniosła 160,7 tys. km. W ciągu roku zmniejszeniu (o 6,8 %) uległa liczba przyłączy prowadzących do budynków, która w 2018 r. wyniosła 124,7 tys.

Spadek zanotowano również w liczbie mieszkańców województwa zachodniopomorskiego korzystających z sieci kanalizacyjnej (o 1,0%, do 1368,0 tys.). W ogólnej liczbie korzystających 77,6% stanowili mieszkańcy miast. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej na terenie województwa zachodniopomorskiego stanowiła 5,0% korzystających w kraju.

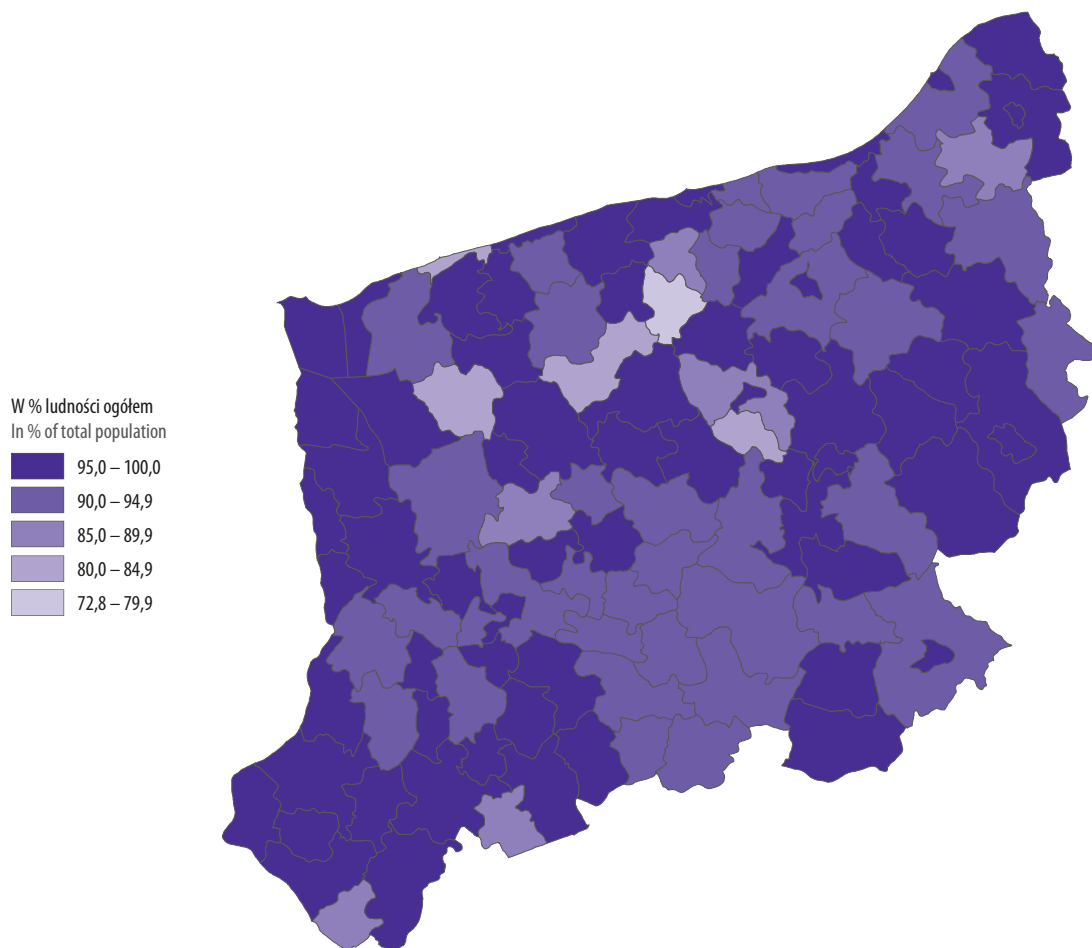
Do sieci kanalizacyjnej przyłączonych było 80,4% ogółu mieszkańców województwa, przy czym udział mieszkańców miast korzystających z sieci w ich ogólnej liczbie jest wyższy niż mieszkańców wsi (odpowiednio: 91,1% i 57,1%). Dostępność sieci kanalizacyjnej w województwie jest lepsza niż ogółem w kraju,

gdzie z sieci korzysta 70,8% ludności, w tym w miastach – 90,3% i na terenach wiejskich – 41,3%. W porównaniu z rokiem poprzednim odsetek osób korzystających z sieci w województwie zmalał o 0,6 p. proc., a w porównaniu z 2010 r. – wzrósł o 5,4 p. proc. (w kraju nastąpił wzrost odpowiednio o 0,3 p. proc. i 8,8 p. proc.).

W województwie długość sieci dostępnej na 100 km² w 2018 r. nie uległa zmianie w porównaniu z 2017 r., natomiast wydłużyła się od 2010 r. o 10,4 km i osiągnęła wartość 34,8 km, co stanowiło wartość mniejszą o 16,6 km od średniej krajowej. W miastach województwa na 100 km zainstalowanych było 210,1 km sieci, a na terenach wiejskich – 22,9 km. Największe zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wykazano w m. Koszalin oraz m. Szczecin (odpowiednio: 235,3 km i 210,3 km), natomiast najmniejsze w powiecie łobeskim – 10,7 km i myśliborskim – 19,3 km.

Mapa 29.
Map 29.

Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2018 r.
Population using water supply system in 2018

Tablica 23.

Kanalizacja
Stan w dniu 31 grudnia
 Sewage system
 As of 31 December

Table 23.

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	5578,8	7761,8	7967,4	7973,5
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	104968	128808	133734	124703
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	72,2	72,4	72,4	73,1
w tym oczyszczane of which treated	53,8	72,4	72,4	73,1

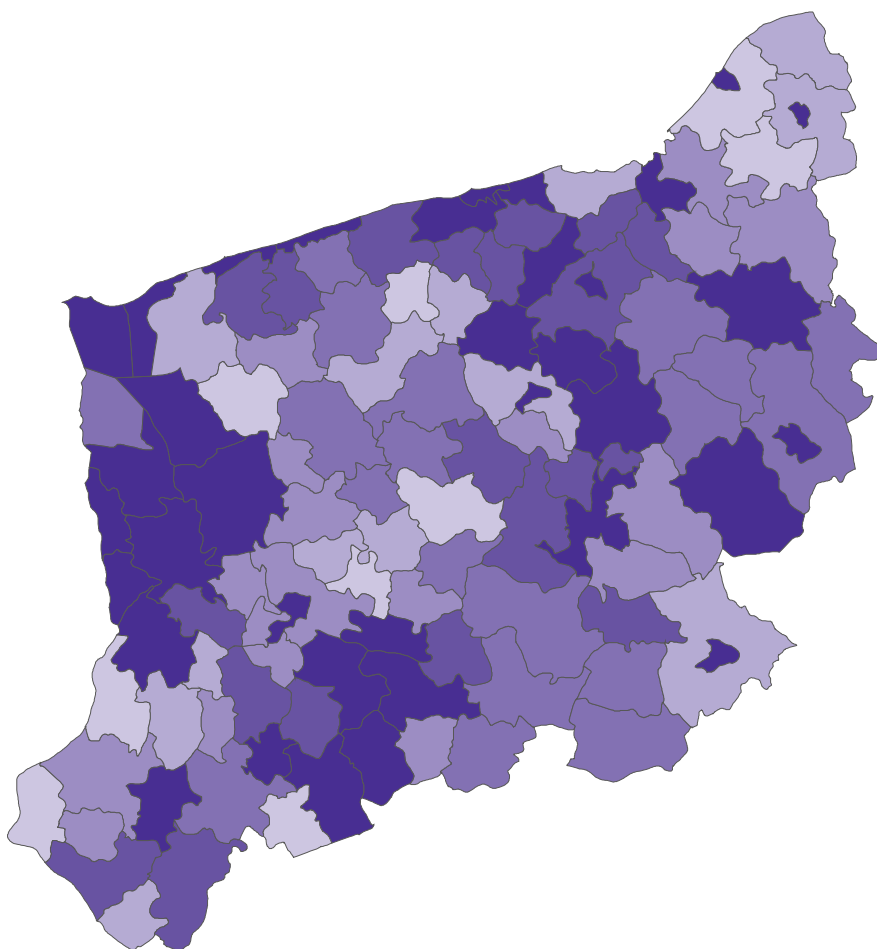
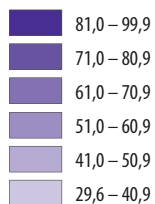
a Łącznie z kolektorami
 a Including collectors

Mapa 30.

Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2018 r.
 Population using sewage system in 2018

Map 30.

W % ludności ogółem
 In % of total population

W 2018 r. długość sieci gazowej rozdzielczej wyniosła 7,5 tys. km i stanowiła 4,9% długości sieci krajowej. W porównaniu z 2017 r. nastąpił wzrost o 1,1%, a z 2010 r. – o 18,0%. Liczba czynnych przyłączy do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych) wyniosła 116,6 tys. szt. Było to więcej o 1,4 tys. szt. niż w 2017 r. i o 19,0 tys. szt. niż w 2010 r. W ciągu roku wzrosła także (o 2,1%) liczba gospodarstw domowych odbierających gaz, których w 2018 r. było 388,9 tys., co stanowiło 5,0% odbiorców krajowych. W województwie głównymi odbiorcami gazu były gospodarstwa zlokalizowane w miastach (90,7%). Coraz więcej gospodarstw domowych korzysta z gazu w celu ogrzania mieszkania. W 2018 r. liczba ta wzrosła o 3,1% i wyniosła 138,6 tys., co stanowiło 35,6% wszystkich gospodarstw odbierających gaz w województwie.

Wzrost liczby gospodarstw domowych odbierających gaz nie miało przełożenia na dynamikę ludności korzystającej z sieci gazowej, która w województwie systematycznie spada. Porównując z 2017 r. liczba osób korzystających z sieci gazowej spadła o 0,2%, a z 2010 r. – o 3,9% i wyniosła 1007,6 tys. osób. Bez zmian pozostał natomiast udział osób przyłączonych do instalacji gazowych w ogólnej liczbie mieszkańców województwa, i wyniósł on 59,2%, tj. więcej o 7,1 p. proc. od udziału korzystających w kraju. Mieszkańcy miast województwa w 77,1% byli objęci przyłączem do sieci gazowej, natomiast wsi jedynie w 20,3%. W kraju 52,1% ludności korzystało z sieci gazowej, w tym w miastach – 70,9% i na wsiach – 23,9%. Wzrasta ilość pobranego gazu w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W 2018 r. wyniosła ona 1472,1 kWh, tj. o 2,2% więcej niż w roku poprzednim. W 2018 r. mieszkańiec województwa zachodniopomorskiego zużywał przeciętnie o 120,6 kWh więcej gazu niż ogółem mieszkańcy kraju, przy czym w mieście na osobę pobranych było 1721,5 kWh gazu, natomiast na wsi – 927,8 kWh.

Biorąc pod uwagę gęstość występowania sieci gazowej na 100 km², województwo zachodniopomorskie przedstawia się poniżej średniej krajowej (wskaźnik wynosi odpowiednio 32,8 km dla województwa i 49,4 km dla Polski).

W 2018 r. zużyto 2507052,5 MWh gazu, tj. o 2,0% więcej niż w roku poprzednim. Wartość ta stanowi 5,3% ogólnej ilości gazu zużytego w Polsce. Na ogrzanie mieszkań mieszkańcy województwa zużyli 68,8% ogólnej ilości pobranego gazu.

Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych
Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households
As of 31 December

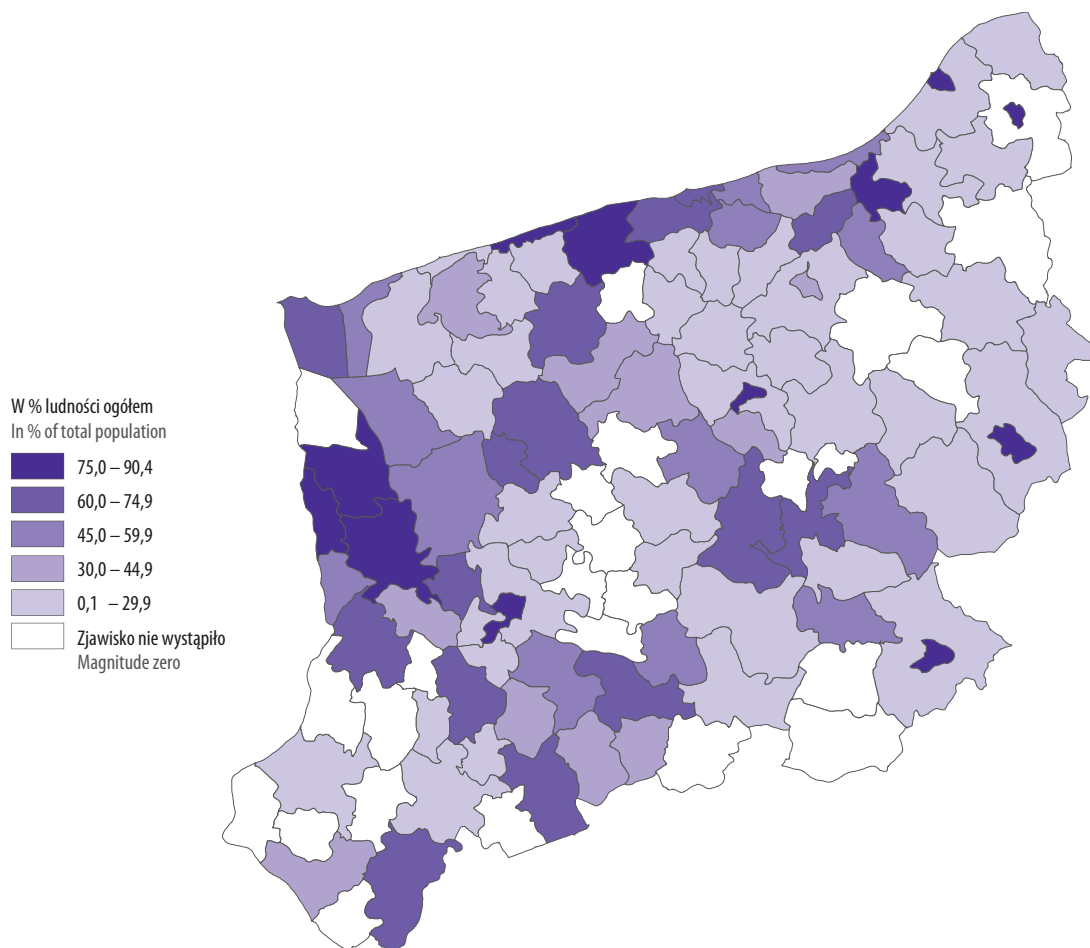
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	6361,7	7193,9	7422,2	7505,5
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs	97630	106466	115283	116643
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	370,6	375,9	381,1	381,6
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	969,0 ^b	2250,6	2458,1	2507,1
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	156,0 ^c	1313,2	1440,4	1472,1

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b, c W jednostkach naturalnych: b – hm³, c – m³.

a Including gas customers using collective gas-meters. b, c In natural units: b – hm³, c – m³.

Mapa 31.
Map 31.

Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2018 r.
Population using gas supply system in 2018

Ochrona zdrowia

Health care

W województwie zachodniopomorskim w 2018 r. nadal wzrasta liczba pracowników służb medycznych. Wśród wszystkich zawodów związanych z ochroną zdrowia największy udział miały pielęgniarki, jednak ich liczba pozostaje na podobnym poziomie, jak w poprzednich latach. Najbardziej wzrosła liczba dentystów oraz fizjoterapeutów. Systematycznie rośnie liczba przychodni, natomiast maleje liczba praktyk lekarskich.

Jednym z czynników decydujących o dobrze funkcjonującym społeczeństwie jest odpowiednio zorganizowana opieka w zakresie ochrony zdrowia, a podstawowym zadaniem sprawnie działającego systemu ochrony zdrowia jest zapewnienie dostępu do kadry medycznej, a także dbanie o jakość oferowanych usług.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w końcu 2018 r. w województwie zachodniopomorskim działalność prowadziło 997 przychodni (tj. 2,5% więcej niż w roku poprzednim). O 6,4% spadła natomiast liczba praktyk lekarskich (do 277). W ciągu roku nie uległa zmianie liczba przychodni w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, na których przypadało blisko 6 takich placówek, czyli tyle samo w kraju. Zdecydowana większość przychodni oraz wykonywanych praktyk lekarskich działała w miastach, odpowiednio: 86,7% i 89,5%.

**Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 25. Health care facilities
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Przychodnie Out-patient departments	889	931	973	997
Praktyki lekarskie ^a Medical practices ^a	380	321	296	277
Porady udzielone ^{bc} w tys: Consultations provided ^{bc} in thousands:	13790,3	14578,9	14309,2	14459,7
lekarskie doctors	12030,0	12863,3	12703,0	12789,0
stomatologiczne stomatological	1760,3	1715,6	1606,1	1670,7
Szpitale ogólne General hospitals	40	48	44	43

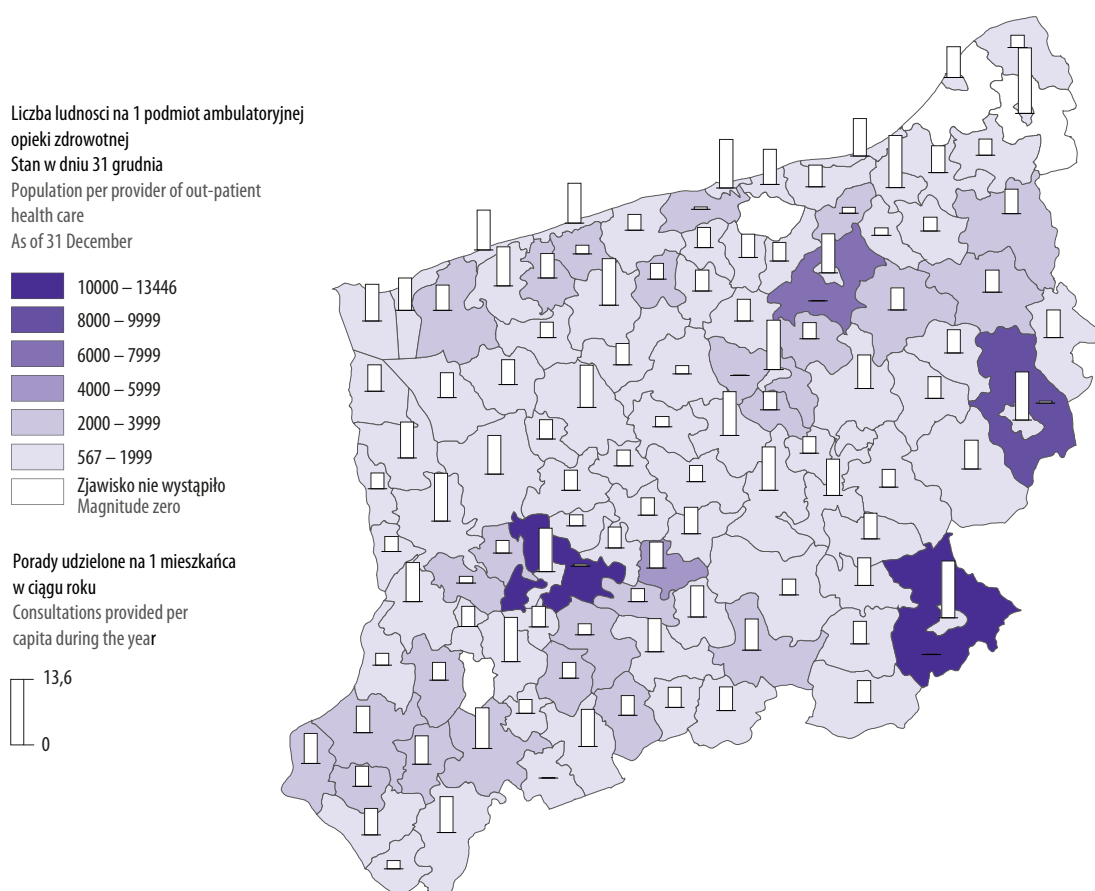
a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. c W ciągu roku.

a Data concern practices that have signed contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year.

W 2018 r. najwięcej porad udzielili lekarze (88,4% ogółu udzielonych porad). Były to głównie porady ogólne, tj. 64,9% udzielonych porad lekarskich. Liczba udzielonych porad podstawowej opieki zdrowotnej pozostała na podobnym poziomie jak w 2017 r. Największy wzrost zanotowano w przypadku porad udzielonych przez dentystów, tj. 4,0%. W województwie zachodniopomorskim udzielono 4,7% liczby krajowych porad podstawowej opieki lekarskiej. Pacjenci z porad korzystali głównie w m. Szczecin (22,9% porad udzielonych w województwie), ale także w m. Koszalin, powiecie stargardzkim, goleniowskim i szczecińskim (odpowiednio: 7,7%, 6,5%, 5,7% i 5,4%). Ogólnie w 2018 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w województwie zachodniopomorskim lekarze udzielili 12546,2 tys. porad tj., 0,1% mniej niż w 2017 r., co stanowiło 4,4% działalności lekarskiej w kraju. W m. Szczecin udzielono porad 31,5% wszystkich porad, a w m. Koszalin – 9,2%.

Mapa 32.
Map 32.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2018 r.
Out-patient health care in 2018

W ciągu 2018 r. w województwie ubył 1 szpital i na koniec roku do dyspozycji pacjentów pozostały 43 szpitale ogólne, tj. o 3 podmioty więcej niż w 2012 r., zapewniające 7,8 tys. łóżek. Szpitale ogólne zlokalizowane na terenie województwa stanowiły 4,5% wszystkich jednostek w Polsce. Z opieki szpitalnej skorzystało 336,8 tys. osób, tj. o 7,3% mniej niż w roku wcześniejszym. W szpitalach działały 303 oddziały, w tym 22,0% stanowiły oddziały chirurgiczne.

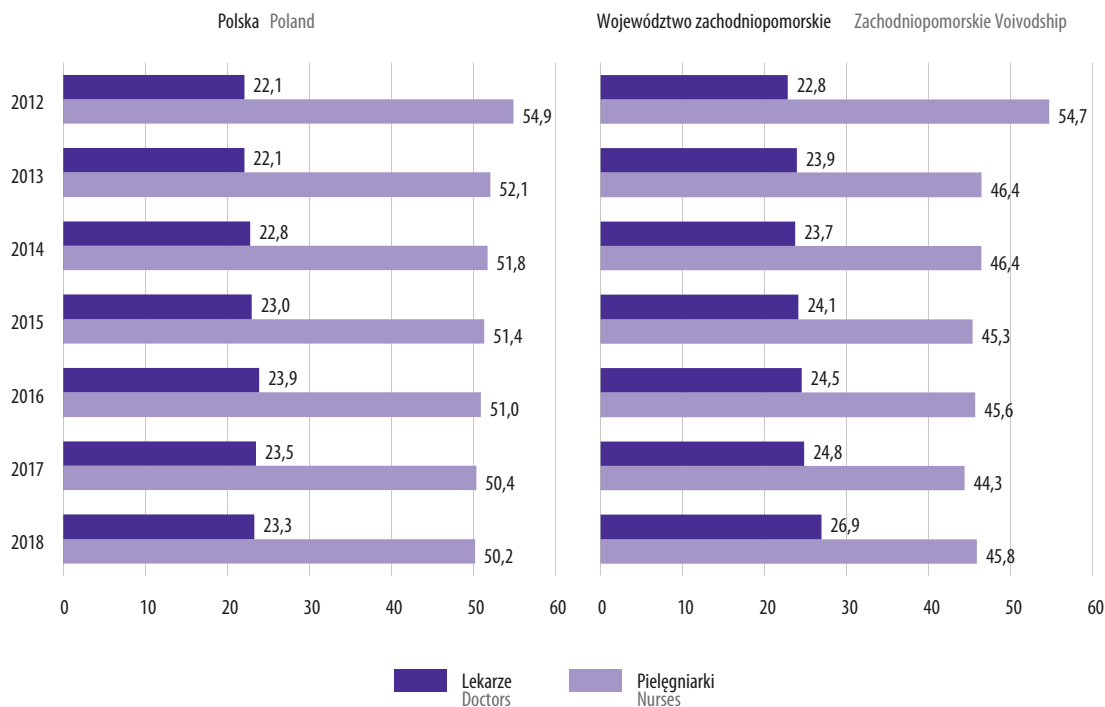
Poza szpitalami ogólnymi w ramach stacjonarnej opieki zdrowotnej funkcjonowały, w niezmięnionej liczbie w porównaniu z rokiem 2017 r.: zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze (12), zakłady opiekuńczo-lecznicze (10), ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów (6) i ośrodki leczenia odwykowego (2). Przybyły dwa hospicja i ubył jeden stacjonarny zakład rehabilitacji leczniczej, których łącznie na koniec 2018 r. funkcjonowało odpowiednio: 5 i 11. W ramach lecznictwa uzdrowskiego funkcjonowały 34 sanatoria i 5 szpitali, których liczba nie uległa zmianie w ciągu roku.

W końcu grudnia 2018 r. w województwie zachodniopomorskim opiekę medyczną sprawowało 4571 lekarzy, 982 lekarzy dentyistów, 1027 farmaceutów, 7797 pielęgniarek, 955 położnych, 1285 fizjoterapeutów i 446 diagnostów laboratoryjnych. W porównaniu z 2015 r. i 2017 r. we wszystkich zawodach wzrosła liczba pracowników. W ciągu roku najbardziej wzrosła liczba dentyistów (o 20,8%) oraz fizjoterapeutów (o 18,1%). Na niemal niezmiennym poziomie pozostała liczba farmaceutów, których w 2018 r. było więcej o 0,4% (4 osoby). Porównując z 2015 r., największy wzrost nastąpił w zawodzie diagnosty laboratoryjnego oraz dentyisty, odpowiednio o 62,2% i 48,6%. Na podobnym poziomie pozostała liczba osób pracujących w pielęgniarstwie – ich liczba w województwie wzrosła o 0,6%, tj. 233 osoby.

Wskaźnikiem opisującym rzeczywisty dostęp do służby zdrowia jest liczebność kadry medycznej na 10 tys. ludności. W odniesieniu do analizowanych lat liczba lekarzy dostępnych w województwie na 10 tys. ludności sukcesywnie rośnie, od 23 w 2012 r. do 27 w 2018 r. (w kraju nastąpił wzrost z 22 do 23 lekarzy). Dostęp do lekarzy w województwie zachodniopomorskim jest zatem lepszy niż ogólnie w Polsce. Inaczej wygląda sytuacja dostępu do opieki pielęgniarskiej, gdzie w 2018 r. na 10 tys. ludności w kraju było 50 pielęgniarek, natomiast w województwie zachodniopomorskim - 46. Pod względem dostępności lekarzy na 10 tys. ludności województwo zachodniopomorskie zajęło pierwsze miejsce w kraju, natomiast w przypadku pielęgniarek – dwunaste.

Wykres 35. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności Stan w dniu 31 grudnia

Chart 35. Doctors and nurses per 10 thousand population
As of 31 December

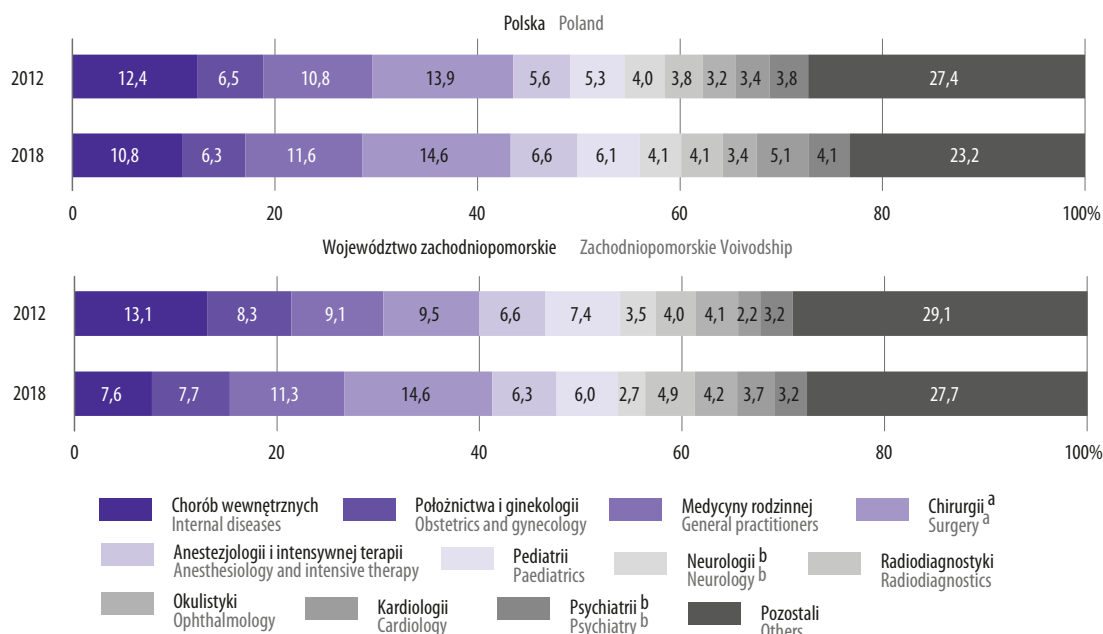

Wykres 36.

Lekarze specjaliści Stan w dniu 31 grudnia

Chart 36.

Doctors specialists
As of 31 December

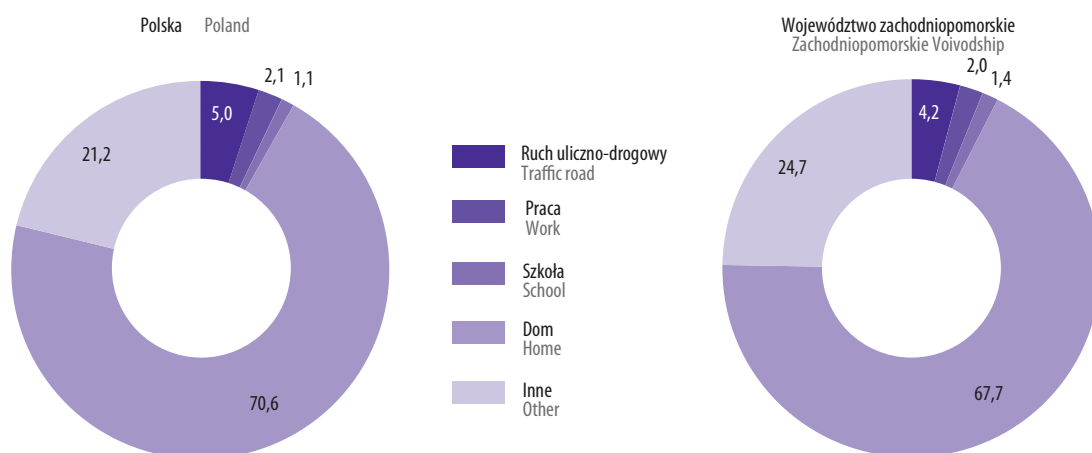
a Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej i szczękowej, kardiologii i chirurgii naczyniowej. b Łącznie ze specjalistami neuropatologii.
a General, pediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic and maxillofacial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. b Including neuropathology.

Wykres 37.

Wyjazdy jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2018 r.

Chart 37.

Calls of emergency medical system units to the occurrence places in 2018

W 2018 r. pomoc medyczną w nagłych wypadkach świadczyło 77 zespołów ratownictwa medycznego (o 5 mniej niż w 2017 r. i 2010 r.), w tym 62 zespoły podstawowe, których liczba wzrosła od 2010 r. o 12, oraz 15 zespołów specjalistycznych, tj. mniej o 17 w porównaniu z 2010 r. Pomoc medyczną świadczyło również lotnicze pogotowie ratunkowe oraz 8 szpitalnych oddziałów ratunkowych (SOR). W ramach pomocy ratunkowej działało 6 izb przyjęć, tj. o 1 mniej niż w 2017 r. W zespołach ratownictwa medycznego pracowało 1206 osób, tj. o 38 osób mniej niż w 2017 r. W 2018 r. zanotowano 181,9 tys. wyjazdów na miejsce

zdarzenia oraz 182,6 tys. osób, którym udzielono świadczenia w miejscu zdarzenia, odpowiednio o 2,7% i 2,2% więcej niż w roku wcześniejszym. Znaczna część wyjazdów służb medycznych odbywała się do domu chorego (67,7% ogółu), a w 42,6% pomoc ratowników była udzielana osobom powyżej 65 roku życia. Kobiety stanowiły 45,0% osób, którym została udzielona nagła pomoc medyczna.

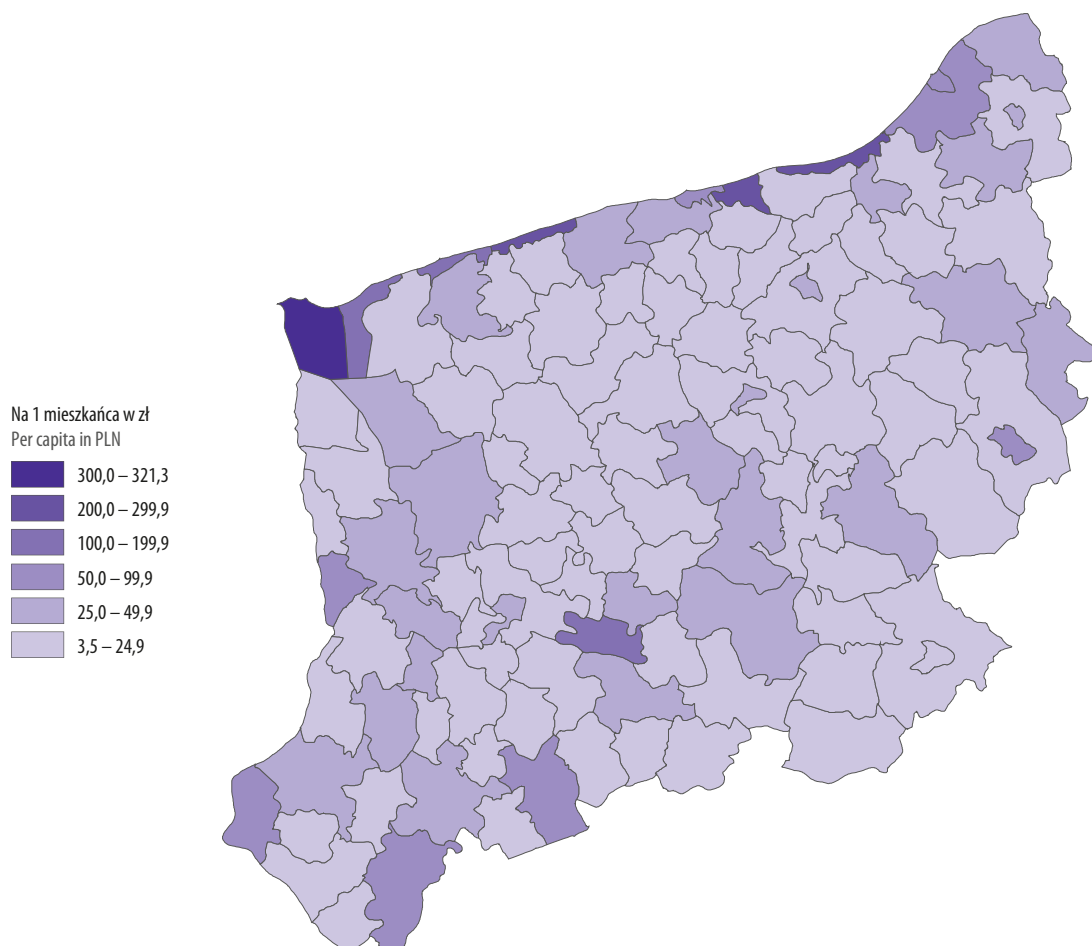
W 2018 r. jednostki samorządu terytorialnego (JST) w województwie zachodniopomorskim wydały na ochronę zdrowia 127,2 mln zł, co stanowiło 3,3% wydatków na ten cel samorządów w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim wydatki na ochronę zdrowia spadły o 6,0%, podczas gdy w kraju wzrosły o 10,4%. W stosunku do 2010 r. zanotowano spadek o 29,4% (w kraju spadek o 3,1%). Najwięcej na ochronę zdrowia przeznaczyły gminy województwa zachodniopomorskiego – 39,1 mln zł, tj. 30,7% wydatków JST na ochronę zdrowia. Niewiele mniej wydały powiaty – 37,5 mln zł, tj. 29,5% ogółu, następnie miasta na prawach powiatu – 34,5 mln zł, tj. 27,1%. Najmniej wydał samorząd województwa – 16,1 mln zł, tj. 12,7% ogólnej kwoty wydanej na ochronę zdrowia przez JST. W kraju struktura wydatków na służbę zdrowia wyglądała inaczej niż w województwie. Najniższy był udział wydatków gmin (17,4%), następnie województw (25,8%), powiatów (27,0%), a miast na prawach powiatu najwyższy (ok. 30%).

Mapa 33.

Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2018 r.

Map 33.

Expenditures of gminas and cities with powiat status in division “Health care” in 2018

Kultura Culture

Mimo, iż liczba bibliotek publicznych w województwie zachodniopomorskim od kilku lat przybierała tendencję malejącą, w roku 2018 nastąpił wzrost o 2 placówki, co stanowi 3,6% udziału we wszystkich bibliotekach publicznych dostępnych w kraju. Jednocześnie, o 24, tj. 22,0% zmalała liczba punktów bibliotecznych działających w województwie. Zauważalny jest także znaczny spadek woluminów dostępnego księgozbioru, a także liczby wypożyczonych książek. Systematycznie wzrasta natomiast liczba osób zwiedzających muzea oraz widzów odwiedzających kina stałe.

Stan bibliotek publicznych w województwie zachodniopomorskim w 2018 r. powiększył się o dwie placówki, jednak porównując z 2010 r. nastąpił spadek o 4,0%, tj. o 15 bibliotek. Większość bibliotek publicznych zlokalizowanych jest na obszarze wiejskim, tj. 62,3%, jednak mieści się tam tylko 3,6% księgozbioru dostępnego w województwie. Spadła liczba zarówno czytelników, jak i wypożyczeń w bibliotekach oraz punktach bibliotecznych województwa (w porównaniu z 2017 r. odpowiednio o 4,1% i 5,1% oraz z 2010 r. – o 20,6% i 23,8%). W 2018 r. jeden czytelnik wypożyczył przeciętnie 17 książek – tyle samo co średnio jeden czytelnik w kraju.

Tablica 26.

Instytucje kultury Stan w dniu 31 grudnia

Table 26.

Culture institutions
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	470	488	470	448
Instytucje kultury Culture institutions	286 ^a	350	342	330
centra, domy i ośrodki kultury centre of culture and cultural centres establishments	86 ^a	93	95	96
kluby i świetlice clubs and community centres	200 ^a	257	247	234
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	3602	4648	4725	4686

a Dane dotyczą 2011 r.
a Data for 2011

W stosunku do 2017 r. nie zmieniła się liczba muzeów i oddziałów muzealnych, tj. 33, czyli o 22,2% więcej niż w 2017 r. Rośnie także liczba muzealiów, których na koniec 2018 r. wystawionych było 372,6 tys. Jest to wzrost o 59,2% w ciągu roku oraz o 70,3% wobec 2010 r. Co roku notowana jest także większa liczba zwiedzających, których w 2010 r. było 445,4 tys., w 2017 r. – 619,8 tys., a na koniec 2018 r. – 627,0 tys. Spośród osób zwiedzających 16,2% stanowiła młodzież szkolna.

Powolny wzrost zauważalny jest także w liczbie działających na terenie województwa galerii sztuki, których na koniec 2018 r. było 15, tj. o 1 więcej niż w roku wcześniejszym i o 2 więcej w porównaniu z 2010 r. Galerie sztuki oferowały 176 wystaw, głównie krajowych (92,6%) oraz 202 ekspozycje w kraju. Mimo rosnącej liczby galerii, wystaw oraz ekspozycji (w porównaniu z 2017 r. odpowiednio o 12,8% i 27,0%) maleje liczba zwiedzających, których w 2018 r. zanotowano 105,9 tys., tj. mniej o 15,9% niż w 2017 r. i o 67,0% w porównaniu z 2010 r.

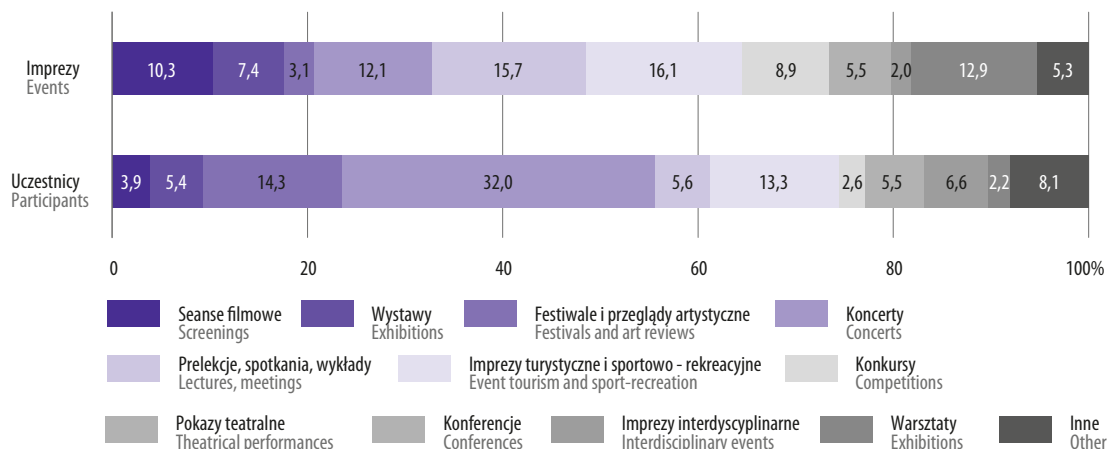
W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim 545,4 tys. widzów uczestniczyło w 2597 przedstawieniach i koncertach oferowanych łącznie przez 8 teatrów i instytucji muzycznych. Liczba placówek nie uległa zmianie w ciągu roku, jednak porównując z 2010 r. liczba ta zmniejszyła się o 4 placówki. Mimo mniejszej liczby instytucji dostępna jest większa liczba miejsc na widowniach, których w 2010 r. było 3238, a na koniec 2018 r. o 37,5% więcej, tj. 4451.

W 28 kinach stałych działających w województwie zachodniopomorskim w 2018 r. mieściło się 55 sal pro-

jękcyjnych. Mimo niezmienionej w ciągu roku liczby kin stałych (od 2010 r. przybyło 7 placówek) wzrasta liczba widzów.

Wykres 38.
Chart 38.

Imprezy organizowane przez placówki kultury w 2018 r.
Events organized by culture institutions in 2018

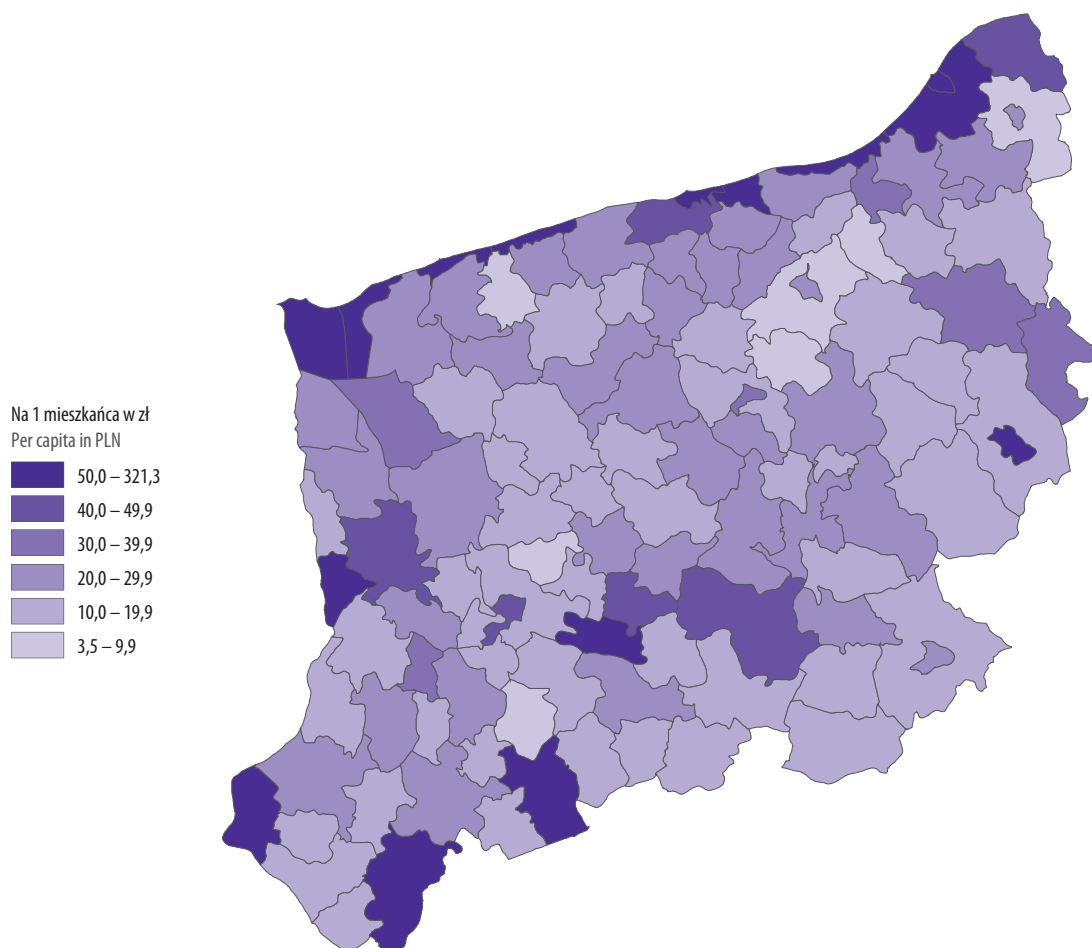

Mapa 34.

Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2018 r.

Map 34.

Expenditure of gminas and cities with powiat status in division “Culture and national heritage” in 2018

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

W 2018 r. województwie zachodniopomorskim stwierdzono więcej przestępstw niż w latach poprzednich. Udział przestępstw stwierdzonych na terenie województwa stanowił 6,5% przestępstw krajowych. Poprawie uległ wskaźnik wykrywalności przestępstw, szczególnie o charakterze kryminalnym.

W zakończonych postępowaniach policja stwierdziła 51,6 tys. przestępstw popełnionych na terenie województwa zachodniopomorskiego w 2019 r. Nastąpił wzrost liczby przestępstw zarówno w odniesieniu do 2018 r., jak i do 2014 r., odpowiednio o 29,1% oraz 18,5%. Pod względem liczby stwierdzonych przestępstw zachodniopomorskie zajęło 6. miejsce w kraju. Na 1000 ludności w województwie stwierdzono więcej przestępstw niż w Polsce (odpowiednio: 30,4 i 20,7).

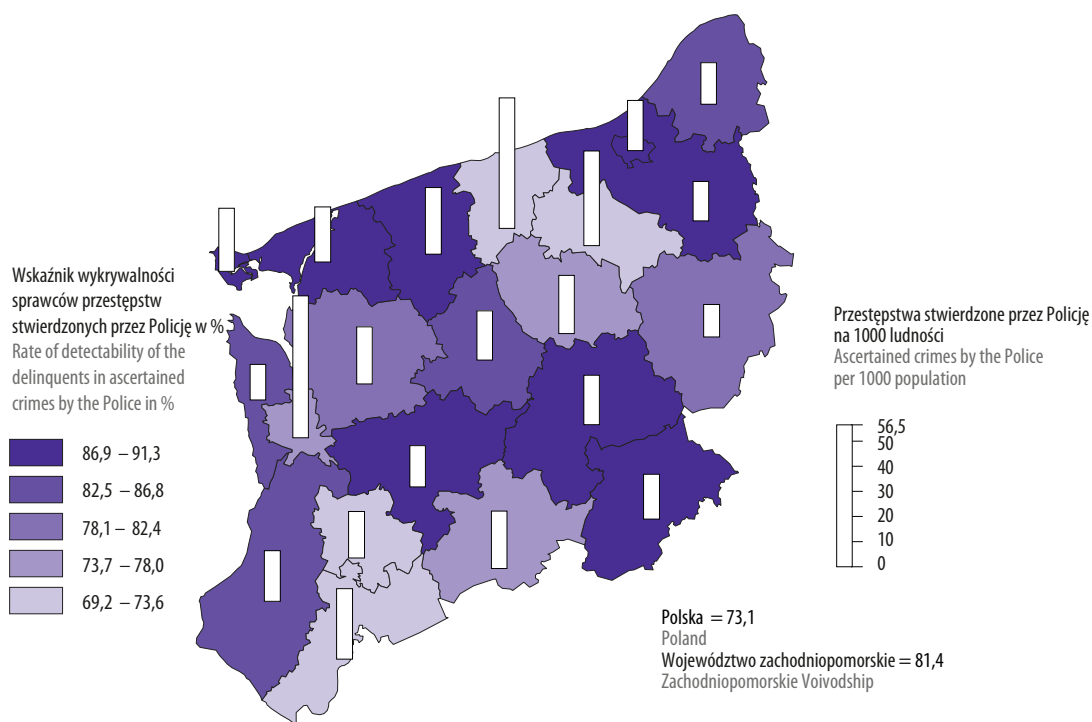
Najwięcej przestępstw miało charakter kryminalny. W ogólnej liczbie przestępstw stwierdzonych w województwie stanowiły one 73,4%, czyli więcej o 9,7 p. proc. niż w kraju (63,7%). Przestępstwa przeciwko mieniu stanowiły 35,9%, gospodarcze – 15,5%, a drogowe – 8,1%.

Na tle województwa najwięcej przestępstw stwierdzono w m. Szczecin oraz w powiecie kołobrzeskim, odpowiednio: 44,0% oraz 8,0%. Również w tych powiatach nastąpił największy wzrost przestępczości (powyżej 60%) w porównaniu z 2014 r.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych na obszarze województwa zachodniopomorskiego, który w 2019 r. wyniósł 81,4% (w kraju – 73,1%), uległ znacznej poprawie zarówno w odniesieniu do roku poprzedniego (o 8,1 p. proc.), jak i do 2014 r. – o 14,0 p. proc. Bardzo dobrą wykrywalnością charakteryzowały się przestępstwa drogowe (99,0%). Największy wzrost wskaźnika zanotowano w przypadku przestępstw kryminalnych, z 54,6% w 2014 r. do 76,2% w 2019 r. We wszystkich rodzajach przestępstw stwierdzonych przez Policję w 2019 r. wskaźniki wykrywalności w województwie zachodniopomorskim były wyższe od poziomu wskaźników dla Polski.

Mapa 35.
Map 35.

Zagrożenie przestępczością w 2019 r.
Crime risk in 2019

W 2019 r. na drogach województwa zachodniopomorskiego Policja zarejestrowała 1221 wypadków drogowych, w wyniku których śmierć poniosło 129 osób, a 1406 zostało rannych. Zarówno liczba wypadków, rannych, jak i ofiar śmiertelnych stanowiła około 4,0% wszystkich przypadków, które w 2019 r. wystąpiły w kraju. Liczba wypadków drogowych zarejestrowanych na obszarze województwa w 2019 r. była wyższa niż w poprzednim roku o 3,3%, ale niższa niż w 2014. r. o 13,9%. Liczba ofiar śmiertelnych pozostała na takim samym poziomie, a liczba rannych wzrosła o 3,6% porównując do 2018 r. W odniesieniu do 2014 r. spadła zarówno liczba ofiar śmiertelnych (o 12,2%), jak i rannych (o 18,1%). Najwięcej (40,6%) wypadków drogowych wydarzyło się w m. Szczecin.

Na 100 tys. ludności w województwie zachodniopomorskim zanotowano 72,0 wypadki (w kraju wskaźnik ten wyniósł 78,9). Liczba ofiar śmiertelnych w przeliczeniu na 100 wypadków wyniosła 10,6 (o 1,0 więcej niż w kraju), natomiast rannych – 115,2 (w kraju 117,1).

Tablica 27.

Table 27.

Wypadki drogowe^a oraz ich skutkiRoad accidents^a and their results

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Wypadki Accidents	1485	1298	1182	1221
Ofiary śmiertelne Fatalities	151	125	129	129
Ranni Injured	1802	1470	1357	1406

^a Zarejestrowane przez Policję.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

^a Registered by the Police.

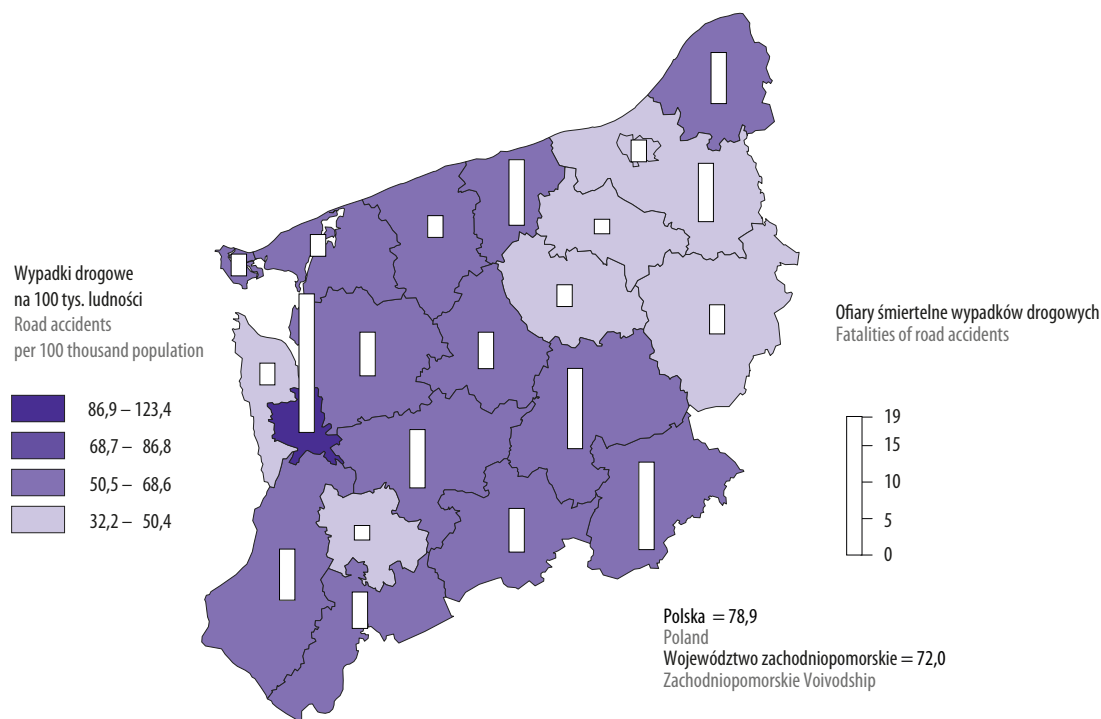
Source: data of the National Police Headquarters.

Mapa 36.

Map 36.

Bezpieczeństwo na drogach w 2019 r.

Road safety in 2019

Spółeczeństwo informacyjne

Information society

Wszystkie wykazane wskaźniki opisujące wyposażenie i korzystanie w gospodarstwach domowych z komputerów i Internetu w odniesieniu do średniej były wyższe dla kraju niż dla województwa. Systematycznie rośnie odsetek osób korzystających z komputera oraz z Internetu w zlokalizowanych na obszarze województwa gospodarstwach domowych, w których mieszka co najmniej jedna osoba w wieku 16–74 lata. Maleje natomiast odsetek osób regularnie korzystających z komputera i Internetu. Mieszkańcy gospodarstw domowych w województwie częściej korzystali z usług administracji publicznej za pomocą Internetu niż przeciętnie w kraju.

W 2019 r. przynajmniej jeden komputer w domu posiadało 83,1% polskich gospodarstw domowych, w których mieszkała co najmniej jedna osoba w wieku 16–74 lata. W kraju wskaźnik ten z roku na rok systematycznie zwiększa się, jednak w coraz wolniejszym tempie. W porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł on o 0,4 p. proc. W województwie zachodniopomorskim 77,3% gospodarstw domowych było wyposażonych w komputer, tj. mniej o 1,5 p. proc. niż w roku poprzednim oraz o 5,8 p. proc. od wskaźnika dla Polski. Mimo niższego odsetka gospodarstw domowych wyposażonych w komputery, wskaźnik procentowy osób korzystających z komputera wzrósł do 82,2% w 2019 r. Spadł jednak odsetek osób korzystających ze sprzętu regularnie (w porównaniu z poprzednim rokiem o 1,3%).

Tablica 28. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu

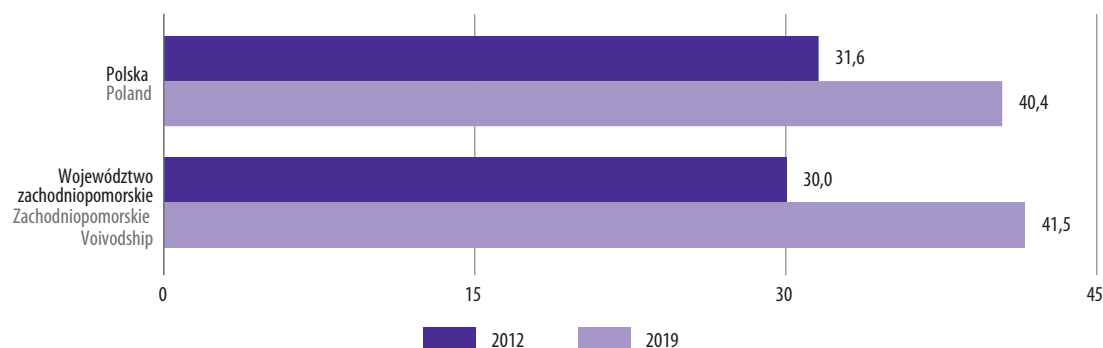
Table 28. Households with access to the Internet at home and Internet users

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu Households with access to the Internet at home	70,6	77,6	82,4	83,0
Odsetek osób korzystających z Internetu Percentage of individuals using the internet	71,2	79,9	82,2	83,4
Odsetek osób regularnie korzystających z Internetu Percentage of regular internet users	60,5	74,0	75,8	75,5

W 2019 r. odsetek osób w wieku 16–74 lata korzystających z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy wyniósł w kraju 40,4%, tj. więcej o 4,9 p. proc. niż w roku poprzednim oraz o 8,9 p. proc. niż w 2010 r. W województwie wskaźnik osób korzystających z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w 2012 r. był niższy niż w kraju o 1,6 p. proc. i wyniósł 30,0%, natomiast w 2019 r. przewyższył średnią krajową o 1,1 p. proc. wynosząc 41,5%.

Wykres 39. Osoby korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu

Chart 39. Individuals using e-government services

Aktywność społeczna

Social activity

W województwie zachodniopomorskim wzrasta liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji. W 2018 r. województwo znalazło się wśród 4 województw, w których mieszkańcy byli najbardziej zadowoleni z życia.

W 2019 r. baza rejestru REGON w województwie zachodniopomorskim powiększyła się o 255 fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne. Na koniec roku zarejestrowanych było łącznie 6909 tego rodzaju podmiotów, tj. o 3,8% więcej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego, w tym 14,6% stanowiły stowarzyszenia. Na tle wszystkich stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w Polsce, podmioty z województwa zachodniopomorskiego stanowiły 5,0%, a w przypadku fundacji – 3,5%.

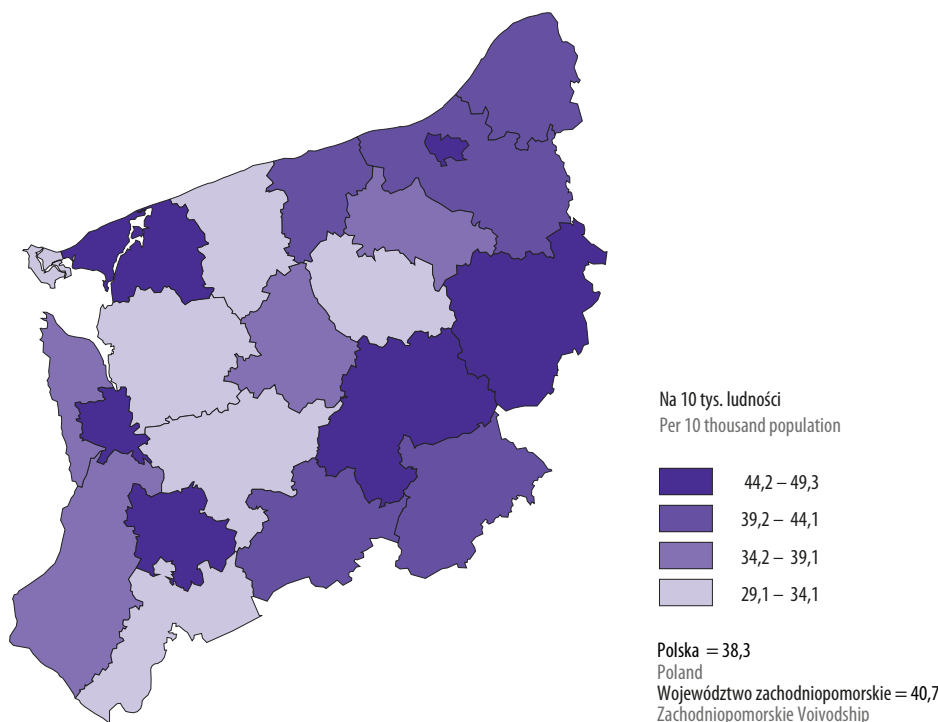
Tablica 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Table 29. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2019 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem Total	4719	6217	6654	6909
na 10 tysięcy ludności per 10 thousand population	27	36	39	41

Mapa 37. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 37. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2019 As of 31 December

Według ostatnich dostępnych danych za 2016 r., w sektorze non-profit na obszarze województwa zachodniopomorskiego zrzeszonych było 3,3 tys. osób fizycznych oraz 0,3 tys. osób prawnych. Wśród osób fizycznych działających w organizacjach 33,6% stanowiły kobiety. Większość organizacji prowadziła wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (72,4%), natomiast 21,0% prowadziło odpłatną działalność statutową bez działalności gospodarczej. W sektorze non-profit w 2016 r. najwięcej podmiotów było związanych z organizacją społeczną oraz sportową (najwięcej, bo 84,1% podmiotów deklaroowało działalność w ramach stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych).

Wskaźnik zaufania do ludzi (obliczany na podstawie Badania spójności społecznej) to odsetek osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały, że zdecydowanie mają zaufanie lub raczej mają zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc.

Jak wskazują wyniki Badania spójności społecznej, w 2018 r. w porównaniu z 2015 r. nastąpiła poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych, a także spadek ubóstwa. W Polsce ubóstwa warunków życia doświadczyło 5% gospodarstw domowych, w województwie zachodniopomorskim – 6%. Posiadanie dobrych warunków życia zadeklarowało 24% gospodarstw domowych w województwie (w kraju – 27%).

Wskaźnik zadowolenia z mieszkania w swojej miejscowości w województwie zachodniopomorskim wyniósł 82%, tj. o 2 p. proc. więcej niż ogólna ocena w Polsce. 84% mieszkańców województwa zachodniopomorskiego było zadowolonych z terenów zielonych otoczenia (w kraju wskaźnik wyniósł 79%). Zdecydowana większość (77%) czuła się raczej bezpiecznie chodząc w swojej okolicy po zmroku, a 13% odczuwało bardzo duże bezpieczeństwo.

Osoby zamieszkujące województwo charakteryzowały się wyższym zaufaniem do ludzi (ponad 80% mieszkańców zachodniopomorskiego), sąsiadów (ponad 75%) i nieznajomych (ponad 40%), niż przeciętny mieszkaniec Polski. Wykazują się jednak niższym, od ogólnego wskaźnika dla kraju, zaufaniem do policji, Kościoła Rzymskokatolickiego i władz lokalnych, odpowiednio około 70%, niespełna 60% oraz około 53%.

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

Szacunkowa wartość produktu krajowego brutto w województwie zachodniopomorskim w 2018 r. była wyższa niż rok wcześniej i wyniosła 77828 zł przy czym stanowiła 3,7% PKB Polski. Największy udział w tworzeniu PKB w województwie zachodniopomorskim w 2017 r. miał Szczecin (33,5%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2018 r. PKB w województwie zachodniopomorskim było wyższe niż przed rokiem i osiągnęło wartość 45700 zł, stanowiąc 83,0% średniej krajowej.

Wartość dodana brutto (WDB) wytworzona w województwie zachodniopomorskim w 2017 r. wyniosła 64672 mln zł i była wyższa niż w 2014 r. o 13,3%, a w przeliczeniu na 1 pracującego – 117915 zł, co stanowiło 99,9% przeciętnej w kraju.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

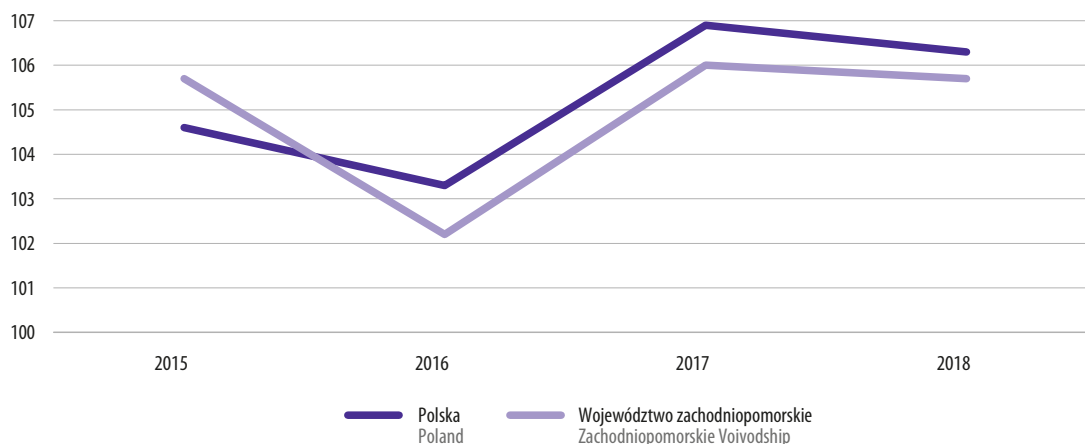
Na podstawie wstępnego szacunku za 2018 r. w województwie zachodniopomorskim wartość produktu krajowego brutto wyniosła 77828 zł. W porównaniu z 2017 r. była to kwota wyższa o 5,9% (w skali kraju o 6,4%). W 2018 r. udział PKB wytworzonego w województwie w krajowym PKB wyniósł 3,7% (tyle samo co przed rokiem i w 2014 r.).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2018 r. PKB w województwie zachodniopomorskim osiągnęło wartość 45700 zł i stanowił 83,0% średniej krajowej. Był on jednocześnie o 6,1% wyższy niż w 2017 r. (83,2% średniej krajowej) i o 23,3% – niż w 2014 r. (83,8% średniej krajowej). W porównaniu z województwem mazowieckim, które w 2018 r. odnotowało najwyższy wskaźnik PKB na 1 mieszkańca (88677 zł), PKB województwa zachodniopomorskiego było od niego niższe o 48,5%, a w porównaniu z województwem lubelskim, które osiągnęło najniższy wskaźnik (37100 zł) – wyższe o 23,2%.

Dla województwa zachodniopomorskiego poziom PKB według parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca w PPS w 2018 r. osiągnął 59% średniej Unii Europejskiej (UE28=100). W 2017 r. wskaźnik ten wyniósł 58%, a w 2014 r. – 57%.

**Wykres 40. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)
rok poprzedni=100**

Chart 40. Indices of gross domestic product (current prices)
previous year=100

Największy udział w tworzeniu PKB w województwie zachodniopomorskim w 2017 r. miał Szczecin (33,5%) oraz podregion szczeciński (27,9%), następnie były to podregiony: koszaliński (20,5%) oraz szczecinecko-pyrzycki (18,1%). W porównaniu z 2014 r. struktura ta nie uległa znaczącym przemianom. Wzrósł udział podregionu szczecińskiego (o 0,2 p. proc.) i koszalińskiego (o 0,1 p. proc.). Zmalał natomiast udział podregionu szczecinecko-pyrzyckiego (o 0,2 p. proc.) oraz Szczecina (o 0,1 p. proc.). PKB wytworzony w Szczecinie stanowił w 2017 r. 1,2% wartości w skali kraju. W porównaniu z 2014 r. udział ten zmniejszył się o 0,1 p. proc.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca najwyższy wskaźnik PKB osiągnął Szczecin (60971 zł), stanowiąc 141,3% przeciętnego w województwie i 117,8% przeciętnego w kraju. W 2014 r. relacja do średniej w województwie była taka sama, a do średniej w kraju – o 0,7 p. proc. niższa. Najniższą wartość PKB per capita wykazano w podregionie szczecinecko-pyrzyckim (31013 zł), która stanowiła 71,9% przeciętnej w województwie oraz 59,9% przeciętnej w kraju. Analogicznie w 2014 r. było to 72,3% i 60,6%.

Wykres 41. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 41. Gross domestic product per capita (current prices) relative deviations from the national average value

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

W województwie zachodniopomorskim wskaźnik dyspersji PKB na 1 mieszkańca obliczony na poziomie podregionów zarówno w 2017 r., jak i w 2014 r. wyniósł 19,6%.

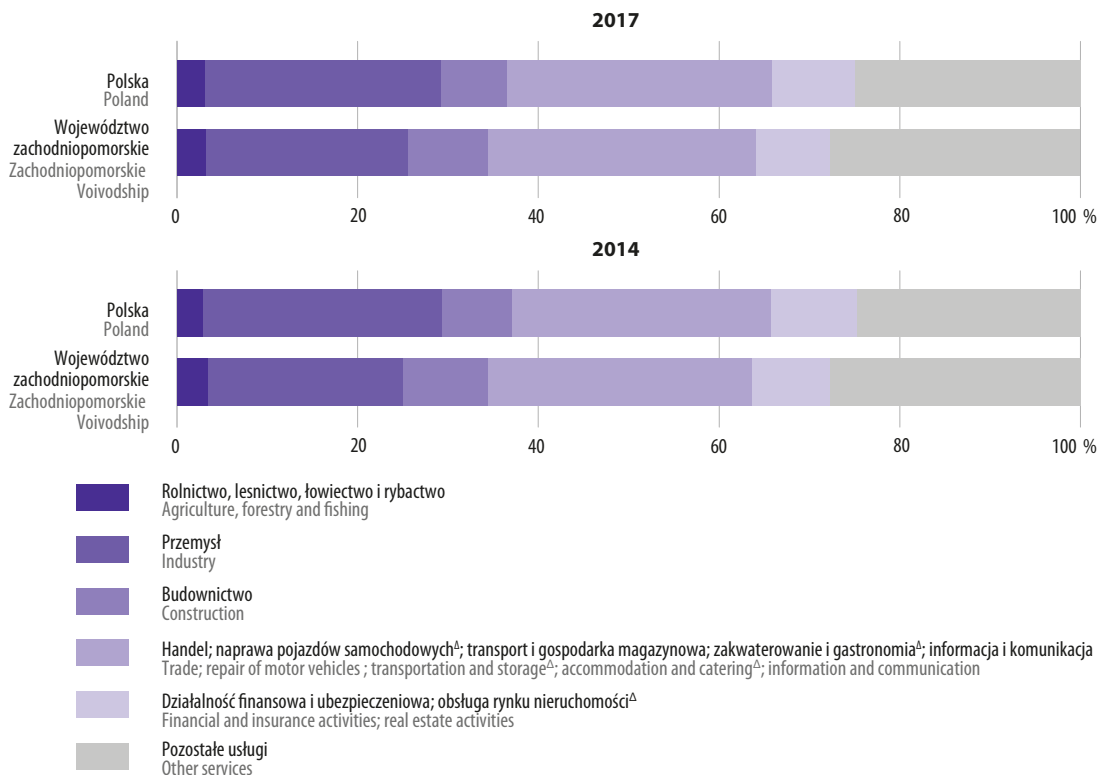
Wartość dodana brutto (WDB) wytworzona w województwie zachodniopomorskim w 2017 r. wyniosła 64672 mln zł i była wyższa niż w 2014 r. o 13,3%.

W strukturze WDB uzyskanej w 2017 r. największy udział miał handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (29,8%), pozostałe usługi (27,6%) oraz przemysł (22,5%), a najniższy – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 3,1%. W porównaniu ze strukturą z 2016 r. zwiększyły się udziały sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (o 0,07 p. proc.) i rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (o 0,1 p. proc.), a zmalały: przemysł (o 0,07 p. proc.), działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (o 0,02 p. proc.) oraz budownictwo (o 0,1 p. proc.).

Wydajność pracy mierzona WDB na 1 pracującego w województwie zachodniopomorskim w 2017 r. wyniosła 117915 zł, co stanowiło 99,9% przeciętnej w kraju. W 2014 r. kwota ta była niższa o 6,3%, jednak jej relacja do średniej krajowej była wyższa i wyniosła 100,9%.

Wykres 42.
Chart 42.

Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
Gross value added by kind of activity (current prices)

W podregionie koszalińskim w 2017 r. największy udział w tworzeniu WDB miały jednostki prowadzące działalność w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (30,8%, wobec 29,6% w 2014 r.), a najmniejszy – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (3,1%, wobec 3,4% w 2014 r.). W przeliczeniu na 1 pracującego wartość WDB w podregionie koszalińskim wyniosła 113568 zł, co w relacji do średniej krajowej stanowiło 96,2% (w 2014 r. było to 97,1%).

Podregion szczecinecko-pyrzycki w 2017 r. charakteryzował się największym udziałem w wytworzonej WDB przemysłu (27,7%), a najmniejszym – rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (7,4%, wobec 7,9% w 2014 r.). Największą część WDB w 2014 r. w podregionie szczecinecko-pyrzyckim tworzyły natomiast pozostałe usługi (26,9%). Wskaźnik WDB na 1 pracującego wyniósł 106176 zł i stanowił 90,0% średniej krajowej (był wyższy niż w 2014 r. o 1,0 p. proc.).

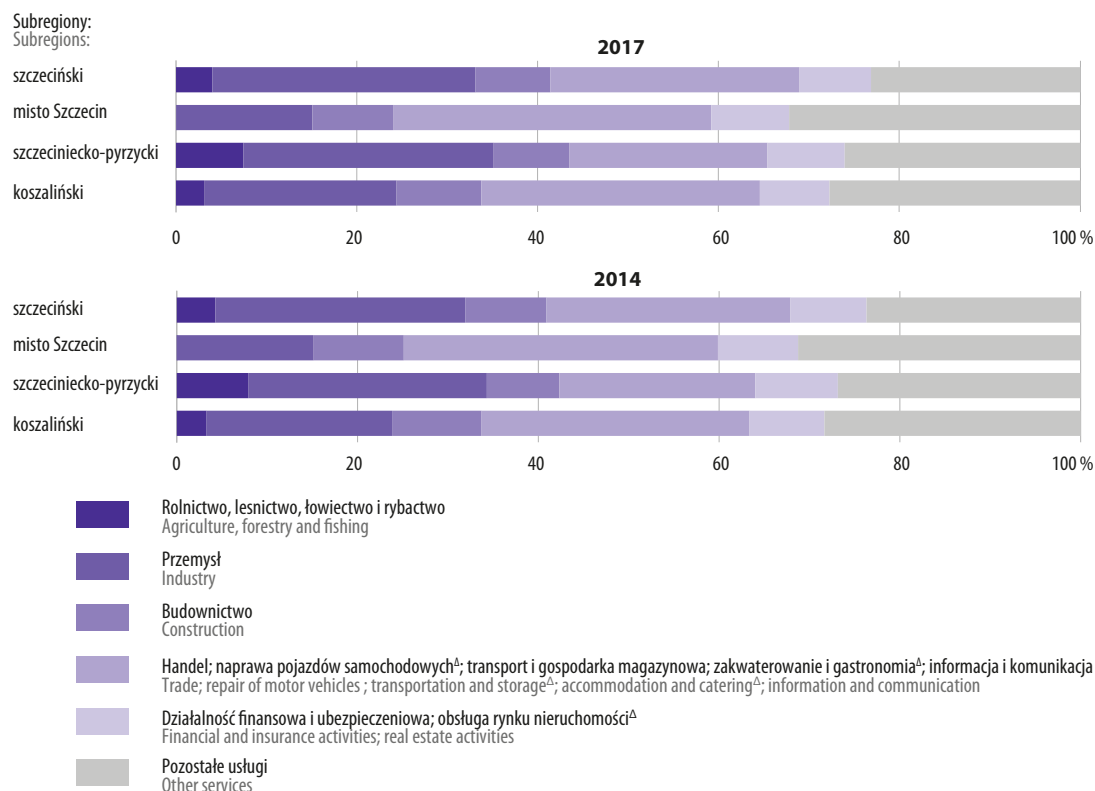
W podregionie szczecińskim zarówno w 2017 r., jak i w 2014 r. największy udział w tworzeniu WDB miał przemysł (odpowiednio: 29,2% i 27,6%), a najmniejszy – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (4,3% i 4,0%). W przeliczeniu na 1 pracującego wartość WDB w 2017 r. wyniosła 118727 zł i stanowiła 100,6% średniej krajowej (czyli o 2,3 p. proc. mniej niż w 2014 r.).

Największy udział w budowaniu WDB w mieście Szczecin w 2017 r. i 2014 r. miały jednostki prowadzące działalność w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (odpowiednio: 35,2% i 34,7%), najmniejszy natomiast – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (mniej niż 0,1%). W Szczecinie wartość WDB na 1 pracującego była wyższa o 8,3% od przeciętnej krajowej i wyniosła 127839 zł (w 2014 r. było to 9,7% i 120617 zł).

Wykres 43.
Chart 43.

Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)

Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2. Koniunktura gospodarcza

6.2. Business tendency

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w kwietniu 2020 r. w województwie zachodniopomorskim był najgorszy od początku analizowanego okresu. Największy spadek oceny w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano w przypadku handlu hurtowego, a najmniejszy – zakwaterowania i gastronomii. Najczęściej wskazywaną barierą w prowadzeniu działalności niezależnie od jej rodzaju była niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej.

Koniunktura gospodarcza to całokształt wskaźników życia gospodarczego charakteryzujących stan gospodarki danego kraju lub rynku, pozwalających ocenić tendencje rozwojowe; koniunktura podlega wskaźnikom zależnym głównie od cyklu koniunkturalnego, a także innych czynników: regularnych (np. sezonowe wahania popytu i podaży) i nieregularnych (np. urodzaj lub nieurodzaj w rolnictwie, wzrost lub spadek popytu na dany towar na rynku krajowym lub zagranicznym, klęski żywiołowe).

Tablica 30.
Table 30.

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
General business climate indicator by kind of activity

Wyszczególnienie Specification	I 2011	I 2015	I 2018	I 2019	I 2020	IV 2020	IV 2020 Polska Poland
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	Polska	7,1	10,9	10,4	11,0	-44,6	-44,2
Budownictwo Construction	Poland	-13,4	9,7	5,2	-6,3	-47,6	-47,1
Handel hurtowy Wholesale trade	-4,9	7,9	20,0	8,7	0,8	-43,6	-39,8
Handel detaliczny Retail trade	-6,1	-2,7	12,6	-7,3	3,6	-58,6	-49,5
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	-11,1	-7,8	-4,5	17,2	5,2	-38,4	-46,4
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and food service activities	-40,4	-3,4	7,3	-27,5	-3,7	-47,4	-70,0
Informacja i komunikacja Information and communication	41,4	20,9	26,5	32,7	21,7	-20,8	-19,4

W kwietniu 2020 r. wyniki ogólnego klimatu koniunktury były najgorsze od początku prowadzenia badania, a wpływ na tę sytuację miały niekorzystne zmiany gospodarcze wywołane przez pandemię wirusa SARS-CoV-2 (COVID-19). Najniższy wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w województwie zachodniopomorskim odnotowano w handlu detalicznym (-58,6 pkt), a najwyższy w informacji i komunikacji (-20,8 pkt).

Średnio we wszystkich rodzajach działalności w kwietniu 2020 r. w porównaniu z analogicznym okresem w 2019 r. wskaźnik klimatu koniunktury obniżył się o 52,4 pkt. Spadek ten wahał się od 38,1 pkt w przypadku zakwaterowania i gastronomii, do 66,2 pkt w handlu hurtowym.

Wykres 44.
Chart 44.

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
General business climate indicator by kind of activity

W kwietniu 2020 r. przedsiębiorcy prowadzący działalność w przetwórstwie przemysłowym w województwie zachodniopomorskim jako największą barierę wskazywali niepewność sytuacji gospodarczej (65,1%; rok wcześniej taką obawę miało 27,1%) oraz koszty zatrudnienia (57,0%, wobec 58,5% w kwietniu 2019 r.). Najmniej przedsiębiorców (6,3%) obawiało się niedoboru surowców, materiałów i półfabrykatów z przyczyn pozafinansowych (rok wcześniej 8,9%). Brak barier wskazało 5,3% przedsiębiorców w kwietniu 2020 r. i 10,7% rok wcześniej.

W budownictwie najczęściej wskazywaną barierą w kwietniu 2020 r. były koszty zatrudnienia (61,6%) oraz niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (61,2%). W analogicznym okresie w roku poprzednim było to odpowiednio: 54,9% i 31,8%. Najmniejsze obawy budził niedobór sprzętu oraz/lub materiałów i surowców (z przyczyn pozafinansowych) – 5,4% (o 0,8 p. proc. więcej niż w 2019 r.). Barier w działalności nie zauważało 7,5% przedsiębiorców, czyli o 1,6 p. proc. więcej niż przed rokiem.

Przedsiębiorcy prowadzący działalność zarówno w handlu detalicznym, jak i hurtowym, jako barierę działalności w kwietniu 2020 r. najczęściej wskazywali niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (odpowiednio: 78,9% i 76,6%, wobec 33,8% i 37,7% w 2019 r.) oraz koszty zatrudnienia (68,6% i 53,2%, wobec 58,2% i 52,7% w 2019 r.), jednocześnie najrzadziej wskazywane były wysokie odsetki bankowe (8,1% i 8,8%, wobec 7,2% i 12,4% w 2019 r.). Odsetek przedsiębiorców zajmujących się handlem detalicznym nieodczuwających barier działalności w kwietniu 2020 r. wyniósł 5,9%, i był 0,1 p. proc. niższy niż w analogicznym okresie rok wcześniej, a hurtowym – 11,6% (o 2,0 p. proc. więcej niż w 2019 r.).

Również w informacji i komunikacji w kwietniu 2020 r. przedsiębiorcy najbardziej obawiali się niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej. Takiego wskazania dokonało 56,2% z nich, czyli o 36,3 p. proc. więcej niż przed rokiem. W analizowanym czasie żaden przedsiębiorca nie odczuwał braku barier, w porównaniu z kwietniem 2019 r., kiedy ich odsetek ten wyniósł 12,7%.

W kwietniu 2020 r. w zakwaterowaniu i gastronomii najbardziej obawiano się niepewności związanej z sytuacją gospodarczą (74,2%), a najmniej - niedoboru powierzchni usługowej i/lub wyposażenia (0,0%). Rok wcześniej było to odpowiednio: 73,3% i 2,1%. Żaden z przedsiębiorców prowadzących działalność w tej sekcji nie odczuwał braku barier w działalności (w 2019 r. było to 38,1%).

Na podobne zależności wskazali przedsiębiorcy prowadzący działalność w transporcie i gospodarce magazynowej. W kwietniu 2020 r. największą barierą była dla nich niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (84,2%), a najmniejszą – niedobór powierzchni usługowej i/lub wyposażenia (0,0%). Rok wcześniej było to odpowiednio: 32,2% i 3,0%. Brak barier w prowadzeniu działalności w kwietniu 2020 r. wskazało 2,1% przedsiębiorców zajmujących się transportem i gospodarką magazynową i 14,2% rok wcześniej.

6.3. Przedsiębiorczość

6.3. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w województwie zachodniopomorskim w końcu 2019 r. wyniosła 228,2 tys., tj. o 1,9% więcej niż w 2018 r. i o 3,5% więcej niż w 2010 r. Najwięcej jednostek miało swoją siedzibę w Szczecinie – 30,3% (wzrost o 0,5% w porównaniu z 2010 r.), Koszalinie – 7,7% (spadek o 0,8% w porównaniu do 2010 r.) i powiecie kołobrzeskim 5,9% (spadek o 0,2% w porównaniu z 2010 r.). Podmioty, zarówno w 2019 r., jak i w 2010 r. najczęściej prowadziły działalność w obszarze handel; naprawy pojazdów samochodowych.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

W końcu grudnia 2019 r. w rejestrze REGON dla województwa zachodniopomorskiego ujętych było 228215 podmiotów gospodarki narodowej (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie), co stanowiło wzrost o 4262 podmioty w porównaniu z końcem 2018 r. i o 7810 – z końcem 2010 r. Podmioty te stanowiły 5,1% ogółu podmiotów zarejestrowanych w kraju.

Tablica 31.

Table 31.

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

Entities of national economy in the REGON register

Wyszczególnienie Specification	2010	2015 ^a	2018 ^a	2019 ^a	2019 W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
Ogółem Total	220405	220615	223953	228215	5,1
sektor publiczny public sector	6957	7158	6720	6634	5,9
sektor prywatny private sector	213448	212356	215292	219209	5,1
Z liczby ogółem: of total number:					
Spółki Companies	27423	32362	31693	32442	4,0
Fundacje Foundations	353	731	961	1009	3,5
Stowarzyszenia i organizacje społeczne Associations and social organizations	4366	5486	5693	5900	5,0
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	170334	161560	165305	168274	5,2

^a W podziale według sektorów własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

^a The division by ownership sectors does not include entities for which the information about ownership form does not exist in the REGON register.

Wykres 45.

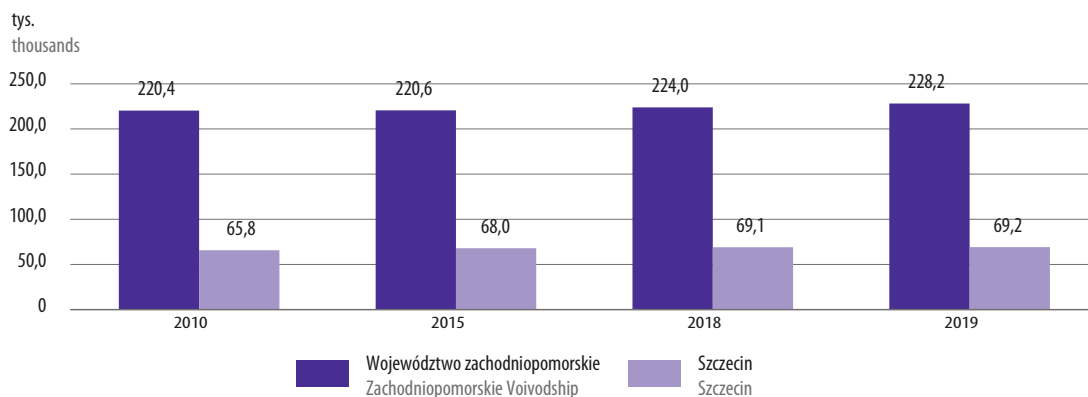
Chart 45.

Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

Entities of the national economy

As of 31 December

Najwięcej podmiotów zarejestrowanych było w miastach na prawach powiatu, tj. w: Szczecinie – 69163 (wzrost o 3402 w porównaniu z 2010 r.) i Koszalinie – 17553 (spadek o 1262 w porównaniu do 2010 r.) oraz w powiatach: kołobrzeskim – 13373 (spadek o 178 w porównaniu z 2010 r.) i stargardzkim – 12812 (wzrost o 561 w porównaniu z 2010 r.), a najmniej – w powiatach: łobeskim – 3397 (wzrost o 44 w porównaniu z 2010 r.) i pyrzyckim – 3975 (wzrost o 216 w porównaniu do 2010 r.).

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim na 1000 mieszkańców przypadały 134,4 podmioty gospodarki narodowej (w 2010 r. – 127,9 podmioty). Najwyższe wskaźniki odnotowano w miastach na prawach powiatu, tj. w: Szczecinie – 172,0 (w 2010 r. 160,3 podmioty) i Koszalinie – 163,7 (w 2010 r. – 172,1) oraz w powiecie kołobrzeskim – 168,3 (w 2010 r. – 170,7), a najniższe w powiatach: choszczeńskim – 88,9 (w 2010 r. – 81,7), łobeskim – 91,9 (w 2010 r. – 86,9) oraz świdwińskim – 98,5 (w 2010 r. – 92,6).

Mapa 38.

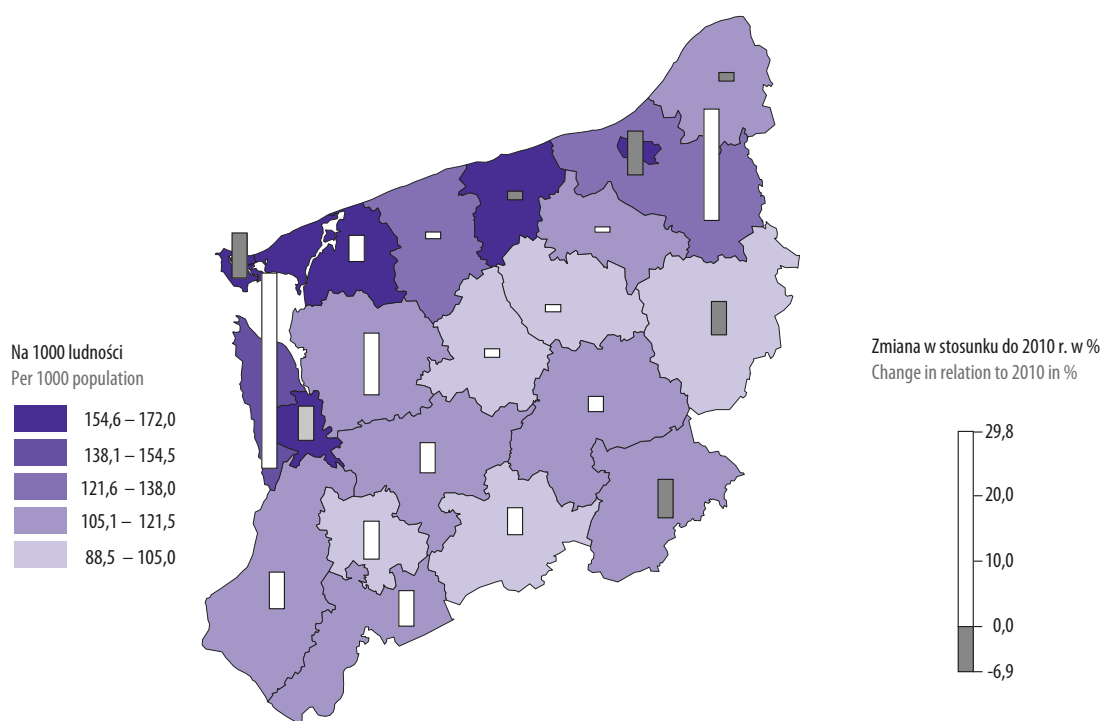
Podmioty gospodarki narodowej w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 38.

Entities of the national economy in 2019

As of 31 December

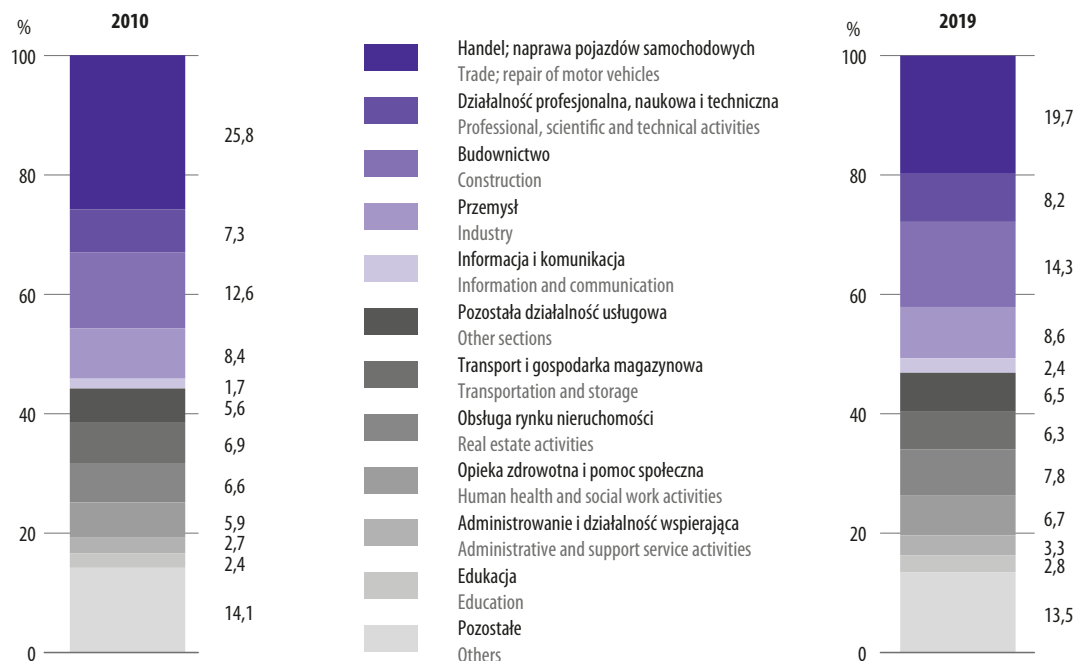
W 2019 r. do rejestru REGON wpisano 19144 nowe podmioty (o 1680 mniej niż w 2010 r.), w tym 16369 (o 2033 mniej niż w 2010 r.) osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek handlowych 1506 (o 764 więcej niż w 2010 r.), w tym 16 z udziałem kapitału zagranicznego (o 114 mniej niż w 2010 r.).

W 2019 r. z rejestru wykreślono 14484 podmioty (o 972 mniej niż w 2010 r.), w tym 12946 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 1724 mniej niż w 2010 r.), 849 spółek handlowych (o 744 więcej niż w 2010 r.), w tym 268 z udziałem kapitału zagranicznego (o 236 więcej niż w 2010 r.).

Według stanu na koniec 2019 r. najwięcej podmiotów prowadziło działalność w sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych – 44921 (o 11901 mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 19,7% ogółu zarejestrowanych podmiotów. Znaczny udział w ogólnej liczbie podmiotów stanowiły również jednostki zajmujące się: budownictwem – 32622 (o 4746 więcej niż w 2010 r.), działalnością profesjonalną, naukową i techniczną – 18610 (o 2522 więcej niż w 2010 r.), przetwórstwem przemysłowym – 18110 (o 702 więcej niż w 2010 r.), obsługą rynku nieruchomości – 17694 (o 3206 więcej niż w 2010 r.), opieką zdrowotną i pomocą społeczną – 15210 (o 2286 więcej niż w 2010 r.) oraz transportem i gospodarką magazynową – 14426 (o 775 mniej niż w 2010 r.).

**Wykres 46. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 46. Entities of the national economy by selected PKD sections in 2019
As of 31 December

Podobnie jak w latach poprzednich w rejestrze REGON przeważały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ich liczba na koniec grudnia 2019 r. wyniosła 168274 (2060 mniej niż w 2010 r.).

Kolejną pozycję zajmowały spółki handlowe, których liczba wyniosła 18594 (wzrost o 4710 w porównaniu z 2010 r.). Ich udział pod względem rodzaju kapitału przedstawiał się następująco: udział kapitału prywatnego krajowego – 11933 (wzrost o 3095 w porównaniu z 2010 r.), kapitału zagranicznego – 1969 (spadek o 350 w porównaniu do 2010 r.), kapitału samorządu terytorialnego – 138 (wzrost o 19 w porównaniu z 2010 r.), kapitału państwowych osób prawnych – 53 (spadek o 10 w porównaniu z 2010 r.) oraz kapitału Skarbu Państwa – 15 (spadek o 7 w porównaniu do 2010 r.).

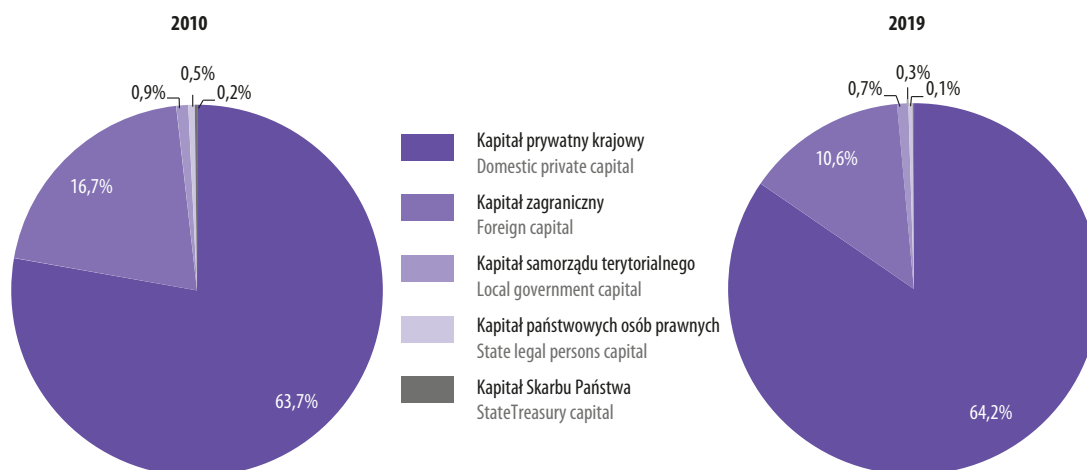
Działalność spółek handlowych skoncentrowana była głównie w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych – 3484 spółek (o 254 mniej niż w 2010 r.), przetwórstwo przemysłowe – 2593 (o 144 więcej niż w 2010 r.) oraz budownictwo – 2523 (o 680 więcej niż w 2010 r.).

Struktura spółek handlowych według rodzaju kapitału i sekcji PKD skupiała się głównie w spółkach z udziałem kapitału prywatnego krajowego: w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 2475 spółek (spadek o 171 w porównaniu z 2010 r.), budownictwie – 1682 (wzrost o 409 w porównaniu z 2010 r.), przetwórstwie przemysłowym – 1468 (wzrost o 111 w porównaniu z 2010 r.), z udziałem kapitału zagranicznego w: przetwórstwie przemysłowym – 425 (spadek o 127 w porównaniu z 2010 r.), handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 338 (spadek o 221 w porównaniu z 2010 r.) oraz rolnictwie – 214 (spadek o 10 w porównaniu z 2010 r.).

W 2019 r. liczba fundacji wyniosła 1009, tj. o 656 więcej niż w 2010 r., stowarzyszeń i organizacji społecznej – 5900 i wzrosła o 1534 w porównaniu z 2010 r.

Wykres 47. Spółki handlowe według rodzaju kapitału
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 47. Commercial companies by type of capital
 As of 31 December

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna
 Research and development and innovation activity

Na przełomie lat 2010–2018 zarówno w województwie zachodniopomorskim, jak i w kraju można zauważyć tendencję wzrostową w nakładach na działalność badawczo-rozwojową. Rośnie również liczba podmiotów zaangażowanych w działalność B+R.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową (B+R) na przestrzeni lat 2010–2018 znacząco wzrosły, zarówno w Polsce, jak i województwie zachodniopomorskim – ponad dwukrotnie w porównaniu z rokiem 2010 oraz o 24,6% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Wskaźnik intensywności prac B+R stanowiący udział nakładów krajowych brutto na działalność B+R w PKB również wykazywał tendencję wzrostową – w 2010 roku stanowił 0,72%, a w 2018 wyniósł 1,21%.

Tablica 32.
Table 32.

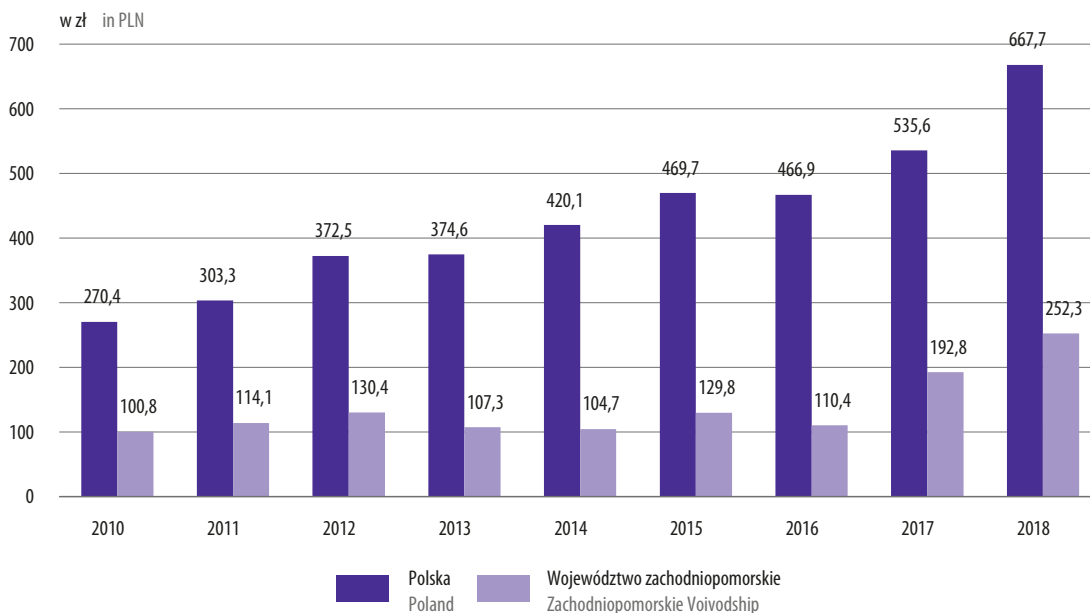
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)
Intramural expenditures on research and development by source of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	173,8	222,5	329,0	429,7
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	93,1	97,2	162,3	223,0
Przedsiębiorstw Business enterprise	31,2	78,6	137,5	165,3
Szkolnictwa wyższego Higher education	.	14,9	.	10,0
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	.	0,6	.	0,2
Zagranica Abroad	.	31,3	19,6	31,1

Średnia wartość nakładów wewnętrznych ogółem w Polsce na działalność B+R przypadająca na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2010–2018 ponad dwukrotnie wzrosła – w 2010 r. wyniosła 270,4 zł, a w 2018 – 667,7 zł. W województwie zachodniopomorskim było podobnie – wskaźnik ten wzrósł z 100,8 zł w 2010 r. do 252,3 zł w 2018 r. Nastąpił też duży wzrost liczby podmiotów zaangażowanych w działalność B+R: w 2010 r. było 1767 podmiotów, a w 2018 r. – 5779 podmiotów. Podobnie w województwie zachodniopomorskim: w 2010 r. były 44 podmioty, a w 2018 r. – 104 podmioty.

Wykres 48.
Chart 48.

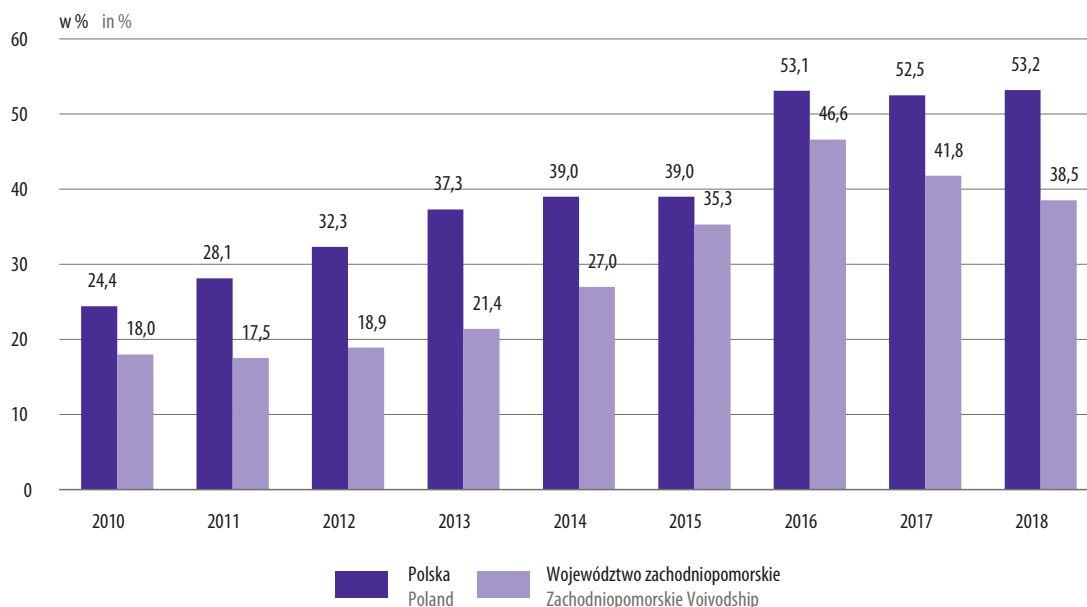
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca
Intramural expenditures on research and development per 1 capita

Biorąc po uwagę sektory finansujące, największy udział w nakładach wewnętrznych na działalność B+R stanowiły nakłady pochodzące z sektorów: rządowego oraz przedsiębiorstw. W 2018 r. w Polsce dominowały nakłady pochodzące z sektora przedsiębiorstw i stanowiły 53,2% nakładów wewnętrznych – 35,4% pochodziło z sektora rządowego. W województwie zachodniopomorskim 51,9% nakładów pochodziło z sektora rządowego, a 38,5% z sektora przedsiębiorstw.

Wykres 49.
Chart 49.

Środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw finansujących działalność B+R
Funds from the business enterprise sector financing R&D

Personel B+R stanowią wszystkie osoby bezpośrednio zaangażowane w działalność badawczą i rozwojową bez względu na to, czy są pracującymi w danej jednostce, czy też są współpracownikami zewnętrznymi w pełni wdrożonymi w działalność badawczą i rozwojową jednostki, a także osoby świadczące bezpośrednie usługi na potrzeby działalności B+R (jak np. kierownicy prac B+R, pracownicy administracyjni, technicy i pracownicy biurowi).

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (ECP) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

W 2018 roku rzeczywiste zaangażowanie personelu wewnętrznego w prowadzone badania naukowe i prace rozwojowe wyniosło 2498,3 ekwiwalentów pełnego czasu pracy (EPC) i wzrosło w skali roku o 6,1%. Personel wewnętrzny B+R (mierzony w EPC) na 1000 osób aktywnych zawodowo w województwie zachodniopomorskim w 2018 r. wyniósł 3,4 EPC (wzrost o 0,1 EPC w porównaniu z rokiem poprzednim). Wskaźnik ten był niższy o 4,3 EPC niż w Polsce, natomiast na tle pozostałych województw zachodniopomorskie zajęło 14. miejsce, na równi z województwem warmińsko-mazurskim.

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji. Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W województwie zachodniopomorskim wdrożenie innowacji w latach 2016–2018 wykazało 23,8% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 16,5% przedsiębiorstw usługowych. W Polsce na zbliżonym poziomie kształtował się udział przedsiębiorstw innowacyjnych w przemyśle (24,0%), natomiast w sektorze usług przedsiębiorstwa innowacyjne w kraju stanowiły 19,6%.

Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności, wśród przedsiębiorstw przemysłowych z województwa zachodniopomorskiego, w latach 2016–2018 najczęściej przedsiębiorstw innowacyjnych (powyżej 50,0%) odnotowano w każdym z trzech działów PKD: „wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej”, „produkcja urządzeń elektrycznych” oraz „produkcja papieru i wyrobów z papieru”. Wdrożenie innowacji w badanym okresie wykazała także połowa przedsiębiorstw z działu „pozostałe górnictwo i wydobywanie” oraz blisko połowa (48,4%) przedsiębiorstw zaliczanych do działu „produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń.” W Polsce w każdym z powyższych działów odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych wyniósł poniżej 50,0% (w dziale produkcja urządzeń elektrycznych odnotowano 45,4% przedsiębiorstw innowacyjnych, natomiast w dziale „pozostałe górnictwo i wydobywanie” – 16,0%).

W województwie zachodniopomorskim tylko 1,8% przedsiębiorstw przemysłowych zaliczanych do działu „produkcja odzieży” wykazało wdrożenie w latach 2016–2018 innowacji (dla Polski odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych w tym dziale wyniósł 13,0%).

W sektorze usług w województwie zachodniopomorskim najczęściej przedsiębiorstw, które w latach 2016–2018 wprowadziły nowe lub ulepszone produkty lub procesy biznesowe odnotowano w działach „telekomunikacja, działalność usługowa w zakresie informacji”, „badania naukowe i prace rozwojowe” oraz „działalność wydawnicza” – w każdym z tych działów ponad 60,0% przedsiębiorstw było innowacyjnych. W Polsce, w wyżej wymienionych działach, co trzecie przedsiębiorstwo okazało się innowacyjne (wyjątek stanowił dział „badania naukowe i prace rozwojowe”, w którym innowacje zostały wdrożone przez 58,5% przedsiębiorstw).

W badanym okresie, wśród przedsiębiorstw usługowych w województwie zachodniopomorskim dział „transport lądowy oraz transport rurociągowy” odznaczał się najniższym udziałem przedsiębiorstw innowacyjnych (1,0%), w Polsce odsetek ten wyniósł natomiast 12,7%.

W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim nakłady poniesione na działalność innowacyjną w grupie przedsiębiorstw przemysłowych wyniosły 546,2 mln zł, tj. o 94,2 mln zł mniej niż w 2017 r. Środki te stanowiły 2,3% nakładów wszystkich przedsiębiorstw przemysłowych działających w Polsce.

Nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw sektora usług z województwa zachodniopomorskiego wyniosły w 2018 roku 59,4 mln zł, co stanowiło 0,5% wydatków poniesionych przez wszystkie przedsiębiorstwa z tego sektora w kraju. W stosunku do roku 2017 nakłady na działalność innowacyjną wśród przedsiębiorstw usługowych w województwie zachodniopomorskim zmniejszyły się o 82,7 mln zł.

Tablica 33.

Table 33.

Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji

Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2008–2010	2013–2015	2015–2017	2016–2018	2016–2018 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	15,5	18,5	18,1	23,8	24,0
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	9,4	11,8	10,2	12,6	16,8
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	12,8	14,4	14,0	19,7	19,9

Tablica 33.
Table 33.

Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji (dok.)
Innovative enterprises by types of introduced innovations (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2008–2010	2013–2015	2015–2017	2016–2018	2016–2018 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	11,1	13,0	9,2	16,5	19,6
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	7,9	5,4	2,6	8,9	9,6
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	8,5	12,0	8,3	15,6	17,5

a W latach 2008–2010, 2013–2015, 2015–2017 dane dotyczą innowacji procesowych, 2016–2018 r. – procesów biznesowych.

a In the years 2008–2010, 2013–2015, 2015–2017 the data relate to process innovations, from 2016–2018 – to business process innovations.

W 2018 r. przedsiębiorstwa przemysłowe z województwa zachodniopomorskiego charakteryzował mniejszy udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ogółem niż wartość tego wskaźnika dla Polski. Udział przychodów ze sprzedaży innowacyjnych produktów (wprowadzonych na rynek w latach 2016–2018) w przychodach przedsiębiorstw przemysłowych ogółem wyniósł w 2018 roku w województwie zachodniopomorskim 3,2%, natomiast w Polsce 9,1%.

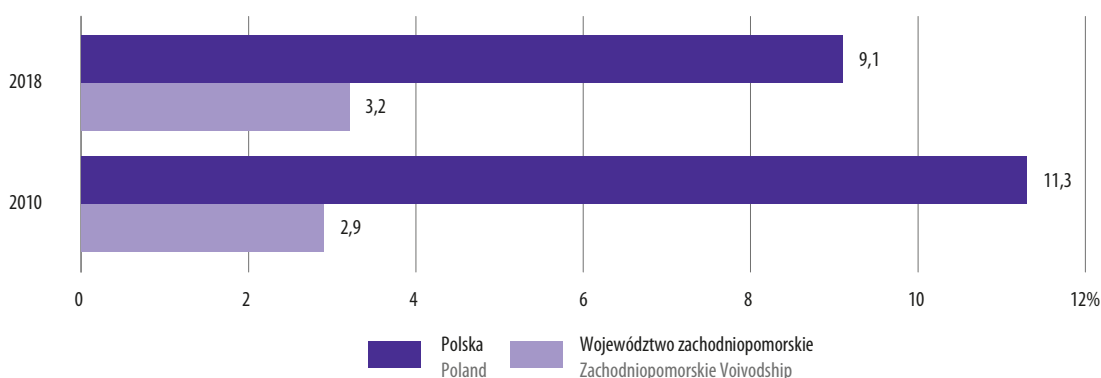
Wśród przedsiębiorstw z sektora usług w województwie zachodniopomorskim udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych (wprowadzonych na rynek w latach 2016–2018) w przychodach ogółem w roku 2018 wyniósł 1,4%. Dla przedsiębiorstw usługowych w Polsce wskaźnik ten osiągnął wartość 3,2%.

Wykres 50.

Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 50.

Revenues of industrial enterprises from sales of new or improved products as the share of total revenues from sales

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Using of information and communication technologies in enterprises

Prawie wszystkie przedsiębiorstwa zlokalizowane w województwie zachodniopomorskim w 2019 r. wykorzystywały komputery i posiadały dostęp do Internetu. Wzrosła także ilość przedsiębiorstw, które deklarowały aktywność w mediach społecznościowych.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

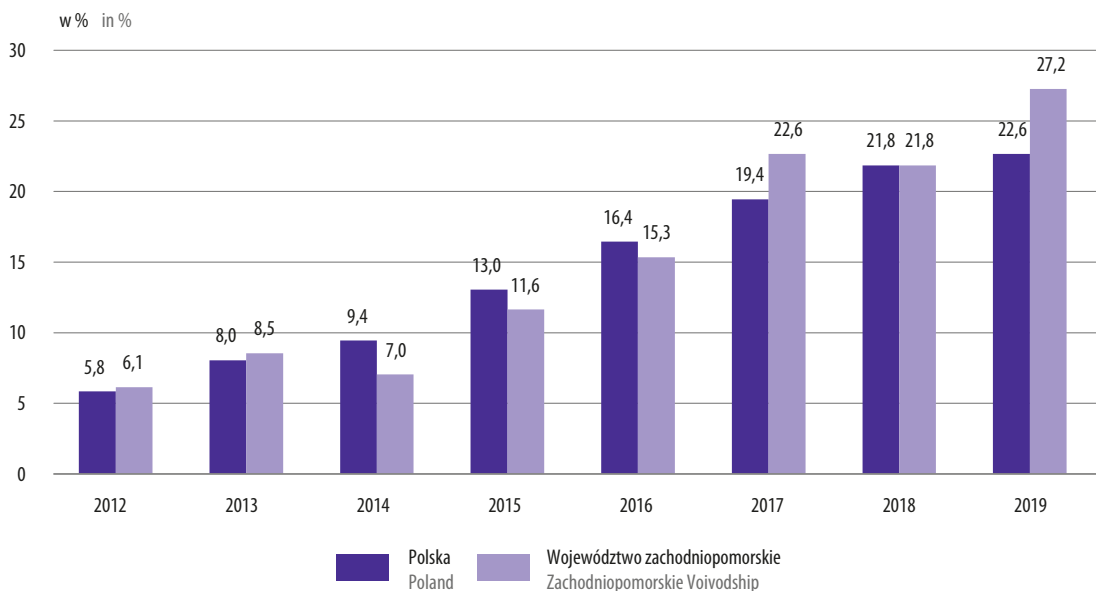
W 2019 r., podobnie jak rok wcześniej, odsetek przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie województwa zachodniopomorskiego wykorzystujących komputery i posiadających dostęp do Internetu był bliski 100%. (odpowiednio: 98,3% oraz 98,1%). Wskaźniki te są nieznacznie wyższe od wskaźników charakteryzujących przedsiębiorstwa z całego kraju (odpowiednio o 1,5 i 1,8 p. proc.).

W 2019 r. zarówno w województwie zachodniopomorskim, jak i w całym kraju ponad trzy czwarte przedsiębiorstw wykorzystywało szerokopasmowy Internet mobilny (75,7% w województwie oraz w Polsce). W województwie omawiany wskaźnik wzrósł o 8,9 p. proc. w stosunku do poprzedniego okresu, a dla Polski ogółem nastąpił wzrost o 8,1 p. proc.

Niemal jedna trzecia przedsiębiorstw (30,8%) z województwa deklarowała w 2019 r. aktywność w mediach społecznościowych. W porównaniu z rokiem wcześniejszym odsetek ten wzrósł o 1,4 p. proc. W skali całego kraju odsetek przedsiębiorstw zwiększył się o 6,3 p. proc., do wartości 36,6%.

Wykres 51.
Chart 51.

Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu
Enterprises with Internet access

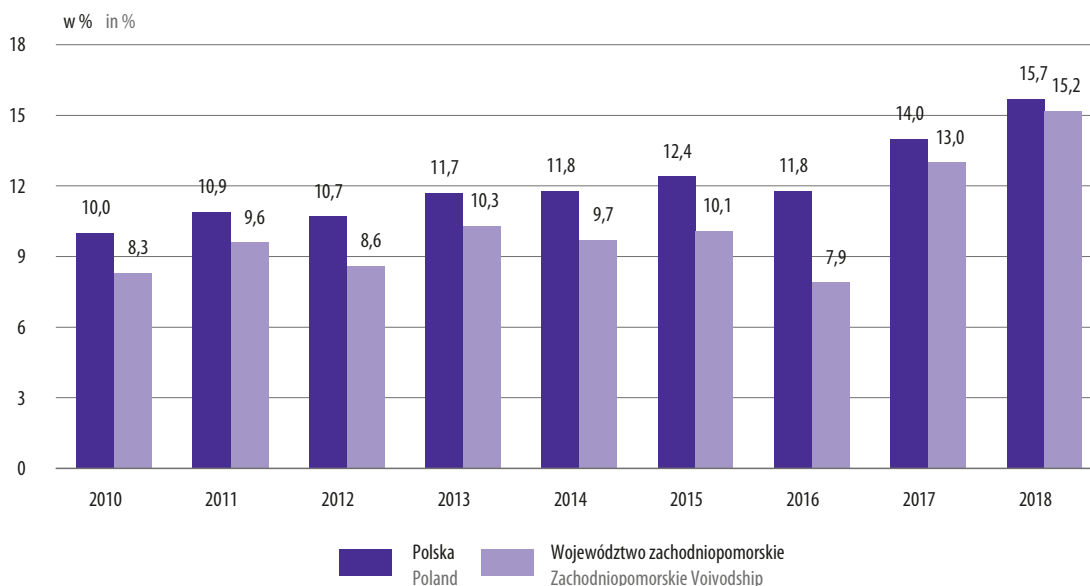

W 2018 r. 15,2% przedsiębiorstw w województwie prowadziło sprzedaż elektroniczną. W porównaniu z rokiem wcześniejszym odsetek ten zwiększył się o 2,2 p. proc. W skali kraju wskaźnik wzrósł o 1,7%, do wartości 15,7%.

Do sprzedaży elektronicznej zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze. Z transakcji e-handlu wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających handel elektroniczny od handlu tradycyjnego zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Wykres 52.
Chart 52.

Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
Enterprises receiving orders via computer networks

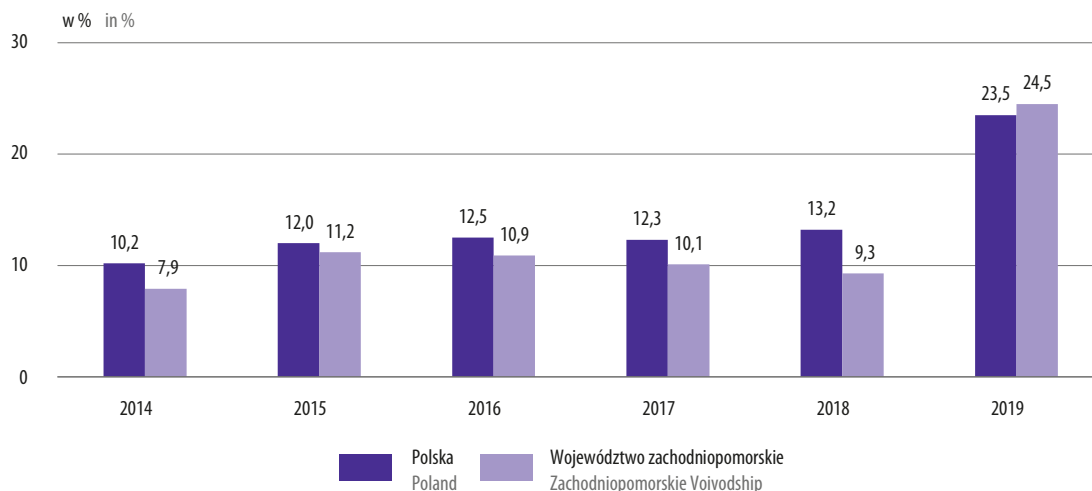
E-administracja to zastosowanie technologii informatycznych w administracji publicznej.

W 2018 r. 98,1% przedsiębiorstw w województwie wysyłało przez Internet formularze do urzędów. W skali kraju odsetek ten wyniósł 95,7% (o 0,6 p. proc. więcej niż rok wcześniej).

W 2018 r. 15,0% firm z województwa korzystało z otwartych danych publicznych. Wskaźnik dla kraju kształtował się na poziomie 16,9% (o 0,5 p. proc. więcej niż rok wcześniej).

W 2019 r. prawie jedna czwarta (24,5%) przedsiębiorstw z województwa zatrudniała specjalistów od technologii informacyjno-komunikacyjnych, tj. o 15,2 p. proc. więcej niż w 2018 roku. W skali kraju odsetek ten zwiększył się o 10,2 p. proc. do poziomu 23,5%.

Wykres 53. Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT
Chart 53. Enterprises employing ICT specialists

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

W 2019 r. wyniki finansowe uzyskane przez przedsiębiorstwa niefinansowe w województwie zachodniopomorskim były lepsze niż przed rokiem. Korzystniej kształtowały się również podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe.

Wyniki finansowe dotyczą przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. W województwie zachodniopomorskim w 2019 r. przychody z całokształtu działalności ukształtowały się na poziomie 60306,5 mln zł i w odniesieniu do poprzedniego roku były o 3,7% wyższe, natomiast koszty ich uzyskania wyniosły 57428,6 mln zł i wzrosły o 3,3%.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 59276,1 mln zł i w ciągu roku wzrosły o 3,9%, podczas gdy jej koszty zwiększyły się o 3,7%. Większość sekcji odnotowała wzrost przychodów netto, największy – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (o 18,9%). Znaczący spadek przychodów (o 16,4%) wystąpił m.in. w sekcji budownictwo.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

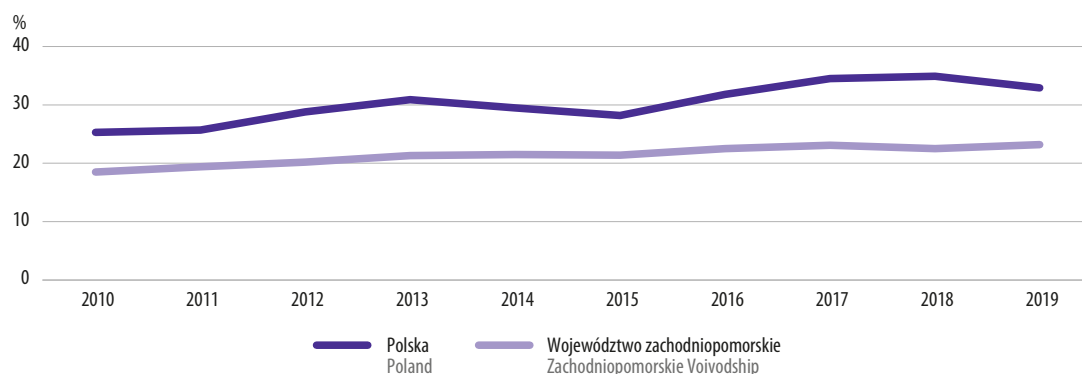
W województwie zachodniopomorskim na eksport przeznaczono 23623,5 mln zł, tj. 39,9% przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. W porównaniu z rokiem poprzednim przychody z eksportu wzrosły o 5,7%, a ich udział zwiększył się o 0,7 p. proc.

Wykres 54.

Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 54.

Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials

Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-);
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

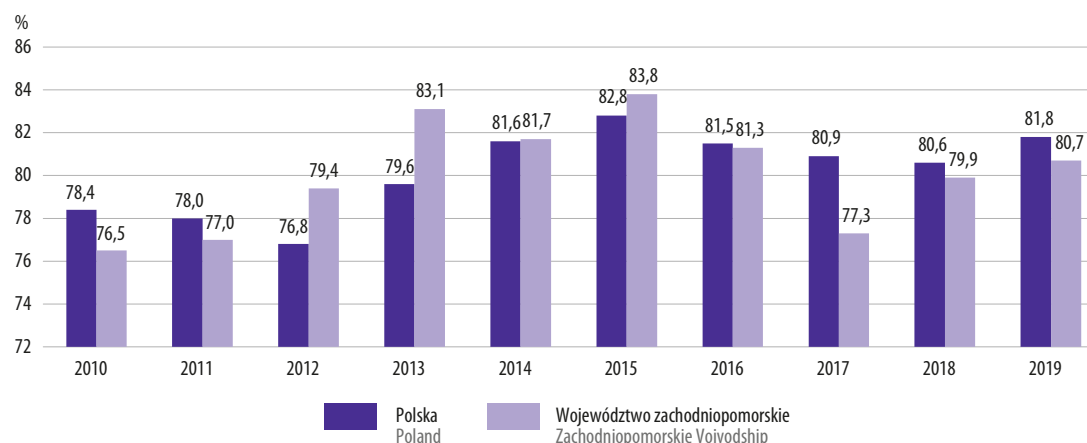
Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 2804,3 mln zł i był o 8,5% większy od osiągniętego w 2018 r. Spadek pozostałych przychodów operacyjnych (o 10,9%), przy szybszym tempie obniżania kosztów ich uzyskania (o 13,9%), wpłynął pozytywnie na wynik na pozostałej działalności operacyjnej. Natomiast wzrost przychodów finansowych (o 3,9%), przy spadku kosztów tych operacji (o 16,8%), dał lepszy niż przed rokiem wynik na operacjach finansowych. Wynik finansowy brutto w 2019 r. wyniósł 2877,9 mln zł i był o 11,8% większy niż przed rokiem. Po odliczeniu obciążeń (w kwocie 456,8 mln zł) wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 2421,1 mln zł, tj. o 13,8% wyżej niż w 2018 r. Zysk netto w ciągu roku wzrósł o 10,4%, podczas gdy strata netto zmniejszyła się o 5,8%. Zysk netto wykazało 80,7% przedsiębiorstw (79,9% w 2018 r.). Przychody uzyskane przez te przedsiębiorstwa stanowiły 91,5% całkowitych przychodów z całokształtu działalności (wobec 86,3% przed rokiem). W przetwórstwie przemysłowym zysk netto wykazało 80,2% przedsiębiorstw (77,0% w 2018 r.), a ich udział w przychodach tej sekcji wyniósł 92,4% (wobec 85,1% przed rokiem).

Wykres 55.

Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 55.

Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W przedsiębiorstwach województwa zachodniopomorskiego objętych badaniem, odnotowano w 2019 r. poprawę podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych w porównaniu z 2018 r. Wskaźnik poziomu kosztów obniżył się z 95,6% do 95,2%. Zwiększył się o 0,2 p. proc. wskaźnik rentowności sprzedaży produktów, towarów i materiałów, który wyniósł 4,7%. W przypadku wskaźników rentowności obrotu wzrost był większy, na poziomie 0,3–0,4 p. proc., a wskaźniki osiągnęły odpowiednio: 4,8% – w ujęciu brutto i 4,0% – w ujęciu netto. W większości sekcji (7) odnotowano poprawę wskaźników. Wyraźne pogorszenie odnotowano w sekcjach: budownictwo oraz administrowanie i działalność wspierająca, gdzie dotyczyło ono wszystkich wskaźników.

W 2019 r. najbardziej rentowne okazały się, podobnie jak przed rokiem, przedsiębiorstwa zajmujące się wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. Wskaźnik rentowności obrotu netto dla tej sekcji wyniósł 16,6%, co w skali roku oznaczało spadek o 3,4 p. proc.

W 2019 r. zaobserwowano również poprawę płynności finansowej. Wskaźnik I stopnia wyniósł 36,5% i w skali roku zwiększył się o 6,1 p. proc. Wzrost wskaźnika płynności finansowej II stopnia wyniósł 7,4 p. proc. (do 86,2%). Poprawę płynności finansowej zanotowały m.in. przedsiębiorstwa z sekcji: przetwórstwo przemysłowe, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz zakwaterowanie i gastronomia. Płynność pogorszyła się m.in. w przedsiębiorstwach związanych z budownictwem oraz działalnością profesjonalną, naukową i techniczną.

Wskaźniki ekonomiczno-finansowe osiągnięte przez przedsiębiorstwa w województwie zachodniopomorskim w 2019 r. były lepsze niż w kraju, z wyjątkiem wskaźników płynności finansowej. W Polsce w 2019 r., w odniesieniu do 2018 r., wskaźniki finansowe polepszyły się nieznacznie. O 0,1 p. proc. spadł wskaźnik poziomu kosztów, zaś wzrósł wskaźnik rentowności obrotu brutto. Nie zmieniły się wskaźniki rentowności sprzedaży oraz obrotu netto. Wzrosły wskaźniki płynności: I stopnia o 1,9 p. proc., a II stopnia o 0,5 p. proc.

Tablica 34.
Table 34.

Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	95,9	95,1	95,6	95,2	95,4
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	4,0	5,1	4,5	4,7	4,6
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	4,1	4,9	4,4	4,8	4,6
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	3,3	4,3	3,7	4,0	3,7
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	32,2	34,2	30,4	36,5	38,1
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	83,8	93,4	78,8	86,2	98,9

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Według stanu na koniec grudnia 2019 r., aktywa obrotowe przedsiębiorstw objętych badaniem wyniosły 20523,7 mln zł, tj. o 10,5% więcej niż w 2018 r. Wartość zapasów w ciągu roku zwiększyła się o 0,7%, ale ich udział w aktywach spadł o 3,4 p. proc. do 34,7%. Największą część aktywów obrotowych stanowiły należności krótkoterminowe. W końcu grudnia 2019 r. ich udział wynosił 36,0%, tj. o 0,2 p. proc. mniej niż przed rokiem. Wartość należności zwiększyła się w tym czasie o 9,8%. Udział inwestycji krótkoterminowych zwiększył się w ciągu roku o 3,7 p. proc., do 26,5%, przy wzroście wartości o 28,5%.

Według stanu na koniec grudnia 2019 r., zobowiązania przedsiębiorstw niefinansowych wyniosły łącznie 20561,8 mln zł, przy czym zobowiązania długoterminowe w ciągu roku wzrosły o 11,4%, a krótkoterminowe zwiększyły się o 7,0%. W ogólnej kwocie zobowiązań krótkoterminowych 45,9% stanowiły zobowiązania z tytułu dostaw i usług (przed rokiem 43,1%). Relacja zobowiązań krótkoterminowych do należności krótkoterminowych wyniosła 201,3% (przed rokiem – 206,6%), natomiast relacja do inwestycji krótkoterminowych kształtowała się na poziomie 273,6%, wobec 328,7% przed rokiem.

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

Investment outlays of enterprises

W województwie zachodniopomorskim w roku 2019 odnotowano spadek nakładów inwestycyjnych badanych przedsiębiorstw. W porównaniu z 2018 r. niższa była liczba inwestycji nowo rozpoczętych, ale wyższa ich wartość kosztorysowa.

Nakłady inwestycyjne na nowe obiekty majątkowe oraz na ulepszenie istniejących (w cenach bieżących), poniesione w 2019 r. przez badane przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa zachodniopomorskiego, wyniosły 2676,1 mln zł i były niższe od poniesionych rok wcześniej o 6,8%. W kraju w 2019 r. wartość nakładów inwestycyjnych wzrosła o 12,4% w odniesieniu do poziomu z 2018 r.

W 2019 r. z ogólnej kwoty nakładów inwestycyjnych poniesionych przez badane przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa zachodniopomorskiego na budynki i budowle wydatkowano 952,8 mln zł (o 3,2% więcej niż w 2018 r.), na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 1421,8 mln zł (o 14,1% mniej), a na środki transportu – 295,7 mln zł (o 2,0% więcej).

W 2019 r. w większości sekcji odnotowano wzrost wartości nakładów inwestycyjnych w porównaniu z poprzednim rokiem. Więcej zainwestowano m.in. w przedsiębiorstwach związanych z wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz i gorącą wodę (o 82,8% więcej niż w 2018 roku), zakwaterowaniem i gastronomią (o 68,6% więcej), handlem i naprawą pojazdów samochodowych (o 24,0% więcej), obsługą rynku nieruchomości (o 19,0% więcej) oraz budownictwem (o 4,3% więcej). Spadek nakładów odnotowano m.in. w informacji i komunikacji (o 26,6%) oraz w przetwórstwie przemysłowym (o 18,8%).

W 2019 r., podobnie jak w poprzednich okresach, najwięcej inwestowały przedsiębiorstwa z sekcji przetwórstwo przemysłowe (56,6% ogółu nakładów inwestycyjnych, wobec 64,7% w 2018 r.). Stosunkowo dużo inwestowały również przedsiębiorstwa zajmujące się handlem; naprawą pojazdów samochodowych (9,8%, wobec 7,3%) oraz transportem i gospodarką magazynową (5,4%, wobec 5,6%).

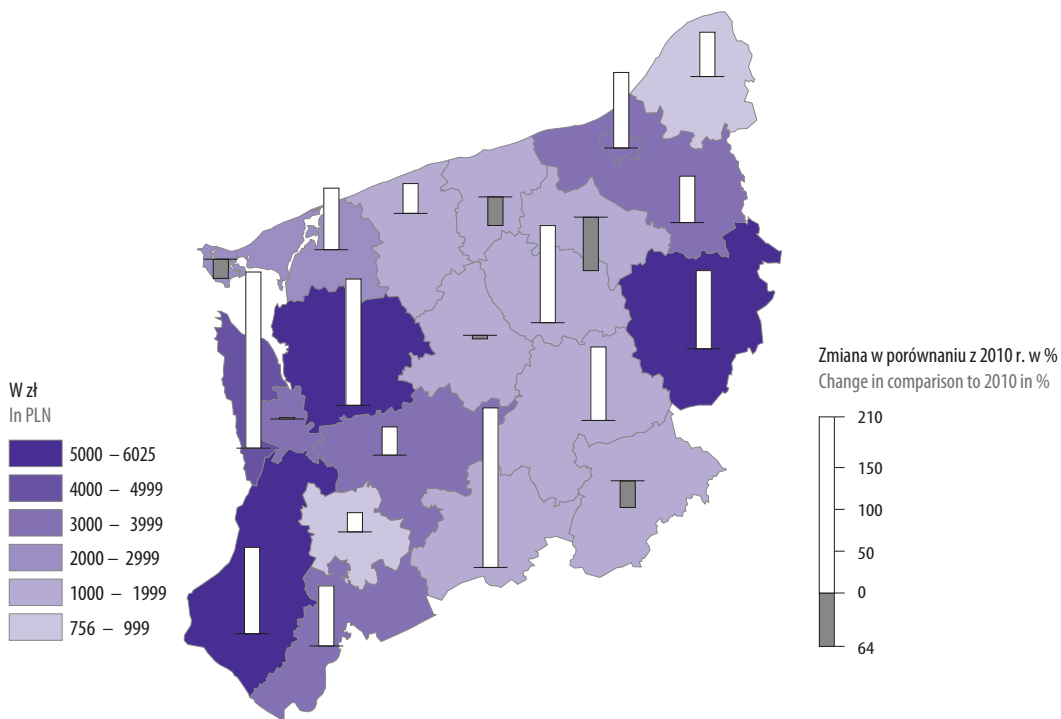
W 2019 r. inwestorzy w województwie rozpoczęli realizację 1184 nowych zadań inwestycyjnych, tj. o 7,1% mniej niż rok wcześniej. Ich wartość kosztorysowa wyniosła 1940,1 mln zł i była o 156,1% większa od wartości inwestycji rozpoczętych przed rokiem. W kraju w omawianym okresie liczba rozpoczętych inwestycji zwiększyła się o 9,7%, a ich wartość kosztorysowa wzrosła o 15,7%.

Najwięcej inwestycji zarówno pod względem ich liczby, jak i wartości kosztorysowej w województwie zachodniopomorskim dotyczyło sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę

wodną i gorącą wodę (37,4% ogólnej liczby zadań, o wartości kosztorysowej stanowiącej 43,0% inwestycji nowo rozpoczynanych).

Mapa 39.
Map 39.

Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2018 r.
Investment outlays per capita in 2018

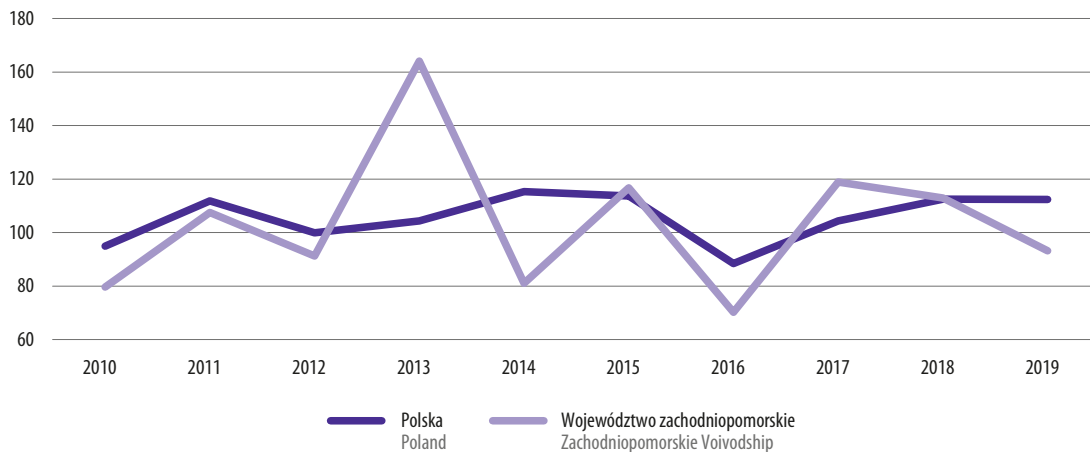
Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Wykres 56.

Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące)
Rok poprzedni=100

Chart 56.

Indices of investment outlays (current prices)
Previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zasadzenia wieloletnie, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Tablica 35.
Table 35.

Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)
Investment outlays (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total				
w mln zł in million PLN	1995,8	3044,3	2871,9	2676,1
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	2,2	2,2	2,0	1,7
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
Budynki i budowle Buildings and structures	53,6	45,0	32,1	35,6
Zakupy Purchases	44,8	54,5	67,8	64,2
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	36,5	46,4	57,7	53,1
środków transportu transport equipment	8,3	8,1	10,1	11,1

6.4. Produkcja i usługi

6.4. Production and services

Rolnictwo Agriculture

W województwie zachodniopomorskim w 2019 r. **powierzchnia zasiewów** ogółem wyniosła 666,5 tys. ha i była większa w porównaniu z rokiem poprzednim o 36,1 tys. ha (o 5,7%), a w porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 0,6% . W gospodarstwach indywidualnych znajdowało się ponad trzy czwarte ogólnej powierzchni zasiewów. **Największy udział w strukturze zasiewów miały zboża** – 71,6%, w tym pszenica – 25,9% i pszenżyto – 12,0%, a następnie uprawy przemysłowe – 13,4% i uprawy pastewne – 6,6%.

W województwie zachodniopomorskim, w porównaniu z rokiem poprzednim, zwiększyła się produkcja zbóż podstawowych z mieszkankami zbożowymi, rzepaku i rzepiku oraz buraków cukrowych. Zbiory ziemniaków były niższe niż przed rokiem, co spowodowane było zmniejszeniem zarówno plonowania, jak i powierzchni uprawy.

Według danych z czerwca 2019 r., w odniesieniu do analogicznego okresu poprzedniego, zwiększyło się tylko pogłowie owiec, zmniejszyło się natomiast pogłowie bydła, trzody chlewnej i drobiu.

W 2019 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, odnotowano w skupie wzrost cen pszenicy, żyta, ziemniaków jadalnych, żywca wieprzowego i drobiowego. Spadek cen dotyczył żywca wołowego oraz mleka. Na targowiskach wzrosły ceny pszenicy, jęczmienia i ziemniaków.

Na wyniki produkcji roślinnej w 2019 r. korzystny wpływ miały następujące czynniki:

- siewy zbóż ozimych na jesieni 2018 r. przeprowadzano na ogół w optymalnych terminach agrotechnicznych, a ocena stanu zasiewów ozimych pod zbiory 2019 r. przed wejściem w stan zimowego spoczynku była na poziomie lepszym od notowanej w 2018 r.,
- terminowość siewów i stosowana agrotechnika,
- ciepła, słoneczna i na ogół bezdeszczowa pogoda w sierpniu sprzyjająca pracom żniwnym.

Niekorzystny wpływ na kształtowanie się produkcji roślinnej w bieżącym roku miały przede wszystkim:

- wysokie temperatury, a szczególnie braki opadów zakłócające przebieg wegetacji począwszy już od kwietnia praktycznie aż do żniw,
- wyjątkowo wysokie temperatury powietrza w czerwcu, znacznie przekraczające normy wieloletnie, które przy niewielkich opadach deszczu doprowadziły do nadmiernego przesuszenia wierzchniej warstwy gruntu i szybszego dojrzewania zbóż oraz rzepaku i rzepiku, ograniczając jednocześnie ich potencjał produkcyjny,
- lokalnie występujące w czerwcu ekstremalne zjawiska klimatyczne, tj. burze, gradobicia i nawałnice połączone z silnym wiatrem,
- niedobór opadów deszczu w kwietniu hamujący wzrost i rozwój roślin (21,0% normy z wielolecia),
- małe wykorzystanie kwalifikowanego materiału siewnego i sadzeniakowego.

W 2019 r. powierzchnia zasiewów **zbóż ogółem** wyniosła 477,3 tys. ha (odpowiednio więcej o 9,1% niż przed rokiem i o 12,1% w porównaniu z 2010 r.). Plony zbóż ogółem wyniosły 41,2 dt/ha (w Polsce – 36,7 dt/ha) i były wyższe od uzyskanych w 2018 r. o 8,7 dt/ha (o 26,8%), ale w porównaniu z 2010 r. były niższe o 2,5 dt/ha (o 5,7%).

Produkcja ziarna zbóż ogółem w 2019 r. wyniosła 1966,8 tys. ton i była większa od produkcji z poprzedniego roku o 543,7 tys. ton (o 38,2%), a w stosunku do 2010 r. – o 105,8 tys. ton (o 5,7%). Zwiększenie produkcji ziarna zbóż ogółem w porównaniu z 2018 r. było wynikiem wyższego plonowania zbóż ogółem przy zwiększonej łącznej powierzchni uprawy. Zbiory zbóż ogółem w województwie zachodniopomorskim stanowiły 6,8% zbiorów krajowych.

Powierzchnia **zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi** 2019 r. wyniosła 422,8 tys. ha i była wyższa zarówno w porównaniu z 2018 r., jak i 2010 r., odpowiednio o 3,5% i 3,3%. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2019 r. osiągnęły poziom 41,6 dt z 1 ha i były wyższe w stosunku do uzyskanych w 2018 r. o 27,6%, ale w porównaniu z 2010 r. zmniejszyły się o 6,5%. W odniesieniu do średnich plonów w kraju (35,2 dt/ha) uzyskanych w 2019 r. plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w omawianym roku były o 18,2% wyższe. W 2019 r. roku zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w regionie oszacowano na 1760,7 tys. ton, czyli o 32,2% więcej niż w 2018 r., ale o 3,3% mniej w porównaniu z 2010 r. Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie zachodniopomorskim stanowiły 7,0% zbiorów krajowych.

Powierzchnia uprawy **pszenicy ogółem** w 2019 r. wyniosła 172,8 tys. ha i w porównaniu z 2018 r. zmniejszyła się o 0,4% (w stosunku do 2010 r. zwiększyła się o 3,5%). W omawianym roku plony wyniosły 47,0 dt z 1 ha i osiągnęły poziom o 7,1% wyższy niż średnie plony tej uprawy w kraju (43,9 dt/ha). W porównaniu z plonami uzyskanymi w 2018 r. zwiększyły się one o 26,3%, ale w odniesieniu do 2010 r. zmniejszyły się o 13,6%. Zbiory pszenicy ogółem w województwie w omawianym roku oszacowano na 811,9 tys. ton i były one wyższe o 26,0% od uzyskanych w 2018 r., ale 10,6% niższe od notowanych w 2010 r. Zbiory pszenicy ogółem w województwie zachodniopomorskim stanowiły 7,4% zbiorów krajowych.

Powierzchnia uprawy **żyta** w 2019 r. wyniosła 73,2 tys. ha zwiększyła się zarówno w porównaniu z poprzednim rokiem, jak i do 2010 r. odpowiednio o 12,2% i o 5,3%. W omawianym roku plony wyniosły 36,5 dt z 1 ha i osiągnęły poziom o 34,2% wyższy niż średnie plony tej uprawy w kraju. W porównaniu z plonami uzyskanymi w 2018 r., zwiększyły się one o 17,7% oraz w odniesieniu do 2010 r. – o 8,6%. Zbiory żyta w województwie w omawianym roku oszacowano na 266,9 tys. ton i były one wyższe o 32,2% od uzyskanych w 2018 r. i o 14,3% od notowanych w 2010 r. Zbiory żyta w województwie zachodniopomorskim stanowiły 10,8% zbiorów krajowych.

Powierzchnia uprawy **jęczmienia ogółem** w 2019 r. wynosiła 56,5 tys. ha i w porównaniu z 2018 r. i 2010 r. zmniejszyła się odpowiednio o 7,0% i o 6,6%. W omawianym roku plony wyniosły 40,3 dt z 1 ha i osiągnęły poziom o 16,5% wyższy niż średnie plony tej uprawy w kraju. W porównaniu z plonami uzyskanymi w 2018 r. zwiększyły się one o 34,3%, ale w odniesieniu do 2010 r. zmniejszyły się o 5,4%. Zbiory jęczmienia ogółem w województwie w omawianym roku oszacowano na 228,0 tys. ton i były one wyższe o 24,8% od uzyskanych w 2018 r., ale o 11,5% niższe od notowanych w 2010 r. Zbiory jęczmienia ogółem w województwie zachodniopomorskim stanowiły 6,8% zbiorów krajowych.

Powierzchnia uprawy **pszenżyta ogółem** w 2019 r. wynosiła 79,7 tys. ha i w porównaniu z 2018 r. oraz z 2010 r. zwiększyła się odpowiednio o 33,4% i 37,2%. W omawianym roku plony wyniosły 41,4 dt z 1 ha i osiągnęły poziom o 18,6% wyższy niż średnie plony tej uprawy w kraju. W porównaniu z plonami uzyskanymi w 2018 r. zwiększyły się one o 26,6% i w odniesieniu do 2010 r. – o 0,7%. Zbiory pszenżyta w województwie w omawianym roku oszacowano na 329,6 tys. ton i były one wyższe zarówno w porównaniu z rokiem ubiegłym, jak i dziewięć lat temu, odpowiednio o 68,6% i 38,1%. Zbiory pszenżyta ogółem w województwie zachodniopomorskim stanowiły 7,2% zbiorów krajowych.

W 2019 r. powierzchnia uprawy **owsa** wyniosła 25,4 tys. ha i zmniejszyła się zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim o 23,4%, jak i w stosunku do 2010 r. – o 35,8%. W omawianym roku plony tej uprawy wyniosły 29,5 dt z 1 ha i w porównaniu z plonami uzyskanymi rok wcześniej zwiększyły się o 38,5%, ale w odniesieniu do 2010 r. zmniejszyły się o 12,7%. Zbiory owsa w województwie zachodniopomorskim w omawianym okresie oszacowano na 74,8 tys. t i były one wyższe o 6,0% od uzyskanych w 2018 r., ale niższe o 44,1% od notowanych w 2010 r. Zbiory owsa w województwie zachodniopomorskim stanowiły 6,1% zbiorów krajowych.

Powierzchnia uprawy **rzepaku i rzepiku ogółem** w 2019 r. wynosiła 70,2 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i dziewięć lat temu zmniejszyła się odpowiednio o 12,3%, i o 39,8%. W omawianym roku plony wyniosły 27,4 dt z ha i osiągnęły poziom o 1,1% wyższy niż średnie plony tej uprawy w kraju. W porównaniu z plonami uzyskanymi rok wcześniej, jak i w 2010 r. zwiększyły się odpowiednio o 24,5%, i 6,6%. Zbiory rzepaku i rzepiku w województwie w omawianym roku oszacowano na 192,2 tys. ton i były o 9,4% wyższe od uzyskanych w 2018 r., ale o 35,9% niższe od notowanych w 2010 r. Niższa produkcja rzepaku i rzepiku ogółem była wynikiem mniejszej powierzchni uprawy, przy wyższym plonowaniu tej rośliny. Zbiory rzepaku i rzepiku ogółem w województwie zachodniopomorskim stanowiły 8,1% zbiorów krajowych.

Uprawa **ziemniaków** w 2019 r. była prowadzona na obszarze 11,3 tys. ha, czyli o 27,8% mniejszym niż rok wcześniej i o 26,8% mniejszym niż w 2010 r. W omawianym roku z 1 ha zebrano 240,0 dt ziemniaków, czyli mniej o 8,1% niż w poprzednim roku. Uzyskane w województwie zachodniopomorskim plony były o 12,1% wyższe niż średnie plony tej uprawy w Polsce. Produkcja ziemniaków w regionie w 2019 r. wyniosła 270,6 tys. ton i była o 33,6% niższa niż w 2018 r. Niższa produkcja ziemniaków była wynikiem zarówno zmniejszonej powierzchni uprawy, jak i wydajności z jednostki powierzchni. Zbiory ziemniaków w województwie zachodniopomorskim stanowiły 4,1% zbiorów krajowych.

Powierzchnia uprawy **buraków cukrowych** w 2019 r. wyniosła 15,4 tys. ha i była większa o 9,6% niż w roku poprzednim oraz o 27,5% niż dziewięć lat temu. Plony tej uprawy osiągnęły poziom 582,0 dt z ha i zwiększyły się w stosunku do uzyskanych w 2018 r. o 9,4% i w porównaniu z 2010 r. o 26,8%. Uzyskane plony w porównaniu ze średnimi w kraju były o 1,2% wyższe. Zbiory buraków cukrowych w województwie w 2019 r. oszacowano na 898,7 tys. ton i były one wyższe o 19,9% od uzyskanych w 2019 r. i o 61,7% od uzyskanych dziewięć lat temu. Wyższą produkcję buraków cukrowych uzyskano w wyniku zwiększenia powierzchni uprawy, jak i wyższego plonowania. Zbiory buraków cukrowych w województwie zachodniopomorskim stanowiły 6,5% zbiorów krajowych.

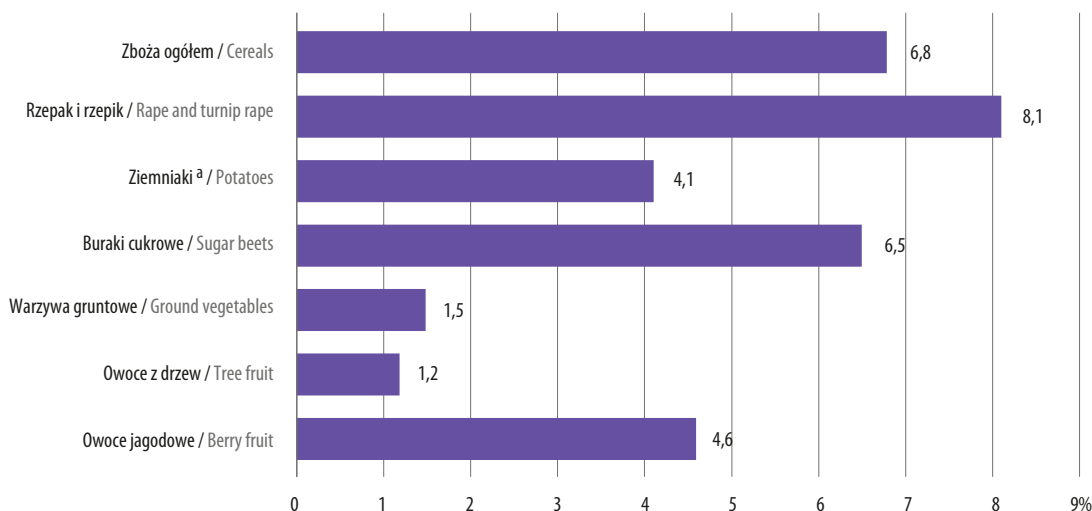
Tablica 36. **Plony wybranych ziemiopłodów rolnych^a**
Table 36. **Yields of selected agricultural crops^a**

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt				
Zboża ogółem Cereals in total	43,7	47,6	32,5	41,2	36,7
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals including cereal mixed	44,5	48,8	32,6	41,6	35,2
w tym: of which:					
pszenica wheat	54,4	57,5	37,2	47,0	43,9
żyto rye	33,6	40,7	31,0	36,5	27,2
jęczmień barley	42,6	45,5	30,0	40,3	34,6
owies oat	33,8	33,6	21,3	29,5	24,9
pszenżyto triticale	41,1	42,9	32,7	41,4	34,9
kukurydza maize	51,9	51,5	50,4	47,4	56,2
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	25,7	30,1	22,0	27,4	27,1
Ziemniaki Potatoes	232,0	306,0	261,0	240,0	214,0
Buraki cukrowe Sugar beets	459,0	578,0	565,0	582,0	575,0

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 11 na str. 105.
^a See general notes, item 11 on page 108.

Wykres 57.
Chart 57.

Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich w 2019 r.
Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2019

^a Łącznie z powierzchnią i produkcją w ogrodach przydomowych.

^a Including area and production in backyard gardens.

Pogłowie **bydła** w województwie zachodniopomorskim według stanu w dniu 1 czerwca 2019 r. liczyło 107,5 tys. sztuk, co stanowiło 1,7% ogólnego pogłowia w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim liczebność stada spadła o 2,9% (w Polsce nastąpił wzrost o 2,5%). Zmniejszenie liczebności stada bydła ogółem w skali roku wynikało głównie ze spadku pogłowia w grupie młodego bydła w wieku 1–2 lata (o 6,8%) oraz w grupie cieląt w wieku poniżej 1 roku (o 5,0%). Stado podstawowe krów liczyło 42,2 tys. sztuk, i w porównaniu ze stanem w czerwcu 2018 r. było nieznacznie większe, tj. o 0,6 tys. sztuk (o 1,5%). Udział stada krów w pogłowie bydła kształtował się na poziomie 39,2% (w kraju – 38,7%). W pogłowie krów nieznacznie dominowały krowy mleczne, które stanowiły 55,2% stada (w kraju – 90,3%). Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w czerwcu 2019 r. wynosiła 12,6 sztuk, w tym 4,9 sztuk krów (wobec 13,4 i 5,0 sztuk w czerwcu 2018 r.). W kraju na 100 ha użytków rolnych przypadło 43,3 szt. bydła ogółem, w tym 16,8 szt. krów. W gospodarstwach indywidualnych utrzymywano 82,1 tys. sztuk bydła, tj. 76,4% pogłowia w województwie, w tym 31,9 tys. sztuk krów, tj. 75,7% stada krów w województwie.

Według danych z czerwca 2019 r., **pogłowie trzody chlewnej** w województwie ukształtowało się na poziomie 251,5 tys. sztuk (w tym 23,9 tys. szt., tj. 9,5%, stanowiły lochy). Udział regionu w ogólnokrajowym pogłowie świń wyniósł 2,3%. W odniesieniu do stanu w czerwcu 2018 r. wielkość stada trzody chlewnej spadła o 17,3% (w Polsce nastąpił spadek o 8,8%). Najwyższy spadek odnotowano w grupie warchlaków (o 32,0%). Stado loch na chów, którego wielkość określa możliwości reprodukcyjne stada, spadło do poziomu 23,9 tys. szt., tj. o 15,1% w porównaniu z czerwcem 2018 r., w tym liczebność stada loch prośnych spadła o 1,4 tys. szt. (o 7,9%), do poziomu 16,9 tys. szt. Obsada trzody chlewnej w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych wynosiła 29,4 szt. (przed rokiem 36,9 szt.), w tym loch – 2,8 szt. (w 2018 r. – 3,4 szt.). W kraju obsada świń na 100 ha użytków rolnych ogółem, w tym loch wynosiła odpowiednio: 73,4 szt. i 5,1 szt. W strukturze stada trzody chlewnej największą grupę stanowiły prosięta (35,5%). Kolejną pod względem wielkości była grupa trzody chlewnej na ubój o wadze 50 kg i więcej (31,6%). Najmniejszą grupę stanowiły świnię na chów o wadze 50 kg i więcej (9,6%). W porównaniu ze strukturą pogłowia trzody zarejestrowaną w czerwcu 2018 r. zwiększył się udział prosiąt (o 3,6 p. proc.), trzody chlewnej na ubój (o 1,1 p. proc.) oraz nieznacznie trzody chlewnej na chów (o 0,3 p. proc.). Zmniejszył się natomiast udział prosiąt (o 5,0 p. proc.). W gospodarstwach indywidualnych, które utrzymywały 35,1% stanu pogłowia trzody chlewnej w województwie, było 88,3 tys. sztuk, co oznacza roczny spadek o 28,1%.

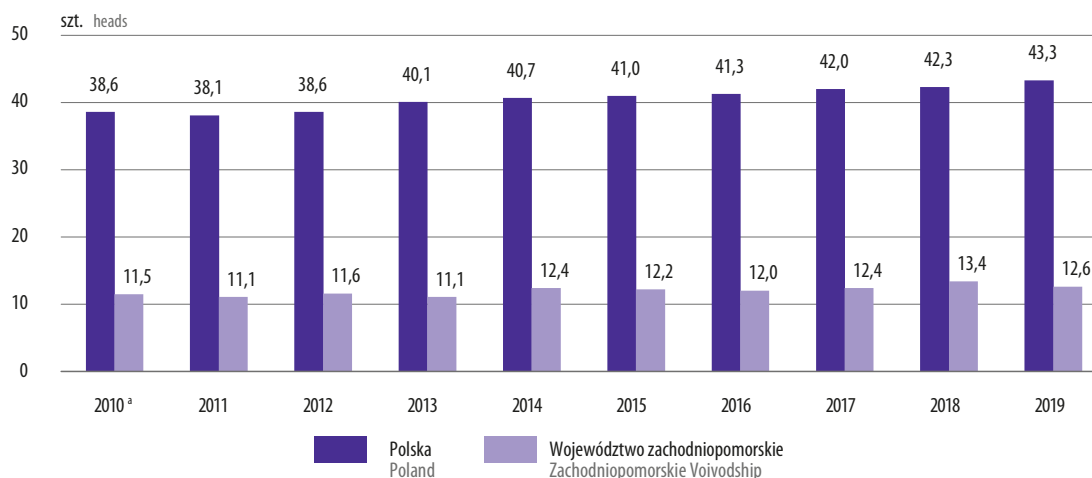
Pogłowie **owiec** w czerwcu 2019 r. wynosiło 7,6 tys. sztuk i było o 2,5 tys. sztuk, tj. o 47,7% większe niż przed rokiem (w Polsce odnotowano spadek o 1,3%). W strukturze pogłowia owiec dominowały maciorki, których udział wyniósł 57,4%. Pogłowie maciorek wzrosło w porównaniu z poprzednim rokiem o 132,1%. W gospodarstwach indywidualnych utrzymywano zdecydowaną większość owiec (78,2%). Stado owiec

zwiększyło się tam o 71,8% w porównaniu z 2018 r., a maciorek o 43,7%. Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych w czerwcu 2019 r. wynosiła 0,9 sztuki (wobec 0,6 sztuk w 2018 r.).

Pogłowie **drobiu ogółem** (w wieku powyżej 2 tygodni) w czerwcu 2019 r. wynosiło 12316,1 tys. szt. i było mniejsze niż przed rokiem o 383,4 tys. sztuk (o 3,0%). Obsada drobiu ogółem na 100 ha użytków rolnych wynosiła 1438,7 sztuk (wobec 1539,4 sztuk w czerwcu 2018 r.), w kraju – 1432,1 szt. Pod względem pogłowia drobiu (wg stanu w czerwcu) województwo zachodniopomorskie zajmowało 6. lokatę (udział w kraju – 5,9%).

Wykres 58. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych Stan w dniu 1 czerwca

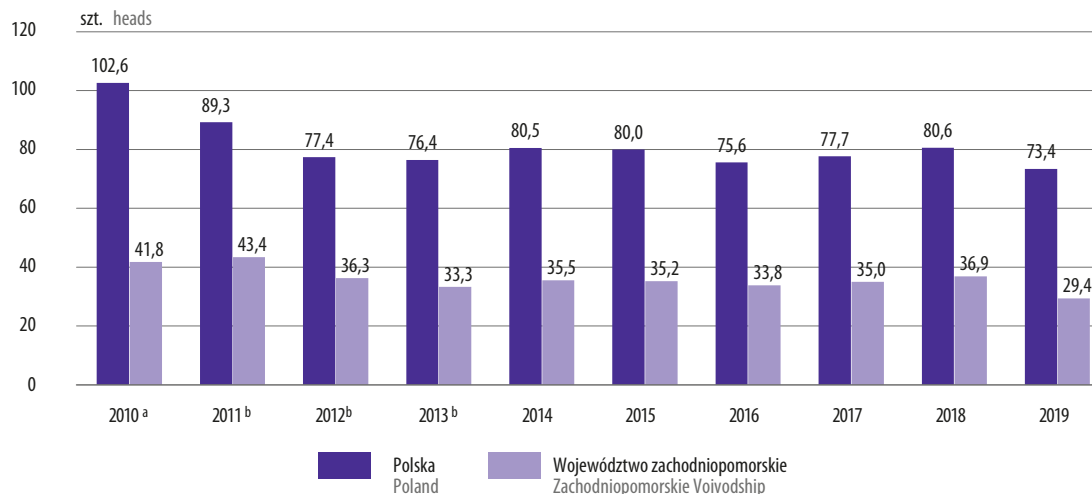
Chart 58. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca.
a Data of the Agricultural Census as of 30 June.

Wykres 59. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych Stan w dniu 1 czerwca

Chart 59. Pigs density per 100 ha of agricultural land
As of 1st June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Stan w końcu lipca.
a Data of the Agricultural Census as of 30 June. b As of the end of July.

W 2019 r. skupiono 929,7 tys. ton ziarna **zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych** (łącznie z mieszkankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowiło 11,6% skupu ogólnokrajowego. W odniesieniu do roku poprzedniego skup był niższy o 4,2%, a w porównaniu z 2010 r. – mniejszy o 8,8% (w kraju zanotowano odpowiednio spadek o 6,9% i o 2,9%). W omawianym roku w regionie skupiono 432,6 tys. ton pszenicy (8,7% skupu krajowego), tj. o 17,8% mniej niż w poprzednim roku (w kraju o 10,2% mniej) i o 31,6% mniej niż w 2010 r. (w Polsce o 3,1% mniej). Skup żyta wyniósł 190,0 tys. ton, co stanowiło 22,1% skupu krajowego. W województwie skupiono o 32,4% więcej żyta niż w 2018 r. i o 34,0% więcej niż w 2010 r. (w kraju więcej niż w 2018 r. o 6,6%, natomiast mniej niż w 2010 r. o 8,2%).

Skup **ziemniaków** w 2019 r. ukształtował się na poziomie 143,8 tys. ton, co stanowiło 9,2% ogólnego skupu w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim w województwie skupiono o 6,8% więcej ziemniaków i w stosunku do 2010 r. odnotowano również wzrost wielkości skupu o 24,7%. W kraju skupiono o 9,7% ziemniaków mniej niż w 2018 r. i o 36,3% więcej w stosunku do 2010 r.

W 2019 r. skupiono 878,7 tys. ton **buraków cukrowych** (6,1% skupu krajowego), tj. o 17,2% więcej niż w poprzednim roku i o 76,2% więcej niż dziewięć lat temu. Dla Polski było to odpowiednio o 2,7% mniej niż w 2018 r., ale o 49,7% więcej niż 2010 r.

Skup **żywca rzeźnego ogółem** (bydła, trzody chlewnej, owiec, koni i drobiu) w 2019 r. wyniósł 232,4 tys. ton w wadze żywej (w stosunku do 2018 r. i 2010 r. więcej o odpowiednio: 0,9% i 15,8%), co stanowiło 3,7% skupu krajowego. W stosunku do poprzedniego roku w Polsce skupiono o 3,4% mniej, ale o 40,1% więcej niż dziewięć lat wcześniej.

W omawianym roku skupiono 174,2 tys. ton **żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami**, co stanowiło 3,8% skupu krajowego (tj. o 1,0% więcej niż w 2018 r. i o 20,7% więcej niż w 2010 r.). W skali kraju zaobserwowano spadek w odniesieniu do poprzedniego roku o 3,1%, ale wzrost w porównaniu z 2010 r. o 44,2%.

Skup **żywca wieprzowego** (w wadze żywej) wyniósł w minionym roku 32,5 tys. ton (1,5% skupu krajowego), tj. o 15,6% mniej niż w roku poprzednim i o 54,1% mniej niż dziewięć lat wcześniej. W kraju skupiono mniej o 9,3% niż w roku poprzednim, ale o 8,3% więcej w odniesieniu do 2010 r. Skup **żywca wołowego** ukształtował się na poziomie 7,6 tys. ton (0,9% skupu krajowego) i był mniejszy niż przed rokiem i w odniesieniu do 2010 r., odpowiednio o 11,7% i 24,2%. W Polsce spadł o 11,5% w stosunku do 2018 r., ale wzrósł o 30,4% w porównaniu z 2010 r. **Żywca drobiowego** skupiono 192,3 tys. ton, czyli o 5,0% więcej niż w roku poprzednim i o 60,6% więcej w porównaniu z 2010 r. Stanowiło to 5,9% skupu krajowego, który w odniesieniu do 2018 r. wzrósł o 3,5%, a do 2010 r. – o 79,8%.

W 2019 r. skup **mleka krowiego** wyniósł 133,5 mln litrów (co stanowiło 1,1% ogółu mleka skupionego w kraju) i był na wyższym (o 7,0%) poziomie w porównaniu z 2018 r., ale niższym o 9,9% niż dziewięć lat wcześniej (w skali kraju zanotowano wzrost odpowiednio o 1,8% i o 35,0%).

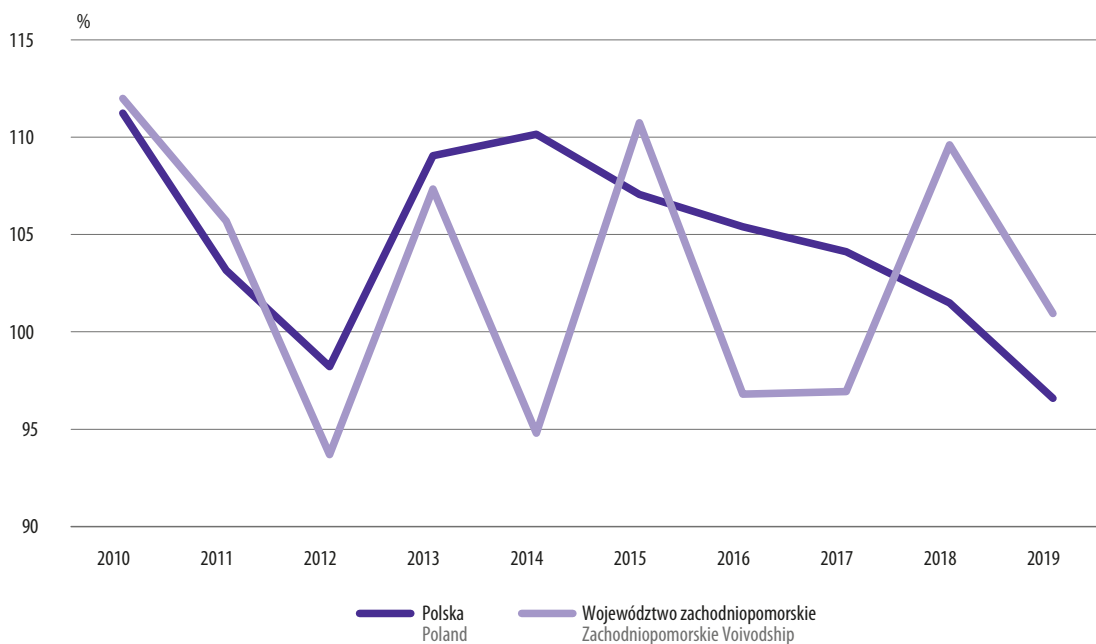
Wykres 60.

Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)**Rok poprzedni=100**

Chart 60.

Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight)

Previous year=100

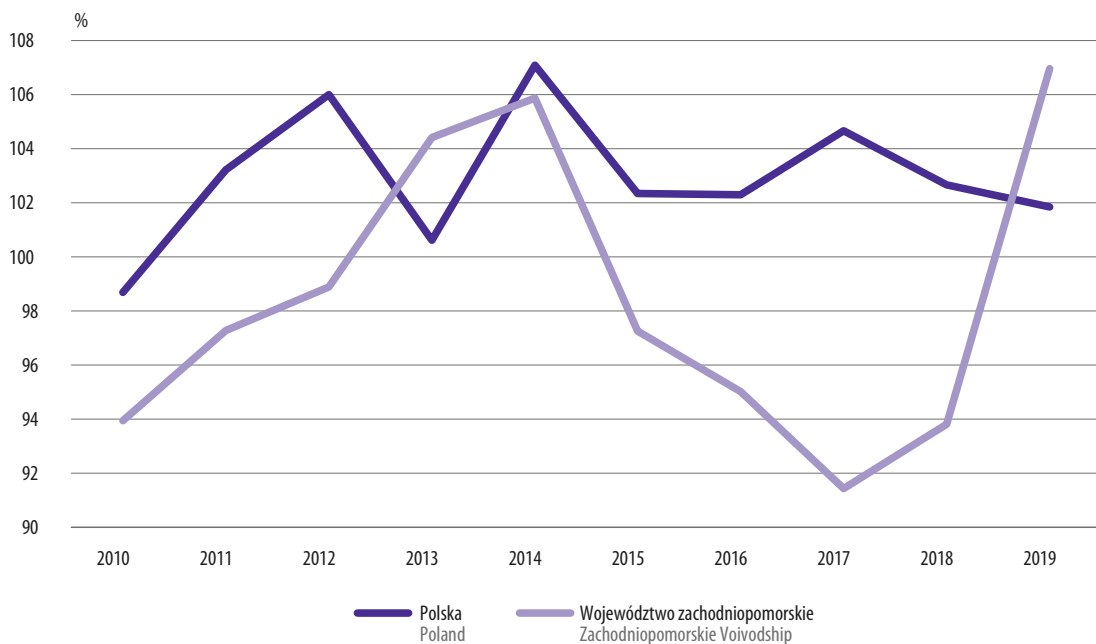
Wykres 61.

Dynamika skupu mleka**Rok poprzedni=100**

Chart 61.

Indices of procurement of cows' milk

Previous year=100

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

Średnia cena skupu **pszenicy** w województwie w 2019 r. wyniosła 72,90 zł za 1 dt (w kraju – 72,26 zł) i była o 0,9% wyższa niż przed rokiem i o 24,9% wyższa niż w 2010 r. Na targowiskach za 1 dt pszenicy płacono 113,25 zł (w kraju – 91,63 zł), tj. o 6,0% więcej niż w roku poprzednim i o 74,7% więcej niż dziewięć lat wcześniej.

W analizowanym roku cena **żyta** w skupie ukształtowała się na poziomie 62,88 zł za dt (w kraju – 60,38 zł), tj. o 0,1% wyższym w porównaniu z zanotowanym w 2018 r. i o 45,0% wyższym niż w 2010 r.

W 2019 r. **cena ziemniaków jadalnych** w skupie wyniosła 91,43 zł za dt (w kraju – 85,54 zł), tj. o 85,1% więcej niż przed rokiem i o 35,3% więcej niż w 2010 r. W obrocie targowiskowym (bez ziemniaków wczesnych) za ziemniaki płacono 196,87 zł za dt (w Polsce – 189,17 zł), tj. więcej niż w 2018 r. i w 2010 r. odpowiednio o 69,5% i o 93,8%.

W województwie zachodniopomorskim w omawianym roku cena skupu 1 kg **żywca wołowego** wyniosła 6,53 zł (w kraju – 6,33 zł), co oznaczało spadek o 13,5% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku, a w odniesieniu do 2010 r. – wzrost o 40,5%.

Cena **żywca wieprzowego** w skupie osiągnęła wartość 5,41 zł za kg (w kraju – 5,39 zł), tj. o 20,0% wyższą niż w 2018 r. i o 38,3% wyższą niż dziewięć lat wcześniej.

W 2019 r. **relacja cen skupu żywca wieprzowego do targowiskowych cen jęczmienia** ukształtowała się na poziomie 5,7 (wobec 8,2 w 2010 r.), a w kraju relacja ta wyniosła 6,2 (wobec 6,7 w 2010 r.).

W 2019 r. cena skupu **drobiu rzeźnego** osiągnęła poziom 3,56 zł za kg (w kraju – 3,90 zł) i była o 0,3% wyższa w porównaniu z zanotowaną w poprzednim roku i o 7,8% wyższa niż w 2010 r.

Za 1 litr **mleka** w omawianym roku płacono 1,32 zł (w kraju – średnio 1,35 zł), tj. o 1,6% mniej niż przed rokiem, ale o 19,8% więcej niż dziewięć lat wcześniej.

W województwie zachodniopomorskim w 2018 r., w odniesieniu do 2017 r., nastąpił nieznaczny wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zadecydowała niższa wartość produkcji roślinnej, ale wyższa produkcji zwierzęcej. W przypadku produkcji końcowej również nastąpiło zwiększenie produkcji ogółem, przy obniżeniu produkcji roślinnej, ale zwiększeniu produkcji zwierzęcej. W produkcji towarowej natomiast odnotowano spadek produkcji ogółem przy zmniejszonej produkcji roślinnej, ale zwiększonej zwierzęcej.

W porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano wzrost produkcji globalnej o 0,1%, o czym zadecydowała o 8,5% niższa niż w 2017 r. produkcja roślinna, ale o 16,0% wyższa produkcja zwierzęca. W 2018 r. udział województwa zachodniopomorskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 3,1% i w przypadku produkcji roślinnej ukształtował się na poziomie 4,0%, a zwierzęcej – 2,3%. W 2018 r. w strukturze produkcji globalnej przeważała produkcja roślinna, której udział wyniósł 59,2%. W kraju przeważała produkcja zwierzęca, której udział w produkcji globalnej wyniósł 54,1%.

Dominujący wpływ na zdolność produkcyjną rolnictwa w województwie zachodniopomorskim miały gospodarstwa indywidualne, które wytworzyły 64,1% globalnej produkcji.

Podobne kierunki zmian w skali roku notowano w produkcji końcowej, tj. nastąpiło zwiększenie produkcji ogółem, przy spadku produkcji roślinnej, ale wzroście produkcji zwierzęcej. Z wartości końcowej produkcji rolniczej w województwie zachodniopomorskim w 2018 r. produkcja roślinna stanowiła 52,4%, natomiast zwierzęca – 47,6%. Wartość produkcji końcowej w 2018 r., w porównaniu z 2017 r., była o 1,5% wyższa, na co wpłynął spadek produkcji roślinnej o 7,8%, ale wzrost produkcji zwierzęcej o 14,2%.

W 2018 r. w towarowej produkcji rolniczej nastąpił spadek produkcji ogółem (o 6,6%), przy obniżeniu wartości produkcji roślinnej o 16,4% i zwiększeniu produkcji zwierzęcej o 6,4%.

Przemysł Industry

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) była wyższa niż przed rokiem. Wzrost zanotowano także w przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2019 r. w województwie zachodniopomorskim wyniosła 42999,9 mln zł (w cenach bieżących) i była wyższa o 4,2% (w cenach stałych) w odniesieniu do zanotowanej w 2018 r. W skali kraju w analizowanym okresie produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) zwiększyła się odpowiednio o 4,0% i 21,0%.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

Tablica 37.
Table 37.

Przemysł Industry

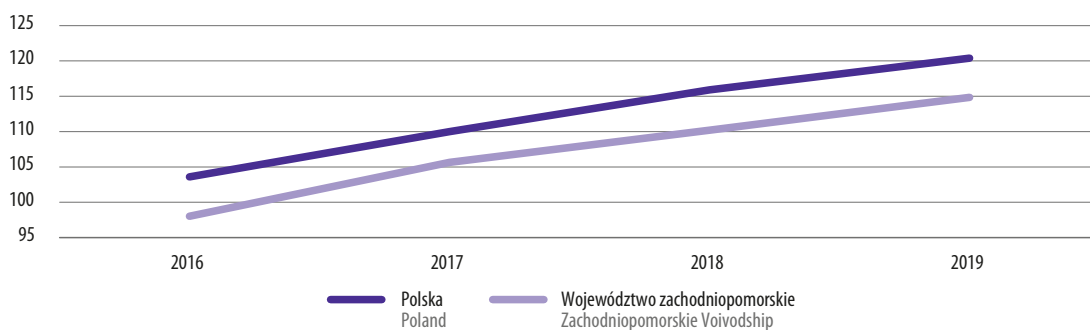
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): Sold production of industry (current prices):				
w mln zł in million PLN	24974,1	37174,7	40972,2	42999,9
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	12,9	15,7	14,0	13,9
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	90,0	95,2	93,9	93,6
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	78,7	85,7	95,6	96,1

Wykres 62.

Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe) 2015=100

Chart 62.

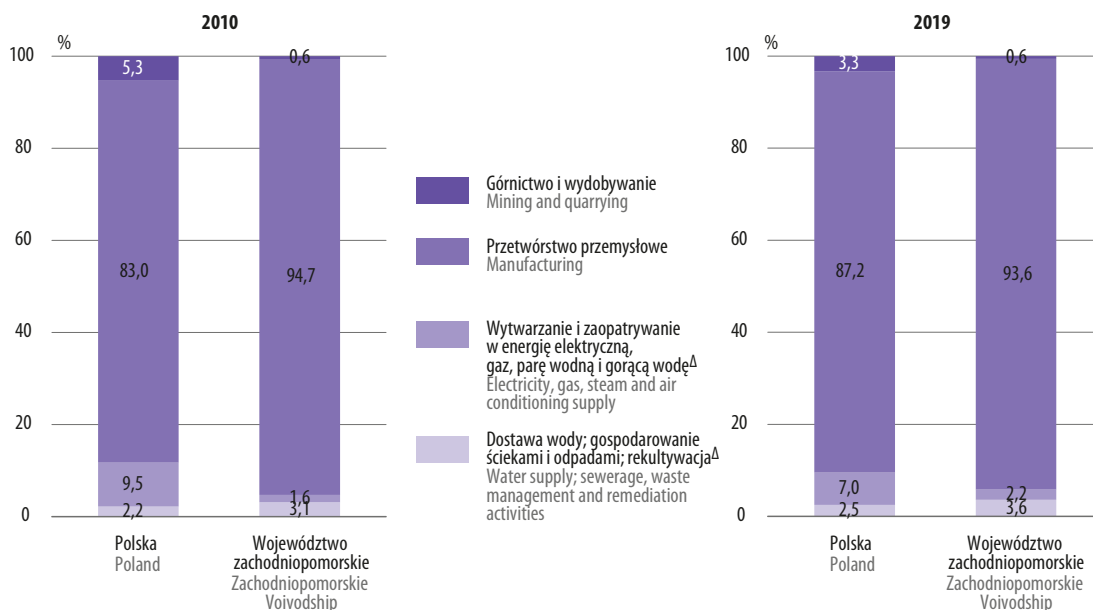
Indices of sold production of industry (constant prices)
2015=100

Największy wkład w produkcję sprzedaną przemysłu miały przedsiębiorstwa przemysłowe. W 2019 r. ich udział w ogólnej wartości sprzedanej produkcji w sektorze przedsiębiorstw wyniósł 93,6%. W porównaniu z 2018 r. w przetwórstwie przemysłowym zanotowano wzrost o 4,0%, w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – o 11,2%, wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 0,8%. Udział województwa zachodniopomorskiego w wartości produkcji sprzedanej wyrobów wyniósł 2,6%.

Wykres 63.
Chart 63.

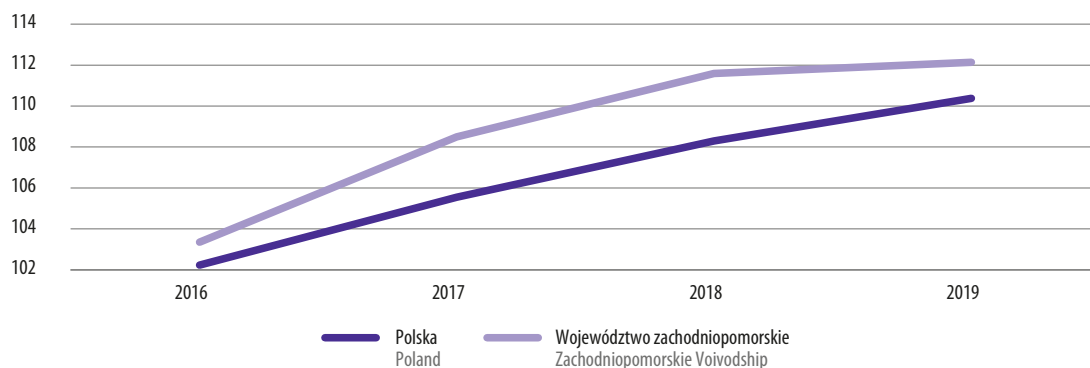
Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)
Sold production of industry by PKD sections (current prices)

W 2019 r. odnotowano także wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w odniesieniu do roku poprzedniego (o 1,8%), a w kraju – o 2,6%. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w sektorze przedsiębiorstw ukształtowało się na poziomie 192,0 tys. osób. W stosunku do roku poprzedniego największy wzrost zatrudnienia wystąpił w sekcjach: administrowanie i działalność wspierająca (o 18,2%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 13,8%), zakwaterowanie i gastronomia (o 9,5%), informacja i komunikacja (o 6,9%), oraz transport i gospodarka magazynowa (o 5,2%). Spadek natomiast zanotowano w handlu, naprawie pojazdów samochodowych (o 1,5%) oraz w przetwórstwie przemysłowym (o 0,7%).

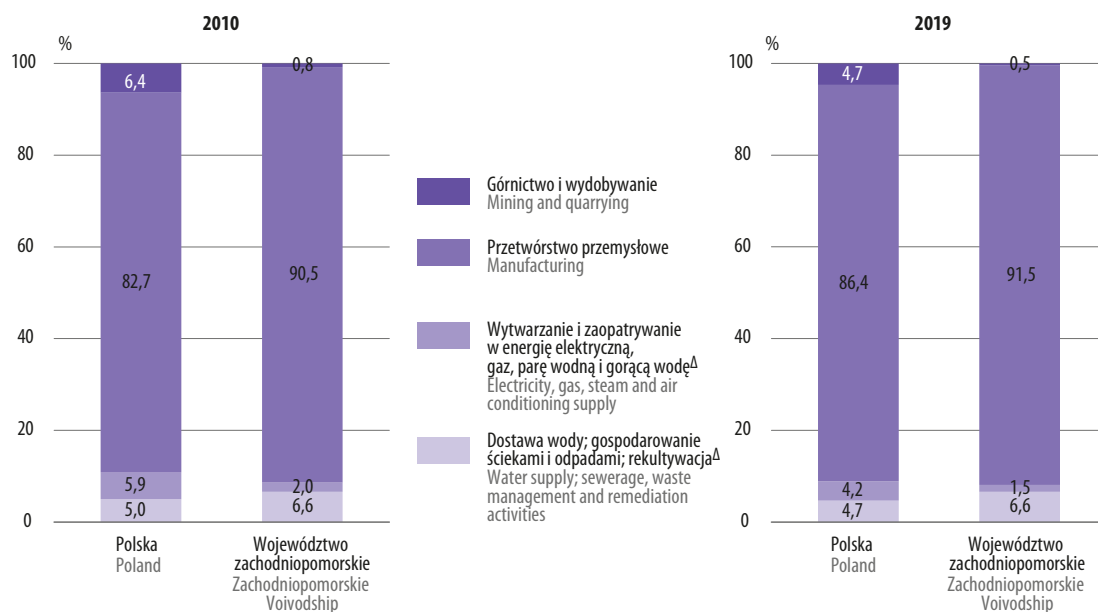
Wykres 64. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle 2015=100

Chart 64. Indices of average employment in industry 2015=100

Wykres 65. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD

Chart 65. Average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, w 2019 r. w województwie zachodniopomorskim wyniosła 447,5 tys. zł (w cenach bieżących) i była wyższa (w cenach stałych) o 3,7% niż przed rokiem. W kraju w 2019 r. wydajność pracy w przemyśle była o 2,1% wyższa niż w 2018 r.

Budownictwo Construction

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w stosunku do roku poprzedniego. Wzrosło także przeciętne zatrudnienie w budownictwie.

W 2019 r. wartość produkcji sprzedanej budownictwa w cenach bieżących wyniosła 6067,8 mln zł, czyli o 6,5% więcej niż przed rokiem (wobec wzrostu w 2018 r. o 26,4% w skali roku). W Polsce natomiast wzrost wartości sprzedanej budownictwa w 2019 r. był wyższy niż w województwie i wyniósł 10,6%, podczas gdy w 2018 r. wzrósł o 25,2%. Udział produkcji sprzedanej budownictwa województwa zachodniopomorskiego w produkcji krajowej w 2019 r. wyniósł 2,3%, czyli o 0,1 p. proc. mniej niż w 2018 r. Z powyższymi wynikami województwo uplasowało się na 12. miejscu wśród województw pod względem wartości produkcji sprzedanej budownictwa i na 13. pod względem dynamiki tego wskaźnika.

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Tablica 38.
Table 38.

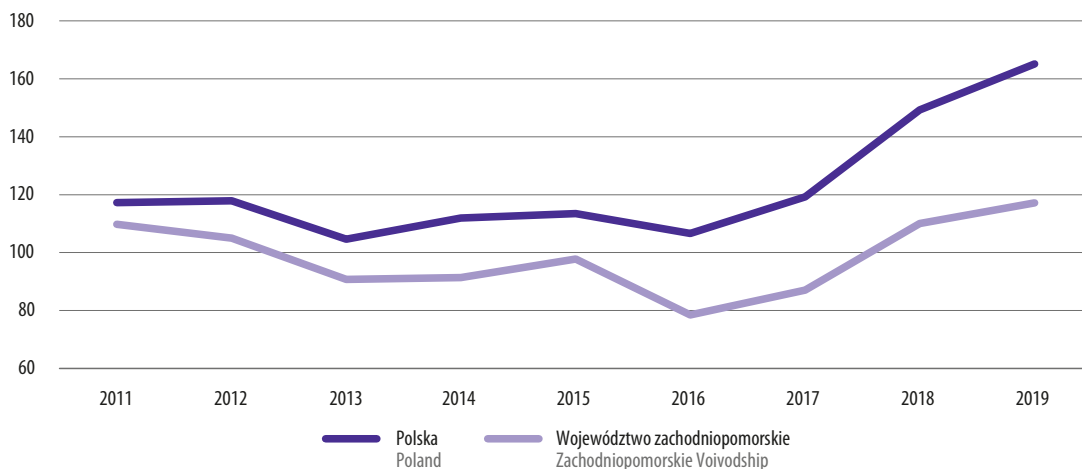
Budownictwo Construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące): Sold production of construction (current prices):				
w mln zł in million PLN	5178,9	5063,3	5697,9	6067,8
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	3,2	2,8	2,4	2,3
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	69,7	72,7	55,0	54,3
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	14,8	11,5	11,7	12,0

Wykres 66.

Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) 2010=100

Chart 66.
Indices of sold production of construction (current prices)
2010=100

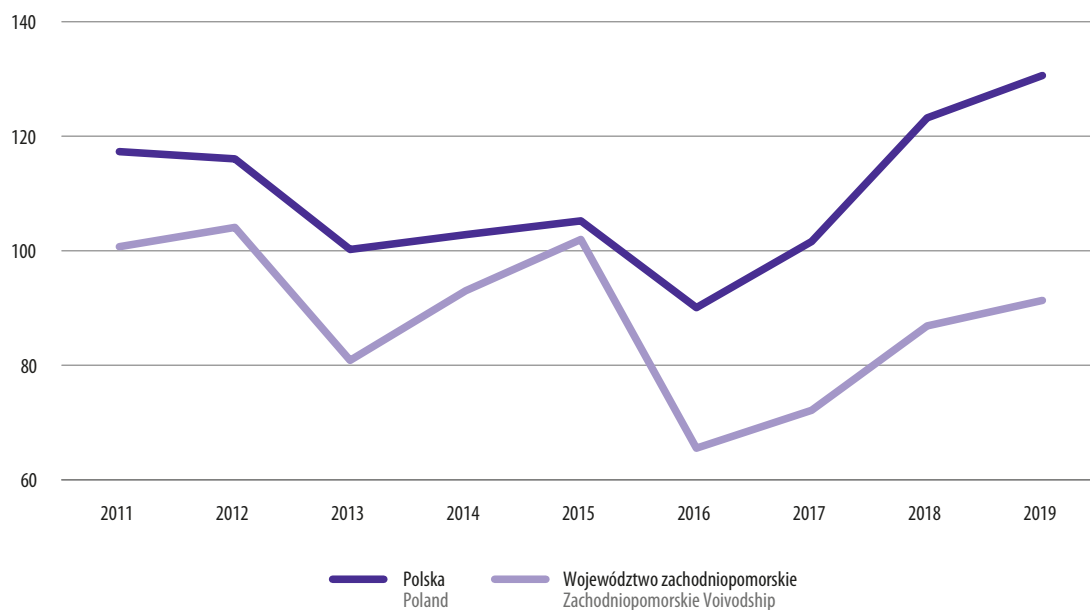

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

W 2019 r. wartość produkcji budowlano-montażowej w województwie zachodniopomorskim wyniosła 3295,2 mln zł i była o 5,1% wyższa niż rok wcześniej (w 2018 r. było to 20,4%). W kraju natomiast odnotowano w 2019 r. wobec roku poprzedniego wzrost o 6,0%, a w 2018 r. – o 21,3%. Udział produkcji budowlano-montażowej w przychodach ogółem osiągniętych przez województwo wyniósł 54,3%, czyli był o 0,7 p. proc. mniejszy niż przed rokiem.

Wykres 67. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)
2010=100

Chart 67. Indices of construction and assembly production (current prices)
2010=100

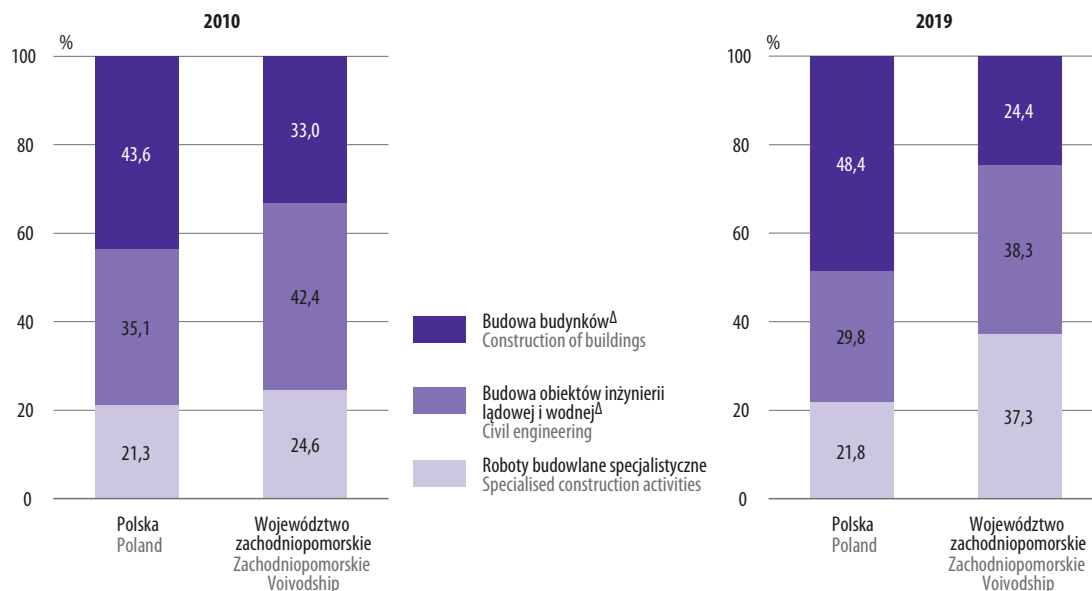

W 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrost produkcji budowlano-montażowej odnotowano jedynie w przypadku przedsiębiorstw zajmujących się specjalistycznymi robotami budowlanymi (o 72,2%). Dział budowy budynków oraz obiektów inżynierii lądowej i wodnej zanotował spadek o odpowiednio: 16,6% i 13,3%.

Największy udział w produkcji budowlano-montażowej w 2019 r. w województwie zachodniopomorskim miały przedsiębiorstwa specjalizujące się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (38,3%). Udział ten był jednak o 8,2 p. proc. mniejszy niż w roku poprzednim i o 8,5 p. proc. większy niż w 2010 r. Przedsiębiorstwa zajmujące się specjalistycznymi robotami budowlanymi w 2019 r. stanowiły 37,3% ogólnej produkcji budowlano-montażowej, czyli o 14,5 p. proc. więcej niż w 2018 r. i o 15,5 p. proc. niż w 2010 r. Najmniejszy udział w ogólnej wartości produkcji montaży-budowlanej w 2019 r. miały przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie budowania budynków (24,4%). Był on mniejszy niż rok wcześniej o 6,4 p. proc. i o 24,0 p. proc. niż w 2010 r.

Wykres 68.
Chart 68.

Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)
Construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)

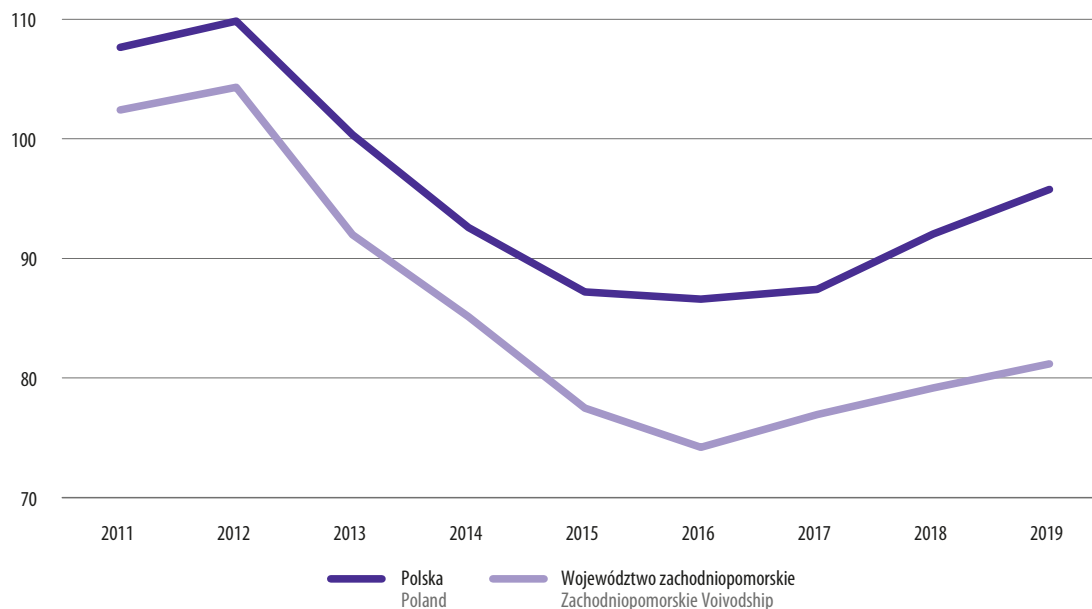
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w Zachodniopomorskiem w 2019 r. wyniosło 12,0 tys. osób i było wyższe niż rok wcześniej o 2,5%. W skali kraju wzrost ten był na poziomie 4,1%. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w województwie zachodniopomorskim w latach 2011–2019 była niższa niż w Polsce.

Wykres 69.

Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie
2010=100

Chart 69.

Indices of average employment in construction
2010=100

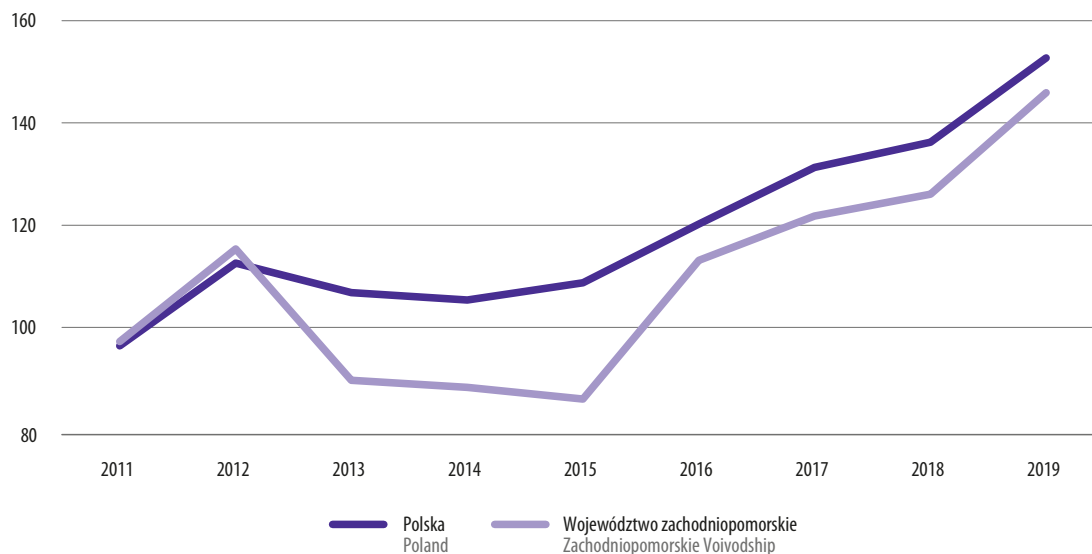

W 2019 r. wydajność pracy w budownictwie na 1 zatrudnionego wyniosła 504,7 tys. zł i wzrosła o 3,9% w odniesieniu do poprzedniego roku.

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim oddano do użytkowania 8950 mieszkań (czyli o 15,7% więcej niż przed rokiem i o 45,9% więcej niż w 2010 r.). W skali kraju w porównaniu z rokiem 2018 r. oddano do użytkowania o 12,1% więcej mieszkań, a do 2010 r. – o 52,7%. Łączna powierzchnia mieszkań oddanych do użytkowania w 2019 r. w województwie wyniosła 671,2 tys. m² i była wyższa niż przed rokiem o 9,9%, a w porównaniu z 2010 r. – o 12,5%. W kraju wzrost ten wyniósł odpowiednio: 10,0% i 27,5%.

Wykres 70. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania 2010=100

Chart 70. Indices of the number of dwellings completed 2010=100

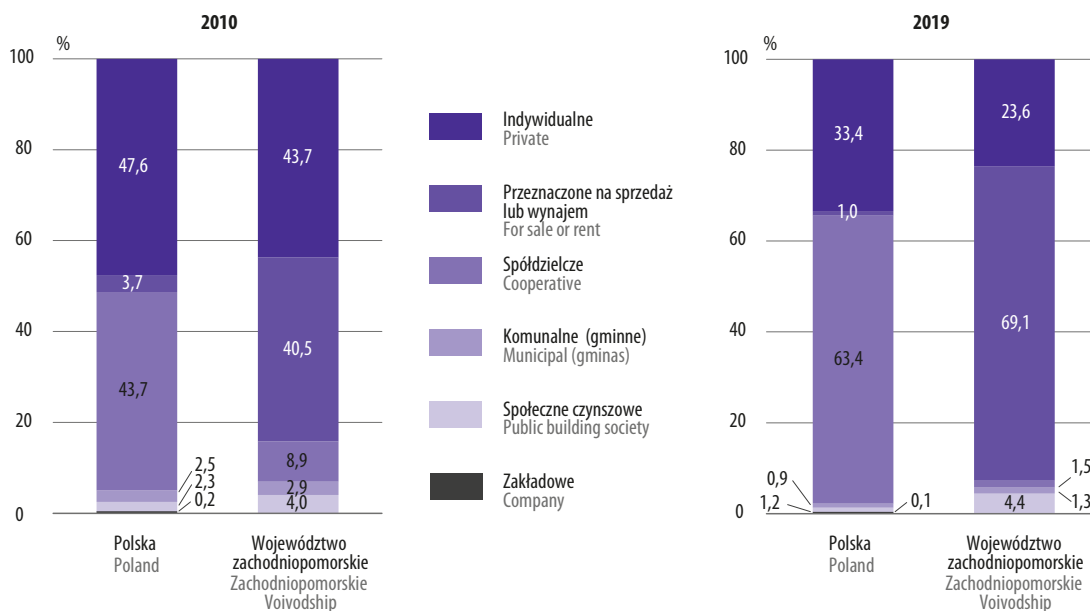
Tablica 39. Budownictwo mieszkaniowe
Table 39. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	3,6	3,1	4,5	5,3	5,4
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	97,2	96,4	78,9	75,0	88,6
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings which received construction permits or which were registered with a construction project per 1000 population	4,6	4,8	7,1	7,2	7,0
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings whose construction started per 1000 population	4,2	3,9	6,0	5,8	6,2

Struktura mieszkań oddanych do użytkowania w podziale według form budownictwa w 2019 r. była podobna jak rok wcześniej. Największy udział miały mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem – w 2019 r. było to 69,1%, a w 2018 r. – 68,4% oraz budownictwo indywidualne (23,6%, wobec 27,0% w 2018 r.). Mieszkania społeczne czynszowe w 2019 r. stanowiły 4,4% wszystkich mieszkań oddanych do użytkowania, czyli o 3,1 p. proc. więcej niż przed rokiem. W 2019 r. udział mieszkań spółdzielczych wyniósł 1,5% i był mniejszy niż w 2018 r. o 0,6 p. proc. Zarówno w 2019 r., jak i w 2018 r. najmniejszy udział w ogólnej liczbie mieszkań oddanych do użytkowania miały mieszkania komunalne, odpowiednio: 1,3% i 0,9%.

Wykres 71.
Chart 71.

Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa
Dwellings completed by construction form

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim przeciętna powierzchnia 1 mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 75,0 m² (była mniejsza niż przed rokiem o 3,9 m², a przed 9 latami – o 22,2 m²). Dla porównania w tym czasie w Polsce przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w 2019 r. wobec 2018 r. zmniejszyła się o 1,7 m², a wobec 2010 r. – o 17,5 m².

Zarówno w województwie, jak i w całej Polsce przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytkowania była większa na wsi niż w mieście. Wartość ta na obszarach miejskich w województwie w 2019 r. wyniosła 64,3 m² i była mniejsza niż w roku poprzednim o 0,7 m², a 9 lat wcześniej – o 18,8 m². Na wsiach natomiast powierzchnia ta w 2019 r. była na poziomie 114,9 m², czyli mniejszym niż w 2018 r. o 8,4 m², a w 2010 r. – o 8,5 m². Przeciętna liczba izb w mieszkaniach oddanych do użytkowania w 2019 r. była jednak mniejsza niż w kraju: w miastach było to 2,8 (wobec 3,2 w kraju), a na wsiach 4,8 (wobec 5,1 w kraju).

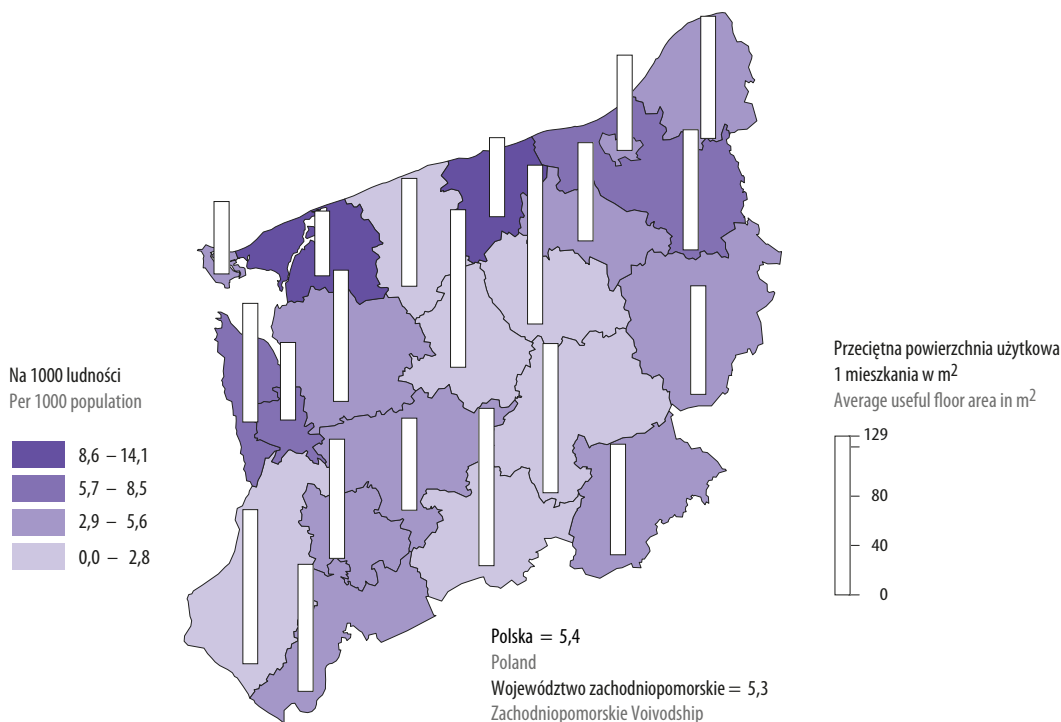
W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim na 1000 ludności przypadało 5,3 mieszkań oddanych do użytkowania (w kraju 5,4), podczas gdy rok wcześniej wskaźnik ten wyniósł 4,5 (w kraju 4,8). Najwyższy wskaźnik odnotowano w powiecie kamieńskim (13,9), kołobrzeskim (13,5) oraz w Szczecinie i powiecie koszalińskim (po 8,0). Rok wcześniej były to powiaty: kołobrzeski (14,9), koszaliński (9,7) oraz Świnoujście (8,0). Najmniej mieszkań na 1000 ludności w 2019 r. przypadało w powiatach: łobeskim (0,6), świdwińskim (0,7) oraz choszczeńskim (0,9), podczas gdy rok wcześniej były to: łobeski (0,9), pyrzycki (1,3) i gryficki (1,5).

Największą przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania w 2019 r. odnotowano w powiatach: świdwińskim (130,1 m²), łobeskim (127,7 m²) oraz choszczeńskim (127,5 m²). W roku poprzednim najwyższym

analizowanym wskaźnikiem odznaczały się powiaty: goleniowski (131,6 m²), gryficki (131,3 m²) i pyrzycki (128,1 m²). Średnio w 2019 r. wśród powiatów mających najmniejsze mieszkania znalazły się: kamieński (52,9 m²), Świnoujście (58,0 m²) i Szczecin (62,0 m²). W 2018 r. były to: powiat kołobrzeski (56,5 m²), Świnoujście (58,0 m²) i Szczecin (64,1 m²).

Mapa 40.
Map 40.

Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r.
Dwellings completed in 2019

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim liczba wydanych pozwoleń na budowę lub dokonanych zgłoszeń z projektem budowlanym wyniosła 12337, co stanowiło 4,6% wszystkich analizowanych pozwoleń i zgłoszeń w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim było to o 0,4% więcej, a z 2010 r. – o 55,8% (w kraju wzrost ten wyniósł odpowiednio: 4,4% i 53,5%). W 2019 r. najczęściej pozwoleń wydano na budowę mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (69,1%) oraz inwestorom indywidualnym (30,3%).

Największy wzrost liczby wydanych pozwoleń na budowę lub dokonanych zgłoszeń z projektem budowlanym w 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano w powiatach: kołobrzeskim (o 138,0%), m. Świnoujście (o 92,3%) oraz gryfińskim (o 44,2%). Największe spadki tej liczby zaobserwowano w powiatach: łobeskim (o 72,3%), świdwińskim (o 49,2%) i szczecineckim (o 41,6%).

W województwie zachodniopomorskim w 2019 r. rozpoczęto budowę 9772 mieszkań, tj. o 5,5% mniej niż rok wcześniej, ale o 36,3% więcej niż w 2010 r. Dla porównania w Polsce w 2019 r. roku rozpoczęto budowę o 6,9% mieszkań więcej niż w 2018 r. i o 50,1% więcej niż w 2010 r. W województwie w 2019 r. największą część stanowiły mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem (62,6%) oraz inwestycje indywidualne (36,0%).

Rynek wewnętrzny

Internal market

Ogólna wartość sprzedaży detalicznej towarów w 2019 r. była niższa niż rok wcześniej o 0,7%. Spadek odnotowano w większości grup. Zwiększenie sprzedaży detalicznej towarów wykazano dla: „pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach” (o 15,3%), „prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach” (10,0%) oraz „pozostałe” (o 7,4%).

Zarówno w kraju, jak i w województwie w 2019 r. wzrosła sprzedaż hurtowa ogółem w porównaniu z poprzednim rokiem.

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

W 2019 r. w województwie zachodniopomorskim odnotowano spadek sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących) w stosunku do roku poprzedniego o 0,7%. W 2018 r. sprzedaż ta natomiast wzrosła o 7,6%. W kraju sprzedaż detaliczna towarów w 2019 r. wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 6,7%, a w roku 2018 r. – o 7,5%.

Tablica 40.
Table 40.

Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)

Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	116,6	106,7	107,6	99,3	106,7
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	99,6	118,1	127,0	93,7	104,6
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	126,8	103,4	106,7	81,9	104,1
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	139,1	105,4	102,0	99,0	105,2
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach Other retail sale in non-specialized stores	135,3	153,6	125,8	115,3	110,3
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	135,6	107,8	94,2	99,5	108,8
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	180,7	102,9	98,5	85,3	16,5
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	86,7	110,2	86,5	88,6	115,1
Prasa, książki, pozostała sprzedaż [w wyspecjalizowanych sklepach] Newspapers, books, other sale in specialized stores	79,0	127,9	104,6	110,0	104,9
Pozostałe Others	86,8	94,2	119,2	107,4	102,3

^a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

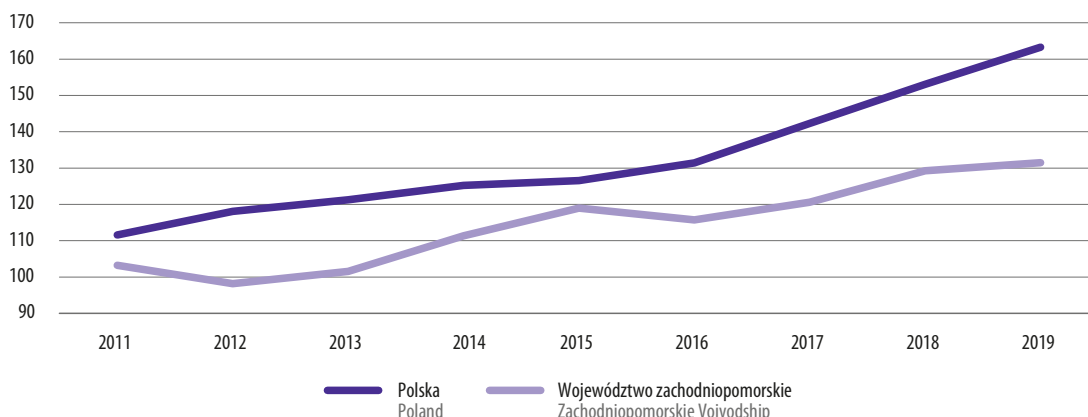
^a Groups of enterprises were created on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included to a specific category by predominating kind of activity and according to its present organizational status. The recorded changes of retail sales index may result, among others, from change both in the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Wykres 72.

Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące) 2010=100

Chart 72.

Indices of retail sales of goods (current prices)
2010=100

Wobec poprzedniego roku w województwie zachodniopomorskim w 2019 r. w większości grup odnotowano spadek sprzedaży detalicznej towarów. Zmniejszenie to wahało się od 0,5% w grupie „farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny” do 18,1% w przypadku grupy „paliwa stałe, ciekłe i gazowe”.

W 2019 r. wzrost sprzedaży detalicznej w skali roku wykazano w grupach: „pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach” (o 15,3%, wobec 25,8% w 2018 r.), „prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach” (o 10,0%, wobec 4,6% w 2018 r.) oraz „pozostałe” (o 7,4%, wobec 19,2% w 2018 r.).

Największy udział w ogólnej sprzedaży detalicznej województwa zachodniopomorskiego w 2019 r. miały przedsiębiorstwa z grup: „żywność, napoje i wyroby tytoniowe” – 43,6%, „pozostałe” – 18,7%, „pojazdy samochodowe, motocykle, części” – 12,2%.

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W kraju sprzedaż hurtowa w 2019 r. roku była o 6,6% wyższa niż w 2018 r., w tym w jednostkach hurtowych – o 5,0% (wobec wzrostu w 2018 r. o odpowiednio: 10,9% i 8,4%). Natomiast w województwie zachodniopomorskim w jednostkach zatrudniających powyżej 9 osób, sprzedaż hurtowa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie o 9,5% wyższym niż w roku poprzednim, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych zwiększyła się o 8,7% (wobec odpowiednio wzrostu o 8,0% i o 7,1% w 2018 r.).

W województwie wzrost w odniesieniu do 2018 r. odnotowano m.in. w grupach: „sprzedaż hurtowa realizowana na zlecenie (o 89,3%), „narzędzia technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyny, urządzenia i dodatkowe wyposażenie” (o 21,3%) oraz „sprzedaż hurtowa wyrobów tytoniowych” (o 16,2%). Zmniejszyła się natomiast sprzedaż w grupach: „sprzedaż hurtowa napojów alkoholowych i bezalkoholowych” (o 20,1%), „sprzedaż hurtowa żywności” oraz „sprzedaż hurtowa kosmetyków i wyrobów farmaceutycznych” (po 2,6%).

Transport

Transport

W 2018 r. w porównaniu z rokiem poprzednim nie odnotowano istotnych zmian w strukturze dróg publicznych. Spadła liczba oraz długość krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej regionalnej oraz podmiejskiej, bez zmian pozostaje oferta komunikacji miejskiej, liczba linii dalekobieżnych wzrosła, jednak skrócona została ich długość. W ruchu lotniczym wzrosła liczba pasażerów przybywających z portów krajowych, spadła z portów zagranicznych.

Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego. Według stanu na koniec 2018 r. na terenie województwa zachodniopomorskiego znajdowało się 19,8 tys. km dróg publicznych, w tym drogi o nawierzchni twardej stanowiły 70,6% (w 2017 r. – 70,7%). Spośród dróg utwardzanych 91,0% posiadało nawierzchnię ulepszoną, udział dróg z nawierzchnią ulepszoną w drogach utwardzanych pozostał na tym samym poziomie jak w 2017 r. W odniesieniu do roku poprzedniego długość dróg publicznych zwiększyła się o 0,2%, dróg o nawierzchni twardej ulepszonej – o 0,1%, natomiast długość dróg utwardzanych pozostała na niemalże niezmienionym poziomie. W 2018 r. na 100 km² powierzchni województwa przypadało 61,2 km dróg o nawierzchni twardej (tyle samo co w 2017 r.), podczas gdy w kraju wskaźnik ten wyniósł 97,2 km (odpowiednio 95,8 km).

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1440) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

W strukturze dróg województwa przeważały drogi o znaczeniu lokalnym, tj. powiatowe i gminne, stanowiąc 76,6% całkowitej długości dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie. W strukturze dróg powiatowych i gminnych województwa zachodniopomorskiego udział dróg gruntowych wyniósł 35,2%, w tym w ogólnej długości dróg gminnych – 58,4%.

Wykres 73. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni Stan w dniu 31 grudnia

Chart 73. Structure of hard surface public roads
As of 31 December

Mapa 41.**Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 41.

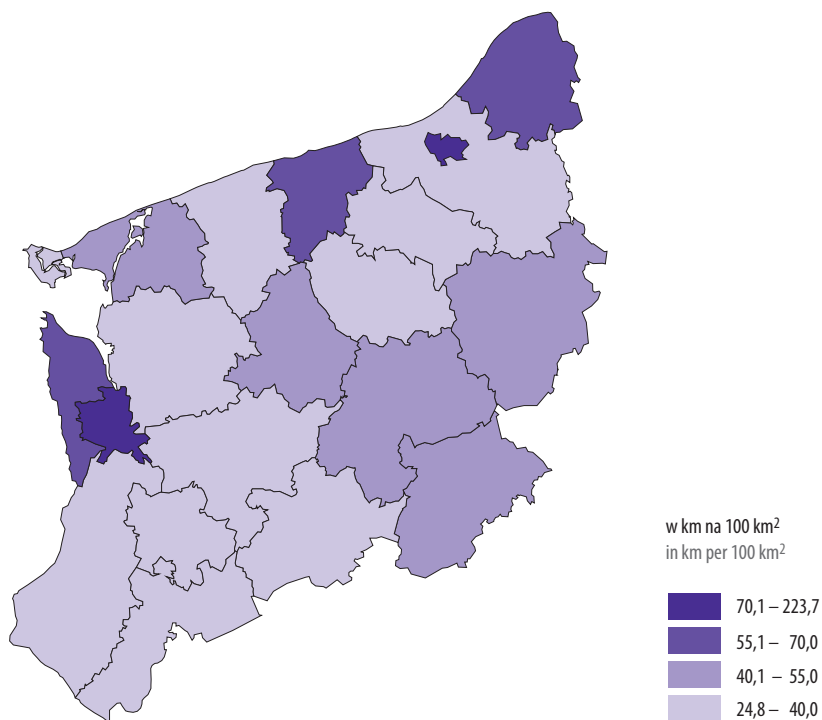
Structure of hard surface public roads
As of 31 December**Tablica 41.****Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 41.

Public roads by type of surface
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Ogółem w km Total in km	18918,2	19919,3	19817,1	19849,3
o nawierzchni twardej hard surface	13548,5	14021,7	14014,1	14019,2
ulepszonej improved	12322,1	12702,3	12754,8	12769,7
o nawierzchni gruntowej unsurfaced	5369,7	5897,6	5803,0	5830,1

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

W porównaniu z 2017 r. długość zarówno dróg ekspresowych, jak i autostrad pozostała bez zmian i w końcu roku wyniosła odpowiednio 135,1 km i 25,3 km. Oznacza to, że na 1000 km² powierzchni województwa przypadało 7,0 km dróg ekspresowych i autostrad oraz 1,1 km autostrad (w kraju odpowiednio 11,9 km i 5,2 km). Na terenie województwa znajdowało się 4,3% ogólnej długości dróg ekspresowych i autostrad w kraju (w 2017 r. – 4,7%).

Tablica 42. Drogi publiczne o twardej nawierzchni**Stan w dniu 31 grudnia**

Table 42.

Hard surface public roads

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Ogółem w km Total in km	13548,5	14021,7	14014,1	14019,2
na 100 km ² per 100 km ²	59,2	61,3	61,2	61,2
o nawierzchni ulepszonej with improved surface	12322,1	12702,3	12754,8	12769,7
ekspresowe expressways	121,5	135,1	135,1	135,1
autostrady motorways	21,6	25,3	25,3	25,3

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

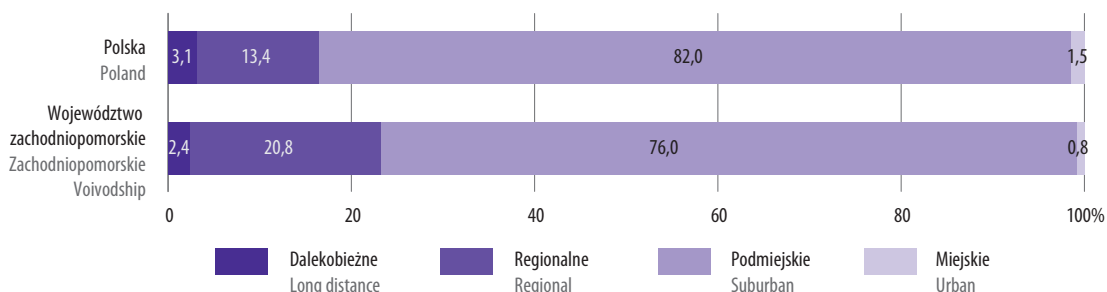
W 2018 r. pod względem liczby przewiezionych pasażerów taborom komunikacji miejskiej oraz komunikacji zamiejskiej (krajowej i międzynarodowej) województwo zachodniopomorskie uplasowało się na 9. miejscu w kraju. W 2018 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano zmniejszenie długości linii regularnej komunikacji autobusowej. Komunikację prowadzono na 793 liniach krajowych o długości 39,6 tys. km (w 2017 r. – 44,1 tys. km) oraz na 2 liniach międzynarodowych o długości wynoszącej 383 km. W ogólnej liczbie linii krajowych ponad trzy czwarte stanowiły linie podmiejskie.

Wykres 74.**Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2018 r.****Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 74.

Structure of national lines of scheduled bus transport in 2018

As of 31 December

W 2018 r. na terenie województwa zachodniopomorskiego komunikacja miejska obsługiwała 9 miast i prowadzona była na 159 liniach autobusowych i tramwajowych o łącznej długości 1975 km (w 2017 r. odpowiednio – 157 linii, 1935 km). Komunikacja miejska dysponowała większą niż przed rokiem liczbą autobusów – o 38 sztuk (o 8,4%). W taborze przystosowanym do przewozu osób niepełnosprawnych wzrosła liczba autobusów (z 411 do 454) i liczba tramwajów (z 30 do 32).

Liczba przewiezionych pasażerów komunikacją miejską (w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób) wyniosła 166,9 mln osób i była o 7,3% mniejsza niż w 2017 r. Linie komunikacji miejskiej, tabor w komunikacji miejskiej, linie regularnej komunikacji autobusowej, linie kolejowe eksploatowane, przewóz pasażerów środkami komunikacji miejskiej i kolejną.

Tablica 43. Komunikacja miejska^a
Stan w dniu 31 grudnia
Table 43. Urban transport^a
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	1617	1831	1935	1975
w tym: of which:				
linii autobusowych bus lines	1515	1718	1817	1858
linii tramwajowych tram lines	102	114	118	118
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	466	450	455	493
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to adjusted for disabled persons	303	380	411	454
tramwaje trams	228	209	203	202
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to adjusted for disabled persons	–	30	30	32
Liczba miejsc w autobusach Number of seats in buses	54587	50830	51005	54354
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to adjusted for disabled persons	35500	43447	46960	51291
Liczba miejsc w tramwajach Number of seats in trams	28916	30783	30033	30118
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to adjusted for disabled persons	–	6320	6320	6732
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	180	177	180	167
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	104,4	103,1	105,5	98,0

a. Przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.
a. Data concern entities, in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Sieć kolejowa w 2018 r. w województwie zachodniopomorskim pozostała na tym samym poziomie jak w roku poprzednim i wyniosła 1166 km. Linie jednotorowe stanowiły 63,6%, a linie dwu- i więcej torowe – 36,4%. Na każde 100 km² powierzchni przypadało 5,1 km linii kolejowych (w kraju odpowiednio 6,2 km).

W 2018 r. w Zachodniopomorskiem zlokalizowane były trzy lotniska cywilne. Dwa z nich, lotnisko Szczecin Dąbie oraz Koszalin – baza LPR, należą do lotnisk użytku wyłącznego, odpowiednio – Aeroklubu Polskiego i Lotniczego Pogotowia Ratunkowego. Lotnisko Szczecin – Dąbie nie posiada nawierzchni sztucznej. Koszalin – baza LPR posiada sztuczną nawierzchnię i znajduje się w Rejestrze Lotnisk Cywilnych od roku 2018. Do krajowych certyfikowanych lotnisk użytku publicznego, tj. którym przyznany został certyfikat zgodnie z wymogami określonymi w przepisach wydanych na podstawie art. 59a ust. 5 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo Lotnicze, należy jedynie Port Lotniczy Szczecin – Goleniów.

Port Lotniczy Szczecin-Goleniów im. NSZZ „Solidarność” to międzynarodowe lotnisko położone ok. 40 km na północny wschód od centrum Szczecina (czas dojazdu wynosi ok. 40 minut) i ok. 7 km od Goleniowa. W pobliżu portu przebiega droga ekspresowa S6. W 2013 r. uruchomiony został przystanek kolejowy Port Lotniczy Szczecin Goleniów obsługujący kursy pociągów do/ze Szczecina Głównego i Kołobrzegu. Lotnisko wybudowano w latach 50. jako obiekt wojskowy. W 1967 r. na lotnisku wydzielono odrębną część, która miała służyć do obsługi lotów cywilnych. Lotnisko było kilkakrotnie modernizowane. Obecnie port posiada sztuczną nawierzchnię, 6 stanowisk postojowych dla samolotów kategorii C i terminal pasażerski o łącznej przepustowości około 600 tys. pasażerów rocznie.

W 2010 r. w porcie Szczecin – Goleniów wykonano w ramach transportu publicznego 11720 operacji lotniczych, z tego 5866 startów i 5854 lądowań. Liczba startów samolotów polskich wyniosła 4354, a lądowań – 4336. Ruch krajowy stanowił 77,6% całkowitego ruchu, który miał miejsce na tym lotnisku.

W 2017 r. nastąpił dość znaczny spadek liczby startów i lądowań w porównaniu z latami poprzednimi. Z lotniska odleciały 2393 samoloty, w tym 1013 było samolotami polskimi, przyleciały 2392 samoloty, w tym 1011 samolotów polskich. Ruch krajowy był nieznacznie większy niż międzynarodowy i stanowił 51,6% operacji lotniczych.

W 2018 r. na lotnisku w Goleniowie liczba startów i lądowań była wyższa o 1,3% niż przed rokiem. Przewaga ruchu krajowego nad międzynarodowym powiększyła się nieznacznie i stanowił on 57,4% ruchu całkowitego. Odnotowano 2422 odloty i 2423 przyloty, w tym samolotami polskimi dla celów przewozowych zarówno wystartowano, jak i wylądowano 1050 razy.

Na przestrzeni lat 2010–2018 liczba obsługiwanych przez goleniowskie lotnisko pasażerów korzystających z lotniczego transportu publicznego rosła lub malała, jednak ostatecznie, pomimo spadku liczby startów i lądowań, wzrosła od roku 2010 ponad dwukrotnie.

Dane o **ruchu pasażerów w portach lotniczych** obejmują pasażerów: dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym. Dane nie uwzględniają pasażerów w transzycie bezpośrednim, tj. pasażerów, którzy po przylocie do portu lotniczego kontynuują podróż samolotem z tym samym numerem lotu.

Tablica 44.
Table 44.

Ruch pasażerów w portach lotniczych
Passenger traffic at airports

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Pasażerowie przybyli z portów ^a : Passenger arrivals from airports ^a :	138385	204870	287063	298511
krajowych domestic	47808	33501	100004	117803
zagranicznych foreign	90577	171369	187059	180708
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	61150	169349	179988	173031
Pasażerowie odprawieni z portów ^a : Passenger departures to airports ^a :	136128	207650	291393	300152
krajowych domestic	47034	34220	102997	119172
zagranicznych foreign	89094	173430	188396	180980
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	63616	171436	182271	173850

a W lotach komunikacyjnych.
a In transport flights.

W 2010 r. Port lotniczy Szczecin-Goleniów obsłużył 278,2 tys. pasażerów na 20547,7 tys. wszystkich pasażerów obsługiwanych przez 11 polskich lotnisk¹ i znajdował się pod tym względem na 9. miejscu należąc do grupy małych portów regionalnych. Dla porównania, zajmujące 1. miejsce Lotnisko Chopina w Warszawie odnotowało 8689,7 tys. pasażerów, a Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta z 8. miejsca – 413,5 tys.

W 2017 r. port uplasował się na 9. miejscu względem liczby pasażerów obsługiwanych (578456 osób na 40044701 ogółem) i utrzymał tę pozycję także w roku 2018 (598663 osoby na 45716432 ogółem). Warto jednak zauważyć, że od 2010 r. liczba krajowych lotnisk certyfikowanych wzrosła do 15².

W 2017 r. na goleniowskim lotnisku połączenia krajowe lub zagraniczne oferowali następujący przewoźnicy: Enter Air Sp. z o.o., Klm Royal Dutch Airlines, Polskie Linie Lotnicze LOT SA, Norwegian Air Shuttle As, Ryanair, Skytaxi Ltd, Small Planet Airlines, Sprintair SA, Travel Servis, United Airlines i Wizz

1. Warszawa – Okęcie, Kraków – Balice, Katowice – Pyrzowice, Gdańsk – Rębiechowo, Wrocław – Stara-chowice, Poznań – Ławica, Rzeszów – Jasionka, Łódź – Lublin, Szczecin – Goleniów, Bydgoszcz – Świdwin, Zielona Góra – Babimost.
2. Warszawa – Okęcie, Kraków – Balice, Gdańsk – Rębiechowo, Katowice – Pyrzowice, Warszawa – Mo-dlin (5 miejsce w 2017 r. i 6 miejsce w 2018 r.), Wrocław – Stara-chowice (6 miejsce w 2017 r. i 5 miejsce w 2018 r.), Poznań – Ławica, Rzeszów – Jasionka, Szczecin – Goleniów, Lublin – Świdnik, Bydgoszcz – Świdwin, Łódź – Lublin, Olsztyn – Mazury, Zielona Góra – Babimost, Radom – Sadków.

Air Hungary Ltd. W ramach tych połączeń publicznym transportem lotniczym³ przybyły z portów krajowych 100004 osoby, w tym 56745 – samolotami polskimi, a odleciało do portów krajowych 102997 osób, w tym 59189 – samolotami polskimi. W tym samym czasie z portów zagranicznych przybyło 187059 pasażerów, w tym 4633 – samolotami polskimi, a odleciało do portów zagranicznych 188396 osób, w tym 4362 – samolotami polskimi.

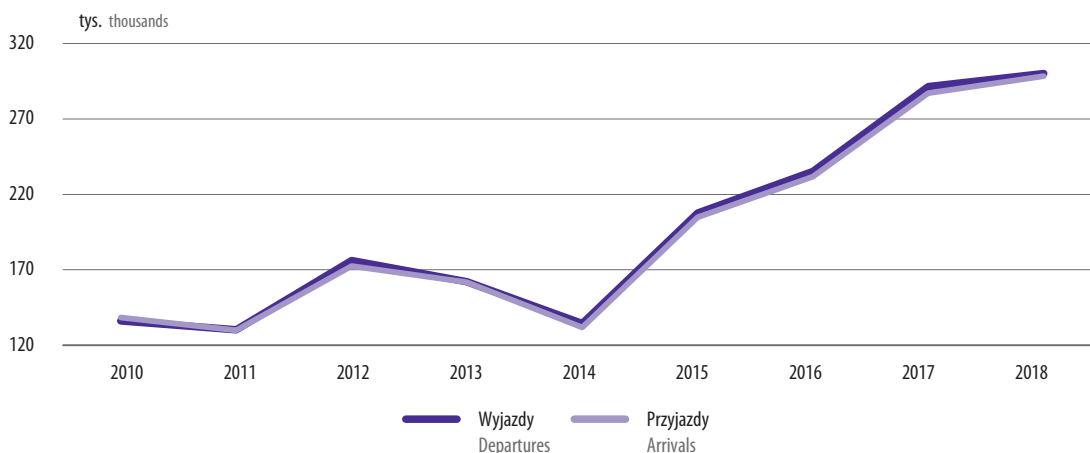
W 2018 r. możliwa była podróż na trasach krajowych lub zagranicznych liniami: Enter Air Sp. z o. o., Polskie Linie Lotnicze LOT SA, Norwegian Air Shuttle As, Onur Hava Tasimacilik Awms, Ryanair, Skytaxi Ltd, Small Planet Airlines Jsc, Smartwings Poland Sp. z o. o., Sprintair SA oraz Wizz Air Hungary Ltd. Na trasach krajowych w lotniczym transporcie publicznym odnotowano³ 3117803 przybyłych, w tym 61806 podróżujących samolotami polskimi i 119172 odprawionych, w tym 62938 podróżujących samolotami polskimi. Na trasach międzynarodowych zarejestrowano 180708 przybyłych i 180980 odprawionych, przy czym wszyscy podróżowali samolotami obcymi.

Ruch pasażerów w porcie lotniczym (bez tranzytu) w 2018 r. zwiększył się w porównaniu z rokiem poprzednim o 3,5%. Wzrost miał miejsce w komunikacji krajowej (o 16,7%), natomiast w komunikacji zagranicznej odnotowano spadek (o 3,7%). Samoloty polskie przetransportowały do lub z Goleniowa 20,8% ogólnej liczby pasażerów obsługiwanych na tym lotnisku (przed rokiem – 21,6%).

W 2017 r. Port Lotniczy Szczecin-Goleniów obsługiwał 9 rozkładowych połączeń lotniczych: z Wielką Brytanią (Liverpool, London Luton, Edinburgh, London Stansted), z Irlandią (Dublin), z Norwegią (Bergen/Flesland, Oslo/Gardermoen, Sandefjord/Torp, Stavanger/Sola) oraz z Warszawą. W 2018 r. liczba połączeń rozkładowych wzrosła do 11 ze względu na uruchomienie nowych kierunków: Wielka Brytania (Edinburgh) i Szwecja (Stockholm/Skavsta). Ponadto sezonowo oferowane były kierunki: w 2017 r. – Chorwacja (Dubrovnik) i Grecja (Iraklion (Heraklion), Kerkira (Korfu)), a w 2018 r. – Grecja (Iraklion, Kerkira) i Turcja (Ankara, Antalya, Izmir).

Wykres 75.
Chart 75.

Ruch międzynarodowy pasażerów w porcie/portach lotniczych (przyjazdy i wyjazdy)
International passenger traffic at airport/airports (arrivals and departures)

Dane o **przewozach ładunków żegluga śródlądową** dotyczą transportu ładunków na drogach wodnych śródlądowych i na wodach morskich dokonanego taborem żegluga śródlądowej.

3. Dane nie uwzględniają pasażerów tranzytowych.

Tablica 45. Przewozy ładunków żeglugą śródlądową według relacji przewozów
Table 45. Inland waterways transport of goods by origin/destination

Lata Years	Województwo lub kraj Voivodship or country		Tony Tonnes	Tonokilometry Tonneskilometres
	skąd from	dokąd to	w tys. in thousands	
Przewozy krajowe ^a Domestic transport ^a				
2010	Zachodniopomorskie	Zachodniopomorskie	479,0	24206,0
2015	Zachodniopomorskie	Zachodniopomorskie	385,7	23933,1
2017	Zachodniopomorskie	Zachodniopomorskie	777,1	48371,4
2018	Zachodniopomorskie	Zachodniopomorskie	919,8	57014,4
Przewozy międzynarodowe – export International transport – export				
2010	Zachodniopomorskie	Belgia	2	1973
2010	Zachodniopomorskie	Holandia	4	4232
2010	Zachodniopomorskie	Niemcy	984	245430
2010	Zachodniopomorskie	Francja	0	170
2010	Zachodniopomorskie	Austria	1	165
2015	Zachodniopomorskie	Belgia	0,9	1015,9
2015	Zachodniopomorskie	Niemcy	923,8	184671,3
2017	Zachodniopomorskie	Belgia	1,4	1599,2
2017	Zachodniopomorskie	Niemcy	672,0	141529,6
2018	Zachodniopomorskie	Belgia	0,4	525,0
2018	Zachodniopomorskie	Niemcy	312,6	76274,3
2018	Zachodniopomorskie	Holandia	0,2	188,5
Przewozy międzynarodowe – import International transport – import				
2010	Belgia	Zachodniopomorskie	0	101
2010	Niemcy	Zachodniopomorskie	203	46580
2010	Holandia	Zachodniopomorskie	2	2339
2015	Belgia	Zachodniopomorskie	0,7	742,3
2015	Niemcy	Zachodniopomorskie	46,0	11015,8
2017	Holandia	Zachodniopomorskie	0,5	462,8
2017	Niemcy	Zachodniopomorskie	135,6	30848,2
2018	Niemcy	Zachodniopomorskie	176,5	41276,6

^a Wymieniono województwa, w których przewozy wyniosły co najmniej 4 tys. ton.

^a There are enumerated only the voivodships, where transport amounted to at least 4 thousand tonnes.

Przewozy ładunków w 2018 r. w stosunku do 2010 r. były mniejsze; w kraju o 0,7% i wyniosły 5107,5 tys. ton, w województwie zachodniopomorskim – o 16,1% i wyniosły 1409,9 tys. ton.

W 2018 r. w przewozach krajowych, w których miejscem załadunku lub/i rozładunku było województwo zachodniopomorskie, przetransportowano łącznie 920,2 tys. ton towarów, tj. o 140,5 tys. ton więcej niż przed rokiem i wykonano 57272,4 tys. t-km pracy przewozowej, tj. o 7528,8 tys. t-km więcej niż w roku poprzednim. W komunikacji międzynarodowej w 2018 r. żeglugą śródlądową polscy armatorzy przewieźli 489,7 tys. ton towarów, co stanowiło 34,7% (o 16,2 p. proc. mniej niż przed rokiem) ogółu przewiezionych

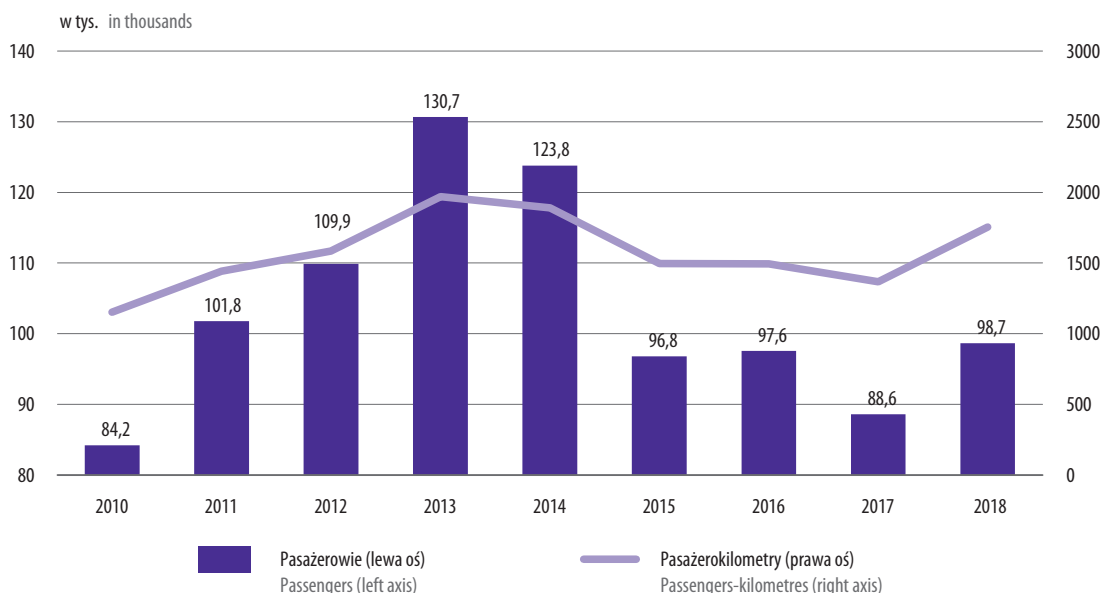
towarów, dla których miejscem załadunku lub/i wyładunku było województwo zachodniopomorskie.

Eksport z województwa zachodniopomorskiego stanowił 64,0% przewozów międzynarodowych, natomiast import do województwa zachodniopomorskiego – 36,0%. Głównym kierunkiem eksportu towarów były Niemcy, a przewozy w tej relacji stanowiły 99,8% eksportu towarów śródlądowymi drogami wodnymi z województwa oraz 85,9% eksportu z Polski.

W żegludze śródlądowej największy udział w portowych obrotach ładunkowych w województwie zachodniopomorskim miał port Szczecin, w którym w 2018 r. przeładowano 1380,9 tys. ton ładunków, tj. o 133,4 tys. ton mniej niż przed rokiem.

Wykres 76.
Chart 76.

Przewozy pasażerów żeglugą śródlądową^a
Inland waterways transport of passengers^a

a Dane o przewozach pasażerów prezentowane są według siedziby jednostki.

a Data on passenger transport are presented according to the unit's registered office.

Informacje o **obrotach ładunkowych** pochodzą od przedstawicieli statków zawijających do portów morskich i są pozyskiwane za pośrednictwem urzędów morskich – kapitanatów, bosmanatów w zakresie wymaganym Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/42/WE z dnia 6 maja 2009 r. (DZ. U. WE L 141 z 6 czerwca 2009 r.) w sprawie sprawozdań statystycznych w odniesieniu do przewozu rzeczy i osób drogą morską. Dane te nie uwzględniają: statków o pojemności brutto (GT) mniejszej niż 100; załadunku bunkru (tj. paliwa dla statków); obrotu wewnątrz krajowego, z wyjątkiem kabotażu, tj. ładunków przewożonych drogą morską pomiędzy polskimi portami morskimi; wagi własnej załadowanych i wyładowanych kontenerów i jednostek ro-ro służących do transportu towarów.

Energia Energy

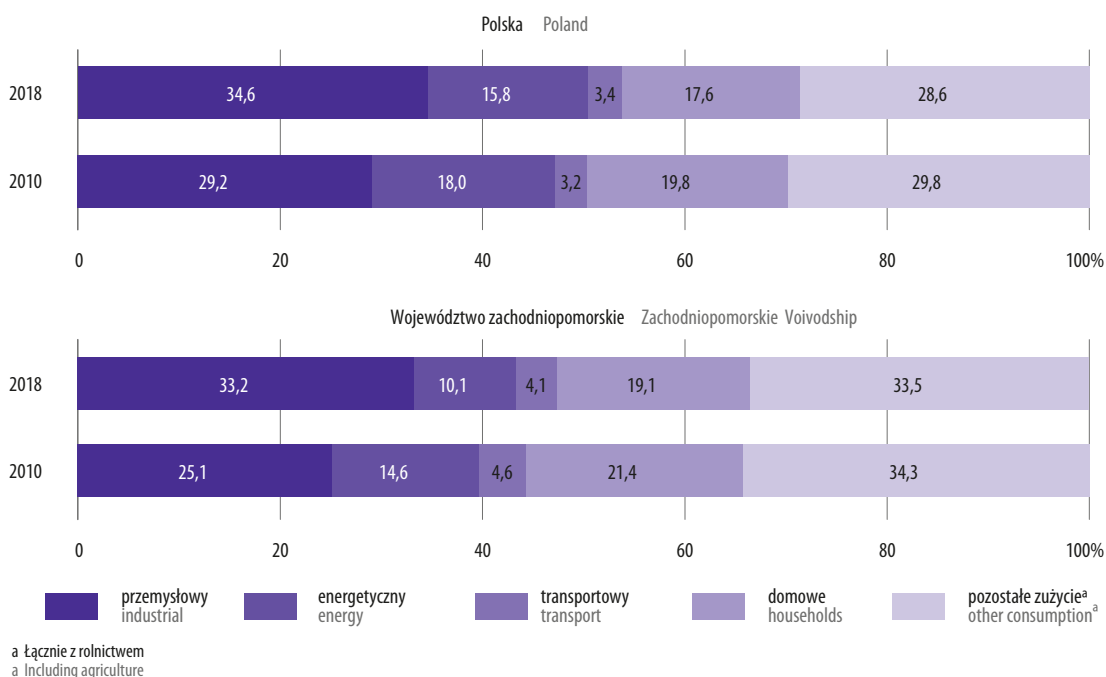
Od roku 2010 notowany jest ciągły wzrost mocy zainstalowanej i osiągalnej w elektrowniach. Ilość wyprodukowanej w województwie energii elektrycznej w 2018 r. wyniosła 8159,4 GWh, z czego 44,2% stanowiła energia z odnawialnych nośników. Od 2010 r. wykazywany jest również wzrost liczby odbiorców energii elektrycznej. Wskaźnik zużycia energii elektrycznej w ciągu roku w przeliczeniu na liczbę kWh na 1 odbiorcę w latach 2010–2018 był wyższy na wsiach niż w miastach. W 2018 r. w województwie wynosił on 1809,5 kWh, czyli o 1,0% mniej niż przed rokiem.

Wartość mocy zainstalowanej w 2018 r. w województwie zachodniopomorskim wyniosła 3443,3 MW, co stanowiło 7,8% energii wyprodukowanej w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost ilości mocy zainstalowanej o 1,5% (wobec roku 2010 było to 32,8%). W skali kraju wzrost ten wyniósł odpowiednio: 1,9% oraz 22,9%. W województwie, podobnie jak w Polsce, głównym źródłem mocy zainstalowanej były elektrownie ciepłne, które stanowiły 79,8% (w kraju 79,8%).

W 2018 r. w Zachodniopomorskim wartość mocy osiągalnej wyniosła 3414,2 MW, czyli o 1,4% więcej niż rok wcześniej oraz o 32,2% więcej niż w 2010 r. Jednocześnie w kraju był to wzrost o 0,6% i 20,0%. Udział mocy osiągalnej w województwie w wartości ogólnokrajowej wyniósł 7,9% i był on wyższy o 0,1 p. proc. niż w 2017 r. i o 0,7 p. proc. niż w 2010 r.

Wykres 77.
Chart 77.

Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki Structure of electricity consumption by economy sectors

W 2018 roku w województwie zachodniopomorskim wyprodukowano 8159,4 GWh energii elektrycznej. Było to mniej w porównaniu z 2017 r. o 12,6% i więcej w porównaniu z 2010 r. o 2,5%. W skali kraju ilość wytworzonej energii w 2018 r. spadła o 0,2% w porównaniu z rokiem poprzednim i wzrosła o 7,9% w porównaniu z 2010 r. Ilość wyprodukowanej energii w województwie stanowiła 4,8% energii wyprodukowanej w kraju. Było to mniej o 0,8 p. proc. w stosunku do 2017 r. i 0,3 p. proc. – do 2010 r.

Zarówno w skali kraju, jak i województwa obniżył się udział wyprodukowanej energii elektrycznej z odna-

wialnych nośników energii w energii elektrycznej ogółem. W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim był on stosunkowo wysoki i wyniósł 44,2%. W 2017 r. natomiast był na poziomie 47,8%, a w 2010 r. zaledwie 8,8%. W skali kraju było to: 12,7%, 14,2% i 6,9%.

Informacje o liczbie **odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 46.

Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych

Table 46.

Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	616,8	635,5	675,3	687,0
miasta urban areas	458,7	469,7	501,9	509,9
wieś rural areas	158,1	165,8	173,4	177,2
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
w GWh in GWh	1207,5	1136,4	1234,5	1243,2
miasta urban areas	863,2	779,4	844,3	844,9
wieś rural areas	344,3	357,0	390,2	398,3
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a	1957,7	1788,2	1828,5	1809,5
miasta urban areas	1881,7	1659,3	1682,3	1657,1
wieś rural areas	2178,1	2153,5	2250,6	2248,0

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 Grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Energii.

a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

Source: data of Ministry of Energy.

Od 2010 r. zarówno w województwie zachodniopomorskim, jak i w całym kraju odnotowuje się ciągły wzrost liczby odbiorców energii elektrycznej. W ciągu roku wzrost ten wyniósł 1,7%, a w porównaniu z rokiem 2010 – 11,4%. Zwiększenie liczby odbiorców na wsiach wyniosło odpowiednio: 2,2% i 12,1%, a w miastach: 1,6% i 11,1%. W skali kraju wzrost liczby odbiorców w 2018 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wyniósł 1,3%, a w porównaniu ze stanem w 2010 r. – o 8,6%.

W województwie, tak samo jak w całym kraju, w latach 2010–2018 odnotowywano wzrost zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych. W 2018 r. w Zachodniopomorskiem wyniosło ono 1243,2 GWh, przy czym 68,0% zostało zużyte na obszarach miejskich (w kraju 58,9%). W 2017 r. ilość zużytej energii elektrycznej była mniejsza o 0,7%, a udział obszarów miejskich wyniósł 68,4%.

W przeliczeniu na 1 odbiorcę w 2018 r. w województwie zużyte zostało 1809,5 kWh energii, czyli o 1,0% mniej niż przed rokiem i o 7,6% mniej niż w 2010 r. W porównaniu ze średnią krajową było to mniej o 9,5% w 2018 r., o 9,1% – w 2017 r. i o 7,3% – w 2010 r.

Wskaźnik zużycia energii elektrycznej w ciągu roku w przeliczeniu na kWh na 1 odbiorcę w latach 2010–2018 był wyższy na wsiach niż w miastach. W województwie na obszarach wiejskich wskaźnik ten

wyniósł 2248,0 kWh i był o 0,1% niższy niż rok wcześniej i o 3,2% wyższy niż w 2010 r. W porównaniu ze średnią krajową, która w 2018 r. wyniosła 2435,5 kWh, był od niej niższy o 8,3% (rok wcześniej – o 7,7%, a w 2010 r. – o 9,4%).

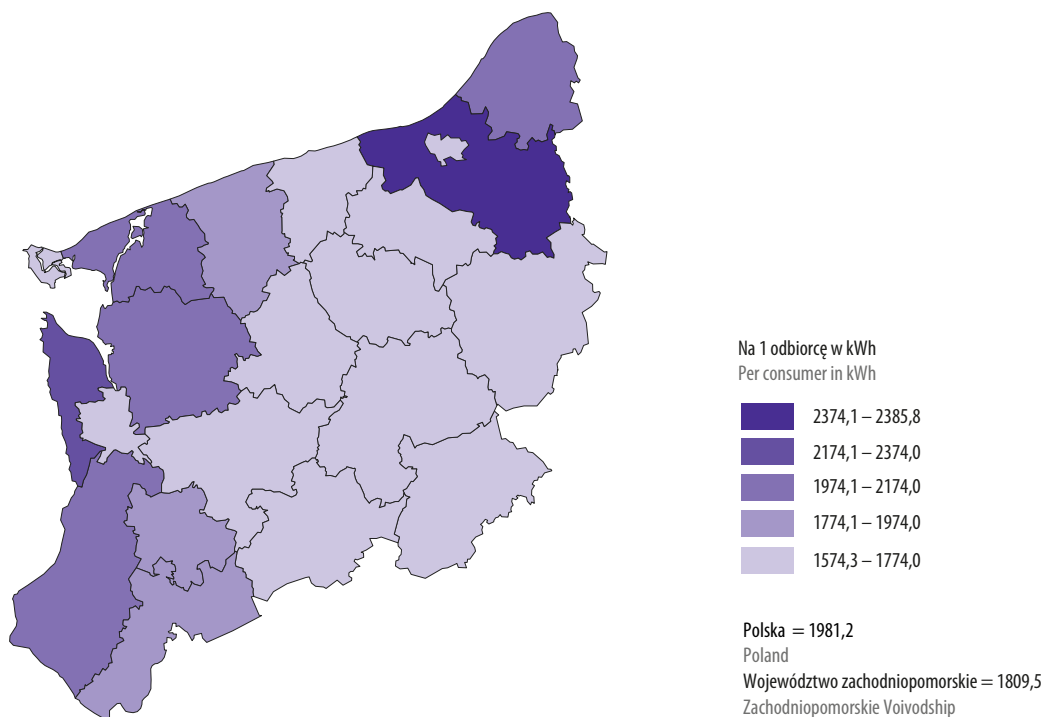
W miastach natomiast ilość zużytej energii w ciągu roku na 1 odbiorcę w 2018 r. w województwie zachodniopomorskim była na poziomie 1657,1 kWh, czyli o 1,5% niższym niż w 2017 r. i o 11,9% – mniej niż w 2010 r. Jednocześnie wskaźnik ten był niższy od średniej krajowej o 5,8% w 2018 r., 5,8% w 2017 r. oraz o 4,0% w 2010 r.

Mapa 42.

Map 42.

Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 r.

Consumption of electricity in households in 2018

6.5. Gospodarka morska

6.5. Maritime economy

Żegluga morska i przybrzeżna

W województwie zachodniopomorskim morska i przybrzeżna flota transportowa w 2019 r. liczyła 85 statków o łącznej nośności (DWT) 2369,3 tys. ton oraz pojemności brutto (GT) 1662,3 tys., tj. 78 jednostek morskiej floty transportowej o nośności (DWT) 2369,1 tys. ton i pojemności brutto (GT) 1661,6 tys. oraz 7 statków morskiej floty przybrzeżnej o pojemności brutto (GT) 0,7 tys.

Tablica 47. Morska flota transportowa^a w województwie zachodniopomorskim
Stan w dniu 31 Grudnia

Table 47. Maritime cargo-carrying fleet^a in Zachodniopomorskie Voivodship
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification a – liczba statków a – number of ships b – nośność (DWT) w tys. ton b – deadweight (DWT) in thousand tonnes c – pojemność brutto (GT) w tys. c – gross tonnage (GT) in thousand		2010	2015	2017	2018	2019 2018 = 100	
Polska / Poland							
Ogółem Total	a	121	102	94	97	96	99,0
	b	2941,5	2514,7	2422,1	2602,1	2656,0	102,1
	c	2110,5	1778,3	1741,0	1852,8	1908,1	103,0
Statki pływające pod banderą polską Ships operating under Polish flag	a	15	25	21	19	16	84,2
	b	27,3	40,2	34,1	23,7	17,1	72,0
	c	42,8	31,3	25,8	18,0	13,5	75,3
Statki pływające pod banderą obcą Ships operating under foreign flag	a	106	77	73	78	80	102,6
	b	2914,3	2474,4	2388,0	2578,4	2638,9	102,3
	c	2067,7	1747,0	1715,2	1834,8	1894,5	103,3
województwo zachodniopomorskie / Zachodniopomorskie Voivodship							
Ogółem Total	a	101	74	69	74	78	105,4
	b	2651,2	2192,5	2093,8	2283,7	2369,1	103,7
	c	1855,5	1502,8	1462,4	1582,0	1661,6	105,0
Statki pływające pod banderą polską Ships operating under Polish flag	a	10	11	7	7	8	114,3
	b	21,7	10,8	1,3	1,3	3,8	289,6
	c	38,7	9,1	1,6	1,6	3,3	199,1
Statki pływające pod banderą obcą Ships operating under foreign flag	a	91	63	62	67	70	104,5
	b	2629,5	2181,7	2092,5	2282,4	2365,3	103,6
	c	1816,8	1493,7	1460,8	1580,3	1658,3	104,9

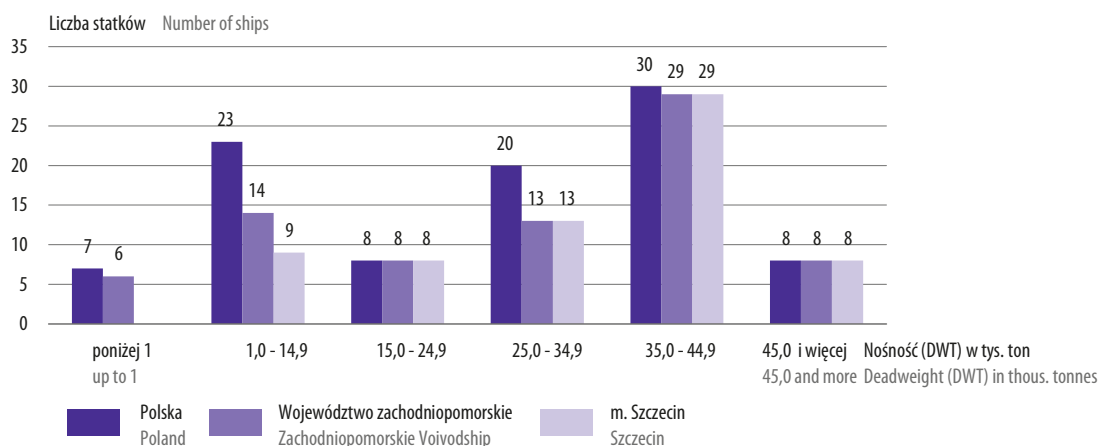
a Dane obejmują statki będące własnością lub współwłasnością polskich armatorów i operatorów.
 a Data includes ships owned or co-owned by Polish shipowners and operators.

Na koniec 2019 r. pod polską banderą pływało 8 statków floty morskiej, które stanowiły 10,3% ogólnej liczby jednostek oraz nośności (DWT) i pojemności brutto (GT) morskiej floty transportowej – po 0,2%.

Średni wiek statku w morskiej flocie transportowej wyniósł 16,1 lat (dla statków pływających pod polską banderą – 46,3 lat, natomiast dla statków pływających pod banderą obcą – 12,7 lat). Większość (61 z 78) stanowiły statki do przewozów ładunków suchych.

**Wykres 78. Morska flota transportowa według nośności (DWT) w 2019 r.
Stan w dniu 31 Grudnia**

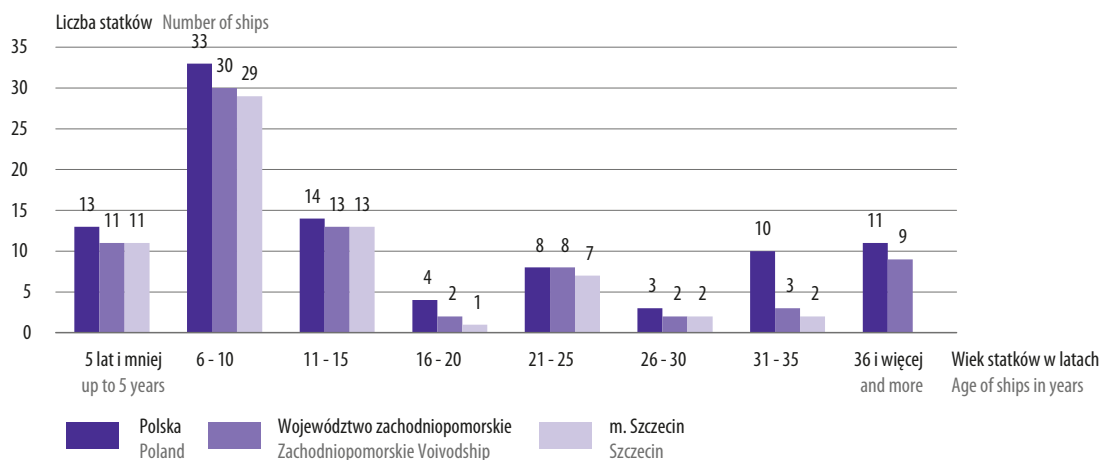
Chart 78. Cargo-carrying sea fleet by deadweight in 2019
As of 31 December

W porównaniu z 2018 r. przybyły 4 statki o łącznej nośności (DWT) 85,8 tys. ton i pojemności brutto (GT) 79,6 tys. W rezultacie liczebność floty morskiej zwiększyła się o 5,4%, nośność (DWT) o 3,7%, a pojemność brutto (GT) o 5,0%.

**Wykres 79. Morska flota transportowa według wieku statków w 2019 r.
Stan w dniu 31 Grudnia**

Chart 79. Maritime cargo-carrying fleet by age in 2019
As of 31 December

Polscy przewoźnicy morscy z województwa zachodniopomorskiego w 2019 r. przewieźli 7817,2 tys. ton ładunków (o 2,2% więcej niż w 2018 r.), wykonując pracę przewozową 1690,9 mln tonokilometrów (wzrost o 7,8%).

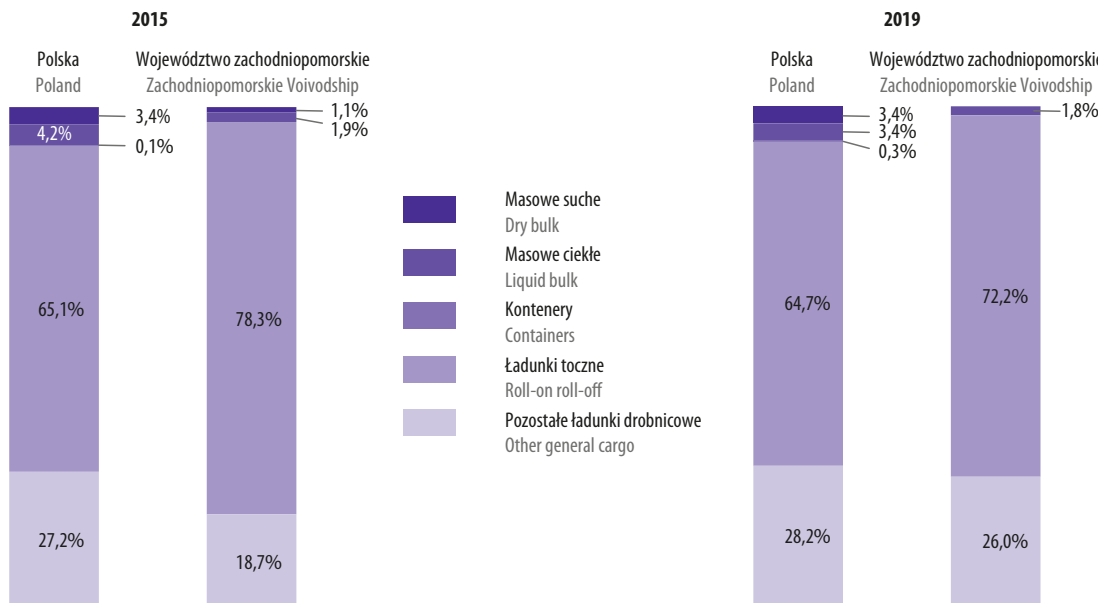
W 2019 r. w Szczecinie (zgodnie z siedzibą armatora lub operatora statku) przewieziono 4083,8 tys. ton ładunków (spadek o 2,6% w porównaniu z 2018 r.), co stanowiło 52,2% ogólnej liczby przewozów w województwie. Wykonana praca przewozowa wyniosła 806,1 mln tonokilometrów i była o 2,3% niższa niż w 2018 r.

Dane o przewozach żegluga morską obejmują przewozy ładunków i pasażerów wykonane w rejsach zakończonych w roku sprawozdawczym, statkami własnymi i statkami dzierżawionymi pływającymi pod banderą polską i obcą, armatorów lub operatorów polskich.

Wykres 80.

Struktura przewozów morską flotą transportową według grup ładunkowych w województwie zachodniopomorskim

Chart 80.

Structure of maritime transport by cargo group in Zachodniopomorskie Voivodship

W żegludze regularnej przewieziono 7678,3 tys. ton ładunków (wszystkie promami w zasięgu bałtyckim), tj. o 2,1% więcej niż w 2018 r., natomiast w żegludze nieregularnej – 138,9 tys. ton ładunków, tj. o 4,4% więcej.

Tablica 48.

Przewozy ładunków morską flotą transportową według rodzajów żeglugi i zasięgów pływania w województwie zachodniopomorskim w 2019 r.

Table 48.

Maritime transport by type and range of shipping in Zachodniopomorskie Voivodship in 2019

Wyszczególnienie Specification	Przewozy Transport		Praca przewozowa Transport performance		Średnia odległość przewozu 1 tony ładunku w kilometrach Average voyage distance per tonne, in kilometres
	w tys. ton in thousand tonnes	2018 = 100	w mln tonokilometrów in mln tonne-kilometre	2018 = 100	
Ogółem Total	7817,2	102,2	1690,9	107,8	216,3
Żegluga regularna Liner shipping	7678,3	102,1	1578,9	108,3	205,6
bliskiego zasięgu – bałtycki (promy) short sea service – Baltic services (ferries)	7678,3	102,1	1578,9	108,3	205,6
Żegluga nieregularna Tramping	138,9	104,4	112,1	101,1	807,1
bliskiego zasięgu – bałtycki (promy) short sea service – Baltic services (ferries)	138,9	104,4	112,1	101,1	807,1

W relacji z portami polskimi przewieziono 7761,9 tys. ton ładunków (o 2,6% więcej niż w 2018 r.), z czego wywóz z portów polskich do portów zagranicznych stanowił 50,8% (był on o 2,3 większy niż przed rokiem), a przywóz – 49,2% (o 3,0% większy).

Przewozy ładunków polskiego handlu zagranicznego dokonane przez polskich przewoźników morskich w 2019 r. stanowiły 25,4% przewozów ładunków żegluga morską ogółem (w 2018 r. – 24,3%) i były wyższe o 6,7% w porównaniu z rokiem poprzednim.

W 2019 r. morską flotą transportową polscy armatorzy i operatorzy przewieźli w komunikacji międzynarodowej 983,1 tys. pasażerów, tj. o 5,4% więcej w porównaniu z 2018 r. W 2019 r. liczba pasażerów (bez kierowców samochodów ciężarowych) morskiej floty transportowej wyniosła 663,9 tys. osób, tj. o 8,2% więcej w stosunku do roku poprzedniego. Liczba kierowców samochodów ciężarowych korzystających z przewozów promowych w 2019 r. zwiększyła się o 0,1% w odniesieniu do 2018 r. i wyniosła 32,5% pasażerów morskiej floty transportowej ogółem.

Praca przewozowa ogółem w rejsach międzynarodowych w 2019 r. wyniosła 172462,6 tys. pasażerokilometrów (więcej o 16,9% niż przed rokiem), natomiast praca przewozowa dotycząca kierowców samochodów ciężarowych promami wyniosła 62754,9 tys. pasażerokilometrów (o 34,2% więcej niż w poprzednim roku).

W komunikacji wewnątrzportowej w 2019 r. przewieziono 16,5 tys. pasażerów morską flotą transportową (o 4,7% więcej niż w porównaniu z rokiem poprzednim), a średnia odległość przewozu jednego pasażera wyniosła 6,4 km.

Morska przybrzeżna flota transportowa na koniec 2019 r. liczyła 7 statków pasażerskich, o łącznej nośności (DWT) 0,2 tys. ton i o pojemności brutto (GT) 0,7 tys. Wszystkie statki floty przybrzeżnej pływały pod banderą polską. Średni wiek tych statków na koniec 2019 r. wyniósł 37,9 lat.

Statkami pasażerskimi morskiej przybrzeżnej floty transportowej w 2019 r. przewieziono 256,1 tys. pasażerów (o 1,8% więcej niż w 2018 r.). Rejsy wykonane pomiędzy portami polskimi stanowiły 1,1% ogółu przewiezionych pasażerów, natomiast wewnątrzportowe przewozy pasażerów – 98,9%. Praca przewozowa w rejsach przybrzeżnych w 2019 r. wyniosła 1375,0 tys. pasażerokilometrów i była wyższa o 3,0% w porównaniu do 2018 r.

Stan załóg morskiej i przybrzeżnej floty transportowej na koniec 2019 r. wyniósł 1672 osoby (o 1,5% więcej niż w 2018 r.), z tego 1640 osób stanowiło załogę w morskiej flocie transportowej (wzrost o 1,5%) oraz 32 osoby – załogę statków morskiej floty przybrzeżnej (tyle samo co w 2018 r.).

Porty morskie

Obroty ładunkowe w portach województwa zachodniopomorskiego w 2019 r. wyniosły 27,7 mln ton, tj. o 2,1% mniej niż w 2018 r. Największy udział w obrotach portów morskich województwa miały porty w Świnoujściu (57,7%) oraz w Szczecinie (34,6%). Obroty ładunkowe portu w Policach stanowiły 6,0%, a udział pozostałych portów wyniósł 1,7%.

W 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost obrotów ładunkowych w portach w: Policach (o 8,9%), Szczecinie (o 2,3%), natomiast spadek odnotowano w Darłowie (o 16,7%), Kołobrzegu (o 14,3%), Świnoujściu (o 5,2%) i Stepnicy (o 4,0%).

Obroty ładunkowe w portach morskich jest to łączna ilość masy ładunkowej przemieszczonej przez porty w danym czasie. Prezentowana jest masa brutto, tj. łącznie z opakowaniami, ale z wyłączeniem masy jednostki transportującej.

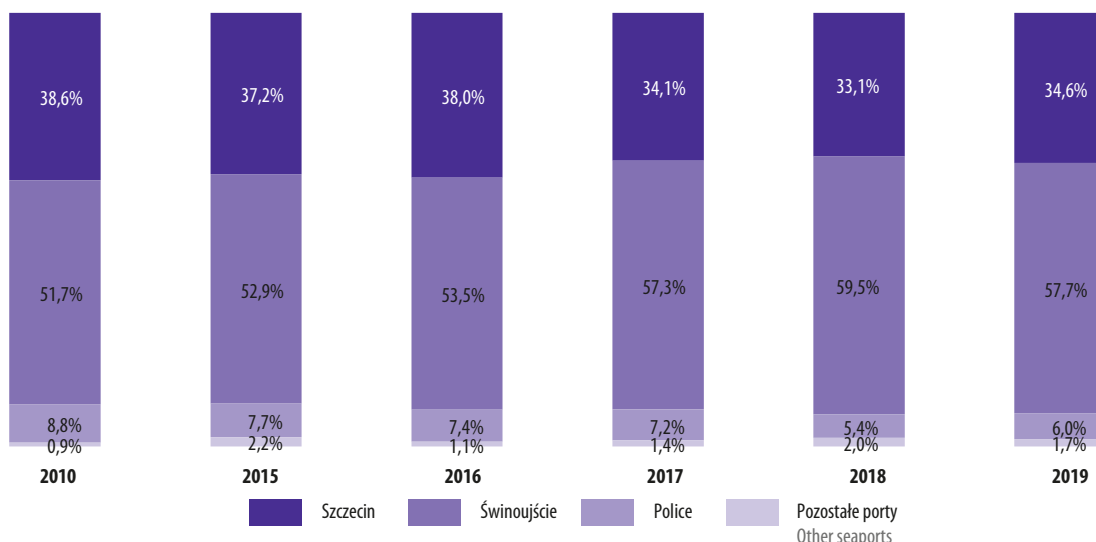
Tablica 49.
Table 49.

Obroty ładunkowe w portach morskich według grup ładunkowych
Cargo traffic in seaports by group of cargo

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2019		
	w tysiącach ton / in thousand tonnes				2015 = 100	2018 = 100	
Polska / Poland							
Ogółem Total	59506,5	69529,5	78076,3	91798,2	93864,4	135,0	102,3
Masowe ciekłe Liquid bulk	18179,6	18856,3	21353,8	23803,0	26844,3	142,4	112,8
w tym ropa naftowa i produkty of which crude oil and oil products	16644,5	16693,8	18318,2	20104,6	22108,1	132,4	110,0
Masowe suche Dry bulk	24255,2	25744,3	25991,8	30154,0	29708,1	115,4	98,5
w tym: of which:							
rudy i złom ores and scrap	687,2	2401,1	2979,8	3710,8	2854,0	118,9	76,9
węgiel i koks coal and coke	11833,9	8138,8	9127,2	13025,1	12757,7	156,8	97,9
Kontenery duże Large containers	7828,0	13576,4	17149,1	22141,7	23085,2	170,0	104,3
Ładunki toczne Roll-on roll-off	5852,5	7759,5	8928,4	9217,7	8925,9	115,0	96,8
Pozostałe ładunki drobnicowe Other general cargo	3391,2	3593,1	4653,2	6481,7	5301,0	147,5	81,8
województwo zachodniopomorskie / Zachodniopomorskie Voivodship							
Ogółem Grand total	20671,7	22243,8	25656,7	28272,5	27672,7	124,4	97,9
Masowe ciekłe Liquid bulk	1988,2	3022,1	5604,8	5946,2	6343,2	209,9	106,7
w tym ropa naftowa i produkty of which crude oil and oil products	1398,1	1705,2	3566,8	3212,6	2802,3	164,3	87,2
Masowe suche Dry bulk	12236,0	10743,6	10313,4	12046,6	11315,0	105,3	93,9
w tym: of which:							
rudy i złom ores and scrap	522,8	2044,9	2677,4	3246,8	2398,3	117,3	73,9
węgiel i koks coal and coke	6847,5	2507,6	1921,0	3341,7	3084,9	123,0	92,3
Kontenery duże Large containers	464,2	515,8	524,8	520,1	574,6	111,4	110,5
Ładunki toczne Roll-on roll-off	3952,7	5552,8	6315,3	6418,5	6233,4	112,3	97,1
Pozostałe ładunki drobnicowe Other general cargo	2030,6	2409,6	2898,5	3341,1	3206,4	133,1	96,0
Szczecin							
Razem Total	7969,2	8276,3	8742,9	9362,3	9581,9	115,8	102,3
Masowe ciekłe Liquid bulk	857,4	1257,2	1573,5	1448,5	1417,4	112,7	97,9
w tym ropa naftowa i produkty of which crude oil and oil products	308,7	468,9	887,8	733,4	716,8	152,9	97,7
Masowe suche Dry bulk	5049,7	4800,4	4341,4	4665,5	4998,8	104,1	107,1
w tym: of which:							
rudy i złom ores and scrap	330,6	600,6	550,9	520,9	552,3	92,0	106,0
węgiel i koks coal and coke	2010,4	903,9	741,0	1048,8	1189,1	131,5	113,4
Kontenery duże Large containers	463,7	511	482,1	482,4	555,3	108,7	115,1
Ładunki toczne Roll-on roll-off	3,1	0,9	0,8	1,0	7,9	902,8	831,9
Pozostałe ładunki drobnicowe Other general cargo	1595,3	1706,8	2345,0	2765,0	2602,5	152,5	94,1

Wykres 81.
Chart 81.

Struktura obrotów ładunkowych według portów morskich województwa zachodniopomorskiego
Structure of cargo traffic by seaports of Zachodniopomorskie Voivodship

W 2019 r. struktura obrotów ładunkowych w portach województwa zachodniopomorskiego ukształtowała się następująco: masowe suche – 40,9% (w tym inne suche ładunki masowe – 16,3%, węgiel i koks – 11,1%, rudy i złom – 8,7%), masowe ciekłe – 22,9% (w tym produkty z ropy naftowej – 10,1%), toczne samobieźne – 21,7%, pozostałe ładunki drobnicowe – 11,6%, kontenery duże – 2,1% oraz ładunki toczne niesamobieźne – 0,8%.

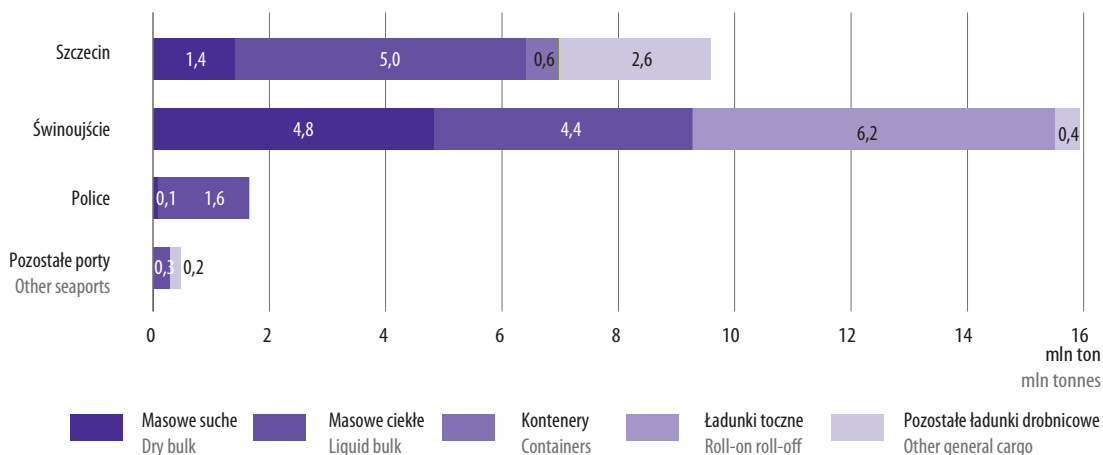
W obrotach ładunkowych portów województwa zachodniopomorskiego w 2019 r. największy udział miały następujące grupy towarowe: ciekłe produkty rafinacji ropy naftowej (11,0%), węgiel kamienny i brunatny (10,6%), gaz ziemny (9,1%), rudy żelaza (7,6%), minerały chemiczne i do produkcji nawozów (6,7%), produkty przemysłu samochodowego (6,2%), żelazo, stal i żelazostopy oraz żeliwo (5,0%), kamień, piasek, żwir, glina, torf oraz inne produkty kopalnictwa oraz nawozy i związki azotowe (po 4,2%) oraz towary mieszane (16,3%).

Wykres 82.

Obroty ładunkowe według portów i kategorii ładunkowych w województwie zachodniopomorskim w 2018 r.

Chart 82.

Cargo traffic by seaports and cargo categories in Zachodniopomorskie Voivodship in 2018

W 2018 r. krajowy obrót morski wyniósł 1,3 mln ton i stanowił 4,7% obrotów ogółem, natomiast w międzynarodowym obrocie morskim przeładowano łącznie 26,9 mln ton ładunków (95,3% obrotów ogółem).

Tablica 50.

Obroty ładunkowe w portach morskich województwa zachodniopomorskiego według relacji, portów i grup ładunkowych w 2019 r. (dok.)

Table 50.

Cargo traffic in seaports of Zachodniopomorskie Voivodship by direction, seaports and group of cargo in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Międzynarodowy obrót morski International maritime traffic		
		razem total	Przywóz (wyładunek) Inwards (Unloading)	Wywóz (załadunek) Outwards (Loading)
			w tysiącach ton in thousand ton	
Ogółem Total	27672,7	26296,1	17943,4	8352,7
Szczecin	9581,9	8870,8	6068,9	2801,9
Świnoujście	15936,2	15294,1	10142,1	5152,0
Police	1671,3	1659,0	1506,5	152,5
Darłowo	213,0	213,0	103,0	110,1
Kołobrzeg	254,4	246,4	122,9	123,4
Stepnica	15,8	12,8	–	12,8
Masowe ciekłe Liquid bulk	6343,2	5093,7	3671,3	1422,4
w tym ropa naftowa i produkty of which crude oil and oil products	2802,3	1565,1	619,4	945,7
Masowe suche Dry bulk	11315,0	11211,8	8848,3	2363,5
w tym: of which:				
rudzy i złom ores and scrap	2398,3	2398,3	2242,0	156,4
węgiel i koks coal and coke	3084,9	3084,9	2038,7	1046,2
Kontenery duże Large containers	574,6	574,3	309,8	264,6
Ładunki toczne Roll-on roll-off	6233,4	6233,4	3019,4	3214,0
ładunki toczne samobieżne roll-on roll-off self-propelled	6005,3	6005,3	2934,6	3070,7
ładunki toczne niesamobieżne roll-on roll-off non self-propelled	228,1	228,1	84,8	143,2
Pozostałe ładunki drobnicowe Other general cargo	3206,4	3182,9	2094,7	1088,2

Największy udział w międzynarodowych obrotach stanowiła wymiana z krajami europejskimi (68,7%, w tym z krajami Unii Europejskiej – 58,9%), Afryką – 12,2%, Azją – 8,3%, Ameryką Północną – 6,6%, Ameryką Środkową i Południową – 3,5% oraz Australią i Oceanią – 0,7%. Największy udział w obrotach portów województwa zachodniopomorskiego miały ładunki transportowane w relacjach ze Szwecją – 27,1%, Rosją – 9,7%, Katar – 6,3%, Holandią – 5,6%, Norwegią – 5,5%, Stanami Zjednoczonymi – 5,2%, Finlandią – 3,3% i Hiszpanią – 3,2%. W Szczecinie udział w obrotach miały ładunki transportowane w relacjach z Rosją – 17,4%, Hiszpanią – 9,1%, Finlandią – 8,7%, Norwegią – 7,8%, Niemcami – 7,1%, Holandią – 6,3%, Szwecją – 6,2%.

Obrót ładunków tranzytowych w portach województwa zachodniopomorskiego w 2019 r. wyniósł 3423,0 tys. ton, tj. o 10,2% mniej niż w 2018 r., z czego obroty tranzytowe w porcie Szczecin stanowiły

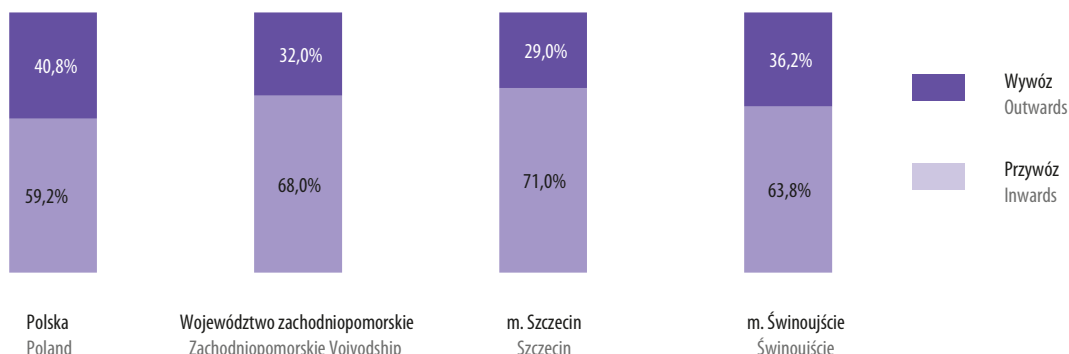
58,6%, a w Świnoujściu – 41,4%. W porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyły się obroty ładunków tranzytowych zarówno w przywozie (o 0,1%), jak i w wywozie (o 14,3%).

Wykres 83.

Struktura obrotów ładunków tranzytowych w portach morskich województwa zachodniopomorskiego na tle obrotów w polskich portach morskich w 2019 r.

Chart 83.

Structure of transit traffic in seaports of Zachodniopomorskie Voivodship against the background of traffic in seaports of Poland in 2019

Największą część ładunków tranzytowych w portach województwa zachodniopomorskiego stanowiły ładunki masowe suche – 43,7% (w tym rudy i złom – 21,2%), pozostałe ładunki drobnicowe – 34,5% (w tym wyroby z żelaza i stali – 23,8%), toczne samobieżne – 20,4% oraz ładunki masowe ciekłe – 1,4%.

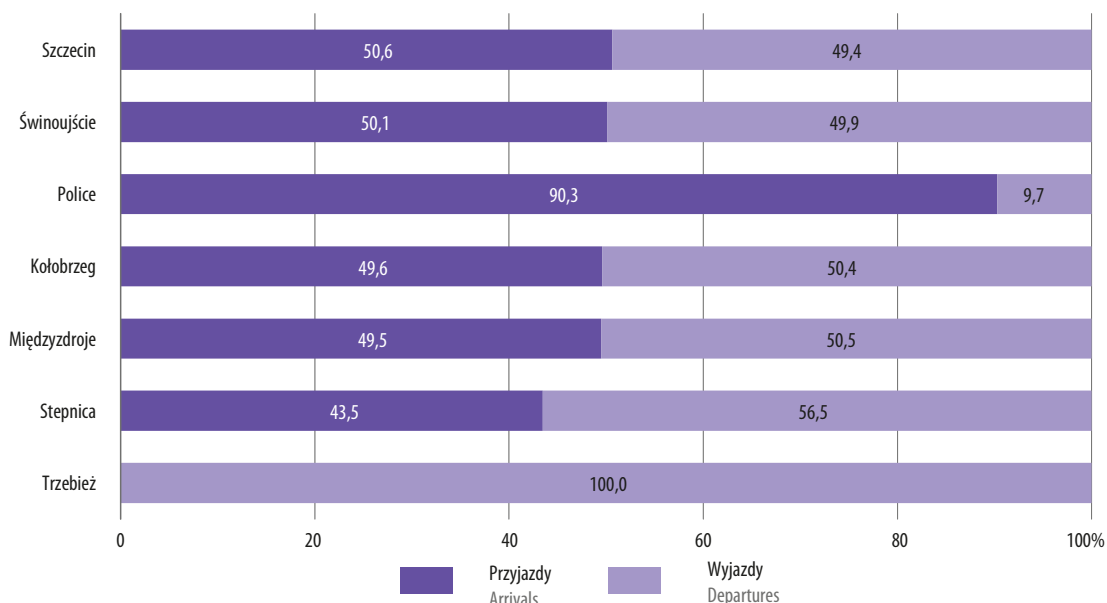
Największy wzrost przeładunku ładunków tranzytowych w porównaniu z poprzednim rokiem dotyczył węgla i koksu (ponad dwukrotnie), innych ładunków drobnicowych (o 43,8%); natomiast spadek odnotowano w obrotach tranzytowych rudy i złomu (o 36,8%), wyrobach żelaza i stali (o 15,2%), innych ciekłych ładunków masowych (o 9,7%) oraz innych suchych ładunków masowych (o 4,3%).

Tranzyt morsko-lądowy stanowił w 2019 r. 64,7% (w 2018 r. – 70,2%) obrotu ładunków tranzytowych ogółem, tranzyt lądowo-morski – 29,1% (w 2018 r. – 28,3%), tranzyt morski – 6,2%, (w 2018 r. – 1,5%). Główne kraje tranzytujące w tranzycie morsko-lądowym i lądowo-morskim w 2019 r. były: Czechy (36,2%), Niemcy (27,8%), Słowacja (21,7%) oraz Węgry (2,3%).

Do portów morskich województwa zachodniopomorskiego w 2019 r. przyплыnęło na wycieczkowcach w celach turystycznych 12,1 tys. osób, które po zwiedzeniu atrakcji turystycznych w porcie lub okolicy kontynuowały swoją zagraniczną podróż. Szczecin odwiedziło 70,9% pasażerów, natomiast Świnoujście – 29,1%. Najwięcej turystów pływało na statkach niemieckich – stanowili 39,5% pasażerów wycieczkowców ogółem, szwajcarskich – 27,7%, holenderskich – 15,7% oraz francuskich – 13,4%.

Wykres 84.
Chart 84.

Struktura ruchu pasażerów w portach morskich województwa zachodniopomorskiego w 2019 r.
Structure of passenger traffic in Zachodniopomorskie Voivodship in 2019

W 2019 r. do portów morskich województwa zachodniopomorskiego zawinęło 10,5 tys. statków (o 2,1% więcej niż w 2018 r.) o pojemności brutto (GT) 110,9 mln (o 1,5% większej niż rok wcześniej) i nośności (DWT) 55,8 mln ton (o 2,3% większej niż w 2018 r.). Zwiększyła się w porównaniu z 2018 r. średnia wielkość statków: nośność (o 0,3%), natomiast zmniejszyła: pojemność brutto oraz pojemność netto (odpowiednio: o 0,5% i o 0,1%). Większość statków stanowiły drobnicowce niespecjalistyczne (5117 statków o pojemności brutto (GT) 91,1 mln i nośności (DWT) 29,3 mln ton), statki pasażerskie (2469 statków o pojemności brutto (GT) 1,1 mln i nośności (DWT) 0,2 mln ton, w tym 163 wycieczkowce o pojemności brutto (GT) 0,2 mln i nośności (DWT) 0,1 mln ton), statki do transportu ładunków ciekłych (1314 statków o pojemności brutto (GT) 7,2 mln i nośności (DWT) 8,0 mln ton) oraz statki do transportu ładunków masowych suchych (1304 statki o pojemności brutto (GT) 10,0 mln i nośności (DWT) 16,2 mln ton).

Tablica 51.

Statki transportowe wchodzące do portów morskich województwa zachodniopomorskiego w 2019 r.

Table 51.

Cargo-carrying ship arrivals at seaports of Zachodniopomorskie Voivodship in 2019

Kraj bandery Flag state a – liczba statków a – number of ships b – pojemność netto (NT) w tys. b – net tonnage (NT) in thousand		Ogółem Total	W tym porty Of which ports		
			Szczecin	Świnoujście	Police
Ogółem Grand Total	a	10501	2891	6233	277
	b	41611,3	5699,2	34895,7	697,9
w tym ruch międzynarodowy of which international traffic					
Razem Total	a	8423	2306	5250	232
	b	40456,2	5181,2	34346,4	667,2
Polska Poland	a	159	55	1	1
	b	51,3	26,9	0,7	0,5
Obce Foreign	a	8264	2251	5249	231
	b	40404,9	5154,3	34345,7	666,7

Tablica 51.

Statki transportowe wchodzące do portów morskich województwa zachodniopomorskiego w 2019 r. (dok.)

Table 51.

Cargo-carrying ship arrivals at seaports of Zachodniopomorskie Voivodship in 2019 (cont.)

Kraj bandery Flag state a – liczba statków a – number of ships b – pojemność netto (NT) w tys. b – net tonnage (NT) in thousand		Ogółem Total	W tym porty Of which ports		
			Szczecin	Świnoujście	Police
w tym: of which:					
Antigua i Barbuda Antigua and Barbuda	a	381	289	29	11
	b	601,6	471,1	71,3	15,0
Bahamy The Bahamas	a	2403	44	2342	10
	b	19807,8	168,3	19508,9	120,1
Barbados Barbados	a	157	81	64	9
	b	211,1	105,2	91,6	11,1
Chiny – Specjalny Region Admini- stracyjny Hongkong China – Hong Kong Special Admin- istrative Region	a	17	9	7	1
	b	264,0	74,9	179,0	10,1
Cypr Cyprus	a	1472	221	1231	14
	b	8256,5	597,2	7627,4	27,1
Dania Denmark	a	82	42	37	2
	b	208,0	40,5	149,8	16,4
Gibraltar Gibraltar	a	104	96	5	–
	b	238,4	198,4	36,4	–
Holandia Netherlands	a	460	406	33	6
	b	775,5	667,6	80,5	11,3
Liberia Liberia	a	73	34	24	13
	b	706,3	254,3	312,4	137,8
Malta Malta	a	161	114	37	4
	b	608,9	260,1	332,0	8,6
Niemcy Germany	a	1552	153	1039	6
	b	1205,0	253,4	870,4	6,8
Norwegia Norway	a	169	107	28	2
	b	432,3	294,9	96,6	4,2
Panama Panama	a	67	40	21	4
	b	791,5	329,7	433,7	27,4
Portugaliaa Portugal	a	54	47	5	1
	b	230,2	101,4	125,0	2,4
Rosja Russia	a	209	87	1	121
	b	299,3	173,8	1,9	123,6
Singapur Singapore	a	42	12	25	5
	b	428,2	113,7	280,4	34,0
Szwecja Sweden	a	198	22	173	–
	b	2670,6	23,7	2645,0	–
Wyspy Marshalla Marshall Islands	a	110	66	37	7
	b	1432,3	410,0	948,7	73,5

Najwięcej statków przyplwających do portów morskich województwa zachodniopomorskiego to statki, których przewoźnik pochodził z Polski (4609 statków o pojemności brutto (GT) 71,9 mln i nośności (DWT) 22,2 mln ton), Niemiec (3014 statków o pojemności brutto (GT) 19,3 mln i nośności (DWT) 7,3 mln ton), Norwegii (626 statków o pojemności brutto (GT) 3,1 mln i nośności (DWT) 3,8 mln ton), Holandii (477 statków o pojemności brutto (GT) 1,8 mln i nośności (DWT) 2,5 mln ton) oraz Danii (435 statków o pojemności brutto (GT) 2,9 mln i nośności (DWT) 4,1 mln ton).

Tablica 52. Przewozy pasażerów^a statkami pasażerskimi morskiej i przybrzeżnej floty transportowej w województwie zachodniopomorskim w 2019 r.Table 52. Coastal passenger^a transport in Zachodniopomorskie Voivodship in 2019

Wyszczególnienie Specification	Liczba przewiezionych pasażerów Number of passengers carried	Praca przewozowa w pasażerokilometrach Transport performance in passenger-kilometres	Średnia odległość przewozu 1 pasażera w kilometrach Average voyage distance per passenger in kilometres
	w tysiącach in thousand		
W komunikacji międzynarodowej In international traffic	663,9	172462,6	259,8
Pomiędzy portami polskimi Polish ports transport	2,8	28,0	10,2
W komunikacji wewnątrzportowej In intra-port communication	269,9	1452,4	5,4

a Bez kierowców samochodów ciężarowych przewożonych promami.
a Excluding truck drivers on board ferries.

Tablica 53. Kontenery w międzynarodowym obrocie morskim w województwie zachodniopomorskim w 2019 r.

Table 53. International maritime traffic of containers in Zachodniopomorskie Voivodship in 2019

PORTY a – szt. a – in units b – TEU b – in TEU		Ogółem Total		Wyladunek (przywóz) Unloading (inwards)		Załadunek (wywóz) Loading (outwards)	
		z ładunkami laden	puste empty	z ładunkami laden	puste empty	z ładunkami laden	puste empty
Ogółem	a	30975	15034	15514	7526	15461	7508
Total	b	51484	26276	21931	16893	29553	9384
Szczecin	a	30161	13668	14702	7519	15459	6149
	b	50670	24691	21119	16879	29551	7813
Świnoujście	a	814	1366	812	7	2	1359
	b	814	1585	812	14	2	1571

Tablica 54. Obrót ładunków tranzytowych według rodzajów tranzytu, grup ładunkowych i portów w województwie zachodniopomorskim w 2019 r.

Table 54. Transit traffic by type of transit, group of cargo and seaports in Zachodniopomorskie Voivodship in 2019

Wyszczególnienie Specification	Tranzyt ogółem Total transit			Tranzyt morsko-ładowy i łądowo-morski Sea-land and land-sea transit			Tranzyt morski Sea transit		
	razem total	wyładunek (przywóz) Unloading (inwards)	załadunek (wywóz) Loading (outwards)	razem total	morsko-ładowy przywóz sea-land inwards	łądowo-morski przywóz land-sea outwards	razem total	wyładunek (przywóz) Unloading (inwards)	załadunek (wywóz) Loading (outwards)
	w tysiącach ton in thousand tonnes								
Ogółem	3423,0	2328,5	1094,5	3212,2	2214,6	997,6	210,8	113,9	96,9
Total									
Masowe ciekłe Liquid bulk	49,5	33,7	15,8	49,5	33,7	15,8	–	–	–

Tablica 54.

Obrót ładunków tranzytowych według rodzajów tranzytu, grup ładunkowych i portów w województwie zachodniopomorskim w 2019 r. (dok.)

Table 54.

Transit traffic by type of transit, group of cargo and seaports in Zachodniopomorskie Voivodship in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Tranzyt ogółem Total transit			Tranzyt morsko-ładowy i łądowo-morski Sea-land and land-sea transit			Tranzyt morski Sea transit		
	razem total	wyła- dunek (przywóz) Unload- ing (inwards)	załadunek (wywóz) Loading (out- wards)	razem total	morsko- ładowy przywóz sea-land inwards	łądowo- morski przywóz land-sea outwards	razem total	wyła- dunek (przywóz) Unload- ing (inwards)	zała- dunek (wywóz) Loading (out- wards)
	w tysiącach ton in thousand tonnes								
Masowe suche Dry bulk	1495,5	1330,9	164,5	1301,6	1234,0	67,6	193,9	96,9	96,9
w tym: of which:									
rudz i złom ores and scrap	726,4	725,2	1,2	726,4	725,2	1,2	–	–	–
węgiel i koks coal and coke	459,1	362,2	96,9	265,3	265,3	–	193,9	96,9	96,9
Ładunki samo- bieżne Ro-ro units (self- propeller)	697,8	195,6	502,2	697,8	195,6	502,2	–	–	–
Pozostałe ładunki drobniowe Other general cargo	1180,3	768,3	412,0	1163,3	751,3	412,0	17,0	17,0	–
w tym: of which:									
wyroby z żela- za i stali iron and steel products	816,1	459,5	356,6	816,1	459,5	356,6	–	–	–
Szczecin	2005,3	1423,8	581,5	1794,5	1309,9	484,6	210,8	113,9	96,9
Masowe ciekłe Liquid bulk	38,6	33,7	5,0	38,6	33,7	5,0	–	–	–
Masowe suche Dry bulk	786,4	621,9	164,5	592,5	525,0	67,6	193,9	96,9	96,9
w tym: of which:									
rudz i złom ores and scrap	208,2	207,0	1,2	208,2	207,0	1,2	–	–	–
węgiel i koks coal and coke	295,3	198,4	96,9	101,4	101,4	–	193,9	96,9	96,9
Pozostałe ładunki drobniowe Other general cargo	1180,3	768,3	412,0	1163,3	751,3	412,0	17,0	17,0	–
w tym: of which:									
wyroby z żela- za i stali iron and steel products	816,1	459,5	356,6	816,1	459,5	356,6	–	–	–
Świnoujście	1417,7	904,7	513,0	1417,7	904,7	513,0	–	–	–
Masowe ciekłe Liquid bulk	10,9	–	10,9	10,9	–	10,9	–	–	–

Tablica 54. Obrót ładunków tranzytowych według rodzajów tranzytu, grup ładunkowych i portów w województwie zachodniopomorskim w 2019 r. (dok.)

Table 54. Transit traffic by type of transit, group of cargo and seaports in Zachodniopomorskie Voivodship in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Tranzyt ogółem Total transit			Tranzyt morsko-ładowy i łądowo-morski Sea-land and land-sea transit			Tranzyt morski Sea transit		
	razem total	wyła- dunek (przywóz) Unload- ing (inwards)	załadunek (wywóz) Loading (out- wards)	razem total	morsko- ładowy przywóz sea-land inwards	łądowo- morski przywóz land-sea outwards	razem total	wyła- dunek (przywóz) Unload- ing (inwards)	zała- dunek (wywóz) Loading (out- wards)
	w tysiącach ton in thousand tonnes								
Masowe suche Dry bulk	709,0	709,0	–	709,0	709,0	–	–	–	–
w tym: of which:									
rudę i złom ores and scrap	518,2	518,2	–	518,2	518,2	–	–	–	–
węgiel i koks coal and coke	163,8	163,8	–	163,8	163,8	–	–	–	–
samobieżne self-propelled	697,8	195,6	502,2	697,8	195,6	502,2	–	–	–

Tablica 55. Ruch pasażerów w wybranych portach morskich województwa zachodniopomorskiego według kraju rozpoczęcia lub zakończenia podróży

Table 55. Passenger movements in selected seaports of Zachodniopomorskie Voivodship by place of departure or destination

Kraj rozpoczęcia/zakończenia podróży Country of departure/destination	Ogółem Total		Przyjazdy Inwards		Wyjazdy Outwards	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Ogółem Grand total	1254003	1262408	623156	630551	630847	631857
Ruch krajowy National traffic	866	17972	430	8993	436	8979
Ruch międzynarodowy International traffic	1253137	1244436	622726	621558	630411	622878
w tym: of which:						
Europa Europe	1253131	1244432	622726	621555	630405	622877
kraje Unii Europejskiej European Union countries	1253129	1244412	622725	621594	630404	622863
w tym: of which:						
Dania Denmark	31502	43524	15746	21727	15756	21797
Niemcy Germany	139901	135119	71285	71052	68616	64067
Szwecja Sweden	1081696	1065753	535678	528761	546018	536992
w tym: of which:						
Szczecin						

Tablica 55.

Ruch pasażerów w wybranych portach morskich województwa zachodniopomorskiego według kraju rozpoczęcia lub zakończenia podróży (dok.)

Table 55.

Passenger movements in selected seaports of Zachodniopomorskie Voivodship by place of departure or destination (cont.)

Kraj rozpoczęcia/zakończenia podróży Country of departure/destination	Ogółem Total		Przyjazdy Inwards		Wyjazdy Outwards	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Razem Total	10088	6444	5250	3263	4838	3181
Ruch krajowy National traffic	9161	5451	4426	2418	4735	3033
Ruch międzynarodowy International traffic	927	993	824	845	103	148
w tym: of which:						
Europa Europe	926	990	824	845	102	145
kraje Unii Europejskiej European Union countries	910	988	818	845	92	143
w tym: of which:						
Niemcy Germany	895	905	807	802	88	103
Świnoujście						
Razem Total	1156999	1170325	578053	586097	578946	584228
Ruch krajowy National traffic	8635	34627	4472	18243	4163	16384
Ruch międzynarodowy International traffic	1148364	1135698	573581	567854	574783	567844
w tym: of which:						
Europa Europe	1148364	1135698	573581	567854	574783	567844
kraje Unii Europejskiej European Union countries	1148364	1135698	573581	567854	574783	567844
w tym: of which:						
Niemcy Germany	73558	66222	40311	34926	33247	31296
Szwecja Sweden	1065752	1063149	528760	529809	536992	533340
Kołobrzeg						
Razem Total	34483	30972	17230	15353	17253	15619
Ruch krajowy National traffic	14	–	14	–	–	–
Ruch międzynarodowy International traffic	34469	30972	17216	15353	17253	15619
Dania Denmark	34469	30972	17216	15353	17253	15619
Międzyzdroje						
Razem Total	59888	87095	29917	43085	29971	44010
Ruch krajowy National traffic	–	29473	–	14085	–	15388
Ruch międzynarodowy International traffic	59888	57622	29917	29000	29971	28622
Niemcy Germany	59888	57622	29917	29000	29971	28622

Rybołówstwo morskie

Według stanu na koniec 2017 r. w województwie zachodniopomorskim zarejestrowanych było 585 podmiotów, które zajmowały się rybołówstwem w wodach morskich. Liczba pracujących wynosiła 1,3 tys. osób. Większość podmiotów zarejestrowana była w powiecie kołobrzeskim (149 podmiotów, o liczbie pracujących 438), kamieńskim (109 podmiotów, 208 osób pracujących) oraz sławieńskim (odpowiednio: 107 podmiotów, 208 pracujących).

Według stanu na koniec 2019 r. polska flota rybacka województwa zachodniopomorskiego liczyła, tak jak przed rokiem 338 jednostek, o pojemności brutto 5,6 tys. (o 2,4% większej niż w 2018 r.) oraz mocy wynoszącej 23,5 tys. kW (o 4,0% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim).

Najwięcej kutrów zlokalizowanych było w porcie macierzystym w Kołobrzegu (20 kutrów), co stanowiło 58,8% liczebności floty kutrowej ogółem.

W 2019 r. flota łodziowa w województwie zachodniopomorskim liczyła 304 jednostki (spadek o 1,0% w stosunku do 2018 r.), o łącznej pojemności brutto (GT) 2,1 tys., która uległa zwiększeniu w stosunku do roku 2018 r. o 0,3% oraz o mocy 13,9 tys. kW (wzrost o 0,4% w stosunku do 2018 r.). Łodzie rybackie stacjonowały w portach: w Darłowie – 37, Trzebieży – 35, Świnoujściu (łącznie z Karsiborem i Przytorem) – 34, Kołobrzegu – 33, Jarosławcu – 19, Szczecinie (łącznie z portami Szczecin Dąbie i Stołczyn) – 17, Dziwnowie – 16 i Wolinie – 15.

Tablica 56. Flota łodziowa województwa zachodniopomorskiego w 2019 r. Stan w dniu 31 Grudnia

Table 56. Fishing fleet in Zachodniopomorskie Voivodship in 2019 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Liczba jednostek Number of units		Pojemność brutto GT Gross tonnage (GT)		Moc kW Power in kW	
		2018=100		2018=100		2018=100
Ogółem Total	304	99,0	2107	100,3	13861	100,4
w tym: of which						
Darłowo	37	88,1	167	94,6	1360	97,5
Jarosławiec	19	100,0	100	100,2	737	100,0
Kołobrzeg	33	100,0	647	100,5	3369	100,0
Szczecin ^a	17	100,0	35	98,1	326	100,0
Świnoujście ^b	34	100,0	252	99,8	1908	100,0
Trzebież	35	100,0	113	99,6	858	100,0

a łącznie ze Szczecin Dąbiem i Stołczynem. b łącznie z Karsiborem i Przytorem.

a Including Szczecin Dąbie and Stołczyn. b Including Karsibór and Przytór.

Źródło: dane Morskiego Instytutu Rybackiego w Gdyni.

Source: Data of the National Marine Fisheries Research Institute in Gdynia.

Połowy ryb i innych organizmów morskich według portu rejestracji statku w województwie zachodniopomorskim w 2019 r. wyniosły 53,3 tys. ton i były o 2,0% większe niż przed rokiem. Tak jak w ubiegłym roku, wszystkie połowy pozyskano z łowisk bałtyckich.

W strukturze gatunkowej połowów, podobnie jak przed rokiem, dominowały szproty i śledzie. W 2019 r. złowiono 18,7 tys. ton szprota, co stanowiło 35,2% wielkości połowów ogółem województwa zachodniopomorskiego. Połowy szprota zwiększyły się o 5,9% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Połowy śledzia wyniosły w 2019 r. 12,3 tys. ton, co oznacza spadek o 14,9% w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Rozdział 7

Chapter 7

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Finances of local government units

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

Dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego (JST) w 2018 r. w województwie zachodniopomorskim wyniosły 11326,6 mln zł, co stanowiło wzrost 8,0% w porównaniu z 2017 r. Głównym źródłem dochodów JST były dochody własne, które stanowiły 50,5% dochodów ogółem. Kwota dotacji, które wpłynęły do budżetów JST wyniosła 3175,8 mln zł, co stanowiło 28,0% dochodów ogółem, i była o 15,7% wyższa niż przed rokiem. Udział dotacji inwestycyjnych w ogólnej wysokości dotacji w budżetach JST wyniósł 28,0% i był o 1,9 p. proc. wyższy niż w 2017 r. Wysokość dotacji europejskich w strukturze budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2018 r. wyniosła 458,8 zł, czyli o 120,1% więcej niż przed rokiem.

W województwie zachodniopomorskim dochody jednostek samorządu terytorialnego (JST) w 2018 r. wyniosły 11326,6 mln zł i były o 8,0% wyższe niż w 2017 r. W kwocie tej 50,0% stanowiły dochody gmin, 28,9% – dochody miast na prawach powiatu, 12,7% – dochody powiatów oraz 8,3% – dochody województwa.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody JST ogółem w 2018 r. wyniosły 6658,7 zł, co stanowiło wzrost o 7,7% w porównaniu z rokiem poprzednim. Największy dochód na 1 mieszkańca wykazały miasta na prawach powiatu (5934,8 zł), co stanowiło wzrost wobec 2017 r. o 7,9%. Największy wzrost tego wskaźnika w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano w przypadku województw (o 17,7%), a najmniejszy – w przypadku gmin (o 6,1%).

Gminy bez miast na prawach powiatu w 2018 r. osiągnęły dochody wynoszące 5667,4 mln zł, które były wyższe niż w roku poprzednim o 7,7%. W dochodach tych 52,8% stanowiły gminy miejsko-wiejskie (55 jednostek), 26,9% - gminy wiejskie, a 20,3% (51 jednostek) – gminy miejskie (8 jednostek). Najwyższy wskaźnik dochodów per capita odnotowano w przypadku gmin wiejskich (5294,7 zł) i był on wyższy od dochodów gmin miejskich o 11,5%, a gmin miejsko-wiejskich – o 8,4%.

Dochody powiatów w 2018 r. wyniosły 1442,3 mln zł i w porównaniu z rokiem poprzednim były wyższe o 10,0%. Wskaźnik dochodów per capita był zróżnicowany i wynosił od 1021,7 zł w powiecie stargardzkim (wzrost o 5,6% wobec 2017 r.) do 1607,0 zł w gryfickim (wzrost o 18,9%). W porównaniu z 2017 r. jedynie w powiecie białogardzkim i kamieńskim odnotowano spadek dochodów na 1 mieszkańca o odpowiednio: 10,3% i 0,5%.

W przypadku miast na prawach powiatu najwyższy dochód na 1 mieszkańca w 2018 r. wykazało Świnoujście (9171,0 zł), co stanowiło wzrost o 13,5% wobec 2017 r., a najniższy – Koszalin (5674,3 zł) – co stanowiło 10,2%.

Tablica 57. Dochody jednostek samorządu terytorialnego
Table 57. Revenue of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółem dochodów share of own revenue in total revenue in %
Ogółem Total	4174,5	5365,0	6165,1	6658,7	50,5
Gminy ^a Gminas ^a	2975,5	3743,9	4642,5	4923,6	50,6
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	3291,6	5138,0	5501,6	5934,8	61,6
Powiaty Powiats	1001,0	1049,0	1136,8	1253,0	36,2
Województwo Voivodship	426,7	449,4	472,0	552,7	33,2

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są m.in: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku jst, spadki, zapisy i darowizny na rzecz j.s.t., dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez jednostki samorządu terytorialnego o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody j.s.t., odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej i inne. W rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

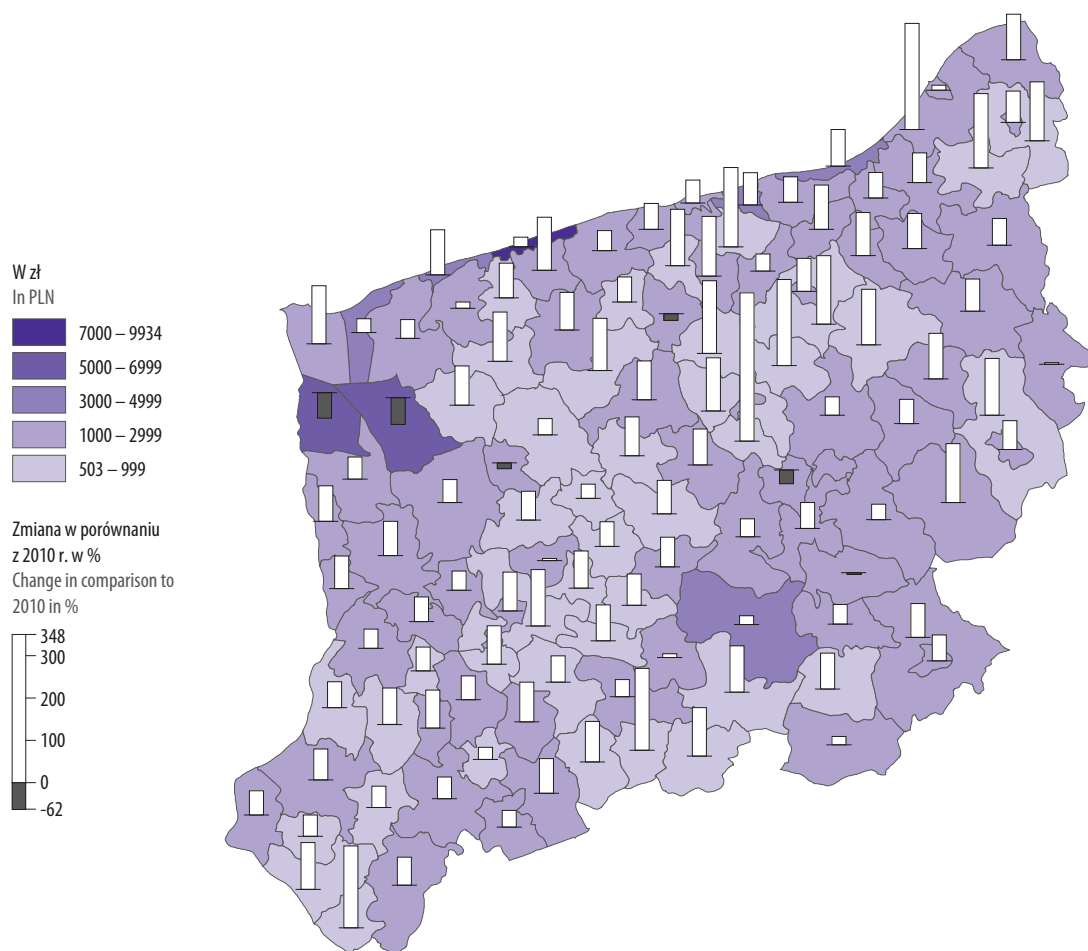
W Zachodniopomorskiem w 2018 r. głównym źródłem dochodów JST ogółem były dochody własne (5721,9 mln zł), których udział w dochodach ogółem wyniósł 50,5% (spadek wobec 2017 r. o 1,0 p. proc.). W miastach na prawach powiatu udział ten wyniósł 61,6% (wzrost o 0,3 p. proc.), w gminach – 50,6% (spadek o 1,6 p. proc.), w powiatach – 36,2% (wzrost o 1,0 p. proc.), a w województwie – 33,2% (spadek o 3,9 p. proc.).

Najważniejszym źródłem dochodów własnych gmin i miast na prawach powiatu były dochody podatkowe (odpowiednio: 60,6% i 43,4%), a w tym odpowiednio 30,4% i 21,8% z podatków ustalonych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw oraz 24,6% i 18,6% z podatków od nieruchomości. W strukturze dochodów własnych powiatów największy udział miały wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych (45,4%) i grupy dochodów pozostałych (47,4%). Dochody własne samorządu województwa składały się w największej części z wpływów z podatków dochodowych od osób prawnych (47,9%) oraz z grupy dochodów pozostałych (24,7%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody własne JST ogółem wyniosły 3363,8 zł i były wyższe wobec 2017 r. o 5,9%. Zwiększenie dochodów własnych per capita w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano we wszystkich rodzajach jednostek samorządów terytorialnych. Wzrost ten wyniósł: 2,9% w gminach, 8,4% w miastach na prawach powiatu, 13,3% w powiatach oraz 5,0% w województwie.

Mapa 43.
Map 43.

Dochody własne gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.
Own revenue of gminas per capita in 2018

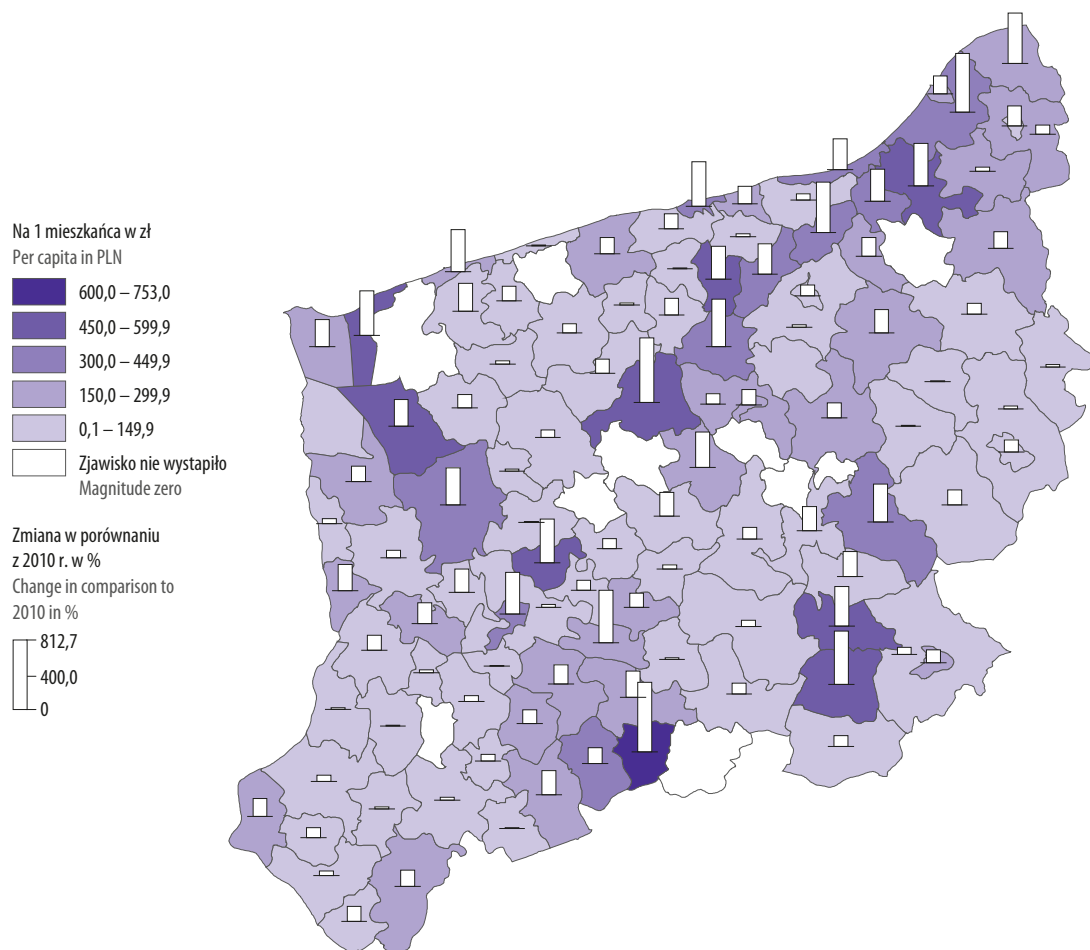
W strukturze dochodów JST oprócz dochodów własnych znajdują się również dotacje, których łączna wysokość w 2018 r. wyniosła 3175,8 mln zł, co stanowiło 28,0% dochodów ogółem. Kwota ta była o 15,7% wyższa niż przed rokiem. Udział dotacji inwestycyjnych w ogólnej wysokości dotacji w budżetach JST wyniósł 28,0% i był o 1,9 p. proc. wyższy niż w 2017 r.

W 2018 r. gminy bez miast na prawach powiatu otrzymały dotacje w wysokości 1713,8 mln zł, z czego 15,1% stanowiły dotacje inwestycyjne. Kwota ogólnych dotacji w budżecie gmin w 2018 r. była o 11,7% wyższa niż przed rokiem. Istotną część dotacji budżetów gminnych to dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej (71,1%). W strukturze dochodów budżetów gmin udział dotacji był wyższy niż w roku poprzednim i wyniósł 30,2% (w 2017 r. udział ten wynosił 28,7%).

W przypadku miast na prawach powiatu ogólna wysokość dotacji w 2018 r. wyniosła 636,8 mln, a w tym 13,9% stanowiły dotacje inwestycyjne. W porównaniu z rokiem 2017 r. kwota przyznanych dotacji zwiększyła się o 13,8%. Największy udział w strukturze dotacji w budżetach miast na prawach powiatu stanowiły dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej (70,1%). W 2018 r. dotacje stanowiły 13,9% ogólnych dochodów budżetów miast na prawach powiatu, czyli o 8,7 p. proc. więcej niż przed rokiem (w 2015 r. było to 49,5%).

Mapa 44.
Map 44.

Dotacje dla gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.
Grants for gminas per capita in 2018

W strukturze dochodów powiatów w 2018 r. dotacje wyniosły 334,1 mln zł i stanowiły 23,2% dochodów. W porównaniu z 2017 r. wysokość dotacji ogółem dla powiatów wzrosła o 19,1%. Dotacje inwestycyjne stanowiły 29,4% dotacji. Największy udział stanowiły dotacje z paragrafów 205 i 625 (41,1%) oraz dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne (36,1%).

Wysokość dotacji w budżecie województwa w 2018 r. wyniosła 491,2 mln zł, z czego 68,0% stanowiły dotacje inwestycyjne. Kwota ta była wyższa niż w 2017 r. o 33,1%. Udział dotacji w ogólnych dochodach województwa był wyższy niż przed rokiem o 13,4 p. proc. i wyniósł 52,2%. Dotacje te pochodziły jedynie ze środków europejskich, przy czym 99,1% stanowiły dotacje z paragrafów 205 i 625, a 0,9% – z paragrafów 200 i 620.

W 2018 r. dotacje z środków europejskich, które wpłynęły do budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 458,8 zł, czyli o 120,1% więcej niż rok wcześniej. W gminach było to średnio 190,2 zł (w porównaniu z 58,4 zł w 2017 r.), w miastach na prawach powiatu – 179,9 zł (wobec 42,8 zł w 2017 r.), w powiatach – 61,1 zł (22,0 zł w 2017 r.), a w województwie – 230,6 zł (140,2 zł w 2017 r.).

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

Łączna kwota wydatków w budżetach JST w 2018 r. wyniosła 11652,1 mln złotych, co stanowiło kwotę wyższą niż rok wcześniej o 12,6%. Udział wydatków inwestycyjnych w ogólnej wysokości wydatków JST wyniósł 20,2%, co stanowiło wzrost wobec roku poprzedniego o 5,5 p. proc. Najwięcej środków rozdysponowano na wydatki w działach: „Oświata i wychowanie” (27,2%), „Transport i łączność” (16,3%) oraz „Rodzina” (15,7%).

W 2018 r. w województwie zachodniopomorskim łączne wydatki JST wyniosły 11652,1 mln złotych i były wyższe od kwoty uzyskanej rok wcześniej o 12,6% (wobec 2015 r. – o 28,1%). Największy udział w tej kwocie miały wydatki budżetu gmin bez miast na prawach powiatu (49,4%) oraz miast na prawach powiatu (30,1%). Wydatki powiatów stanowiły 12,3%, a województwa 8,2% ogólnej kwoty wydatków JST w 2018 r.

Wydatki gmin w 2018 r. wyniosły 5752,2 mln zł i były wyższe od kwoty uzyskanej rok wcześniej o 11,7%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki te kształtowały się na poziomie 4997,3 zł i były wyższe w porównaniu z 2017 r. o 11,9%. Najwięcej środków pochłonęły wydatki bieżące (4734,6 mln zł), stanowiąc 82,3% łącznych wydatków budżetów gmin. Wydatki inwestycyjne wyniosły 989,7 mln zł i były wyższe niż rok wcześniej o 57,5%.

W miastach na prawach powiatu wydatki w 2018 r. zamknęły się w kwocie 3509,7 mln zł, co stanowiło kwotę wyższą o 13,4% w stosunku do roku poprzedniego. Wskaźnik łącznych wydatków per capita wyniósł 6358,9 zł i był wyższy w porównaniu z 2017 r. o 13,7%. W strukturze wydatków miast na prawach powiatu 77,9% stanowiły wydatki bieżące, a 22,1% - wydatki majątkowe, w tym wydatki inwestycyjne – 20,6% (o 6,5 p. proc. więcej niż w 2017 r.).

Tablica 58.

Table 58.

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

Expenditure of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w % share of investment expenditure in total expenditure in %
Ogółem Total	4632,5	5316,2	6033,1	6850,0	20,2
Gminy ^a Gminas ^a	3315,0	3654,9	4463,9	4997,3	17,2
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	3703,0	5274,3	5594,2	6358,9	20,6
Powiaty Powiats	1088,5	1027,6	1124,2	1249,4	15,1
Województwo Voivodship	455,9	431,0	472,3	559,1	44,9

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

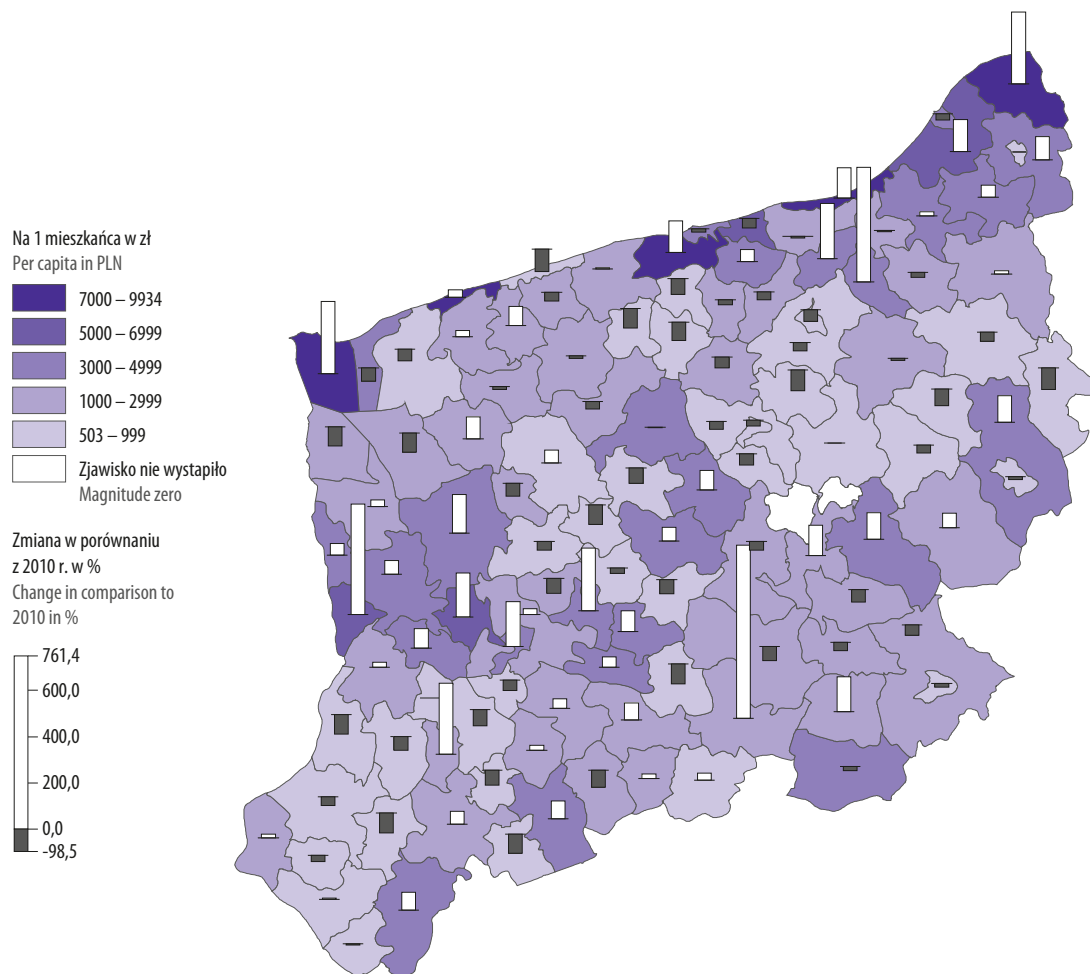
Łączne wydatki powiatów w 2018 r. wyniosły 1438,1 mln zł, z czego 84,7% stanowiły wydatki bieżące, a 15,3% - wydatki majątkowe. Ogólna wysokość wydatków powiatów była wyższa niż rok wcześniej o 10,9%, a wobec 2015 r. – o 21,0%. W przeliczeniu na jednego mieszkańca powiaty wydały średnio 1249,4 zł,

czyli o 11,1% więcej niż w 2017 r. Na wydatki inwestycyjne przeznaczono 217,6 mln zł, co stanowiło 15,1% wszystkich wydatków w powiatach, a kwota ta była wyższa niż rok wcześniej o 42,3%.

W 2018 r. z budżetu województwa zrealizowano wydatki w łącznej kwocie 952,1 mln zł. Były one wyższe niż w 2017 r. o 12,6% (wobec 2015 r. – o 28,9%). Na przytoczoną kwotę złożyło się 518,8 mln zł wydatków bieżących (54,5%) oraz 433,2 mln zł wydatków majątkowych (45,5%). W przeliczeniu na jednego mieszkańca było to 559,1 zł, czyli o 18,4% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim. Wydatki inwestycyjne stanowiły 44,9% łącznej kwoty wydatków województwa. Udział ten był wyższy niż w 2017 r. o 7,2 p. proc.

Mapa 45.
Map 45.

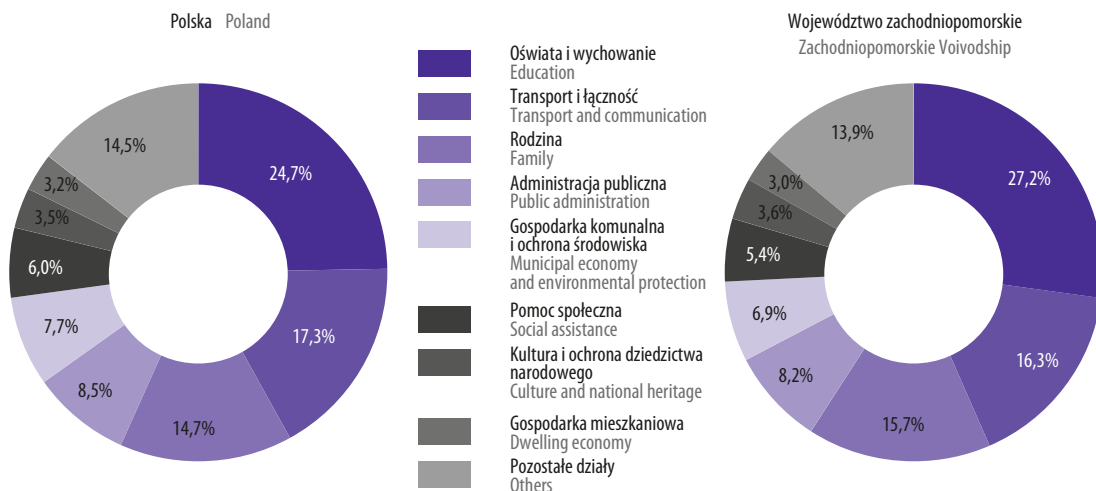
Wydatki inwestycyjne gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.
Investment expenditures of gminas per capita in 2018

Według działów klasyfikacji budżetowej wydatki w województwie zachodniopomorskim oraz w Polsce są do siebie zbliżone. W obu przypadkach 8 działów skupia największą część wydatków: 85,5% w skali kraju i 86,1% w skali województwa. W Zachodniopomorskiem najwięcej środków zostało rozdysponowanych na wydatki w działach: „Oświata i wychowanie” (27,2%), „Transport i łączność” (16,3%) oraz „Rodzina” (15,7%). W porównaniu z Polską największą różnicę zaobserwowano w działach: „Oświata i wychowanie” – więcej o 2,5 p. proc., „Rodzina” – więcej o 1,0 p. proc. oraz „Transport i łączność” – mniej o 1,0 p. proc.

Wykres 85.
Chart 85.

Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.
Budget expenditure by divisions in 2018

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2018 r. zagregowany wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego był ujemny. Główny udział w tym wyniku miał wysoki deficyt budżetów miast na prawach powiatu. Relacja niedoboru do łącznego dochodu ukształtowała się na poziomie -2,9%. Nadwyżkę budżetową wykazały tylko jednostki powiatowe.

Łączny wynik budżetów zachodniopomorskich JST w 2018 r. wykazał deficyt w wysokości 325,4 mln zł. Było to istotne pogorszenie w porównaniu z 2017 r., gdy rok zamknął się nadwyżką budżetową wynoszącą 168,0 mln zł. Uzyskany w 2018 r. niedobór środków był jednak ponad dwukrotnie mniejszy od wyniku budżetowego z 2010 r. (deficyt w wysokości 794,6 mln zł). Relacja ogólnego wyniku budżetowego do dochodów w 2018 r. wyniosła -2,9%.

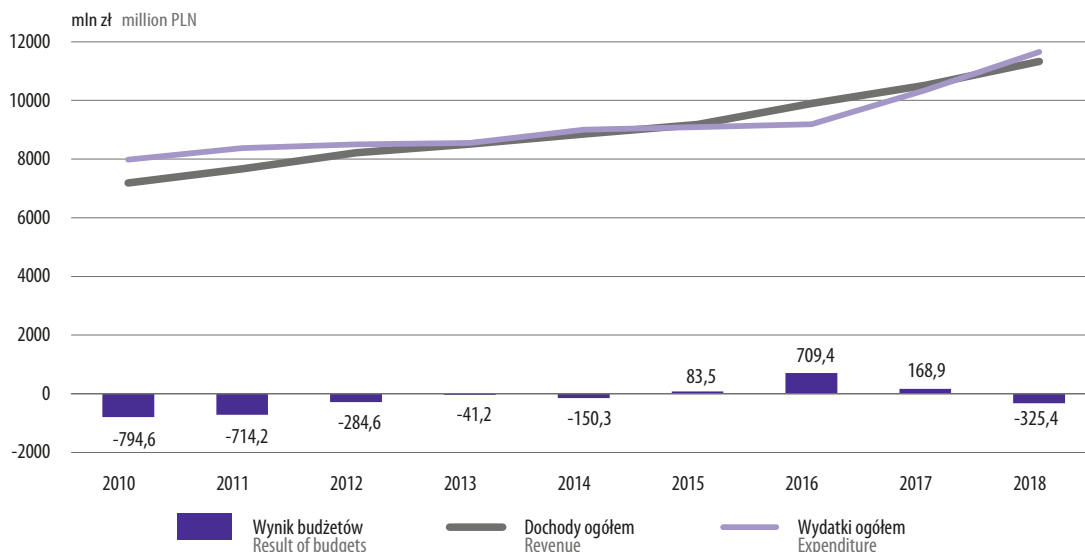
Na zagregowany wynik budżetowy JST w 2018 r. największy wpływ miał deficyt budżetowy uzyskany w miastach na prawach powiatu wynoszący 234,1 mln zł. W porównaniu z 2017 r. jednostki te ponad 4,5-krotnie pogłębiły niedobór środków. Wynikiem dodatnim w 2018 r. zamknęły się jedynie budżety powiatów, jednak również w tym przypadku był to wynik niższy niż rok wcześniej (niemal 3,5-krotnie).

Tablica 59.
Table 59.

Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	-794,6	83,5	168,9	-325,4
Gminy ^a Gminas ^a	-394,7	102,9	206,0	-84,8
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-247,8	-75,9	-51,2	-234,1
Powiaty Powiats	-101,8	24,8	14,6	4,2
Województwo Voivodship	-50,3	31,7	-0,4	-10,8

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Wykres 86.
Chart 86.**Dochody, wydatki i wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego**
Revenue, expenditure and result of budgets of local government units

Na 133 jednostki samorządu terytorialnego działające na terenie województwa zachodniopomorskiego 66 (49,6%) osiągnęło dodatni wynik budżetowy, a 67 (50,4%) – ujemny.

W 2018 r. deficyt budżetowy odnotowano w 55 gminach (49,5% wszystkich gmin), przy czym najniższy wynik osiągnęła gmina Goleniów (-24,8 mln zł), gmina wiejska Kołobrzeg (-24,8 mln zł) oraz Postomino (-21,4 mln zł). Ujemną relację wyniku budżetowego do dochodu przekraczającą 10,0% wykazano u 18 jednostek gminnych. Nadwyżkę budżetową osiągnęło 56 gmin (50,5%), najwięcej gmina miejska Kołobrzeg (20,1 mln zł), Rewal (16,6 mln zł) oraz gmina miejska Darłowo (14,5 mln zł). Liczba jednostek gminnych z dodatnią relacją wyniku budżetowego do dochodu przekraczającą 10,0% wyniosła 9.

Wśród 3 miast na prawach powiatu jedynie Szczecin wykazał ujemny wynik budżetowy w 2018 r., wynoszący -255,1 mln zł, co przełożyło się na -11,1% w relacji do dochodów. Najwyższą nadwyżkę budżetową wykazał Koszalin (13,7 mln zł), co w relacji do dochodów stanowiło 2,2%.

Wśród wszystkich 18 jednostek powiatowych połowa osiągnęła dodatni, a połowa ujemny wynik budżetowy na koniec 2018 r. Największy deficyt wykazał powiat stargardzki (-5,5 mln zł) i szczecinecki (-5,3 mln zł), a największą nadwyżkę powiat policki (9,5 mln zł). Żaden powiat z ujemnym wynikiem budżetowym nie przekroczył -5,0% w relacji wyniku do dochodu. Najmniejszy wskaźnik wykazano w powiecie szczecineckim i wyniósł on -4,9%. Wśród powiatów z dodatnim wynikiem budżetowym u 3 z nich relacja wyniku do dochodu przekroczyła 5,0%, przy czym najwyższy wskaźnik wykazano w powiecie polickim (9,3%).

7.4. Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

7.4. Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund

Łączna wartość projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa zachodniopomorskiego do końca 2018 r. wyniosła 17,6 mld zł, stanowiąc 4,6% wartości w skali kraju. Udział dofinansowania ze środków europejskich był niższy niż przeciętnie w Polsce i wyniósł 60,9%. Najwięcej środków przeznaczono na projekty w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Do końca 2018 r. całkowita wartość projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa zachodniopomorskiego wyniosła 17,6 mld zł, z czego 60,9% stanowiło dofinansowanie z budżetu UE. Udział wspomnianej kwoty w wartości całkowitej w Polsce (bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna) wyniósł 4,6%.

Największa część środków została rozdysponowana w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – 10,8 mld zł (61,4% kwoty łącznej) oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego – 5,6 mld zł (31,6%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca w ramach projektów zrealizowanych w województwie zachodniopomorskim w 2018 r. wydano 10,3 tys. zł, czyli o 426,5 zł więcej niż średnio w kraju.

Tablica 60.

Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca 2018 r.^a

Table 60.

The total project value and the additional EU financing value projects which are implemented based on the Partnership Agreement 2014-2020 in voivodship to end the 2018^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	w tym dofinanso- wane ze środków UE of which co-financing from the EU resources	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	17579,5	10706,2	10334,6	4,6 ^b
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	10787,4	6277,7	6341,7	6,3
Inteligentny Rozwój Smart Growth	512,6	247,7	301,4	1,2
Polska Cyfrowa Digital Poland	427,6	273,3	251,4	3,8
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	296,8	266,1	174,5	1,9
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	5555,1	3641,3	3265,7	4,3

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. b Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. b For Poland included financing value of operational programme Eastern Poland.

Należy podkreślić, że nie są to wszystkie środki europejskie wykorzystywane na terenie województwa, gdyż nie zawierają:

- funduszy z formalnie zakończonych poprzednich ram finansowych 2007–2013, lecz jeszcze w 2018 r. w niewielkim stopniu wykorzystywanych;
- środków pozaunijnych z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego czy funduszy norweskich;
- projektów unijnych na lata 2014-2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi i FS (czyli poza Umową Partnerstwa i pieczęcią Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju), np. Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Tylko część środków publicznych przekazanych na realizację wymienionych programów operacyjnych jest realizowana przez samorządy, natomiast pozostałe trafiają bezpośrednio do sektora MŚP, fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie zachodniopomorskim

Selected data on Zachodniopomorskie Voivodship

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	1042969,9	720211,0	387663,3	433656,9	551252,7
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	255632,1	151886,9	123313,4	124861,6	100021,2
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dan³	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	8,0	10,2	9,6	12,4	17,7
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,47	-0,09	-0,31	-0,91	-0,44
Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,06	9,29	9,27	8,97	9,04
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	-0,5	-0,5	-0,5	-0,6	-1,4
Wskaźnik starości demograficznej w %	12,2	12,7	13,2	13,9	14,6
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	652,0	677,0	675,0	713,0	785,0
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w %	45,8	45,2	46,5	47,2	48,3
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w %	52,3	51,4	52,2	52,6	52,6
Stopa bezrobocia według BAEL w %	12,4	11,8	11,0	10,0	8,5
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	98,0	130,0	107,0	66,0	47,0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w zł	3059,96	3164,73	3325,99	3434,20	3570,07
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	375,1	367,9	361,3	358,7	355,2
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1536,89	1615,86	1707,94	1793,88	1856,22
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1186,91	1231,10	1263,56	1255,90	1365,40
Granica ubóstwa skrajnego w %	5,3	7,5	5,7	7,1	7,2
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	10,5	9,7	9,7	9,7	8,5
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	33,0	39,0	46,0	60,0	73,0
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności	355,8	359,1	362,7	365,9	369,5
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w m³	33,8	33,3	33,1	32,5	32,7
Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	6,4	6,5	7,0	7,1	7,3

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
708189,9	278428,0	694715,4	639896,0	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN
74780,9	47245,5	48826,3	85193,8	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN
0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	Industrial wastewater discharged per capita in dam3
19,9	19,8	22,8	23,1	26,5	Share of municipal waste collected separately in total municipale waste in %
-1,27	-0,80	-0,89	-1,86	-2,27	Natural increase per 1000 population
8,80	9,18	9,54	9,04	8,60	Live births per 1000 population
0,0	-0,6	-0,6	-0,6	-0,5	Net migration for permanent residence per 1000 population
15,4	16,2	17,0	17,7	18,5	Old age ratio in %
.	756,0	828,0	868,0	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3-6
48,0	49,6	51,0	52,7	52,1	Employment rate by LFS in %
51,9	53,2	53,6	54,8	53,8	Acitivity rate by LFS in %
7,5	6,9	4,7	3,8	3,2	Unemployment rate by LFS in %
24,0	18,0	16,0	15,0	13,0	Unemployed persons per a job offer
3738,87	3947,04	4174,17	4466,57	4765,91	Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector in PLN
356,1	357,6	359,6	373,6	377,9	Annual average number of retirees and pensioners in thousand
1912,38	1945,96	1995,19	2080,59	2179,21	Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN
1426,85	1482,90	1652,60	1722,23	1801,11	Average monthly per capita available income in households in PLN
3,6	4,0	2,4	1,8	.	Extreme poverty rate in %
7,7	6,9	6,0	5,4	.	Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in %
86,0	93,0	100,0	126,0	147,0	Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3
373,5	377,9	382,6	388,0	.	Dwelling stocks per 1000 population
32,9	33,4	32,4	34,1	33,7	Consumption of water from water supply system in households (during the year) per capita w m ³
7,5	7,4	7,4	7,5	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	2207	1949	1936	1906	1837
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych w %	95,9	96,3	96,2	96,1	95,3
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w %	3,3	3,3	3,2	3,3	4,2
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych w mln zł (ceny bieżące)	1995,8	2146,4	1960,5	3216,4	2608,1
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	79,7	107,6	91,3	164,1	82,0
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	100,8	114,1	130,4	107,3	104,7
Sprzedaż detaliczna towarów (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	116,6	103,1	95,1	103,3	109,4
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	44,9	45,0	45,4	45,6	46,1
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	8,8	16,4	27,0	30,4	35,1
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
Ogółem	47,1	47,1	48,3	50,2	51,0
Gminy ^a	51,3	51,0	52,6	54,2	54,8
Miasta na prawach powiatu	61,5	59,0	58,6	61,4	61,6
Powiaty	27,5	27,8	27,7	28,0	30,0
Województwo	22,6	27,7	27,2	29,7	29,8
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
Ogółem	25,0	25,4	21,6	17,9	18,9
Gminy ^a	23,1	22,4	17,9	16,6	16,2
Miasta na prawach powiatu	20,9	25,1	24,0	17,3	19,8
Powiaty	22,2	18,9	11,4	8,2	10,6
Województwo	49,7	50,3	46,9	40,4	41,5
Dotacje inwestycyjne ogółem ^b dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
Ogółem	515,8	659,9	726,4	605,8	673,4
Gminy ^a	156,5	245,9	229,4	191,7	214,7
Miasta na prawach powiatu	21,7	85,4	176,1	140,0	170,6
Powiaty	82,4	89,5	64,6	50,7	49,1
Województwo	255,1	238,5	256,3	223,4	239,0
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
Ogółem	-794,6	-714,2	-284,6	-41,2	-150,3
Gminy ^a	-394,7	-221,9	-19,9	-0,2	-51,9
Miasta na prawach powiatu	-247,8	-310,0	-218,5	-28,6	-68,9
Powiaty	-101,8	-73,1	-10,2	25,0	-3,4
Województwo	-50,3	-109,1	-36,0	-37,3	-26,0

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

b Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
1837	1756	1753	1706	.	Population per out-patient health care unit
95,1	94,5	94,8	95,6	95,2	Cost level indicator in non-financial enterprises in %
4,3	4,7	4,5	3,7	4,0	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in %
3044,3	2138,5	2543,2	2871,9	2676,1	Investment outlays of non-financial enterprises in million PLN (current prices)
116,7	70,3	118,9	112,9	93,2	Investment outlays of non-financial enterprises (previous year=100; current prices)
129,8	110,4	192,8	252,3	.	Intramural expenditures on research and development per capita in PLN (current prices)
106,7	97,5	104,5	107,6	99,3	Retail sale of goods (previous year=100; current prices)
46,7	46,6	46,9	46,9	46,6	Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area
38,6	41,8	47,8	44,2	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %
52,9	51,6	51,5	50,5	49,9	Share of own revenue in total revenue of local government units in %
56,2	51,9	52,5	50,6	50,2	Total
61,8	60,7	61,3	61,6	56,6	Gminas ^a
33,4	34,3	35,2	36,2	38,7	Powiats
31,6	39,8	37,1	33,2	33,2	Cities with powiat status
					Voivodship
19,7	10,9	14,7	20,2	17,7	Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %
14,8	9,3	12,2	17,2	13,5	Total
26,1	11,0	14,1	20,6	22,9	Gminas ^a
10,8	9,7	11,8	15,1	12,2	Powiats
37,2	25,2	37,7	44,9	33,6	Cities with powiat status
					Voivodship
760,5	368,5	387,6	780,7	615,8	Total investment grants ^b for local government units in milion PLN
224,0	83,4	91,7	259,6	224,8	Total
252,2	173,2	29,1	88,6	192,4	Gminas ^a
55,9	49,3	65,1	98,4	61,6	Powiats
228,4	62,6	201,7	334,2	137,6	Cities with powiat status
					Voivodship
83,5	709,4	168,9	-325,4	-303,7	Result of budgets of local government units in milion PLN
102,9	240,5	206,0	-84,8	82,1	Total
-75,9	346,7	-51,2	-234,1	-447,3	Gminas ^a
24,8	31,6	14,6	4,2	51,9	Powiats
31,7	90,7	-0,4	-10,8	9,5	Cities with powiat status
					Voivodship

a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

b Sum of all types of investment grants

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o Szczecinie

Selected data on Szczecin

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (tony/rok): gazowych pyłowych	1138264 287	968535 322	1649599 331	1546676 307	1471439 237
Opdady wytworzone (w tys. t)	463,0	246,1	209,8	239,2	245,8
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca (w kg)	351,1	347,3	326,8	308,4	286,1
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-1,00	-1,66	-1,67	-2,20	-1,41
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	527	539	558	577	597
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych (w %)	5,6	6,0	6,4	9,2	11,2
Pracujący w sektorze przedsiębiorstw (stan w dniu 31 grudnia)	46398	47509	47414	48261	45200
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 grudnia)	9,7	9,9	11,0	10,6	9,3
Udział długotrwale bezrobotnych (w %)	24,0	32,2	35,6	39,2	40,4
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	57	101	100	40	45
Przecietne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w zł	3433,37	3628,58	3774,29	3912,12	4074,29
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych	2,5	2,5	2,4	2,4	2,4
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	804	803	795	810	895
Liczba osób na 1 przychodnię	1815	1523	1503	1474	1454
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca	8,3	8,1	8,8	8,8	9,1
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	.	.	.	93	116
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	160	159	162	165	165
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	117	114	115	116	115
Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	16,4	17,2	18,4	19,9	21,2
Wskaźnik rentowności obrotu netto (w %)	2,9	2,7	2,3	2,7	3,4
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca (ceny bieżące, tys. zł)	3115	2935	2780	2952	3568
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące, w mln zł)	4544,7	5961,4	6330,6	7351,1	5226,0

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
1584226 229	1327756 283	1008914 274	969518 299	1470897 255	Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2018 (tonnes/year): gases particulates
188,3	211,6	147,2	149,5	153,2	Waste generated (in thousand tonnes)
295,7	305,0	317,1	321,7	313,3	Mixed municipal waste collected per capita (in kg)
-2,16	-1,38	-1,65	-2,72	-2,69	Natural increase per 1000 population
621	646	672	693	715	Non-working age population per 1000 persons of working age (as of 31 December)
13,3	14,2	13,8	17,0	19,2	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries and children's club (in %)
45274	46462	50176	53314	55548	Employed persons in enterprise sector (as of 31 December)
6,8	4,7	3,1	2,6	2,4	Registered unemployment rate (as of 31 December)
42,2	34,2	30,3	26,4	21,5	Share of long-term unemployed persons (in %)
14	8	11	15	6	Unemployed persons per a job offer
4255,2	4463,67	4681,12	5012,02	5324,17	Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector (in PLN)
2,4	2,3	2,3	2,2	.	Population per 1 dwelling in dwelling stocks
738	857	953	995	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3-6
1449	1406	1364	1320	.	Population per 1 out-patients departments
9,2	9,4	9,7	9,8	.	Medical consultations provided in out-patient health care per capita
140	147	144	176	215	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3
168	170	173	172	172	Entities of the national economy per 1000 population (as of 31 December)
115	115	115	119	118	Natural persons conducting economic activity per 1000 population (as of 31 December)
22,9	24,7	26,8	23,1	24,1	Commercial companies per 1000 population (as of 31 December)
3,0	2,9	4,6	3,2	4,1	Net turnover profitability indicator (in %)
4586	3034	3037	3169	.	Investment outlays per capita (current prices, in thousand PLN)
8303,1	6004,8	5819,9	5975,5	6492,2	Sold production of industry (current prices, in million PLN)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące, w mln zł)	1713,4	1828,9	1511,1	1236,9	1509,7
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	3,7	4,4	4,8	3,5	3,4
Dochody własne gmin na 1 mieszkańca (w zł)	1967	2038	2447	2756	2921
Wydatki majątkowe gmin na 1 mieszkańca (w zł)	935	1070	1080	744	1040

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
1733,3	994,5	976,9	1027,6	1029,9	Construction and assembly production (current prices, in milion PLN)
2,8	7,3	6,6	5,7	8,0	Dwellings completed per 1000 population
3317	3384	3322	3551	3844	Own revenues of gminas per capita (in PLN)
1645	606	826	1418	1693	Property expenditures of gminas per capita (in PLN)

